

VI. évfolyam.
1928.

10. szám,
október.

MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL.

Megjelenik havonta.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 10 pengő
Közliv. } részére 6
közalk. }

Igazgató:

KOVÁCS ALAJOS dr.
h. államtitkár, a M. Tud. Akad. I. tagja.

Szerkesztő:

DOBOVITS SÁNDOR dr.
miniszteri osztálytanácsos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest,
II., Keleti Károly-utca 7.

TELEFON: Aut. 500-20.

TARTALOM:

	Oid.
<i>Terület és népesség.</i>	
A kisdedovás fejlődése az 1926/27. iskolai évig. — <i>Janik Gyula dr.</i> . . .	1057
<i>Mezőgazdaság.</i>	
Közfogyasztásra levágott állatok	1068
Az 1928. évi termés	1069
Magyarország. Külföld.	
A kalászosok idei terméseredménye Európában	1072
<i>Ipar.</i>	
Elektrotechnikai iparunk és a villamosítás. — <i>Benc Lajos dr.</i>	1074
A fogyasztási adó alá eső cikkek termelése és forgalma	1079
<i>Kereskedelem és közlekedés.</i>	
Magyarország külkereskedelme 1928 szeptember havában	1081
<i>Árstatisztika és pénzügy.</i>	
A magyarországi pénzintézetek 1925-ben és 1926-ban. III. (befejező) közl. <i>Szőnyi Gyula dr.</i>	1083
Nagykereskedelmi árak külföldön. — <i>Szőnyi Gyula dr.</i>	1095

	Oid.
<i>Konzuli jelentések.</i>	
Bulgária	1105
Württemberg	1113
<i>Irodalmi Szemle.</i>	
Könyvismertetések	1117
<i>Karl Ihrig: Internationale Statistik der Genossenschaften.</i> <i>Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch IV. Jahrgang 1928.</i> <i>Johannes Müller: Deutsche Kulturstatistik.</i>	
Könyvtári szaporulat	1123
Folyóiratszemle	1124
<i>Egyéb.</i>	
A bécsi Kisebbségstatisztikai Intézet. — <i>Viléz Nagy Iván dr.</i>	1126
Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.	1131
Szakosztályi ülések.	
Svájc gazdasági adatai	1137
Összefoglaló helyzetjelentés	1139
Népmozgalom. — Munkanélküliség. — Gépjárműállomány. — Áralakulás. — Pénzintézeti be- tétel. — A részvények értéke. — Fizetéskép- telenségek. — Váltóóvások. Gazdasági jelzőtábla. Rajzok a gazdasági jelzőtáblához. (Munka- nélküliség. — Munkapiac. — Drágulási indexszámok. — Betétek. — Tőzszeindex. — Magyar Nemzeti Bank.)	

Utánnymás csak a forrás megjelölésével van megengedve.

Ára: 1 pengő 50 fillér.

VIe année.
1928.

N° 10.
Octobre

REVUE HONGROISE DE STATISTIQUE

RÉDIGÉE ET PUBLIÉE PAR L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE DU ROYAUME DE HONGRIE.

Paraît chaque mois. — Abonnement :
Hongrie.

Un an 10 pengős

Etranger, port compris.

Un an 12 pengős

Directeur :

Dr ALOYSE KOVÁCS
sous-secrétaire d'Etat, membre corresp. de
l'Académie Hongroise des Sciences.

Rédacteur :

Dr ALEXANDRE DOBROVITS
conseiller de section.

Rédaction et administration :

**Budapest,
II., Keleti Károly-u. 7.**

Téléphone: Aut. 500—20.

SOMMAIRE :

	Page		Page
Territoire et population.		Rapports consulaires.	
Le développement des écoles maternelles en Hongrie jusqu'à l'année scolaire 1926—1927. — <i>Dr Jules Janik</i>	1057	Bulgarie	1105
Agriculture.		Wurtemberg	1113
Animaux abattus pour la consommation en Hongrie	1068	Revue littéraire.	
La récolte de 1928	1069	Chronique de livres	1117
Hongrie. — Etranger.		<i>Karl Ihrig</i> : Internationale Statistik der Genossenschaften.	
Résultats de la production des céréales en Europe, 1928.	1072	Ungarisches Wirtschaft-Jahrbuch IV. Jahrgang 1928.	
Industrie.		<i>Johannes Müller</i> : Deutsche Kulturstatistik.	
L'industrie électrotechnique et l'électrification en Hongrie. — <i>Dr Louis Bene</i>	1074	Accroissement de bibliothèque	1123
Production et mouvement des articles soumis aux contributions indirectes en Hongrie	1079	Reuves	1124
Commerce et communications.		Autres.	
Commerce extérieur de la Hongrie en septembre 1928	1081	L'Institut de statistique des minorités à Vienne. — <i>Dr Ivan Nagy</i>	1126
Finances. — Prix.		Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale	1131
Etablissements de crédit de Hongrie en 1925 et 1926. III ^e partie (fin). — <i>Dr Jules Szönyi</i>	1083	Séances de sections.	
Prix de gros à l'étranger. — <i>Dr Jules Szönyi</i>	1095	Données économiques de la Suisse	1137
		Résumé de la situation en Hongrie	1139

La reproduction des articles est permise, à condition d'indiquer la source.

Prix du numéro: 1 pengő 50 fillérs.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“ szöveges ismertetés keretében *rajzok* (grafikonok) alkalmazásával *gyorsán, könnyen érthetően és mérlegelhetően* közli a hazai és külföldi népesedési, közegészségügyi, kulturális, szociális, mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, közlekedési, pénzügyi, közigazgatási, bűnügyi, stb. **statisztikai adatokat**. Célja a háború óta teljesen megváltozott hazai állapotok feltárása és nemzetközi viszonylatban való megvilágítása, továbbá a statisztikai adatgyűjtések szükségességének, célszerűségének és gyakorlati hasznának bemutatása.

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“ az 1928. évben is havonként, változtatlan terjedelemben jelenik meg. Előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon:

*egész évre 10 pengő.
Közalkalmazottak, közhivatalok részére: egész évre 6 pengő.*

A „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“ ezidőszert *negyedévenként* megjelenő füzetei részletes és rendszeresen visszatérő táblázatokban közlik Magyarország legújabb népesedési, közegészségügyi, vándorlási, külkereskedelmi forgalmi és árstatisztikai adatait, valamint időszakosan (függetlenül) megjelenő táblázatokban nyilvánosságra hozzák a fontosabb mezőgazdasági, ipari stb. statisztikai adatokat és a társadalmi biztosítások statisztikai eredményeit.

A „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“ előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon (közalkalmazottak és közhivatalok részére is):

egész évre 12 pengő. Egy negyedévi összevont szám ára 4 pengő.

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“-re és a „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“-re **együttesen** is lehet előfizetni.

A két közlemény együttes (kombinált) előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon:

*egész évre 20 pengő.
Közalkalmazottak, közhivatalok részére: egész évre 16 pengő.*

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“-re és a „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“-re a magyar kir. központi statisztikai hivatalnál (**Budapest, II., Keleti Károly-utca 7. szám, földszint 14.**) lehet előfizetni.

Felkérjük t. Előfizetőinket, hogy a pontos expedíció érdekében ugyanerre a címre sürgősen közöljék az esetleges címváltozásokat és az előfizetési díj beküldése kapcsán nevüket és lakásuk pontos címét olvashatóan írva tudassák a kiadóhivattal.

Szeptember közepén jelent meg Magyarország közgazdaságának és pénzügyeinek egyetemes kézikönyve, az

UNGARISCHES WIRTSCHAFTS-JAHRBUCH

A gazdasági élet és közigazgatás szakembereinek közreműködésével szerkesztették:

GRATZ GUSZTÁV dr.

IV. évfolyam:

BOKOR GUSZTÁV dr.

b. t. t., ny. m. kir. külügyminiszter

1928.

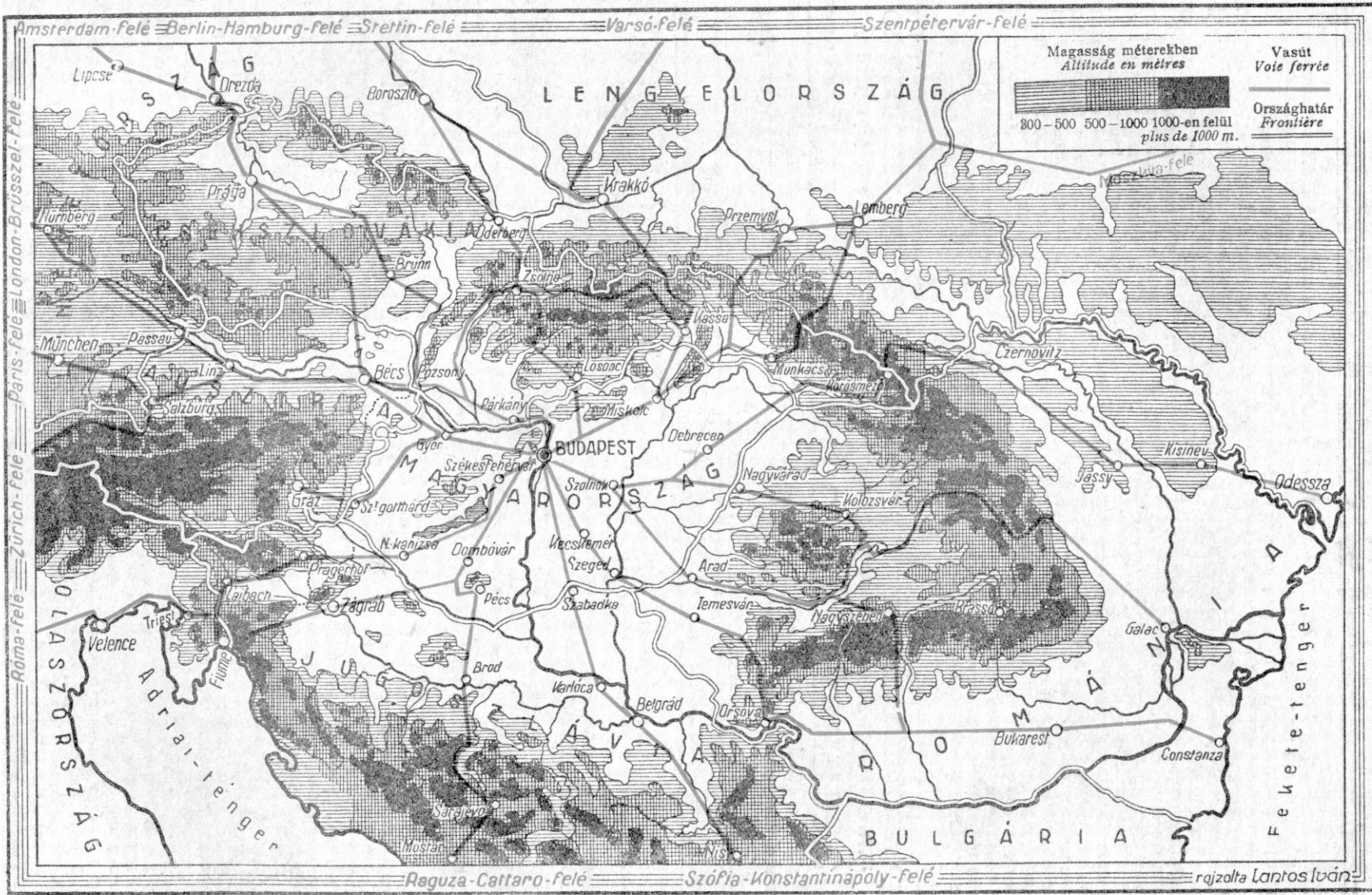
felelős szerkesztő

A Jahrbuch a közgazdaság valamennyi ágát felöleli és 32 fejezetben tárgyalja a mezőgazdaság, ipar, bel- és külkereskedelem, közlekedésügy, állami pénzügy, bank- és hitelügy, biztosítás, szociálpolitika és a gazdasági törvényhozás aktuális kérdéseit. A könyv minden politikai színezetet mellőzve, elsősorban a *tények* tárgyilagos előadására fekteti a főszólyt és az 1927/28. gazdasági év legújabb statisztikai adatait tartalmazza. Az idei kötet munkatársai a következők: *Éber Antal dr.*, a Magyar-Olasz Bank v. igazgatója; *Farkasfalvi Sándor dr.*, min. oszt.-tan.; *Ferencai Izsó dr.*, h. áll.-titkár; *Fellner Frigyes dr.*, egyet. tanár; *Fellner Pál*, a Leipziger Vilmos cég beltagja; *Hubert Ernő*, Máv. főfelügyelő; *Kállay Tibor dr.*, ny. pénzügymin.; *Kádas Károly dr.*, min. titkár; *Kemény Dezső dr.*, a bp. keresk. és iparkamara titkára; *Kovácsy Rezső dr.*, gabonakereskedő; *Kutasi Elemér dr.*, a BIOS igazgatója; ifj. *Leopold Lajos*, földbirtokos; *Lamotte Károly dr.*, székesfővárosi tanácsnok; *Makai Ernő dr.*, a Bely. Takarékp. vezérig.; újlaki *Müller Pál dr.*, vezérigazgató; *Müller Vilmos*, tőzsdébizományos; *Nagy Iván dr.*, min. tanácsos; *Niki Béla*, a M. F. T. R. telügyelője; *Nizsalovszky Endre dr.*, min. o.-tanácsos; *Pap Dezső dr.*, ny. h. államtitkár; *Pap Géza*, népjólet. min. államtitkár; *Quandt Richárd*, a Magy. Nemzeti Bank ellenőre; *Schandl Károly*, az OKH. alelnök-vezérigazgatója; *Strowski Lajos*, Máv. igazg.-helyettes; br. *Szalay Gábor*, posta- és távirtda-vezérigazg.; *Szegő Ernő dr.*, a bp. keresk. és iparkamara titkára; *Szende Péter Pál dr.*, ügyvéd; *Szladits Károly dr.*, egyetemi tanár; *Tormay Béla* a m. kir. postatakarékpénztár v.-igazgatója; báró *Tornyay Rezső*, a M. Cukorgyárosok Orsz. Egy. elnöke; *Tószeghy Emil dr.*, vezérigazgató; *Vassel Károly*, m. kir. légügyi igazgató.

A 393 szövegoldalra terjedő munka a szerkesztőség (II., Báró Liphay-u. 7.) kiadásában jelent meg és a főbizományosnál, a *Grill-féle udv. könyvkereskedésnél* (V., Dorottya-u. 2., telefon: aut. 813-45) kapható.

A famentes papíron, elegáns vászonkötésben megjelent könyv ára 20 pengő.

Magyarország és a szomszédos államok. — La Hongrie et les pays limitrophes.

————— A régi Magyarország természet által nem jelzett határa. — Frontière non naturelle de la Hongrie ancienne.

A kisdedovás fejlődése az 1926/27. iskolai évig.

Le développement des écoles maternelles en Hongrie jusqu'à l'année scolaire 1926—1927

Résumé. Dès le début du XIXe siècle, une vive action fut entreprise en Hongrie dans l'intérêt de l'enseignement des enfants de 3 à 5 ans. Après plusieurs essais, la question a été réglée en 1891 par la voie législative; à cet égard seuls la France et le canton de Genève avaient devancé la Hongrie.

La loi de 1891 a mis la création des écoles maternelles à la charge des communes et établi trois types d'établissement (écoles maternelles ordinaires, salles d'asile permanent, salles d'asile d'été), prescrivant que chaque commune payant au moins 20.000 couronnes de contribution directe par an devait créer, selon ses moyens, un tel établissement. A côté des communes, l'Etat a également fondé des écoles maternelles, augmentant successivement les sommes y affectées.

La loi mentionnée n'a rendu obligatoire la fréquentation des écoles maternelles que pour les enfants ne recevant pas assez de soin chez eux. Grâce aux bonnes méthodes y employées pour occuper les enfants, elles devinrent bientôt des établissements de premier ordre et les parents aisés même y envoyaient de plus en plus leurs enfants pour les faire bénéficier de l'enseignement y donné.

La méthode Fröbel dont les écoles maternelles s'étaient inspirées en quelque sorte entre 1870 et 1880, y donna bientôt place à un enseignement d'un caractère tout à fait hongrois; des idées de Fröbel, il n'y subsiste que celle des travaux manuels à faire par les enfants, avec cette modification cependant qu'une plus grande indépendance leur est assurée à cet égard.

La Hongrie qui en 1891, au moment de la mise en vigueur de la loi sur les écoles maternelles, avait 635 écoles maternelles ordinaires, 36 salles d'asile permanent et 86 salles d'asile d'été, en comptait en 1914 2.229, respectivement 186 et 543. Le traité de Trianon, la privant des 2 tiers de son territoire, ne lui a laissé que 37,5% des écoles maternelles.

Les tableaux 1 et 2 montrent comment

elles se sont développées depuis; les tableaux 3—8 donnent des détails sur l'année scolaire 1926—1927.

*

A rendszeres oktatást megelőző, a testi és szellemi sajátságok általános kifejlesztését célzó kisdednevelés részben a családok körében, részben pedig az erre a célra felállított különféle intézetekben történik. Ez utóbbi ú. n. szociálpedagógiai intézetek közt a 3—5 éves gyermekek gondozását és nevelését ellátó óvóintézetek emelkednek ki elsősorban, fejlett szervezetüknél és nagy elterjedtségüknél fogva. Az óvóintézetekre vonatkozó adatok számszerű ismertetése előtt röviden vázolnunk kell ez intézetek feladatát, illetve célját is, hogy kellő támpontot találhassunk annak elbírálásához, vajjon a kisdedovás mai állapotában megfelel-e a vele szemben támasztható követelményeknek, vagy pedig egyes kívánivalókat hagy maga után.

Kisdedovóintézetek létesítésére a 4. életévükben levő gyermekek szellemi életében beálló változások megfigyelése vezette a pedagógusokat. A szellemi és testi fejlődés e fokán a gyermek érdeklődési köre rohamosan bővül s már bizonyos mértékig önálló tevékenységet is keres. Ha ennek a fejlődő öntudatnak a helyes irányba való terelése akár a nem elegendő hozzáértés, akár pedig másirányú elfoglaltság miatt a családon belül nem történhetik meg, a gyermek vagy kikerül az utcára s kifejlődik az „utcagyerek“-típus vagy legalább is egy olyan hiányt jelent az első útbaigazítás elmaradása az életben, amely később alig pótolható.

Ennek ellensúlyozására először a vallásos nevelés biztosítása érdekében jutott kifejezésre a gyermekek együttes foglalkoztatásának a szükségessége, amit nyomon követtek a szociálpolitikai és pedagógiai szempontok is. Szociális szempontból ugyanis nagy jelentősége van annak, hogy az otthon kellő gondozásban nem részesülő, sokszor teljesen magukra hagyott gyermekek megfelelő helyen, megfelelő nevelésben részesüljenek, ami által a testi fejlődés is előnyösen befolyásolható. Ez a felfogás tehát az

óvintézetek emberbaráti jellegét domborította ki. Mások viszont a 3—5 éves gyermekek szellemi képességeinek a fejlesztési lehetőségét, valamint a fejlesztés kívánatos voltát hangsúlyozták, amivel e gyermekeket az elemi népoktatásra kívánták bizonyos mértékig előkészíteni, érettebbé tenni.

A különböző célkitűzéseket a gyakorlat idővel megfelelően módosította s egymással összhangba hozta, végleges döntés azonban a mai napig sem történt arra vonatkozólag, hogy a kisdedóvintézetek szociálpolitikai, vagy pedig pedagógiai intézeteknek tekintendők-e, amit bizonyít az a körülmény, hogy az egyes országokban a népjóléti, más országokban viszont a kultuszminisztérium hatáskörébe tartoznak.

A kisdedóvói tevékenység, mint mindennütt, úgy hazánkban is magánkezdeményezésre indult meg 1828-ban s az első intézetek létesülésüket a társadalom és magánosok áldozatkészségének köszönhatték. Ez intézetek mellett csakhamar felekezeti és községi óvodák is létesültek s 1876-ban az állam is belépett a fenntartók közé.

A kisdedóvás ügyének törvényes rendezésére való törekvést az 1868. és 1870. évi kísérletek után 1891-ben végre siker koronázta, amennyiben törvényhozásunk a kisdedóvás ügyét az 1891. évi XV. t.-c. keretében szabályozta.

A törvény szerint a kisdedóvás feladata a 3—5 éves gyermekeket egyfelől ápolás és gondozás által a szülők távollétében érhető veszélyektől óvni, másfelől rendre és tisztaságra szoktatás, valamint ügyességüknek, értelmüknek és kedélyüknek korukhoz mért fejlesztése által őket testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükben elősegíteni. Az elemi népiskolai törvény értelmében való tanítás az óvintézetekben tilos. A következőkben megállapítja a törvény a három óvintézeti típust, nevezetesen a rendes kisdedóvodát, az állandó és a nyári menedékházat, valamint intézkedik a kisdedóvók létesítésének a módozatairól. Kimondja továbbá az óvökötelezettséget, hogy ott, ahol kisdedóvoda vagy menedékház van, minden szülő vagy gyám köteles a 3—5 éves gyermekét vagy gyámoltját abba járatni, hacsak nem igazolja, hogy a gyermek otthon vagy bárhol állandóan kellő gondozásban és felügyeletben részesül. Ellenkező esetben a szülő vagy gyámot fokozatosan emelkedő pénzbírsággal sújtja. Beteg vagy hülye gyermekeknek az óvodába való felvétele tilos.

Az óvökötelezettségnek ilyen módon való megállapításával a törvényben a szociális szempontok figyelembevétele jut erősebben kifejezésre, a foglalkoztatási rend megállapítása azonban oly szerencsés módon történt, hogy az óvintézetek az emberbaráti feladatok épségben tartása mellett a népnevelés tekintetében igen fontos szerepet betöltő kultúrintézményekké fejlődtek.

A törvény életbeléptekor már jelentős kisdedóvói tevékenységről adhatunk számot, amennyiben 1891-ben összesen 757 óvintézet működött, közülük 36 állandó és 86 nyári menedékház. Fenntartók szerint az óvintézetek 9·3%-a állami, 25·9%-a községi, 4·2%-a alapítványi, 28·1%-a egyesületi, 14·9%-a róm. kath. felekezeti, 5·6%-a egyéb felekezeti és 12·0%-a magánóvoda volt. Az óvodai törvény hatása alatt 1914-ig — a rendes óvintézeteket és az állandó menedékházakat együttvéve — az állami intézetek száma 1.500%-kal, a községieké 660 százalékkal, a róm. kath. felekezetieké 79·7 százalékkal emelkedett, míg a magán, társulati és alapítványi óvodák száma 44·4%-kal kisebbedett. Ha pedig azt vizsgáljuk, hogy a három különböző óvintézeti típus a szóbanforgó 13 év alatt hogyan fejlődött, úgy azt tapasztalhatjuk, hogy a rendes óvintézetek száma 251%-kal, az állandó menedékházaké 417%-kal és a nyári menedékházak száma 531%-kal növekedett.

Az óvintézetek egymáshoz való aránya 1891-ben és 1914-ben a következő volt:

É v	Rendes óvintézet %	Állandó menedékház %	Nyári	Óvintézetek összesen	
				szám	%
1891-ben ..	83·9	4·8	11·3	757	100
1914-ben ..	75·4	6·3	18·3	2.958	100

Az óvintézetekben működő óvoszemélyzet száma (a kisegítő dajkák és cselédek nélkül) ugyanezen idő alatt 905-ről 2761-re emelkedett, a növekedés tehát 205·1%. Az óvintézetekben gondozott gyermekek összes száma a tárgyalt 13 év alatt 72.000-ről 289.763-ra emelkedett, ami 302·5%-os növekedésnek felel meg.

A kisdedóvás terén tapasztalható öröndetes fejlődés a háború kitörésével megszakadt s helyette rohamos visszaesés állott be. Ennek oka részben az óvóhelyiségeknek hadi célokra való igénybevételében, részben az óvoszemélyzet számának elégtelenségé-

ben rejlett, a későbbi években pedig a kedvezőtlen gazdasági viszonyok is éreztették már hatásukat, amidőn sokszor a kellő ruházat hiánya akadályozta meg a gyermekeket az óvodába járásban. Az 1917/18. iskolai évben, amikor Magyarország egész területére vonatkozólag utóljára történt adatgyűjtés, az 1913/14. iskolai évvel szemben már 419 rendes kisedóvodával, 34 állandó és 316 nyári menedékházzal működött kevesebb, az óvószemélyzet száma pedig 264-gyel s az óvóintézetekbe járó gyermekek száma

101.475-tel kisebbedett. Ezekre az adatokra vonatkozólag azonban meg kell jegyeznünk, hogy az 1917/18. iskolai évre vonatkozó adatgyűjtés nem végződött teljes sikerrel, mivel számos óvóintézet adata az országnak időközben bekövetkezett megszállása miatt nem volt beszerezhető.

Az óvóintézetek és az óvószemélyzet, valamint a gondozásban részesülő gyermekek számának fejlődését Magyarország mai területére vonatkozólag 1918/19-től az 1926/27. iskolai évig az 1. sz. tábla ismerteti.

1. Az óvóintézetek fontosabb adatai.

Données principales des écoles maternelles et des salles d'asile.

Iskolai év <i>Année scolaire</i>	Rendes óvóintézetek <i>Ecoles maternelles ordinaires</i>			Állandó menedékházak <i>Asiles permanents</i>			Nyári menedékházak <i>Asiles d'été</i>		
	Az óvóintézetek <i>Ecoles maternelles</i>	Az óvószemélyzet <i>Personnel surveillant</i>	A gondozottak <i>Enfants inscrits</i>	A menedékházak <i>Asiles</i>	Az óvószemélyzet <i>Personnel surveillant</i>	A gondozottak <i>Enfants inscrits</i>	A menedékházak <i>Asiles d'été</i>	Az óvószemélyzet <i>Personnel surveillant</i>	A gondozottak <i>Enfants inscrits</i>
	s	z	á m	a	n	o m	b	r	e
1918/19	767	1.029	64.588	75	75	5.362	54	55	3.724
1919/20	743	1.105	59.193	73	74	4.534	71	71	4.843
1920/21	780	1.247	54.008	76	77	4.246	67	67	4.418
1921/22	818	1.293	56.614	88	89	4.783	69	70	3.775
1922/23	825	1.268	67.586	88	90	5.365	60	63	3.908
1923/24	838	1.252	80.454	86	88	6.643	60	62	4.446
1924/25	848	1.194	93.684	83	84	7.979	71	72	5.699
1925/26	863	1.217	99.843	78	79	7.929	74	74	6.120
1926/27	905	1.291	100.740	80	81	7.737	69	71	5.944
Növekedés %-ban — <i>Accroissement en %</i>									
1918/19—1926/27	18.0	25.4	55.9	6.7	8.0	44.3	27.8	29.1	59.6

Az adatok csak a működő óvóintézeteket tüntetik fel, amelyek számát a katonai megszállás ideje alatt az ellenséges csapatok jelenléte is befolyásolta. Különösen a román csapatok használták ezeknek az intézeteknek a helyiségeit katonai célokra. Főképp ebből származott a rendes óvodák számában az 1919/20. iskolai évben látható csökkenés. Ettől kezdve számuk fokozatosan emelkedik, 7 év alatt összesen 16.0%-kal, amit túlnyomó részben a szünetelő óvodák újból való megnyitása idézett elő. Az állandó és nyári menedékházak száma kisebb mértékű hullámmal végeredményben csak mérsékelt emelkedést mutat, amit a rendes óvóintézetek számának állandó növekedése mellett kedvező jelenségnek mondhatunk, tekintettel a menedékházak átmeneti jellegére.

A három óvóintézeti típus egymáshoz való arányának fejlődéséről a következő adatok nyújtanak tájékozódást:

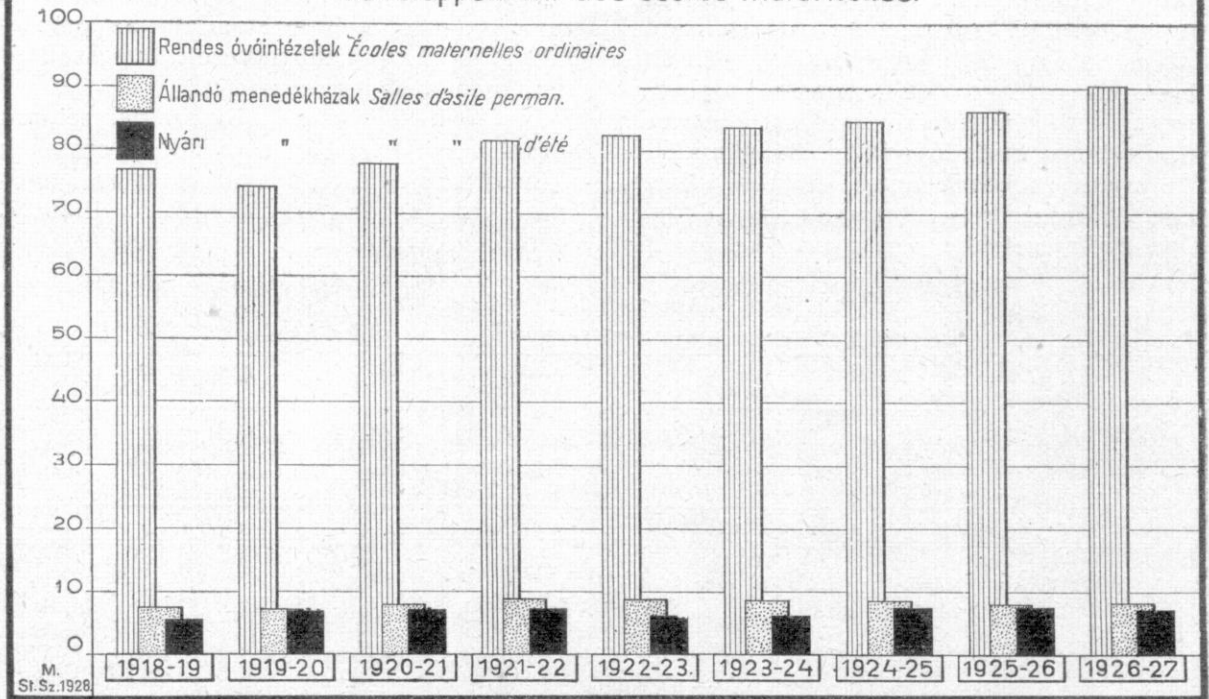
Iskolai év	Rendes óvóintézet %	Állandó menedékház %	Nyári	Óvóintézetek összesen	
				szám	%
1913/14-ben ..	75.4	6.3	18.3	2.958	100
1918/19-ben ..	85.6	8.4	6.0	896	100
1926/27-ben ..	85.9	7.6	6.5	1.054	100

Az adatokból tehát azt láthatjuk, hogy az ország mai területén kisebb százalék esik a nyári menedékházakra, mint a háború előtt, amit kedvező jelenségnek mondhatunk.

Az óvószemélyzet számánál a tárgyalt első években tapasztalható hirtelen felduzzadás az elszakított területekről való átköltözésekben leli magyarázatát. Az 1922/23. iskolai évtől kezdve észlelhető, főképp azonban az 1924/25. tanévben beállott nagymértvű csökkenést viszont a fölös számban lévő óvónők elbocsájtása (nyugdíjazás, végkielégítés) idézte elő. Ettől kezdve számuk ismét emelkedést mutat.

AZ ÓVÓINTÉZETEK FEJLŐDÉSE.

Développement des écoles maternelles.

Az állandó és nyári menedékházaknál működő óvoszemélyzet száma az intézetek számának hullámzásával párhuzamos változást mutat.

Az ismertetett 9 év alatt a rendes óvóintézetek képesített óvoszemélyzetének száma (l. 1. sz. tábla) 25·4% -kal, az állandó menedékházaké 8·0% -kal és a nyári menedékházaké 29·1% -kal emelkedett.

A gondozásban részesült gyermekek számának szaporodása az intézetek és óvoszemélyzet számánál tapasztalt emelkedést messze felülmúlja. Számukat természetesen a rendelkezésre álló óvóintézetek száma is befolyásolta, nagyobb mértékben azonban a születések számának alakulása, valamint a normális közállapotok fokozatos helyreállása, illetve ezzel kapcsolatban a gyermekek óvodába való járatásának a lehetővé tétele éreztette hatását. A háború folytán elmaradt születések száma miatt bekövetkezett létszámcsökkenés mélypontja az 1920/21. iskolai évre esett, ettől kezdve a rendes kisedővóintézetekbe járó gyermekek száma évről évre fokozatosan emelkedett.

A menedékházakban gondozott gyermekek számának változására ugyanezek az okok voltak hatással, az 1926/27. iskolai évben tapasztalható visszaesésre azonban a

rendes kisedővóintézetek nagyobb számban való létesítése ad magyarázatot.

Az óvóintézetekbe járó gyermekek összes száma az 1918/19. iskolai évtől 1926/27-ig 55·3% -kal növekedett. Ebből a növekedésből a rendes óvóintézetek 88·7% -kal, az állandó menedékházak 5·8% -kal és a nyári menedékházak 5·5% -kal részesedtek.

Az óvóintézetek népességére vonatkozólag a 2. sz. tábla ad felvilágosítást. Az adatokból megállapíthatjuk, hogy a szanálással kapcsolatos létszámcsökkenés keresztülvitele előtt a rendes kisedővók számának több mint felében egynél több óvónő működött, az 1924/25. iskolai évtől kezdve pedig csak mintegy 40% -ában. A menedékházak túlnyomó többsége egy óvónőt foglalkoztat.

Az egy óvóintézetre jutó gyermekek számában is erősen érezhető az elmaradt születések hatása, amint azonban az apadásnak ez a hulláma eltűnt, az intézetek népessége rohamosan emelkedett, főképp a rendes óvóintézetekben, amelyekben az 1925/26. iskolai évben intézetenként átlag 116 gyermek részesült gondozásban. A gyermekek számának ilyen nagymértékű felduzzadása a szanálás következtében lecsökkenő óvónői létszámtól fokozottabb mukateljesítményt kívánt, amennyiben az egy óvónőre jutó

2. Az óvóintézetek népességének fejlődése 1918/19—1926/27-ig.

Développement de 1918—1919 à 1926—1927 de la population des écoles maternelles et des salles d'asile.

Iskolai év Année scolaire	Rendes óvóintézetek Ecoles matern. ordinaires			Állandó menedékházak Asiles permanents			Nyári menedékházak Asiles d'été		
	P r o p o r t i o n p o u r 1								
	Egy intézetre établissement	Egy óvó- személyre memb. du pers. surv.	Egy óvó- személyre memb. du pers. surv.	Egy intézetre établissement	Egy óvó- személyre memb. du pers. surv.	Egy óvó- személyre memb. du pers. surv.	Egy intézetre établissement	Egy óvó- személyre memb. du pers. surv.	Egy óvó- személyre memb. du pers. surv.
	j u t o t t								
óvószemély du personn. surveill.	gondozott des enfants inscrits		óvószemély du personn. surveill.	gondozott des enfants inscrits		óvószemély du personn. surveill.	gondozott des enfants inscrits		
1918/19	1·3	84·2	62·8	1·0	71·5	71·5	1·0	69·0	67·7
1919/20	1·5	79·7	53·6	1·0	62·1	61·3	1·0	68·2	68·2
1920/21	1·6	69·3	43·3	1·0	55·9	55·2	1·0	65·9	65·9
1921/22	1·6	69·2	43·8	1·0	54·3	53·7	1·0	54·7	53·9
1922/23	1·5	81·9	53·3	1·0	61·0	59·6	1·1	65·1	62·0
1923/24	1·5	96·0	64·2	1·0	77·2	75·5	1·0	74·1	71·7
1924/25	1·4	110·5	78·5	1·0	96·1	95·0	1·0	80·2	79·2
1925/26	1·4	115·7	82·0	1·0	101·7	100·4	1·0	82·7	82·7
1926/27	1·4	111·3	78·0	1·0	96·7	95·5	1·0	86·1	83·7
N ö v e k e d é s — A c c r o î s s e m e n t %									
1918/19—1926/27	0·1	27·1	15·2	0·0	25·2	24·0	0·0	17·1	16·0

gyermek száma lényegesen emelkedett. A kisedóvásról szóló törvény az egy óvónő által gondozható gyermekek maximális számát 80-ban állapította meg, ezzel szemben az 1925/26. iskolai évben egy óvónőre a rendes óvóintézetekben 82, az állandó menedékházakban 102 és a nyári menedékházakban 83 gyermek jutott. Az 1926/27. iskolai évben ez a szám a rendes óvodákban 78-ra csökkent ugyan, a menedékházakban azonban még mindig jelentősen meghaladja a megengedett maximumot.

Az óvóintézetek megfelelő működésének biztosítása érdekében tehát az óvószemélyzet számának kellő mérvű emelése kívánatosnak látszik.

A kisedóvás általános fejlődésének vizsgálása után a következőkben az 1926/27. iskolai évre vonatkozó adatok részletesebb ismertetését kívánjuk adni.

Az óvóintézetek, az óvószemélyzet, valamint a gondozásban részesült gyermekek számát törvényhatóságok szerint való megoszlásban a 3. sz. tábla ismerteti. Az adatokból kitűnik, hogy a törvényhatósági jogú városokban működő óvóintézetek túlnyomó többsége rendes kisedóvó, állandó menedékház a nevezett városokban mindössze 6, nyári menedékház pedig egy sem működött. A városi törvényhatóságokban levő rendes óvodák általában kevésbé népeseek, mint a megyei törvényhatóságok óvodái, ezzel szemben a városi intézetek óvószemélyzetével lényegesen jobban vannak ellátva. A két-

féle törvényhatóság idevonatkozó adatait a következőképpen hasonlítjuk össze:

Területrész	Egy intézetre jutott		Egy óvó- személyre jutott gondozott gyermek
	óvó- személy	gondo- zott gyermek	
A vármegyei törvényhatóságokban	1·3	113	86
A városi törvényhatóságokban	1·8	102	54
Országos átlagban	1·4	111	78

Az eltérés nagysága különösen az egy óvószemélyre eső gyermekek számánál szembeszökő, mivel a megyei törvényhatóságokban egy óvónőre 86, a városokban pedig csak 54 gyermek jut. Az országos átlagot tehát csak a városok igen kedvező arányszáma süllyeszti le a törvényben megengedett maximum alá. Ezzel szemben meg kell azonban jegyeznünk, hogy az összes állami óvodáknak csak 15·3%-a jut a városi törvényhatóságokra, az összes államsegélyeknek pedig csak 12·8%-a.

Az óvóintézetek s a gondozásban részesülő gyermekek számának megoszlását a községek nagyságcsoportjai szerint — különvéve azonban a törvényhatósági és rendezett tanácsú városokat — a 4. sz. tábla tünteti fel.

Az adatokból kitűnik, hogy a kisebb lélekszámú községek aránylag kevésbé vannak óvóintézettel ellátva s a rendelkezésre

AZ ÓVÓINTÉZETEK NÉPESSÉGE ÉS A FOGLALKOZTATÁS INTENZITÁSA.

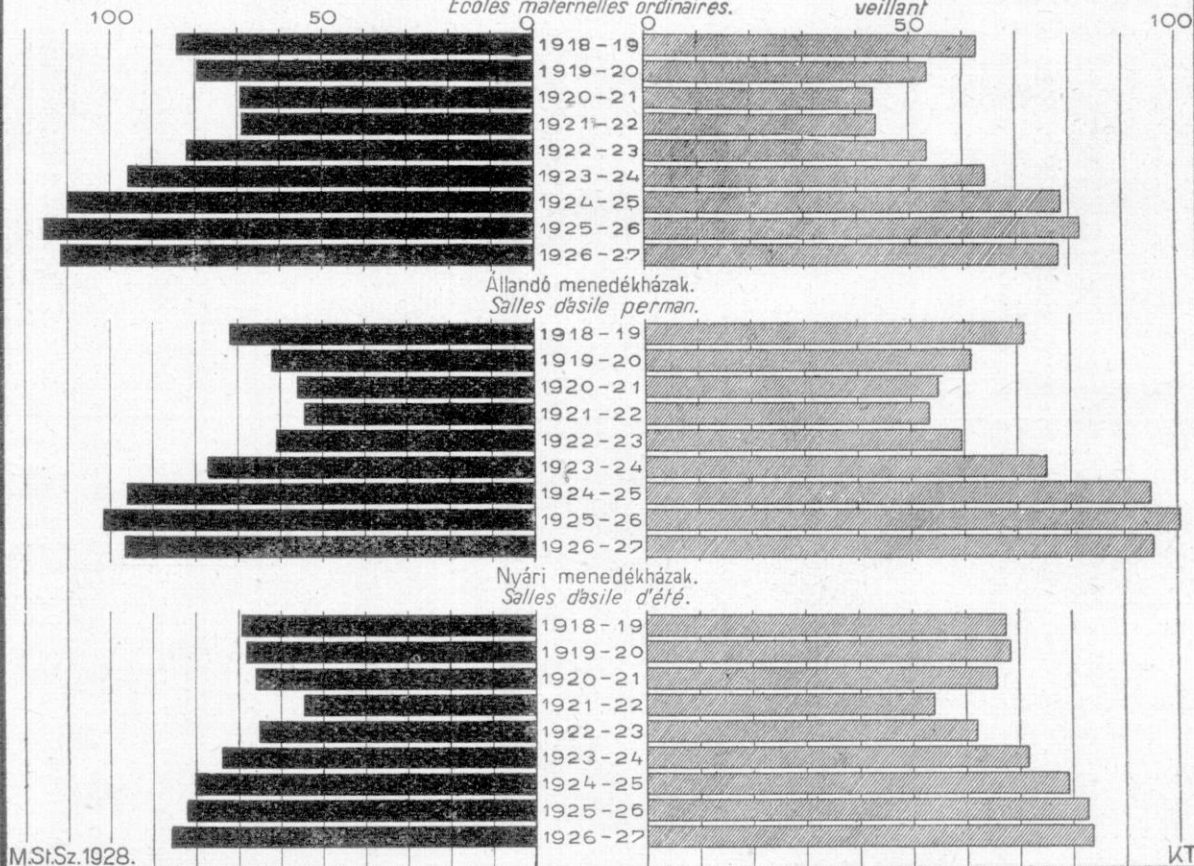
Population des écoles maternelles et intensité de l'enseignement.

EGY INTÉZETRE JUTOTT GONDOZOTT GYERMEK

Enfants inscrits pour 1 établissement

EGY ÓVÓSZEMÉLYRE JUTÓTT GONDOZOTT GYERMEK

Rendes óvóintézetek. Enfants inscrits pour 1 membre du personnel surveillant
Ecoles maternelles ordinaires.

M.St.Sz.1928.

KT

álló intézetek népessége is alacsony. A 2 ezer s ezen aluli lakosságú községek az egész népességnek 27,3%-át foglalják magukban, ezzel szemben ezekben a községekben az összes rendes óvodáknak csak 10,6%-a működött s az összes óvodába járó gyermeknek 7,4%-át részesítették gondozásban. A menedékházaknak már nagyobb hányada esik e községszámokra, de ezek az intézetek is meglehetősen gyér népességűek. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az 1000 lakoson aluli községek átlagos lélekszáma 542, az 1—2 ezer között levőké pedig 1414, így tehát sok az egészen alacsony lélekszámot kitevő község, amelyben az óvóköteles korban levő gyermekek kevés száma miatt nem is lehet óvodát létesíteni. A legtöbb helyen azonban, ahol elemi népiskola működik, óvóintézet felállítása is indokolt volna.

A 2—5 ezer lelket számláló községek csoportja látszólag már kedvezőbb helyzetben van, mivel az összes lakosságból 21,3 százalékot kitevő népességgel a rendes óvóintézetek 26,6%-a, az állandó menedékházak 36,2%-a és a nyári menedékházak 43,5 százaléka áll szemben. Ez az előny azonban csak látszólagos, mivel itt már nagyobb lélekszámmal bíró községekről van szó, amelyekben a gyermekek elégtelen száma alig lehet akadály a óvóintézet létesítésének s mégis csak minden második községben találunk óvodát vagy menedékházat.

Az 5 ezer lakoson felüli községekben már mindenütt találunk óvóintézetet, 10 ezer lakosig nagyjából egyet, azon felül pedig legalább kettőt községenként.

A gyermekek kor szerint való megoszlását, valamint annak megállapítását, hogy az

3. Az óvóintézetek főbb adatai törvényhatóságokint 1926/27-ben.

Données principales sur les écoles maternelles et les salles d'asile, par comitats et villes municipales, 1926—1927.

Törvényhatóság Comitats et villes municipales	Rendes óvóintézetek Ecoles maternelles ordinaires			Állandó Asiles permanents			Nyári Asiles d'été			A gondozott gyermekek Enfants inscrits			
	száma — nombre	Az óvószemélyzet Personnel sur- veillant)	Agondo- zottak Enfants inscrits	menedékházak						száma összesen — nombre total	közül — dont		
				száma — nombre	Az óvószemély- zet — Person- nel surveillant)	A gondozottak — Enfants inscrits	száma — nombre	Az óvószemély- zet — Person- nel surveillant)	A gondozottak — Enfants inscrits		fiú garçons	leány filles	
													sz. — nomb.
I. Vármegyék — Comitats													
Abauj-Torna	5	7	642	—	—	—	—	—	—	—	642	313	329
Bács-Bodrog	12	13	1.726	—	—	—	—	—	—	—	1.726	811	915
Baranya	11	14	1.185	1	1	32	1	1	47	—	1.264	626	638
Békés	44	51	5.252	—	—	—	—	—	—	—	5.252	2.496	2.756
Bihar	37	38	4.978	4	4	433	2	2	130	—	5.541	2.615	2.926
Borsod, Gömör és Kishont	7	10	968	1	1	64	2	2	205	—	1.237	577	660
Csanád, Arad és Torontál	41	47	4.522	3	3	265	1	1	144	—	4.931	2.342	2.589
Csongrád	11	15	1.320	—	—	—	2	4	274	—	1.594	773	821
Fejér	31	35	3.432	—	—	—	—	—	—	—	3.432	1.596	1.836
Győr, Moson és Pozsony	17	24	2.336	—	—	—	1	1	75	—	2.411	1.179	1.232
Hajdu	12	12	1.844	11	11	1.441	3	3	353	—	3.638	1.641	1.997
Heves	26	43	3.143	—	—	—	25	25	2.387	—	5.530	2.722	2.808
Jász-Nagykun-Szolnok	43	50	4.934	8	8	1.060	3	3	296	—	6.290	2.844	3.446
Komárom és Esztergom	32	42	4.697	—	—	—	4	4	211	—	4.908	2.443	2.465
Nógrád és Hont	30	38	2.056	—	—	—	—	—	—	—	2.056	1.017	1.039
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	200	312	21.207	8	8	664	2	2	104	—	21.975	10.556	11.419
Somogy	25	25	2.117	11	11	917	—	—	—	—	3.034	1.464	1.570
Sopron	9	15	1.080	1	1	22	2	2	189	—	1.291	609	682
Szabolcs és Ung	27	27	2.868	2	2	210	—	—	—	—	3.078	1.399	1.679
Szatmár, Ugocsa és Bereg	11	13	1.488	2	2	116	14	14	1.150	—	2.754	1.323	1.431
Tolna	34	36	3.763	21	22	1.941	2	2	96	—	5.800	2.787	3.013
Vas	16	20	2.010	—	—	—	—	—	—	—	2.010	940	1.070
Veszprém	17	24	1.771	—	—	—	1	1	53	—	1.824	858	966
Zala	13	16	1.258	1	1	4	4	4	230	—	1.535	765	770
Zemplén	17	28	2.043	—	—	—	—	—	—	—	2.043	953	1.090
Összesen — Total	728	955	82.640	74	75	7.212	69	71	5.944	95.796	45.649	50.147	
II. Városok — Villes municipales													
Baja	6	7	621	2	2	145	—	—	—	—	766	376	390
Budapest	103	227	9.573	—	—	—	—	—	—	—	9.573	4.812	4.761
Debrecen	5	5	791	2	2	286	—	—	—	—	1.077	499	578
Győr	9	13	1.022	1	1	40	—	—	—	—	1.062	529	533
Hódmezővásárhely	9	10	968	—	—	—	—	—	—	—	968	431	537
Kecskemét	3	5	424	—	—	—	—	—	—	—	424	202	222
Miskolc	7	15	936	—	—	—	—	—	—	—	936	474	462
Pécs	4	8	719	—	—	—	—	—	—	—	719	356	363
Sopron	7	15	832	—	—	—	—	—	—	—	832	411	421
Szeged	19	26	1.489	1	1	54	—	—	—	—	1.543	779	764
Székesfehérvár	5	5	725	—	—	—	—	—	—	—	725	378	347
Összesen — Total	177	336	18.100	6	6	525	—	—	—	18.625	9.247	9.378	
Mindössze — Total général	905	1.291	100.740	80	81	7.737	69	71	5.944	114.421	54.896	59.525	

1) A kisegítő dajkák és cselédek nélkül. — Sans les surveillantes auxiliaires et les bonnes.

óvóköteles korban levő gyermekek mily mértékben járnak óvodába, az 5. sz. tábla szemlélteti. Az adatok szerint az óvodába járó gyermekek túlnyomó része óvóköteles

(3—5 éves) korban van s csak elenyésző kis számban (2,5%) szerepelnek az azon aluli vagy felüli korban levők.

Az óvodába járás mértékének megállá-

4. Az óvintézetek megoszlása a községek nagyságcsoportjai szerint 1926/27-ben.

Répartition des écoles maternelles et des salles d'asile suivant les catégories de communes, 1926—1927.

Községek, városok csoportjai Catégories de communes et de villes	Községek, városok Communes et villes		A községek és városok lakossága Population des communes et des villes				Rendes kisdévodók Ecoles maternelles ordinaires				Állandó Asiles permanents				Nyári Asiles d'été			
					Óvintézzel bíró községek és városok — Communes et villes ayant l ou plusieurs écoles mat., ou asile				Gondozott gyermekek Enfants inscrits				Gondozott gyermekek Enfants inscrits				Gondozott gyermekek Enfants inscrits	
	száma	%	száma	%	száma	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
	nombre		nombre		nombre		nombre		nombre		nombre		nombre		nombre		nombre	
I. Községek — Communes																		
1000 lélekig " habitans et au-dessous	1.854	53.5	1,005.323	12.6	33	5.2	20	2.2	1.191	1.2	3	3.7	138	1.8	10	14.5	618	10.4
1001—2000 lélekig-habitans	828	23.9	1,170.751	14.7	108	17.0	76	8.4	6.278	6.2	10	12.5	873	11.3	22	31.9	1.475	24.8
2001—5000 " "	561	16.1	1,696.598	21.3	271	42.5	241	26.6	27.198	27.0	29	36.2	2.693	34.8	30	43.5	2.920	49.1
5001—10000 " "	126	3.6	869.234	10.9	126	19.8	143	15.8	18.688	18.6	11	13.8	1.137	14.7	1	1.5	209	3.5
10000 lelken felül plus de habitans	43	1.3	610.073	7.6	43	6.7	80	8.9	10.325	10.2	7	8.8	916	11.8	3	4.3	353	6.0
Összesen — Total	3.412	98.4	5,351.979	67.1	581	91.2	560	61.9	63.680	63.2	60	75.0	5.757	74.4	66	95.7	5.575	93.8
II. Rendezett tanácsú városok — Villes à conseil organisé	45	1.3	1,094.540	13.7	45	7.1	168	18.6	18.960	18.8	14	17.5	1.455	18.8	3	4.3	369	6.2
III. Törvényhatósági jogú városok — Villes municipales	11	0.3	1,533.624	19.2	11	1.7	177	19.5	18.100	18.0	6	7.5	525	6.8	—	—	—	—
Mindössze — Total général	3.468	100.0	7,980.143	100.0	637	100.0	905	100.0	100.740	100.0	80	100.0	7.737	100.0	69	100.0	5.944	100.0

pítésánál összehasonlítási alapul, egyéb adatok hiányában, az 1920. évi népszámlálás kormegállapításaira kellett támaszkodnunk. Az adatok helyes elbírálása érdekében meg

kell azonban jegyeznünk, hogy az óvodába járó 3—5 éves gyermekeknek az összes ugyanilyen korú gyermekekhez való arányát feltüntető számok a valóságban alacsonyab-

5. A gondozott gyermekek kor szerint; az óvodába járók aránya (1926/27).

Age et proportion des enfants ayant fréquenté les écoles maternelles et les salles d'asile, 1926—1927.

Városok, községek Villes et communes	A 3—5 éves gyermekek — Enfants de 3 à 5 ans		Az óvintézetekbe járó gyermekek száma Nombre des enfants ayant fréquenté les écoles maternelles et les asiles				Az óvintézetekbe járó 3—5 éves gondozottak az összes 3—5 éves gyermekek %-ában — Enfants de 3 à 5 ans ayant fréquenté les écoles maternelles et les asiles en % de tous les enfants de 3 à 5 ans
	összesen total	az összes népesség %-ában En % de la populat. totale	közül — dont			3—5 éves 3—5 ans	
			összesen total	3 évesnél fiatalabb moins de 3 ans	5 évesnél idősebb plus de 5 ans		
I. Törvényhatósági jogú városok. Villes municipales.							
Baja	630	3.2	766	41	722	3	114.6
Budapest	26.298	2.8	9.573	215	9.277	81	35.2
Debrecen	3.968	3.8	1.077	—	1.071	6	27.0
Győr	1.772	3.5	1.062	4	1.058	—	69.7
Hódmezővásárhely	1.831	3.0	968	15	953	—	52.0
Kecskemét	3.393	4.6	424	3	418	3	12.3
Miskolc	2.238	3.9	936	4	932	—	41.6
Pécs	1.325	2.8	719	16	690	13	52.1
Sopron	1.311	3.7	832	5	820	7	62.6
Szeged	4.166	3.5	1.543	23	1.517	3	36.4
Székesfehérvár	1.447	3.7	725	26	697	2	48.2
Összesen — Total	48.379	3.2	18.625	352	18.155	118	37.5
II. Rendezett tanácsú városok összesen — Total des villes à conseil organisé	42.913	3.9	20.136	259	19.647	230	45.8
III. Egyéb községek — Autres communes	227.992	4.3	75.660	1.091	74.223	346	32.6
Mindössze — Total général	319.284	4.0	114.421	1.702	112.025	694	35.1

bak, mivel a népszámlálás által megállapított gyermeklétszám a legalacsonyabb születéseket feltüntető háborús évek eredménye. Ezért is olyan alacsony (4·0%) a 3—5 éves gyermekeknek az egész népességhez való aránya (1910-ben 7·1% volt). Helyi jelentőségű eltérést továbbá az egyes városok, illetve községek különböző születési arányszáma is idézhet elő. A nyújtott főbb csoportosítások mégis elfogadható eredményre vezetnek. Ezek szerint országos átlagban az óvóköteles korban levő gyermekeknek mintegy $\frac{1}{3}$ -a járt az 1926/27. iskolai évben óvodába. Az országos átlagot a rendezett tanácsú városok aránya lényegesen meghaladja, megközelíti a törvényhatósági jogú városoké és az országos átlagnál lényegesen kisebb arányszámot tüntetnek fel az egyéb községek.

Az egyes városokat illetőleg megjegyezhetjük, hogy a törvényhatósági jogú városok

között a gyermekeknek az óvodába járatása tekintetében Baja szerepel a legnagyobb arányszámmal, a szazon felüli százalékot azonban a háború után igen kedvezően alakult születési arányszám idézi elő. Ha ugyanis nem a népszámlálás adataihoz, hanem az 1926. évre kiszámított 3—5 éves számához viszonyítjuk az óvodába járó gyermekek számát, úgy az arányszám csak 70·1%-ot tesz ki.

A gyermekeknek az óvóintézetekbe járatása igen kedvező még Győrött és Sopronban, viszont a legalacsonyabb arányszámokat Kecskemét és Debrecen tünteti fel.

A rendezett tanácsú városok közül ebből a szempontból magas arányszámukkal Szekszárd (100·9%), Gyöngyös (96·3%), Budapest (90·6%) és Mohács (89·8%) emelkednek ki, továbbá 70—75% között szerepel még Esztergom, Pápa, Eger, Makó és Kaposvár. A legkedvezőtlenebb arányszámokat

6. Az óvóintézetek jelleg szerint 1926/27-ben.

Ecoles maternelles suivant leur caractère, en 1926—1927.

Jelleg Caractère	Rendes óvóintézetek <i>Ecoles maternelles ordinaires</i>						Állandó — <i>Asiles permanents</i>						Nyári — <i>Asiles d'été</i>					
	szám — nombre		%		Gondozottak <i>Enfants inscrits</i>		szám — nombre		%		Gondozottak <i>Enfants inscrits</i>		szám — nombre		%		Gondozottak <i>Enfants inscrits</i>	
	szám nombre	%	Óvószemélyzet <i>Personnel surveillant</i>		szám nombre	%	szám nombre	%	Óvószemélyzet <i>Personnel surveillant</i>		szám nombre	%	szám nombre	%	Óvószemélyzet <i>Personnel surveillant</i>		szám nombre	%
			szám nombre	%					szám nombre	%					szám nombre	%		
Állami <i>Entretenués par l'Etat</i>	334	36·9	514	39·8	35.350	35·1	2	2·5	2	2·5	186	2·4	—	—	—	—	—	—
Községi <i>Entretenués par des communes</i>	402	44·4	551	42·7	45.534	45·2	72	90·0	73	90·1	7.166	92·6	56	81·2	58	81·7	5.003	84·2
Róm. kath. <i>Catholiques r.</i>	109	12·1	150	11·6	12.819	12·7	5	6·3	5	6·2	358	4·6	9	13·0	9	12·7	805	13·5
Református <i>Calvinistes</i>	2	0·2	2	0·2	166	0·2	—	—	—	—	—	—	2	2·9	2	2·8	71	1·2
Ág. hitv ev. <i>Luthériennes</i>	1	0·1	2	0·2	121	0·1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Izraelita <i>Israélites</i>	1	0·1	1	0·1	40	0·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Társulati <i>Entretenués par des associations</i>	28	3·1	35	2·7	3.083	3·1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Alapítványi <i>Entretenués par des fondations</i>	9	1·0	12	0·9	1.159	1·2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Magán <i>Ecoles maternelles privées</i>	19	2·1	24	1·8	2.468	2·4	1	1·2	1	1·2	27	0·4	2	2·9	2	2·8	65	1·1
Össz. — Total	905	100·0	1.291	100·0	100.740	100·0	80	100·0	81	100·0	7.737	100·0	69	100·0	71	100·0	5.944	100·0

viszont Kiskunfélegyháza, Hajduhadház, Szombathely tüntetik fel 20-on aluli arányszámmal.

Az otthon kellő gondozásban nem részesülő gyermekek számáról a következő adatok nyújtanak felvilágosítást:

Városok, községek	Az óvintézetbe járó 3-5 éves gyermekek közül otthon gondozásban		
	részesült	nem részesült szám	%
Törvényhatósági jogú városok	17.619	536	3.0
Rendezett tanácsú városok ..	18.752	895	4.6
Egyéb községek	65.954	8.269	11.1
Összesen	102.325	9.700	8.7

A feltüntetett adatok szerint tehát az otthon kellő gondozásban részesülő gyermekek száma az óvodába járó gyermekek között legalacsonyabb a törvényhatósági jogú városokban, legmagasabb az egyéb községekben, míg a rendezett tanácsú városok e szempontból a középhelyet foglalják el.

Az óvintézetek jelleg szerint való megoszlását a 6. sz. tábla tünteti fel. Fenntartók szerint a rendes óvintézetek három főcsoportba sorozhatók, nevezetesen 44.4%-ban községi, 36.9%-ban államiak és 12.1% szálalékban róm. kath. felekezeti. Az egyéb fenntartók együttvéve csak 6.6%-kal szerepelnek. Az állami intézetek kötelékébe aránylag több óvoszemélyzet és kevesebb gyermek, a községi óvodák csoportjába viszont kevesebb óvoszemélyzet és több gondozásban részesülő gyermek tartozik, mint amennyi az intézetek számában elfoglalt arányszámuknak megfelelően.

A menedékházaknak túlnyomó része (90.1, illetve 81.2%) községi jellegű, ezenkívül még az állam, a róm. kath. és refor-

mátus egyházak szerepelnek mint fenntartók kisebb mértékben.

Foglalkoztatási nyelv szerint az óvintézetek túlnyomó többsége magyar, ezenkívül a rendes óvintézetek között 6, a nyári menedékházak között pedig 1 német nyelvű intézetet találunk.

Az óvoszemélyzet képesítés szerint való megoszlását 1926/27-ben a 7. sz. tábla ismerteti.

Adataink szerint a vezetésre hivatott óvoszemélyzet legnagyobb része okleveles óvónő, csupán a nyári menedékházakban szerepelnek nagyobb mértékben (29.6%-ban) vezetők képesítés nélkül. Ez azonban a törvény szellemével nem ellenkezik, bár a képesített dajkák alkalmazása, illetve az alkalmazott egyéneknek a képesítés megszerzésére való szorítása itt is kívánatos volna.

Felekezeti megoszlás szerint az okleveles óvoszemélyzet túlnyomó részben róm. kath. vallású (72.3%), nagyobb számban szerepelnek még a református (17.9%) és ágostai ev. vallásúak (6.9%), míg a többi felekezetek részesedése elenyészően csekély (2.9%).

Anyanyelv szerint, a foglalkoztatási nyelvnek megfelelően, a magyar anyanyelvű óvónők működése a túlnyomó.

Az óvintézetekbe járó gyermekek valósi és anyanyelvi megoszlásáról a 8. sz. tábla ad képet.

A gondozott gyermekeknek vallás szerint való megoszlásából azt láthatjuk, hogy a rendes kiseddóvodákban a róm. katolikus és református vallású gyermekek aránya valamivel magasabb az illető felekezetek által az egész népességben elfoglalt

7. Az óvoszemélyzet képesítés szerint való megoszlása 1926/27-ben.

Répartition, suivant la qualité, du personnel surveillant des écoles maternelles et des asiles, 1926—1927.

Az intézetek neve Genre des établissements	Óvoszemélyzet összesen — Total du personnel surveillant	Okleveles			Surveill. qualifiées pour diriger des asiles		Készenítés nél- küli vezető dajka — Sur- veill. non qua- lifiées	Kiegészítő dajkák és cselédek — Surveill. au- xiliaires et bonnes
		tanítónő — Instituti- ces diplô- mées	óvónő — Instit. di- plômées pour éc. mat.	Állandó — permanents	Nyári — d'été	menedékházak vezeté- sére képesített dajka		
Rendes óvintéze- tek — Écoles ma- ternell. ordinaires	szám — nombre 2.163 % 100.0	22 1.0	1.268 58.6	3 0.1	4 0.2	—	866 40.1	
Állandó — Asi- les permanents	szám — nombre 128 % 100.0	1 0.8	29 22.6	50 39.1	1 0.8	1 0.8	46 35.9	
Nyári — Asiles d'été	szám — nombre 98 % 100.0	9 9.2	17 17.3	5 5.1	11 11.2	29 29.6	27 27.6	
Óvintézetek össze- sen — Total des écoles matern. et des asiles	szám — nombre 2.389 % 100.0	32 1.3	1.314 55.0	58 2.4	16 0.7	30 1.3	939 39.3	

8. Az óvóintézetekbe járó gyermekek megoszlása vallás és anyanyelv szerint 1926/27-ben.

Répartition, suivant le culte et la langue maternelle, des enfants ayant fréquenté les écoles maternelles et les salles d'asile, 1926—1927.

a) Vallás. — Culte %.

A z i n t é z e t e k n e m e Genre des établissem.	A gondozottak összes száma Nombre total des enfants inscrits	Róm. kath. Cath. r.	Gör. kath. Cath. grec.	Ref. Calviniste	Ág. hitv. ev. Luthér.	Gör. kel. Gréco-orient.	Unitárius Unitaire	Izraelita Israélite	Baptista Baptiste	Egyéb Autres	Összesen Total
Rendes óvóintézet — Ecoles matern. ordinaires	100.740	64.9	1.6	22.6	6.6	0.5	0.1	3.5	0.2	0.0	100.0
Állandó menedékház — Asiles permanents	7.737	42.2	1.5	47.4	5.8	0.4	—	2.2	0.5	—	100.0
Nyári menedékház — Asiles d'été	5.944	67.8	4.3	23.3	2.5	—	—	2.0	0.1	—	100.0

b) Anyanyelv. — Langue maternelle %.

A z i n t é z e t e k n e m e Genre des établissem.	A gondozottak összes száma Nombre total des enfants inscrits	Magyar Hongrois	Német Allemand	Tót Slovaque	Oláh Roumain	Ruthén Ruthène	Horvát Croate	Szerb Serbe	Egyéb Autres	Összesen Total
Rendes óvóintézet — Ecoles matern. ordinaires	100.740	83.7	12.0	3.3	0.4	0.0	0.0	0.1	0.5	100.0
Állandó menedékház — Asiles permanents	7.737	87.0	11.3	0.4	0.1	—	0.0	0.2	1.0	100.0
Nyári menedékház — Asiles d'été	5.944	95.9	4.0	—	—	—	—	—	0.1	100.0

arányzámmal, a többi felekezetek viszont ennél kisebb mértékben részesednek a gondozott gyermekek számában. Az állandó menedékházaknál erősen szembeszökő a református gyermekek térfoglalása (47.4%), ami csaknem teljes mértékben a róm. katolikus vallású gyermekek rovására történik, kiknek számaránya ebből kifolyólag 42.2-re szorul le. Ez annál is inkább feltűnő, mivel a református felekezet egyetlen állandó menedékházat sem tart fenn. A nyári menedékházaknál ismét a róm. kath. és református, valamint a gör. kath. felekezetek arányszáma kedvező.

A gondozott gyermekek nemzetiségi megoszlását vizsgálva azt találhatjuk, hogy a rendes óvodákban és az állandó menedékházakban a magyarok rovására igen kedvező arányszámot tüntetnek fel a német anyanyelvűek (12.0, ill. 11.3%), valamint a rendes óvodákban még a tótok (3.3%). A nyári menedékházak által gondozott gyermekek túlnyomó része magyar (95.9%), ezenkívül 4% német és 0.1% egyéb nemzetiségű volt.

Az eddigieket egybefoglalva megállapít-

hatjuk, hogy a magánkezdeményezésre megindult s bizonyos mértékig emberbaráti jellegű kisedővás igen fontos szerepet betöltő s méreteiben is igen jelentős kultúrintézménnyé fejlődött. Ez az eredmény egyrészt az igen szerencsés módon történt törvényes szabályozásnak, másrészt viszont a kisedővással hivatásszerűen foglalkozó pedagógusaink céltudatos munkásságának köszönhető, akik nem annyira a törvény kötelező ereje által, hanem inkább a helyesen alkalmazott nevelés eszközeivel kedveltették meg ezeket az intézeteket. A törvény értelmében óvóköteles (otthon kellő gondozásban nem részesülő) gyermekek száma ugyanis országos átlagban az óvodába járó gyermekeknek csak 8.7%-át képezi. Ez az alacsony arányszám azonban egyben arra is felhívja a figyelmet, hogy a jövőben a kisedővók igénybevételét a munkásosztály részére is nagyobb mértékben lehetővé kell tennünk. Úgyszintén megfelelő intézkedés volna szükséges abban az irányban is, hogy a több helyütt túlnépes óvóintézetek óvoszemélyzetének megfelelő kiegészítéséről gondoskodás történjék.

Janik Gyula dr.

A közfogyasztásra levágott állatok.

Animaux abattus pour la consommation en Hongrie.

Résumé. Au cours de l'année 1927, le mouvement des abattoirs a baissé d'environ 7·8% en Hongrie par rapport à l'année précédente et la consommation de la viande a également diminué dans les villes. Cette régression doit avoir pour cause le fléchissement de l'exportation des viandes fraîches et préparées, la hausse de la viande et le fait que parmi la population urbaine, les revenus provenant du travail étaient toujours inférieurs à ceux d'avant-guerre. D'autre part, chez beaucoup d'habitants, le loyer et les dépenses de vêtement absorbaient une plus grande partie du revenu, ce qui les obligeait également à dépenser moins pour la nourriture.

*

A Földművelésügyi Minisztériumtól beszerzett adatok szerint a köz- és magánvágóhidak és vágóhelyek forgalma az 1927. évben az előző évi forgalomhoz képest jelentősen csökkent. A vágóhidakon és vágóhelyeken ugyanis a közfogyasztás céljaira az 1926. évi 2,309.109 darab vágóállattal szemben 1927-ben 2,130.114 darab különféle fajú és nemű haszonállat vágatott le. A forgalom tehát 178.995 darabbal (7·8%-kal) csökkent. A csökkenés főleg a húsarak emelkedésével és a húskivitel elég nagymértékű hanyatlásával indokolható.

A vágásra került különböző fajú és nemű állatok közül a múlt esztendőben az ökrök, bivalyok, bárányok, gödölyék és lovak darabszáma az előző évhez viszonyítva némileg emelkedett. Ezek az állatfajok és nemek azonban a vágóhídi forgalomnak alig 6·7 százalékát képezik s a vágások emelkedése is elég kis mértékű. A többi állatfajok és nemek vágása már jóval szűkebb keretek között mozgott, mint 1926-ban. Minthogy ezeknek a fajtájú és nemű állatoknak vágása az összes vágásoknak 93·3%-át tette, végeredményben az állatvágások számának hanyatlása s a fogyasztásra kerülő húsfélések mennyiségének csökkenése következett be. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a múlt évben a vágóhídi forgalom visszaesése dacára még mindig nagyobb volt a vágások száma, mint az 1921—1925. évek

átlagában (1,541.438 darab). Az öt éves átlag azonban a gazdasági konszolidáció előtti évekre vonatkozik, meglehetősen szélsőségeket takar s így a húsfogyasztás mértéke tekintetében irányadónak nem tekinthető.

A múlt esztendőben vágóhídra került összes állatoknak darabszám szerint több mint fele, 52·6%-a sertés volt, 17·7%-át a juhek és bárányok, 17·0%-át a borjúk, 11·5%-át a növendék és felnőtt szarvasmarhák, 1·0%-át a lovak és 0·2%-át a kecskék tették. A levágott állatok súlyára vonatkozó adatok hiányában, továbbá, mert adataink a házi vágásokat nem foglalják magukba, ezekből az arányszámokból az egyes húsfélések fogyasztásának méretei nem állapíthatók meg, de ezek az adatok mindenestre amellelt szólnak, hogy a viszonylag olcsóbb sertés- és juhhús fogyasztása jóval elterjedtebb, mint a marhahús fogyasztás.

Az 1926. évi adatokkal való összehasonlításnál kitűnik, hogy a legdrágább húanyagot szolgáltató borjúk vágása éppúgy visszaesett, mint a kecske- és juhvágások száma. Ez a jelenség azért feltűnő, mert tudvalevő, hogy a kecske- és juhhús jóval olcsóbb. Az olcsóbb húsfélék közül egyedül a lóhús fogyasztás mutat emelkedést, amennyiben a múlt évben 20·2%-kal több ló került vágóhídra, mint az 1926. évben.

A vágások számát a lakosság 100-ezréhez viszonyító adatok ugyancsak azt mutatják, hogy csak a lóhús- és bárányhús fogyasztás mértéke haladta meg az előző évi színvonalat, a marha-, borjú-, sertés- és juhfogyasztás ellenben elég nagy mértékben csökkent.

A felsorolt húsfélések fogyasztásának csökkenése a baromfiállomány örvendetes fejlődése következtében előállott baromfiolcsóbbodással s ennek folytán a baromfi-hús fogyasztás emelkedésével is összefüggésbe hozható. De a többi húsféléket érintő, már említett dráguláson és a húskivitel hanyatlásán kívül bizonyára az is közrejátszott a vágóhídi forgalomból kikerült húsfélék fogyasztásának visszaesésénél, hogy a világ-

A közfogyasztásra levágott állatok az 1921—1927. években.

Animaux abattus pour la consommation, 1921—1927.

É v Année	Közfogyasztásra levágott állatok darabszáma — Nombre des animaux abattus pour la consommation											
	Szarvasmarha — Bêtes à cornes						Juh és kecske — Moutons et chèvres				Sertés Porcs	Ló Chevaux
	Bika Tauraux	Ökör Boeufs	Tehén Vaches	Növendék- marha Jéunes b. à corn.	Bivaly Bœufes	Borjú Veaux	Juh Moutons	Bárány Agneaux	Kecske Chèvres	Gödölye Chevreux		
<i>Moyenne des ann.</i> 1921—1925. évi átlagban	Számszerint — Nombre											
1926	24.162	53.591	124.081	76.210	668	328.217	220.881	27.881	4.400	764	661.281	19.302
1927	19.476	39.424	130.553	64.079	660	396.792	369.413	68.132	4.558	346	1,198.738	16.938
<i>Moyenne des ann.</i> 1921—1925. évi átlagban	Százezer lakosra számítva — Calculé sur 100.000 habitants											
1926	294	652	1.511	928	8	3.996	2.689	339	54	9	8.050	235
1927	230	466	1.544	758	8	4.691	4.368	806	54	4	14.173	200
1927	214	528	1.455	678	10	4.238	3.521	893	50	6	13.153	239

háború és az ország megcsönkítése következtében meglehetősen elszegényedett városi lakosság kereseti viszonyai egyáltalában nem érték el a békeévek színvonalát. A városi lakosság egy része ezenfelül jelenleg

jövedelmének nagyobb hányadát kénytelen ruházkodásra és lakásra fordítani, mint annakelőtte s így keresetéből élelmezési szükségleteinek fedezésére természetesen kevesebb jut.

Az 1928. évi termés.

La récolte de 1928.

Magyarország.

Hongrie.

A Földművelésügyi Minisztériumnak f. évi október hó 6-án közzétett legutóbbi vetés- és termésjelentése szerint a szept. hó 15-ike után eltelt három hét időjárását változó hőmérséklet és bőséges csapadék jellemezte. Ebben az időszakban a napali hőmérséklet nagy ingadozásokat mutatott, úgyhogy a szélsőségeket 9 és 30 C fok jelentette. Az éjszék hűvösek és harmatosak is voltak. A talaj mentén szeptember 25-én a hőmérséklet már több helyen 0 C fok alá süllyedt. A három hét csapadéka rendkívül bőséges volt. Országosan esőmentes nap mindössze csak egy volt és pedig szeptember hó 27-ike; öt országos, négy közel országos és hat olyan nap fordult elő, amelyen a csapadék az ország területének közel 50%-át áztatta.

A gabonaneműek cséplését néhány nagyobb gazdaság kivételével, az egész országban elvégezték. A szántás és vetés a hosszantartó szárazság miatt rendes időben nem volt megkezdhető. De a szeptember hó második felében beállott esők a talajt kellőleg megpuhították s a szántási és vetési munkálatok, amennyiben a nap-nap mellett megisméltendő esőzés nem akadályozta, most már teljes erővel megindultak. A többi gazdasági munkálatok közül a tengeritörés és a szárvagás, a burgo-

nya, cukorrépa és takarmányrépa szedése, a dohánytörés és szárítás, a kerti termények betakarítása, a sarjú gyűjtése és behordása, trágyahordás, gyümölcsök szedése és a szüretelés van folyamatban.

A hét főtermény idei előzetes területi és termésadatait az előző évi végleges adatokkal összehasonlítva 1. sz. kimutatásunk tartalmazza.

A búza igen jó terméseredményt adott; a termés minőségére nézve is teljesen megfelel a várakozásnak. A szem általában acélos és hektoliterenkinti minőségi súlya 78·0—81·5 kilogramm között váltakozik, országos átlagban pedig 79·68 kg. A múlt évben a búza minőségi súlya országos átlagban 79·42 kg. volt. Összes búzatermésünk 33·88 százaléka nagybirtoknak, 66·12 százaléka pedig kisbirtoknak termeléséből származik.

Igen jó s az előző évek terméséhez viszonyítva jelentékenyen nagyobb termést adott a rozs is. A szemek szép teltek; a hektoliterenkinti minőségi súly 69·0—75·0 kg. között váltakozik, országos átlagban pedig 72·20 (1927-ben 71·59) kg. Az összes rozstermésünknek 29·88%-át nagybirtok és 70·12%-át kisbirtok termelte.

Mennyiségre, valamint minőségre nézve igen jó termést adott az árpa is. Hektoliterenkinti minőségi súlya 64·0—69·0 kg. között mozog; országos átlagban 66·61 kg. (1927-ben 65·59). Összes árpa-

1. A hét főtermény valószínű terméshezama.

Rendement probable des sept produits principaux.

Termény — <i>Produits</i>	1927	1928	1927	1928	1927	1928
	Learatott terület kat. holdakban — <i>Superficie récoltée en arp. cad.</i>		Kat. holdankinti átlag-termés q		Összes termés méter-mázsában — <i>Rendement total, q m.</i>	
Búza. — <i>Froment.</i>						
Nagygazdaságban — <i>Grandes exploitations</i>	854.051	882.896	8.31	9.61	7,100.834	8,485.762
Kisgazdaságban — <i>Petites exploitations</i>	1,973.886	2,023.563	7.01	8.18	13,837.247	16,562.940
Együtt — <i>Ensemble</i>	2,827.937	2,906.459	7.40	8.62	20,938.081	25,048.702
Rozs. — <i>Seigle.</i>						
Nagygazdaságban — <i>Grandes exploitations</i>	313.347	319.913	5.50	7.72	1,723.901	2,469.211
Kisgazdaságban — <i>Petites exploitations</i>	799.944	833.916	4.95	6.95	3,957.082	5,793.299
Együtt — <i>Ensemble</i>	1,113.291	1,153.829	5.10	7.16	5,680.983	8,262.510
Árpa. — <i>Orge.</i>						
Nagygazdaságban — <i>Grandes exploitations</i>	239.291	242.113	8.43	9.33	2,018.026	2,258.644
Kisgazdaságban — <i>Petites exploitations</i>	465.520	471.077	6.74	8.09	3,138.607	3,809.673
Együtt — <i>Ensemble</i>	704.811	713.190	7.32	8.51	5,156.633	6,068.317
Zab. — <i>Avoine.</i>						
Nagygazdaságban — <i>Grandes exploitations</i>	205.857	211.108	8.02	8.06	1,651.638	1,700.749
Kisgazdaságban — <i>Petites exploitations</i>	246.371	245.664	6.56	7.09	1,616.177	1,742.910
Együtt — <i>Ensemble</i>	452.228	456.772	7.23	7.53	3,267.815	3,443.659
Szemes tengeri. — <i>Maïs à grains.</i>						
Nagygazdaságban — <i>Grandes exploitations</i>	518.499	523.080	10.01	7.07	5,192.237	3,702.472
Kisgazdaságban — <i>Petites exploitations</i>	1,327.334	1,331.523	9.17	5.49	12,168.874	7,302.517
Együtt — <i>Ensemble</i>	1,845.833	1,854.603	9.41	5.93	17,361.111	11,004.989
Burgonya. — <i>Pomme de terre.</i>						
Nagygazdaságban — <i>Grandes exploitations</i>	117.598	119.956	49.30	33.61	5,797.921	4,031.284
Kisgazdaságban — <i>Petites exploitations</i>	333.560	340.962	42.72	25.91	14,250.851	8,836.357
Együtt — <i>Ensemble</i>	451.158	460.918	44.44	27.92	20,048.772	12,867.641
Cukorrépa. — <i>Betterave à sucre.</i>						
Nagygazdaságban — <i>Grandes exploitations</i>	101.369	103.700	130.99	97.05	13,278.260	10,064.095
Kisgazdaságban — <i>Petites exploitations</i>	10.760	11.570	118.58	81.07	1,275.954	938.002
Együtt — <i>Ensemble</i>	112.129	115.270	129.80	95.45	14,554.214	11,002.097

termésünknek 37.22 százaléka nagybirtokon, 62.78 százaléka pedig kisbirtokon termelt.

A zabtermés eredménye szintén teljesen kielégíti a várákozást. A szemek általában véve egészségesek és teltek. A hektoliterenkinti minőségi súly 41.0—50.0 kg. között mozog és örszágos átlagban 46.74 kg. (1927-ben 46.96). Összes zabtermésünk 49.39%-át a nagybirtokon, 50.61%-át pedig a kisbirtokon termelték.

A szemes tengeri fejlődését a nyári nagy szárazság akadályozta s úgy mennyiségre, mint minőségre nézve gyenge termést adott. A csövek többnyire rövidek s a szemek is a rendesnél apróbbak.

Törése és betakarítása folyamatban van. Tengeri-termésünknek a nagybirtokok 33.64 százalékát, a kisbirtokok pedig 66.36 százalékát szolgáltatták.

A burgonya korai fajtáit már felszedték és betakarították, de kezdetét vette a késői fajták szedése is. Terméshezama gyenge, mert a gumók a hosszantartó szárazság következtében túlnyomórészt aprók. Összes burgonyatermésünknek mintegy 31.33 százalékát a nagybirtok, 68.67 százalékát pedig a kisbirtok termelte.

A cukorrépa terméseredménye a szeptember második felében beállott esőzésre tetemesen javult. Kiszedése már sok helyütt folyamatban van.

A cukorrépatermelést többnyire csak nagyobb uradalmak üzik. Adataink szerint ugyanis az összes cukorrépatermésünknek 91·47%-át a nagybirtokok termelték, a kisbirtok részesedése a termelésben csak 8·53%-ot tett ki.

A *takarmányrépára* a szeptemberi bő esőzés szintén jó hatással volt s fejlődését előmozdította. Szedését helyenként már megkezdték. Az *őszi repce* elvetésétől a gazdák a nagy szárazság miatt sokáig tartózkodtak. Az esők után elvetett mag jól kikelt; fejlődésére a mostani időjárás kedvező. A *kerti vetemények* betakarítása folyamatban van, a termés-hozam többnyire gyenge-közepes s minőségben sem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. A *paprika* csak az öntözött területeken adott jó termést, másutt a hüvely apró maradt. Második szedésre aligha kerül sor. A *vöröshagymát* jó-közepes hozammal már felszedték. A gumók egészségesek. A *babot* elcsépezték, a tavaszi fagy és a nyári nagy szárazság miatt mennyiségileg gyenge termést adott. A minősége sem kifogástalan. Az *egyéb hüvelyeseket* (borsó, lencse) betakarították, termés-hozamuk nagyrésztben gyenge-közepes. A *káposzta* a szárazság miatt rosszul fejlődött, az eső hatására azonban némileg javult. A *komlót* leszedték, a szárítóban van. Minőségileg jó, mennyiségileg közepes termést adott. A *kölest* learatták és kicsépezték. Terméshozama kevés, szeme szorult s szalmája is többnyire alacsony. *Tatárkát* kevés vidéken termelnek. Általában gyenge termést hozott. A *cirok* betakarítását megkezdték. Szára alacsony, szakálla rövid. A *kender és len* nyűvét és áztatását befejezték; tilolása még több helyen folyamatban van. A rost elég finom, a magtermés jó. A *dohány* törését legtöbb vidéken elvégezték. A levelek többnyire aprók, de egészségesek s felfűzve szárítóban vannak.

A *mesterséges takarmányokra* az eső már későn jött s úgy a *lóhere*, mint a *lucerna* második és harmadik kaszálása gyenge hozamot adott. Az eső után helyenként sarjadzásnak indult lucerna hosszú és szép ősz esetén még gyenge, negyedik kaszálást adhat. A *muhart*, *bükkönyt* és *csalamádét* szintén betakarították már; ugyancsak kevés termést adtak.

A *rétek* sarjúhozama gyenge. Az esőzés után a fűnöves újból megindult.

A *legelők* a hosszas szárazság hatása alatt kiszültek, az esőkre azonban újból kezdenek fakadni.

A *gyümölcsfák* termését nagy részben most szedik. A *szilvatermés* elég bő, de többnyire aprószemű. Az *alma* és *körte* termés-hozama közepes, sok a férges és apró gyümölcs. Az *őszi barackot* most szedik, termés-hozama a legtöbb vidéken kicsi. A *diótermés* a tavaszi fagyok miatt általában gyenge, csak egyes kivételes helyeken kielégítő.

A *szőlő*. A tartós esős idő a szőlőbogyók puhulását nagyon elősegítette, de a korán érő kényesebb

2. A terméskilátások jelzőszámai 1928. évi október hó 2-án.

Prévisions agricoles au 2 octobre 1928.

(1 = kitünő, 2 = jó, 3 = közepes, 4 = gyenge, 5 = rossz.)

(1 = excellent, 2 = bon, 3 = moyen, 4 = faible, 5 = mauvais)

Takarmányrépa — <i>Betterave fourragère</i>	3·01
Őszi repce (új vetés) — <i>Colza d'automne (nouv. sem.)</i>	2·96
Kerti vetemények — <i>Plantes potagères</i>	3·33
Paprika — <i>Piment</i>	3·16
Vöröshagyma — <i>Oignon</i>	2·74
Bab — <i>Haricots</i>	3·86
Egyéb hüvelyesek — <i>Autres légumineuses</i>	3·54
Káposzta — <i>Choux</i>	3·28
Komló — <i>Houblon</i>	2·96
Köles — <i>Millet</i>	3·65
Tatárka — <i>Sarrasin</i>	3·71
Cirok — <i>Sorgho</i>	3·46
Kender — <i>Chanvre</i>	3·09
Len — <i>Lin</i>	2·78
Dohány — <i>Tabac</i>	3·04
Lóhere — <i>Trèfle</i>	3·74
Lucerna — <i>Lucerne</i>	3·72
Egyéb mesterséges takarmányok — <i>Autres fourrages artific.</i>	3·71
Rét — <i>Prairies</i>	3·91
Legelő — <i>Pâturages</i>	3·97
Szilva — <i>Prune</i>	2·92
Alma — <i>Pomme</i>	3·22
Körte — <i>Poire</i>	3·02
Őszi barack — <i>Pêche</i>	3·24
Dió — <i>Noix</i>	3·63

szőlőfajtákon igen sok helyen rothadás lépett fel és ezért az egyes szőlősgazdák kényszerűségből a szüretet már szeptember hó végén megkezdték. Az általános szüret azonban csak október hó első hetében kezdődött. A termés ezidőszert kat. holdankint 2—18 hl. között mozog; 20 hektoliteres termés csak a legcondosabban kezelt és kizárólag fagymentes szőlőterületeken fog mutatkozni. Az eddig szüretelt mustok cukortartalma a klosterneuburgi mustmérő szerint 13—18 fok között mozog. A 20 fok csak legritkább esetben fordul elő.

Külföld.

Etranger.

A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézethez befutott legutolsó adatok szerint az *Amerikai Egyesült Államokban* az aratás és cséplés általában jól sikerült, a jégverések alig számbajövő károkat okoztak a terményekben. Becslés szerint 246·0 millió q búzatermésre, 76·33 millió q árpára, 210·9 millió q zabra, 737·46 millió q tengeritermésre számítanak.

Kanadában az aratás idején az időjárás elég kedvező volt. A cséplési eredmények azonban azt mutatják, hogy az előző időben járt fagyok a gabonaneműekben különösen minőség tekintetében jelentős károkat okoztak. Tíz év középátlagát

100-zal egyenlőnek véve az egyes termények termésmennyiségének jelzőszámai a folyó évben a következők: búza 95 (1927-ben 97), rozs 95 (101), árpa 96 (98), zab 94 (94). A zab kivételével tehát, melynek termése a tavalyival egyenlő, a többi termények terméseredménye kevesebb, mint a tavalyi termés és kisebb mint tíz év átlagos termése.

Franciaországban az első hivatalos becslés szerint a folyó évben 75·57 millió q búza, 8·98 millió q rozs, 0·99 millió q kétszeres, 11·56 millió q árpa és 48·81 millió q zab termelt. Mennyiség tekintetében a termés nem teljesen kielégítő, minőséget és fajsúlyt nézve ellenben, különösen a búzánál igen kiváló.

Egyiptom 1928/29. évi pamuttermését 3·09 millió q-ra becsülik. Ez a terméseredmény 14·0%-kal nagyobb, mint az 1927/28. évi termés és 4·7%-kal nagyobb, mint az 1922/1926. évi átlagos termés.

Spanyolországban a legutóbbi előzetes becslés szerint az olivaolaj és a szőlőtermelés a folyó évben meglehetősen gyenge eredményt fog felmutatni. A nyári tartós szárazság és a virágzás idején beállott erős esőzés, továbbá a múlt évi nagy termés reakciójaképpen bekövetkezett kimerültség az oka annak, hogy az olivaolaj az idén gyenge termést ad. A folyó évi termést ugyanis csak 1·85 millió q-ra becsülik, ez a terméseredmény az előző évnek (6·66 millió q) mindössze 27·8%-át teszi ki. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy az előző év olajtermése kivételesen bőséges volt s a tavalyi termés még a termelők, illetve a kereskedők birtokában van. Az utolsó 20 év alatt ennél kisebb olajtermés csak kétszer volt és pedig 1910/11-ben (1·09 millió q) és 1912/13-ban (0·63 millió q). —

Az időjárás kedvezőtlenessége folytán a musttermés is alig fogja elérni a 16·21 millió hl-t, úgyhogy az 1927. évi termésnek (28·33 millió hl) mindössze csak 57·2%-át adja. Szerencsés körülmény, hogy az 1927. évben a szüret igen jól sikerült.

Japán területén az utolsó adatok szerint a tavaszi selyemgubótermelés eredménye 185·82 millió kg-ot tesz ki, vagyis 7%-kal többet, mint az eddig legjobb eredményének ismert 1927-ben (173·36 millió q). Sokkal kedvezőtlenebbnek ígérkezik ellenben az őszi termelés eredménye. Becslés szerint az idei őszi gubótermés 151·28 millió q lesz, szemben az 1926/27. évi 168·34 millió q-val, úgyhogy a csökkenés 10%-os. Az itt mutatkozó hiányt még a tavaszi, rekordszámba menő gubótermés eredménye sem egyenlíti ki s így végeredményben az előző évi egész terméshez viszonyítva mintegy 4·5 millió kg-os csökkenés fog előállani a gubótermésben.

Az előzetes termésbecslések szerint a gerebenezett lenrost valószínű terméseredménye *Esztorországban* 91 ezer q, *Finnországban* 12 ezer q, *Lettországban* 149 ezer q és *Litvániában* 400 ezer q lesz. A terméseredmény csak Litvániában haladja meg (19·2%-kal) az előző évi termésmennyiséget; a felsorolt többi országok mindegyikében (25·3—5·7%-kal) kisebb lesz az idén a lenrost termése, mint 1927-ben volt. *Németalföldön* már igen jó lenrosttermésre van kilátás, amennyiben a második becslés szerint az idén 140 ezer q lenrostra számítanak, mely termésmennyiség nem kevesebb, mint 154·5%-kal meghaladja az 1925. évi termést és 65·9%-kal nagyobb, mint az 1922/26. évek átlagos termése.

A kalászosok idei terméseredménye Európában.

Résultats de la production des céréales en Europe, 1928.

A kalászosok idei terméseredménye, mint azt a Római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet augusztus havi füzetében közzéteszi, nemcsak hazánkban, hanem lehet mondani egész Európában kedvező volt.

A táblázatban látható, hogy a fontosabb európai államok közül a *búzában* az idei termés csak Angliában, Portugáliában és Spanyolországban maradt el a tavalyi terméstől. Mindhárom említett országban a búzatermés alatta maradt továbbá az 1922—1926-os évek átlagtermésének, mégpedig Angliában 20·3%-kal, Portugáliában 66·6%-kal és Spanyolországban 1·1%-kal. Katasztrófálisnak a termés csak Portugáliában mondható, itt azonban a búzatermés Európa ellátása szempontjából nem számottevő, tehát ez a 66·6%-os csökkenés csak Portugália közgazdaságát sújtja. Viszont az öt év

átlagos terméséhez viszonyítva Görögország ezidei búzatermése 68·3%-kal, Bulgáriáé 55·5%-kal, Magyarországé 38·2%-kal és Olaszországé 16%-kal volt kedvezőbb. A búzatermés átlagos nagyságát tekintve, ez a termésnövekedés legszámottevőbb Olaszországban és hazánkban.

A *rozs* ez évi termésmennyisége az ötévi átlagos termésmennyiséget legkevésbé szintén Portugáliában közelítette meg, itt a csökkenés 43·7%. Az átlag alatt maradt még a rozstermés Németalföldön (10·9%), Belgiumban (2·1%) és Spanyolországban (1·6%). Számottevő viszont a rozstermésnél az emelkedés az ötéves átlaggal egybevetve Görögországban (102%) és Bulgáriában (49·3%).

Az *árpában* is Portugália termése volt a leggyengébb, 33·1%-kal kevesebb, mint az ötéves átlag. Gyenge volt még az árpatermés Belgiumban

Európa 1927/28 évi kalászos terméseredménye.¹⁾

Résultats de la production des céréales en Europe en 1927/28.

Ország — Pays	Búza — Froment			Rozs — Seigle			Árpa — Orge			Zab — Avoine		
	Moy. de 1922-26 évi átl.	1927	1928	Moy. de 1922-26 évi átl.	1927	1928	Moy. de 1922-26 évi átl.	1927	1928	Moy. de 1922-26 évi átl.	1927	1928
ezer métermázsában — en milliers de quintaux métriques												
Anglia — Angleterre	14.678	14.458	12.203	—	—	—	9.878	8.758	9.531	14.170	13.656	13.767
Ausztria — Autriche	2.328	3.121	3.136	4.185	4.905	4.770	1.696	2.381	2.741	—	—	—
Belgium — Belgique	3.498	4.430	4.315	5.164	5.551	5.060	859	908	775	6.395	6.692	6.477
Bulgária — Bulgarie	8.943	12.886	13.908	1.534	2.094	2.291	2.130	3.057	3.408	1.033	1.086	1.362
Finnország — Finlande	220	221	252	2.886	2.912	2.891	1.305	1.214	1.355	5.186	5.387	5.294
Görögorsz. — Grèce	2.675	4.383	4.502	294	615	594	—	—	—	645	1.027	1.215
Luxemburg — Luxembourg	107	191	203	84	90	84	40	39	38	367	401	369
Magyarország — Hongrie	17.450	20.938	24.110	7.238	5.681	7.980	5.012	5.157	5.801	3.369	3.268	3.256
Málta — Malte	74	80	79	—	—	—	57	66	68	—	—	—
Németalföld — Pays-Bas	1.526	1.387	1.690	3.903	3.453	3.520	734	659	799	3.032	3.320	3.457
Olaszország — Italie	55.418	53.291	64.309	1.593	1.508	1.664	2.235	2.056	2.449	5.565	4.459	7.340
Portugália — Portugal	2.983	3.115	1.790	1.247	1.188	868	438	432	329	907	802	563
Románia — Roumanie	26.136	26.327	31.000	2.236	2.368	2.987	13.482	12.617	16.192	9.510	8.681	10.037
Spanyolorsz. — Espagne	38.840	39.415	38.401	6.807	6.735	6.701	20.392	20.079	19.983	5.311	5.692	5.360
Svájc — Suisse	1.344	1.550	1.623	406	404	433	117	122	123	407	418	418

¹⁾ Franciaország kalászos terméséről csak előzetes becslés van és Oroszországra vonatkozólag nincsenek adatok. — *Il n'y a pas de chiffres pour la France et la Russie.*

(10,8%), Angliában (3,6%) és Spanyolországban (2%), ezzel szemben Bulgáriánál 60%-os, Romániánál 20,1% és Magyarországnál 15,7%-os emelkedést tapasztalunk.

A zabtermés szintén Portugáliában sikerült a legkevésbé, az ötéves átlaggal szemben a csökkenés 61,1%-os. Visszaesés állapítható meg még Magyarországnál (3,5%) és Angliánál (2,9%). Magyarországnál a visszaesés nem a zabtermés gyenge eredményével, hanem a zabbal bevetett terület folytonos csökkenésével magyarázható. Ezzel ellentétben hatalmas a zabtermés emelkedése Görögországban (88,4%) és Olaszországban (31,9%).

A kimutatásban fel nem sorolt fontosabb európai államok közül a Nemzetközi Intézet augusztusi füzeté megemlíti, hogy Németországban és Lengyelországban a kalászosok termésered-

ménye jobb az ötéves átlagtermésnél, de a tavalyi terméseredménynél gyengébb. A Cseh-Szlovák köztársaságban a búzatermés eredménye körülbelül ugyanolyan, mint a megelőző gazdasági évben, a rozs-, az árpa- és a zabtermés ellenben egy kissé a tavalyi terméseredmény alatt maradt. A Sz. H. Sz. államban viszont éppen úgy, mint Magyarországon, Romániában, Bulgáriában és Görögországban kitűnően sikerült a kalászosok termelése. Franciaország és Oroszország kalászos termésének eredményéről a Nemzetközi Intézet említett füzeté nem emlékszik meg.

Ez a kis összefoglaló ismertetés egyik fontos és állandó gazdasági problémánkat világítja meg: hazánk búzatermésfeleslegének sikeres külföldi elhelyezése kérdését.

Elektrotechnikai iparunk és a villamosítás.

L'industrie électrotechnique et l'électrification en Hongrie.

Résumé. L'industrie électrotechnique qui dès avant la guerre était une des branches d'industrie les plus développées de la Hongrie, a fait de nouveaux progrès dans les dernières années. On voit par les tableaux et diagrammes ci-dessous contenant les chiffres de cette industrie et des établissements produisant du courant électrique d'utilité publique, que celle-là se développait, pour une grande part, parallèlement à l'extension de l'électrification. Mais le progrès de l'industrie électrotechnique a été moins harmonieux que celui des usines électriques, car elle était beaucoup plus sensible aux changements de conjoncture.

Le nombre des établissements de l'industrie électrotechnique a fort augmenté dans la conjoncture d'inflation. Celui des ouvriers a très baissé par suite de la crise de 1925 et aussi de la rationalisation systématique qui, même dans les années défavorables, a permis d'augmenter successivement la production, tout en réduisant l'effectif des ouvriers. La valeur des produits en stock y a fort augmenté par rapport à celle de la production dans les années critiques et n'a diminué, légèrement, que depuis que les possibilités de vente se sont améliorées.

Bien que l'industrie hongroise des articles électriques soit en mesure d'exporter de grosses quantités (dans les sept dernières années, elle a exporté plus de la moitié de sa production), toutefois, selon les statistiques des fabriques et du commerce extérieur, les possibilités d'exportation n'en étaient pas assez favorables à cause de la politique douanière protectionniste de certains pays et de l'accroissement de la concurrence étrangère. Par contre, la consommation intérieure ayant augmenté par suite de l'électrification, les fabricants vendaient de plus en plus à l'intérieur.

*

A magyar villamossági ipar már a háború előtt is magas fejlődési fokot ért el, úgyhogy nagyüzemi jellegével és exportképességével fejlődő gyáriparunknak egyik erőssége lett. Ugyanakkor, mikor hazánk az

elektrotechnikai tudományok művelése terén a tudományos világ elismerését vívta ki, a villamossági ipar is jelentős tényezővé vált nemzetközi szempontból. A főként Budapestben és környékén települt iparág helyzetét a háború után meg tudta tartani.

Természetes, hogy a villamossági cikkek gyártásával foglalkozó iparág fejlődése a legszorosabb kapcsolatban van azzal, hogy milyen ütemben történik új vidékek bekapcsolódása az áramfogyasztásba, milyen mértékben terjed az iparban és a mezőgazdaságban a villamos motorok alkalmazása, általában tehát milyen méreteket ölt a villamosítás fejlődése. Így nem csodálható, hogy a villamosítás terén létrejövő minden nagyobb alkotás alkalmával — mint legutóbb a dunántúli villamos centrálé építésével kapcsolatban — az elektrotechnikai ipar helyzete és kilátásai is az érdeklődés homlokterébe lépnek.

A következőkben felsorakoztatott néhány számadatban bemutatjuk elektrotechnikai iparunk jelen üzemi és termelési viszonyait, miközben a háború befejezése óta eltelt évekre visszamenőleg is vizsgálat alá vonjuk a fejlődés menetét. Adatainkat szembeállítjuk a villamosítás fejlődésére jellemző számsorokkal s így megkíséreljük rámutatni arra, hogy mennyiben szolgálta a villamosítás terén az utóbbi években történt kétségkívül nagy haladás a belföldi ipar megerősödését és milyen szerepet vitt a külfölddel lebonyolított árucserénk a kérdéses iparág helyzetének alakulásában.

Első táblánk az évenként végrehajtott gyáripari statisztika alapján a közhasznú áramfejlesztőtelepek fejlődését mutatja be avégből, hogy azzal az elektrotechnikai ipar helyzetének alakulása összehasonlítható legyen.

Adataink számszerű bizonyítékát szolgáltatják annak a ténynek, hogy a villamosítás a háború befejezése óta valóban nagy léptekkel haladt előre. A telepek száma több-mint megkétszereződött ez idő alatt, ami azt jelenti, hogy a kisebb helységek is mind nagyobb mértékben részesülnek a villamos áramellátásban. Emellett kétségtelen, hogy

1. A közhasznú áramfejlesztőtelepek fejlődése, 1921–1927.

Développement des établissements produisant du courant électrique d'utilité publique, 1921–1927.

É v Année	Telepek száma Nombre des établissements	Munkáslétszám Nombre d'ouvriers	Áramfejlesztőgépek teljesítőképessége ezer KVA Capacité des générateurs de courant, milliers de KVA	Áramtermelés millió Kw-óra Production du courant, millions d'heures Kw	Indexszámok 1921 = 100 indices		
					Telepek száma Nombre des établissements	Munkáslétszám Nombre d'ouvriers	Áramfejlesztőgépek teljesítőképessége Capacité des générateurs de courant
1921	107	4.402	226.6	.)	100	100	100
1922	117	4.688	224.3	.)	109	106	99
1923	134	4.733	236.1	394.7	125	108	104
1924	145	5.137	241.7	407.6	136	117	107
1925	180	5.494	312.5	509.4	168	125	138
1926	217	6.101	348.5	594.6	203	139	154
1927 ¹⁾	247	6.846	.)	.)	231	156	.)

¹⁾ Előzetes eredmények. — *Résultats provisoires.*

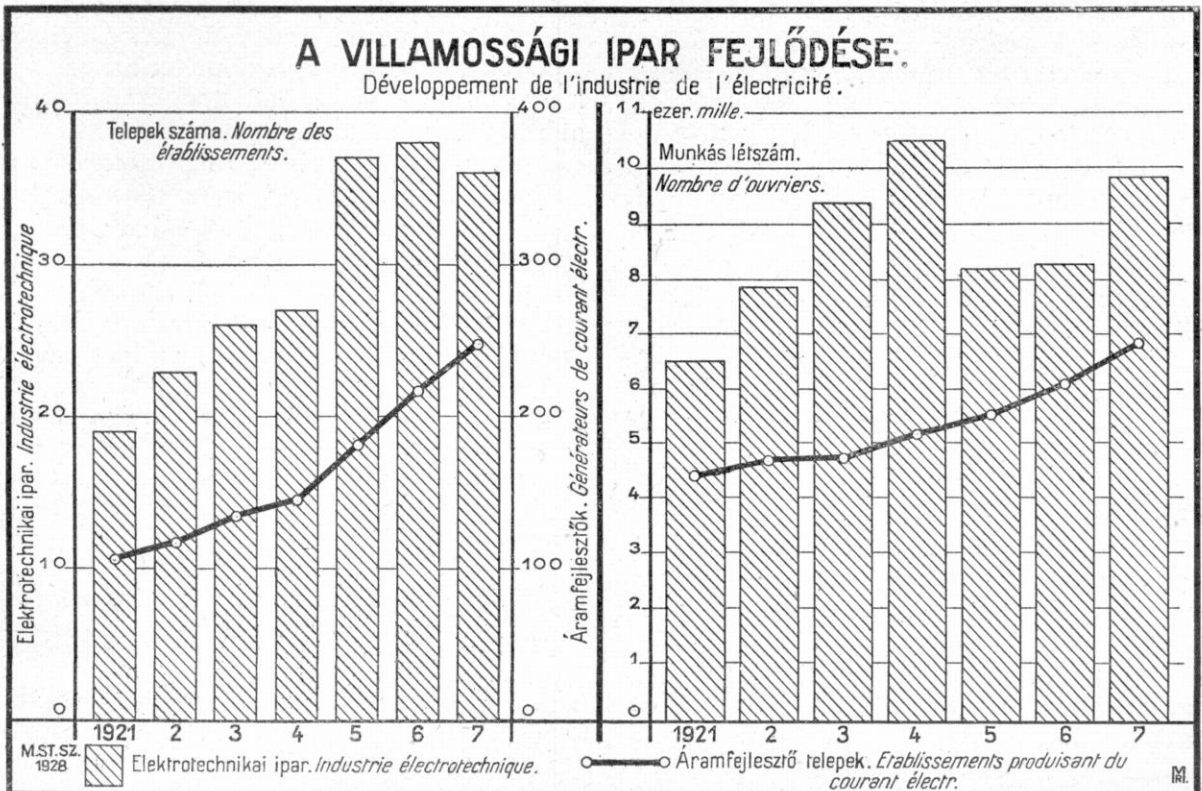
²⁾ Az adatok hiányoznak. — *On manque de données.*

az adatgyűjtés tökéletesedése is hozzájárult a telepek számának valamelyes növeléséhez, amennyiben a gyárakkal, bányákkal kapcsolatos közhasznú villanytelepek elkü-

lönítve dolgoztattak fel, s így újabban külön telep gyanánt szerepelnek. Épp ezért a villamosítás terjedésére nézve megbízhatóbb képet nyújtanak a munkáslétszámra, az áramfejlesztőgépek teljesítőképességére és az áramtermelésre vonatkozó számsorok, melyek mind erősen megnövekedett adatokkal szerepelnek táblázatunkban.

Különösen figyelemreméltó a fejlődésnek az az állandósága és egyöntetősége, mely az áramfejlesztő telepek adataiban megnyilvánul, úgy, hogy a gazdasági fel-lejűlésektől és válságoktól kevésbé érintve, a fejlődés ütemének meglassulásától mentesen halad évről évre az ország villamosítása.

Ennek hatása az elektrotechnikai ipar adataiban is teljes mértékben kifejezésre jut. Mint a 2. számú táblából kitűnik, a villamosági iparnál nem találkozunk a fejlődésnek azzal a zavartalan menetével, amely az áramfejlesztőknél tapasztalható volt. A gazdasági hullámmozgásoknak jobban alávetett gyáripár adatai erős kilengéseket mutatnak azzal kapcsolatban, hogy a gazdasági helyzet és a fogyasztási viszonyok hogyan alakultak a különböző évek folyamán. Úgy a táblázatokban közölt indexszámokból, mint grafikus rajzainkból

azonban nyilvánvalóvá válik, hogy az elektrotechnikai ipar hullámzásoknak alávetett fejlődése mégis nagymértékben párhuzamos alakulást mutat a villamosítás terjedésével.

2. Az elektrotechnikai ipar főbb üzemi adatai.

Données principales sur les exploitations d'industrie électrotechnique.

É v Année	Telepek száma Nombre des établissements	Üzemnapok száma Nombre des jours d'exploitation	Alkalmazottak száma október 1-én Nombre des salariés au 1er octobre					Egy telep átlagos munkáslétszáma Nombre moyen d'ouvriers par établissement.	Indexszámok (1921 = 100) Indices	
			Tisztviselők Employés	Művezetők Contremaîtres	Munkások Ouvriers	Szolgák Hommes de service	Összesen Total		Telepek száma	Indexszámok (1921 = 100) Indices
1921	19	²⁾ .	846	168	6.506	68	7.588	342	100	100
1922	23	²⁾ .	1.019	165	7.880	85	9.149	343	121	121
1923	26	7.599	1.067	200	9.404	92	10.763	362	137	145
1924	27	7.534	1.126	199	10.546	92	11.963	391	142	162
1925	37	9.576	1.142	225	8.218	108	9.693	222	195	126
1926	38	10.505	1.146	247	8.314	123	9.830	219	200	128
1927 ¹⁾	36	10.633	²⁾ .	²⁾ .	9.854	²⁾ .	²⁾ .	274	190	151

¹⁾ Előzetes eredmények. — *Résultats provisoires.* — ²⁾ Adatok hiányoznak. — *On manque de données.*

Az elektrotechnikai cikkek előállításával foglalkozó gyártelepek száma egészen a legújabb időkig állandó emelkedésben volt, különösen nagy szaporulat mutatkozik az 1925. évben, mikor már az inflációs konjunktúra alapításai is szerepeltek a gyáripari statisztikában. Az alapítási láz tehát, amely ezekben az években általános gazdasági tünet volt, az elektrotechnikai iparra sem volt hatás nélkül. A bekövetkezett szaporulat a következő évek folyamán sem esett a válság áldozatául, legalább is erre utal az a körülmény, hogy a telepek száma még 1926-ban is felülmulta az előző évi szintvonalat és az 1927-ben bekövetkezett visszaesés sem olyan mértékű, hogy messzebbmenő következtetésekre adna alkalmat.

A gyártelepek számának alakulásából levont következtetéseinket jól kiegészíti az a számsor, mely az üzemnapok számának változását tünteti fel. Ezek szerint 1923 és 1925 között az üzemnapok száma jóval kisebb arányban emelkedett, mint ahogy az üzemek szaporodása végbement, ennél fogva egy-egy telepre eső üzemnapok száma 290-ről 260-ra esett vissza, jelezvén, hogy a meg-növekedett számú ipartelep korántsem volt olyan mértékben foglalkoztatva, mint azelőtt. Az 1927. évben pedig a telepek számában bekövetkezett csekély visszaesés ellenére az iparág mégis több üzemnapot teljesített, mint egy évvel korábban, vagyis kisebb, életképtelenebb üzemek kiesése ellenére a villamosági ipar megerősödése tovább folyt.

A munkáslétszám adatai még nagyobb mértékben voltak alávetve a gazdasági hullámzások hatásainak. A gyári alkalmazottak létszáma csak addig követte az általános emelkedő irányzatot, amíg az inflációs konjunktúra fokozott munkalehetőségei kedvező fejlődést biztosítottak az iparnak. A munkáslétszám az 1924. évben érte el tetőpontját, azután a telepek számának emelkedése dacára hirtelen visszaesés következett. A kedvezőtlené vált gazdasági viszonyokon kívül ez a körülmény arra nézve is bizonyítékot szolgáltat, hogy az újonnan alapított gyárak legnagyobb része kisebb vállalkozás volt, melyek alig ütötték meg a gyári jelleget.

Különösen nyilvánvalóvá válnak ezek a megállapítások az egy-egy telepre eső átlagos munkáslétszám adataiból. Egy telep átlagos munkáslétszáma — dacára a gyárak szaporodásának — szintén állandóan emelkedőben volt az 1924. évig, a következő esztendőben azonban jelentékenyen visszaesett, egyrészt az új alapítások kisüzemi jellege miatt, másrészt pedig a válságos idők sajnálatos következménye, a munkáselbocsátások eredményeképpen.

Az átlagos munkáslétszám adatainak magas színvonala azonban arra nézve is bizonyítékot szolgáltat, hogy a villamosági ipar valóban nagyüzemi szervezettel bír, hiszen gyártelepei között több ezernyi munkáslétszámmal bíró üzemek is vannak és 11 olyan telep található, melynek munkáslétszáma a százat meghaladja. Egy-egy te-

lep átlagos munkáslétszáma pedig 200 alá egyszer sem süllyedt, sőt a legnagyobb gazdasági tevékenység időszakában a 400-at közelítette meg.

A villamossági ipar termelésére és gyártmányainak elhelyezésére vonatkozó adatainkat 3. számú táblánk foglalja össze.

3. Az elektrotechnikai ipar termelési és értékesítési viszonyai.

Production et conditions de mise en valeur de l'industrie électrotechnique.

Év Année	Anyagfelhasználás Matières employ.		Termelés Production		Anyagfelhasználás Matières employ.		Termelés Production		Anyagfelhasználás Matières employ.		Termelés Production		A gyártmányokból Des objets fabriqués, ont été vendus
	értéke valeur 1000 P		1000 P, az árváltozások kiküszöbölésével en éliminant les changem. de prix		indexe indice 1921 = 100		belföldön à l'intérieur	külföldön à l'étrang.	nyert értékesítést %				
1921	7.076	13.571	8.577	16.450	100	100	44.5	55.5					
1922	11.055	17.455	11.964	18.891	140	115	46.9	53.1					
1923	12.638	22.029	9.502	16.563	111	101	43.4	56.6					
1924	12.521	29.011	8.559	19.830	100	121	46.2	53.8					
1925	18.596	36.719	12.751	25.184	149	153	48.3	51.7					
1926	22.149	57.053	16.882	43.486	197	264	56.0	44.0					
1927 ¹⁾	23.523	60.821	17.258	44.623	201	271	?)	?)					

¹⁾ Előzetes eredmények. — *Résultats provisoires.*

²⁾ Az adatok hiányoznak. — *On manque de donnée.*

A villamossági ipar teljesítményére nézve az anyagfelhasználás és termelés értékadatai nyujtanának a legmegbízhatóbb módon fevilágosítást, ha a közelmúlt esztendőiben a koronaromlás és a heves áringadozások meg nem zavarták volna az összehasonlíthatóságot. Abból a célból, hogy a korona értékingadozásait legalább közelítőleg kiküszöböljük, az ipari anyagok nagykereskedelmi árindexével való osztás útján az arany 1913. évi vásárlóerejének egységére is visszavezettük az értékadatokat.

Adatainkból kitűnik, hogy úgy az anyagfelhasználás, mint a termelés értéke erősen emelkedő irányzatot mutatott az elmúlt 7 év folyamán. Még a válság nehéz évei alatt is további emelkedés mutatkozott, ami kétségkívül arra utal, hogy a villamosítás jelentős terjedésével az elektrotechnikai cikkek utáni szükséglet oly mértékben nőtt meg, hogy még a kedvezőtlen gazdasági viszonyok sem tudták a termelés növekedésének gátat szabni. Ugyancsak fontos tényezőt jelentett iparágunk szempontjából az utóbbi években a rádió elterjedése is, hozzá-

járultak továbbá a fejlődés előidézéséhez a nagyobb beruházások — mint az automata telefonközpont felállítása — nemkülönben az építkezési tevékenység megindulása.

A termelés növekedése a munkáslétszám visszaesésével kapcsolatban arra is figyelmeztet, hogy a munkáselbocsátásokat nem szabad teljes egészében a kedvezőtlen viszonyok kényszerű következményének tartani, hanem a romló gazdasági helyzetben és az erősödő külföldi versennyel szemben a gyárak szigorú kalkulációra és takarékoságra kényszerültek s így a munkáslétszám visszaesésének egyik okául a tervszerű racionalizálást jelölhetjük meg.

Ha a villamossági ipar termelésének értéke ily módon a konjunktúraváltozásoktól meglehetősen függetlenül állandó ívben emelkedett is felfelé, ez még nem jelenti azt, hogy az eladási viszonyok is ezzel párhuzamosan alakultak volna, mert a raktárra való termelés a képet megváltoztatja. Hogy ebben a tekintetben is tiszta képet nyerjünk, az alábbiakban bemutatjuk az év végén raktáron maradt gyártmányok összetekének alakulását és annak viszonyát a termelés értékéhez:

	Raktáron maradt gyár.mányok értéke 1000 P	a termelés értéke a termelés értékének %-ában
1921. végén	1.664	12.2
1922. „	1.572	9.0
1923. „	1.441	6.5
1924. „	6.840	23.6
1925. „	13.566	36.9
1926. „	10.373	18.2

Az inflációs konjunktúra évei alatt az emelkedő termelés teljes egészében elhelyezhető volt s így a raktárkészlet abszolút értékben is, a termeléshez viszonyítva pedig még inkább visszaesett. Az 1924. évtől kezdve igen erősen emelkedik az eladatlan készletek értéke és 1925-ben tetőpontját éri el. Az 1926. évben ismét az értékesítési lehetőségek javulását jelzi az a körülmény, hogy nemcsak az előző évinél is magasabb termelés volt elhelyezhető, hanem a raktárkészlet is tekintélyes mértékben megfogyatkozott.

Miután a termelés fejlődését megismerjük, felmerül az a kérdés, hogy mely tényezők okozták a számainkban mutatkozó nagy emelkedést, a belföldi fogyasztás vagy pedig a kiviteli viszonyok alakulása játszottak-e döntő szerepet. A 3. számú tábla a termelési adatokon kívül az értékesítési viszonyok megítélésére is módot ad, amenny-

nyiben a belföldön és külföldön történt eladások összegét százalékos arányban mutatja be. A gyárak közvetlen kivitele és annak az értékesítés összegéhez mért aránya jut kifejezésre adatainkból.

Az elektrotechnikai ipar exportképessége első pillanatra kitűnik az adatokból, amennyiben az *elmúlt hét év átlagában gyártmányainak több mint fele kivitelre került*. A termelésnek kivitelre kerülő hányada 1923-ban érte el tetőpontját, ez évtől kezdve azonban fokozatosan romlott az arány, úgyhogy 1926-ban már a belföldi értékesítés játszotta a döntő szerepet. Ez a körülmény nem is volna kedvezőtlen tünet, ha annak következménye volna, hogy a növekvő belföldi igények folytán csökkenne a külföldre szállítható mennyiség. Tény azonban, hogy üzeink ma sem dolgoznak teljes kihasználással és így a külföldi államok vámpolitikai elzárkózása és a folyton erősödő verseny voltak azok a tényezők, melyek iparunkat a külföldön való terjeszkedésében meggátolták, illetve 1926-ban határozottan visszazorították, *Elektrotechnikai iparunk termelésének növekedése tehát kizárólag a belföldi piac felvevőképességének emelkedésével függ össze.*

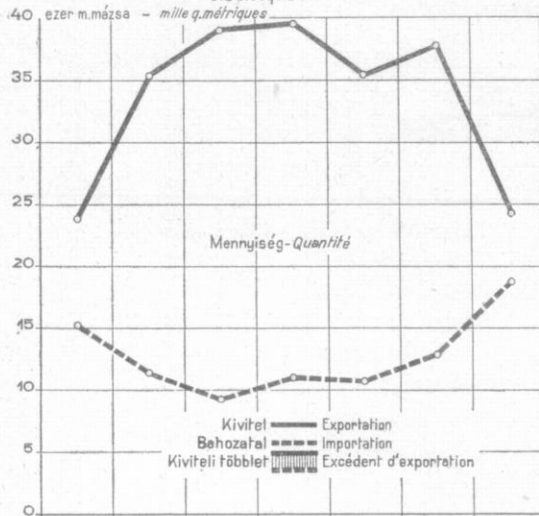
Ugyanezekre a megállapításokra vezetnek a külkereskedelmi statisztika adatai is, melyeket a 4. számú táblában foglaltunk össze.

A külfölddel lebonyolított áruforgalmat feltüntető táblázatban a forgalom mennyiségének adatai mellett az értékadatokat is közöljük, de a pénznek az inflációs évek alatt hónapról hónapra változó értékére

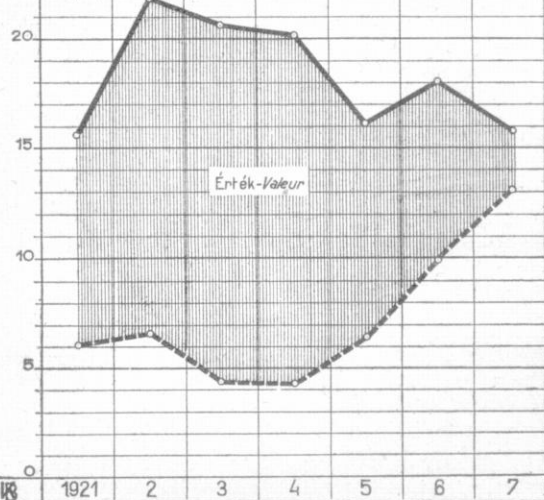
való tekintettel nem lehet azokat 1924. előtt a termelés értékével egybevetni s ugyanezen okból a következtetéseket főként a mennyiségi adatokból kell levonnunk. A tárgyalt időszak két élesen elkülönülő fázisra oszlik — amint az különösen a mellékelt diagramból nyilvánvaló —, az egyik az 1923. évig tart, míg a második az 1924. évvel veszi kezdetét. Az 1923. esztendőig az emelkedő kivittel a behozatal visszaesése áll szemben, vagyis a háborús és forradalmi veszteségeiből felépülő villamosági ipar mindinkább el tudja látni a belföldi piacot és emellett még a kivitelre kerülő mennyiséget is fokozni képes. Az em-

VILLAMOS GÉPEK ÉS KÉSZÜLÉKEK KÜLKERESKEDELMI FORGALMA.

Commerce extérieur des machines et appareils électriques.

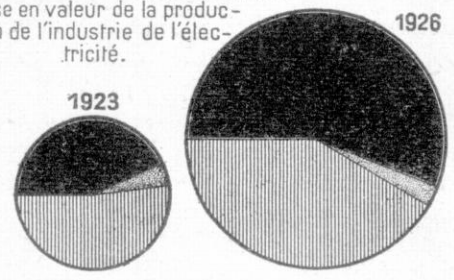

000.000 P^o

A VILLAMOSSÁGI IPAR TERMELÉSÉNEK ÉRTÉKESÍTÉSE.

Mise en valeur de la production de l'industrie de l'électricité.

Belföld Intérieur
Elszított terület Territoires détachés de la Hongrie
Egyéb külföld Autres pays étrangers

4. Villamos gépek és készülékek külkereskedelmi forgalma.

Commerce extérieur des machines et appareils électriques.

É v Année	Mennyiség, métermázsza Quantité, q. m.		Érték — Valeur 1000 P		Kiviteli (+) ill. behozatali (—) többlet Excédent d'exportat. (+) ou d'importat. (—)	A forgalom értéke az összes — Valeur du mouvement en % des	
	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatal Importations	Kivitel Exportations		behozatal importat.	kivitel exportat.
1921	15.029	23.854	6.092	15.780	+ 9.688	1'01	5'28
1922	11.300	35.272	6.585	21.882	+ 15.297	1'05	5'29
1923	9.255	39.174	4.374	20.649	+ 16.275	0'89	5'26
1924	11.018	39.508	4.284	20.183	+ 15.899	0'52	3'03
1925	10.783	35.501	6.465	16.219	+ 9.754	0'75	2'00
1926	12.957	37.998	9.949	18.169	+ 8.220	1'05	2'09
1927	18.856	29.317	13.156	15.807	+ 2.651	1'15	1'98
1927 I. félév	8.844	12.598	6.658	6.871	+ 213	1'29	2'01
1928 I. félév moitié	10.597	16.066	8.122	7.951	— 171	1'43	2'16

lített második időszakot, mely az 1924. évtől számítható, az jellemzi, hogy a kivitel mennyisége erősebben, értéke lassabban, de mindkettő visszaszorul. A csökkenő, illetve stagnáló kiviteli érték a növekvő termelésnek természetesen mind kisebb hányadát alkotja s így mindinkább növekszik a belföldi felhasználásra kerülő mennyiség. Ezenkívül a behozatal alakulása is irányt változtatott az 1924. év óta és azóta állandóan emelkedő tendenciát mutat. Részben kétségtelenül olyan készülékek és gépek behozatalának következménye ez, melyek Magyarországon nem készülnek, *nagyrészt azonban bizonyára az erősödő külföldi verseny a magyar ipartól vonja el a munkalehetőségeket.* Az 1927. évben az elektrotechnikai cikkek terén addig jelentkező kiviteli többlet már csaknem semmivé zsugorodott össze, úgyhogy a kivitel és behozatal értéke közel egyensúlyban tartotta egymást. Az 1928. év első felében — melyet táblánk az előző év megfelelő időszakával vet össze

— már a behozatal képezte a nagyobb összeget, elektrotechnikai iparunk tehát nem tudta fedezni az e címen külföldre kerülő összegeket.

Amíg a gyárak termelésének fokozódása a belföldi fogyasztás emelkedésével kapcsolatban zavartalanul folyik, addig e folyamat a magyar villamossági iparban nem okoz súlyosabb nehézségeket, a belföldi felvesőképesség kárpótolja az ipart a külföldön elszenvedett veszteségekért. Mindenesetre kívánatos azonban, hogy egyrészt az elektrotechnikai cikkek külföldi piacainak elvesztése elé gátat vessünk, másrészt, hogy belföldi fogyasztóterületünk megőriztessék a magyar ipar számára. A közműveltség és a közgazdaság fejlődése és ennek folyamánként a villamosítás terjedése akkor majd kétségkívül biztosítja elektrotechnikai iparunknak nemcsak virágzását, hanem további fejlődését is.

Bene Lajos dr.

A fogyasztási adó alá eső cikkek termelése és forgalma.

Production et mouvement des articles soumis aux contributions indirectes en Hongrie.

Résumé. L'exercice 1927—1928 étant terminé, nous en comparons les résultats avec ceux des trois derniers exercices. Pour la plupart des articles, la production et la consommation ont augmenté d'année en année.

*

Az 1927/28. gazdasági év eredményeinek lezárultával a Szemlében eddig negyedévenként közölt adatokat a három utolsó gazdasági évre vonatkozó összehasonlításban mutatjuk be.

Cukor. (Répacukor fogyasztási értékben és a

másnemű cukor, híg, tömör együtt.) A cukortermelés és fogyasztás adatai a három utolsó gazdasági évben fokozatosan — ha nem is nagy mértékben — növekedtek. A termelés 1.5 millió q-ról 1.7 millió q-ra emelkedett, a behozatal jelentéktelen volt. A belföldi fogyasztás nagyjában a termelés arányában fokozódott, a kivitel ellenben csökkent.

Sör. A sörtermelésnek az utolsó gazdasági évi adata — 671 ezer hl — valamivel kisebb, mint az 1926/27. évi adat, azonban lényegesen nagyobb mint az 1925/26. év adata (455 ezer hl). A behozatal, illetve kivitel lényegtelen volt.

A fogyasztási adó alá eső cikkek termelése és forgalma.

Production et mouvement des articles soumis aux contributions indirectes.

Megnevezés Désignation	Egység Unité	Gazdasági év Année écon. IX. 1-től VIII. 31-ig	Termelés Production	Termelés + behozatal Production + import.	Belföldi fo- gyasztás Consomma- tion inté- rieure	Belföldi fo- gyasztás + adómentes kivitel. — Con- sommait, intéri- et export, extemp- tes d'import.
Cukor — <i>Sucre</i>	q	1925/26	1,532.869	1,533.134	840.690	1,612.695
		1926/27	1,619.743	1,621.942	957.414	1,619.000
		1927/28	1.716.835	1,721.770	1,056.710	1,697.635
Sör — <i>Bière</i>	hl	1925/26	454.842	—	—	—
		1926/27	690.201	691.456	690.439	691.456
		1927/28	671.375	672.450	669.629	672.450
Benzin — <i>Benzine</i>	q	1925/26	—	3.349	—	—
		1926/27	—	38.004	395.623	395.623
		1927/28	—	133.601	534.378	534.378
Petróleum — <i>Pétrole</i>	"	1925/26	—	7.409	—	—
		1926/27	—	75.852	538.325	538.345
		1927/28	—	138.597	613.870	613.870
Gázolaj és vulkánolaj — <i>Huile de gaz et huile volc.</i>	"	1925/26	—	3.511	—	—
		1926/27	—	31.220	242.365	244.772
		1927/28	—	50.139	246.326	246.714
Kenőolaj — <i>Huile à graisser</i>	"	1925/26	—	4.936	—	—
		1926/27	—	42.357	154.183	185.264
		1927/28	—	87.081	162.514	169.640
Egyéb ásványolajtermék — <i>Autr. produits d'huile minérale</i>	"	1925/26	—	28.415	—	—
		1926/27	—	524.927	71.909	72.458
		1927/28	—	423.500	60.352	60.398
Gyufadoboz, tok — <i>Boîte à allumettes</i>	1000 db pièces	1925/26	286.058	—	—	—
		1926/27	336.168	337.308	328.621	328.775
		1927/28	326.778	327.146	332.563	332.663
Gyújtószerszám — <i>Briquet</i>	db	1925/26	22.884	56.576	58.690	70.681
		1926/27	100.230	146.667	81.515	138.397
		1927/28	371.029	427.760	100.167	247.499
Tűzkő — <i>Silex</i>	kg	1925/26	—	—	—	—
		1926/27	—	10.51	10.51	10.51
		1927/28	—	3.64	3.64	3.64
Szivarkahüvelydoboz — <i>Boîte à tubes à cigarette</i>	1000 db pièces	1925/26	5.116	—	—	—
		1926/27	6.008	6.027	6.082	6.087
		1927/28	6.338	6.387	6.437	6.438
Szivarkapapíresomagocska — <i>Paquet de papier à cigarette</i>	"	1925/26	73.064	—	—	—
		1926/27	83.495	83.495	83.801	84.735
		1927/28	87.456	87.456	88.955	88.956

Benzin. Benzinfogyasztásunk az előző gazdasági év 396 ezer q-s fogyasztásával szemben 1927/28-ban 534 ezer q volt, aminek megfelelően a behozatal adata is számottevően emelkedett.

Petróleum. A benzinnél kisebb mértékű volt a petróleumfogyasztásunk emelkedése (538 ezer q-ról 614 ezer q-ra). A behozatal emelkedése is jelentős.

Gázolaj és vulkánolaj. A behozatal emelkedése ellenére a belfogyasztás utolsó évi adata (246 ezer q) alig változott az előző évvel szemben.

Kenőolaj. Az 1927/28. évi belfogyasztás adata (163 ezer q) némileg nagyobb, mint az előző év adata. A behozatal több mint kétszeresre emelkedett.

Egyéb ásványolaj. Az 1927/28. évi adatok csökkenést jeleznek mind a behozatalban, mind a belfogyasztásban.

Gyufadoboz, tok. A termelés adata esett az utolsó gazdasági évben (327 millió db.), de a két év előtti adatnál (286 millió db.) sokkal jobb.

Gyújtószerszám. A gyújtószerszám termelési adata ugrásszerűen nőtt mindkét utolsó évben (23 ezerről 100, majd 371 ezerre). A behozatal már mérsékeltebben fokozódott. A belfogyasztás szintén növekszik (59, 82, 100 ezer db.), de a termelés erős tempója miatt egyre nagyobb mennyiség jut kiviteltre.

Tűzkő. 1927/28-ban erős csökkenés észlelhető.

Szivarkahüvelydoboz. A termelés évről évre növekszik, az 1927/28. gazdasági év produkciója 6·3 millió db. volt. A külforgalom jelentéktelen.

Szivarkapapírcsomagocska. Szintén fokozatos szaporulat mindegyik évben. Mint az előző cikknél,

itt is az 1926/27. évi termelés mutat nagyobb növekedést az előző évvel szemben. 1927/28-ban 87 és fél millió db. volt a termelés. Behozatalra nem szorultunk, a belfogyasztás az egész termelést fehasználja.

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Magyarország külkereskedelme 1928 szeptember havában.

Commerce extérieur de la Hongrie en septembre 1928.

En septembre 1928, la valeur des importations ayant été de 104·1 millions de pengős et celle des exportations de 71·9 millions, la balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent d'importation de 32·2 millions.

Par rapport à septembre 1927, les importations ont baissé de 10·9 millions de pengős et les exportations de 10·2 millions.

Pendant la période de janvier-septembre, la valeur de l'importation a été de 853·3 millions de pengős; celle de l'exportation 572·4 millions; et la balance s'est soldée par un excédent d'importation de 280·9 millions, contre 269·2 millions dans la période correspondante de l'année dernière.

A l'importation, comparativement à septembre 1927, la plupart des principaux articles présentent une diminution (surtout le papier, les tissus de coton et de laine, les fils de coton et de laine); par contre quelques marchandises (le maïs, le coton brut, le cuir brut, les machines électriques, les bois bruts et ouvrés, etc.) ont progressé quelque peu.

A l'exportation, par rapport au mois de septembre 1927, le seigle, les machines et appareils électriques, les produits demi-ouvrés de fer, les pois non décortiqués ont fort progressé. Une légère augmentation se constate pour les machines, les appareils et les viandes. C'est l'exportation du froment, de la farine, de l'orge et des porcs qui a diminué le plus; celle des fruits frais, des plumes et des tissus de coton a moins fléchi.

A folyó év szeptember havában a behozott áruk értéke 104·1, a kivitt áruk értéke 71·9 millió pengőt tett, a külkereskedelmi mérleg tehát 32·2 millió pengő behozatali többlettel zárult. A múlt évi szeptemberi forgalomhoz képest a behozatal 10·9, a kivitel 10·2 millió pengővel volt kisebb, tehát mind a behozatal, mind pedig a kivitel egyformán visszaesett.

A folyó év január havától szeptember hó végéig terjedő időszakában a behozatal értéke 853·3, a kivitel értéke pedig 572·4 millió pengő volt. A kilenc hónap mérlege 280·9 millió pengő behozatali többlettel zárult a múlt év kilenc hónapjának 269·2 millió pengő passzívumával szemben.

A behozatalban a múlt év szeptember havával összehasonlítva a legfontosabb áruk legnagyobb része visszaesett, csak néhány árunál mutatkozott gyarapodás, de azoknál is kisebb mértékben. Ezek közt az áruk közt szerepel a tengeri, nyers bőr, nyers pamut, villamos gépek, a nyers és megmunkált fa, stb. A legnagyobb csökkenés volt a gyapjú- és pamutszöveteknél, a gyapjú- és pamutfonalaknál, papirosnál, stb.

A kivitelben jelentékenyebb emelkedés volt a múlt év szeptember havához képest, a rozs, a villamos gépek és készülékek, a vasfélgyártmányok, kikészített bőr, továbbá a hántolatlan borsó, kisebb emelkedés volt a gépek és készülékek és húsáruk kiviteli forgalmában. A legnagyobb csökkenés volt a búza, liszt, árpa, sertés, gyapjú, cukor, disznózsír, kisebb csökkenés a friss gyümölcs, toll és pamutszövet kiviteli forgalmában.

Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1928. év szeptember havában.

Commerce extérieur de la Hongrie en septembre 1928.

Az áruk megnevezése <i>Désignation des marchandises</i>	1927	1928	1927	1928	Az érték 1928 szept. ha- vában több (+), v. ke- vesebb (-) ezer pengő- ben — <i>Augment. (+) ou diminution (-) de la valeur en sept. 1928, en milliers de pengés</i>	Az 1928. évi szept. havi összesíték % -ában <i>En % de la valeur totale de sept. 1928.</i>
	szeptember — septembre					
	q	1000 P — pengős				
A) Behozatal. — A) Importations.						
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré</i>	2,826.446	2,819.246	11.445	11.919	+ 474	11.45
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	13.664	8.996	10.580	8.028	- 2.552	7.71
Szén — <i>Charbon</i>	1,694.239	1,638.009	6.848	6.098	- 750	5.86
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	5.949	3.163	8.762	5.427	- 3.335	5.21
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	20.322	23.744	4.741	5.067	+ 326	4.87
Papíros és papírosárúk — <i>Papier et art. en pap.</i>	80.745	58.228	4.541	3.382	- 1.159	3.25
Nyersfémek — <i>Métaux bruts</i>	22.085	21.428	3.020	3.000	- 20	2.88
Pamutfonál és cérna — <i>Fils de coton et fils retors</i>	8.063	4.373	3.580	2.264	- 1.316	2.18
Kikészített bőr — <i>Cuir préparé</i>	1.795	1.494	2.497	2.246	- 251	2.16
Vasárúk — <i>Articles en fer</i>	17.356	11.535	2.386	2.168	- 218	2.08
Nyersbőr — <i>Peaux brutes</i>	5.991	5.815	1.389	2.066	+ 677	1.99
Gaze, kreppszövet, tisztá selyemből — <i>Gazes, tissu de soie façon crêpe</i>	201	204	2.298	2.000	- 298	1.92
Ásványolaj — <i>Huiles minérales</i>	133.651	129.924	2.120	1.763	- 357	1.69
Gyapjúfonal — <i>Fils de laine</i>	4.941	2.430	2.725	1.652	- 1.073	1.59
Villamosgépek és készülékek — <i>Machines et appar. électr.</i>	1.799	1.859	991	1.517	+ 526	1.46
Nyerspamut — <i>Coton brut</i>	5.066	5.870	1.006	1.489	+ 483	1.43
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db — pièce pár — paire q — q	111.463 88.465 122.347	88.465 108.475 1,641.522	46.079 44.032	- 2.047	42.27
Behozatal össz. — <i>Import. totales</i>	db — pièce pár — paire q — q	111.463 122.347 6,483.835	88.465 108.475 6,229.941	115.008 104.118	- 10.890	100.00
B) Kivitel. — B) Exportations.						
Liszt — <i>Farines</i>	283.109	246.597	13.345	9.319	- 4.026	12.96
Búza — <i>Froment</i>	507.676	307.904	16.753	8.744	- 8.009	12.16
Vágó- és igásáll. — <i>Anim. de boucherie et de trait</i> ¹⁾	21.197	17.133	7.577	6.808	- 769	9.47
Ebből — <i>Dont</i> : Szarvasmarha — <i>Bêtes à corne</i> ¹⁾	4.126	4.628	2.701	2.883	+ 182	4.01
Sertés — <i>Porcs</i> ¹⁾	13.119	8.999	3.872	2.940	- 932	4.09
Ló — <i>Chevaux</i> ¹⁾	2.021	2.825	927	960	+ 33	1.33
Rozs — <i>Seigle</i>	84.135	157.365	2.524	4.091	+ 1.567	5.69
Baromfi — <i>Volaille</i>	²⁾ 11.421 ³⁾ 11.494	²⁾ 11.494 ³⁾ 11.494	3.041	3.214	+ 173	4.47
Ebből — <i>Dont</i> : Élő baromfi — <i>Volaille vivante</i>	²⁾ 3.273 ³⁾ 3.228	²⁾ 3.228 ³⁾ 3.228	773	792	+ 19	1.10
Leölt baromfi — <i>Volaille tuée</i>	²⁾ 8.148 ³⁾ 8.266	²⁾ 8.266 ³⁾ 8.266	2.268	2.422	+ 154	3.37
Villamosgépek és készül. — <i>Mach. et appar. électr.</i>	2.308	3.902	1.201	2.322	+ 1.121	3.23
Vasfélgyártmányok — <i>Articles en fer à moitié ouvrés</i>	59.215	107.135	1.108	2.070	+ 962	2.88
Friss gyümölcs — <i>Fruit frais</i>	90.180	71.329	2.416	1.975	- 441	2.74
Toll — <i>Plumes</i>	2.855	2.625	2.133	1.824	- 309	2.53
Árpa — <i>Orge</i>	102.929	54.351	3.512	1.555	- 1.957	2.16
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	6.461	8.321	955	1.395	+ 440	1.94
Vasárúk — <i>Articles en fer</i>	17.786	15.727	1.421	1.296	- 125	1.80
Friss és elk. hús, kolbász — <i>Vianades fraîches et prép., saucisse</i>	2.057	2.917	784	1.149	+ 365	1.60
Borsó, száraz, hántolatlan — <i>Pois, secs, non écorcés</i>	8.448	19.018	355	1.141	+ 786	1.58
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db — pièce pár — paire q — q	630 4.399 1,007.691	843 8.357 1,170.066	25.020 25.008	- 12	34.79
Kivitel össz. — <i>Exportations totales</i>	db — pièce pár — paire q — q	21.827 4.399 2,186.271	17.976 8.357 2,178.751	82.145 71.911	- 10.234	100.00

¹⁾ A mennyiség darabokban van kimutatva. — *La quantité est relevée en litres.* — ²⁾ Az 1927. év szeptember havában az élő baromfi 307.133 darab, a leölt baromfi 327.052 darab. összesen 634.185 darab. — *En septembre 1927, on a exporté 307.133 volailles vivantes et 327.052 volailles tuées; au total 634.185 pièces.* — ³⁾ Az 1928. év szeptember havában az élő baromfi 298.000 darab, a leölt baromfi 411.224 darab, összesen 709.224 darab. — *En septembre 1928, on a exporté 298.000 volailles vivantes et 411.224 volailles tuées; au total 709.224 pièces.*

◎ ÁRSTATISZTIKA ÉS PÉNZÜGY ◎

A magyarországi pénzügyintézetek 1925-ben és 1926-ban.*

*Etablissements de crédit de Hongrie en 1925 et 1926.**

III. (befejező) közlemény. — IIIe partie (fin).

Résumé. Après avoir fait connaître, dans les numéros précédents de cette Revue, les données relatives aux Sociétés anonymes d'établissement de crédit¹⁾ et aux Coopératives,²⁾ nous exposons maintenant celles concernant les établissements de crédit

d'une destination particulière. De ceux-ci, il faut mentionner les Crédits fonciers dont en 1925 et 1926 3 fonctionnaient en Hongrie. Les années d'inflation ont complètement paralysé les Crédits fonciers, détruisant l'effectif des prêts hypothécaires et rendant

¹⁾ Voir Revue Hongroise de Statistique, année VI, no. 7, page 772. — ²⁾ Voir Revue Hongroise de Statistique, année VI, numéro 9, p. 1017.

1. A hitelintézetek felértékelési vagyommérlege. — Bilan de réévaluation des établissements de crédit. Vagyon — Actif.

Mérlegtételek Postes de bilan	Magyarország — Hongrie								B u d a p e s t																								
	Állomány — Effectif à la fin de 1924 (ill. respect. de 1925) végén		Újjonnan felvett vagyontárgyak Objets nouvellement inscrits au bilan		Átsoportosítás Par suite de transgroupement		Felértékelés Par suite de réévaluation		Állomány — Effectif au début de 1925 (ill. respect. de 1926) kezdetén		Állomány — Effectif à la fin de 1925 (ill. respect. de 1925) végén		Újjonnan felvett vagyontárgyak Objets nouvellement inscrits au bilan		Átsoportosítás Par suite de transgroupement		Felértékelés Par suite de réévaluation		Állomány — Effectif au début de 1925 (ill. respect. de 1926) kezdetén														
					emelkedett (+) v. csökkent (-) a augm. (+) ou diminué (-)		emelkedett (+) v. csökkent (-) a augm. (+) ou diminué (-)								emelkedett (+) v. csökkent (-) a augm. (+) ou diminué (-)		emelkedett (+) v. csökkent (-) a augm. (+) ou diminué (-)																
					folytán a mérleg-tétel — le poste de bilan		folytán a mérleg-tétel — le poste de bilan						folytán a mérleg-tétel — le poste de bilan		folytán a mérleg-tétel — le poste de bilan																		
				1 0 0 0 P		1 0 0 0 P						1 0 0 0 P		1 0 0 0 P																			
Készpénz — Argent en caisse	24.884	2	6	150	5	—	23	+	1	7	25.013	0	1	8	17.336	1	2	144	4	—	28	9	—	17.451	6	1	5						
Valuták és devizák Monn. et devises	10.532	8	1	1	7	+	59	+	8	3	292	6	1	0	10.382	8	1	0	0	+	58	9	+	2.698	3	13.140	1	2					
Értékpapírállomány a különféle alapok és alapítv. értékpapíraival együtt Effectif de valeurs y compris les valeurs des différents fonds et fondations	33.569	4	3	4	1.410	9	+	5.388	6	+	94	366	1	134.735	0	9	6	29.991	5	3	9	1.400	8	+	5.338	7	+	83.688	4	120.378	4	10	6
Váltók — Traités	412.573	1	42	4	306	2	+	375	2	—	266	2	412.988	3	29	6	277.057	9	35	9	306	2	+	293	9	—	67	3	277.590	7	24	4	
Folyószámlás hitelek — Crédits de compte cour.	371.806	8	38	2	10.192	1	—	6.153	6	+	80.829	4	456.674	7	32	7	332.742	9	43	2	10.044	8	—	6.145	4	+	80.428	2	417.070	5	36	8	
Áruk — Marchandises	6.449	6	0	7	493	1	+	1.114	0	+	3.239	2	11.295	9	0	8	4.665	1	0	6	427	8	+	1.111	2	+	3.267	4	9.471	5	0	8	
Berendezés — Installation	743	8	0	1	0	9	—	12	9	+	1.182	6	1.914	4	0	1	477	2	0	1	0	9	—	—	+	350	2	828	3	0	1		
Ingatlanok — Immeubles	6.173	5	0	6	64	3	+	223	9	+	109.421	2	115.882	9	8	3	5.237	4	0	7	0	3	+	223	9	+	73.391	1	78.852	7	7	0	
Egyéb tételek — Postes divers	105.794	8	10	9	102.914	9	—	971	6	+	16.506	5	224.244	6	16	1	92.418	9	12	0	92.841	0	—	852	3	+	15.706	3	200.113	9	17	6	
Összesen — Total	972.528	0	100	0	115.650	5	—	+	308.578	1	1.396.751	6	1.396.751	6	100	0	770.309	9	100	0	105.175	2	—	+	259.412	6	1.134.897	7	100	0			

* A cikkben levő táblázatok (1.—11.) az összes hitelintézetek, mégpedig a részvénytársasági bankok és takarékpénztárak, a földhitel intézetek, a községi takarékpénztárak, a külön törvény alapján működő hitelszövetkezetek, az O. K. H. és I. O. K. Sz. kötelékébe tartozók, valamint a köteleken kívülálló hitelszövetkezetek összesített adatait tartalmazzák. — * Les tableaux (1—11) comprennent les chiffres totalisés de tous les établis-

ssements de crédit de Hongrie (Sociétés anonymes de banque et de caisse d'épargne, Crédits fonciers, Caisses d'épargne communales, Coopératives de crédit créées en vertu de lois spéciales, Coopératives de crédit appartenant à la Coopérat. génér. centr. de crédit et à la Coopérat. génér. centr. d'industr., Coopérat. de crédit n'appartenant pas à ces dernières).

impossible l'émission de valeurs hypothécaires. L'effectif des prêts hypothécaires qui y montait à 723 millions de pengős en 1913, était à peine de 140.000 p. au moment de la confection des bilans d'ouverture de 1926 (1er janvier 1926). L'émission de valeurs hypothécaires n'y a été reprise qu'au début de 1926, lorsque une certaine quantité en a été placée sur les marchés de Londres et de New-York. A la fin de 1926, le total des valeurs hypothécaires en circulation atteignait 45 millions de pengős.

Dans les tableaux ci-après, nous récapitulons les chiffres relatifs à tous les établissements de crédit de Hongrie.

*

A M. Stat. Szemle előző számaiban ismertett részvénytársasági¹⁾ és szövetkezeti²⁾ adatok után most a különleges rendeltetésű pénzüzetek, valamint az összes

¹⁾ L. M. Stat. Szemle VI. évf. 7. sz. 772. l. --

²⁾ L. M. Stat. Szemle VI. évf. 9. sz. 1017. l. --

pénzüzetek összefoglaló adatai kerülnek közlésre.

A különleges rendeltetésű pénzüzetek közé tartoznak a földhitelintézetek, a községi takarékpénztárak és a külön törvény alapján működő hitelszövetkezetek.

1. Földhitelintézetek. 1925-ben és 1926-ban összesen 3 földhitelintézet működött Csonkamagyarországon és mind a háromnak Budapesten volt a székhelye. Ugyanez a három földhitelintézet működött Magyarországon a háborút megelőző években is és ezekhez akkor csupán még egy kisebb jelentőségű erdélyi (nagyszebeni) intézet járult. Azt a jelentőséget, melyet földhitelintézeteink a háború előtti Magyarországon gazdasági életünkben szereztek, az inflációs korszak pusztításai csaknem teljesen megsemmisítették. A jelzáloglevélkibocsátás lehetetlenné vált és általában hosszú ideig szünetelt a jelzálogkölcsonök folyósítása, ami az intézetek működését természetesen

2. A hitelintézetek felértékelési vagyommérlege. — Teher

Mérlegtételek	M a g y a r o r s z á g — H o n g r i e									
	Allomány — Effectif à la fin de 1924. (ill. — respect. de 1925.) végén		Újonnan felvett tehertételek — Postes de passif nouvellement inscrits	Átcsoportosítás Augmentat-ion (+) ou diminut. (-)	Tőkeemelés Augmen-tation	Felértékelés Augmenta-tion (+) ou diminut. (-)	Az 1924. (ill. 1925.) évi nyereség felosztása Répartition des profits de 1924 (respectif. de 1925)	Allomány — Effectif au début de 1925. (ill. — resp. de 1926) kezdetén.		
	1000 P	%						1000 pengőben — pengős	%	
			folytán a mérlegtételek du poste de bilan							
		emelkedett (+) v. csökkent (-) par suite de transgrou-pement	emelkedett par suite d'augmen-tation de capital	emelkedett (+) v. csökkent (-) par suite de réévaluation						
Saját tőke:										
Részvény-, részjegy- és törzsbetét-tőke	27.564.4	2.8	771.5	+ 2.982.1	67.490.6	+157.942.5	3.781.0	260.532.1	18.7	
Tartaléktőkék	30.039.9	3.1	324.9	- 1.572.2	8.216.2	+ 91.625.1	11.941.9	140.575.8	10.1	
Nyugdíjtartalék	—	—	—	+ 87.1	—	+ 8.809.3	53.0	8.949.4	0.6	
Összesen	57.604.3	5.9	1.096.4	+ 1.497.0	75.706.8	+258.376.9	15.775.9	410.057.3	29.4	
Nyugdíjalap, különböző idegen alapok és alapítványok	2.887.0	0.3	—	— 29.6	46.5	+ 6.434.6	3.028.7	12.367.2	0.9	
Takarék-, törzs-, heti- és pénztárjegyetételek	77.198.2	7.9	—	— 108.8	—	+ 704.7	—	77.794.1	5.6	
Viszontleszámított váltók ¹⁾	189.941.7	19.6	—	— 2.8	—	+ 3.1	—	189.942.0	13.6	
Folyószámlás tartozások	565.217.8	58.1	10.293.5	- 1.058.4	80.4	+ 45.213.5	—	619.746.8	44.3	
Egyéb tételek	43.926.1	4.5	21.805.1	- 297.4	3.452.5	+ 1.523.9	16.434.0	86.844.2	6.2	
Nyereség	35.752.9	3.7	—	-35.238.6	—	— 514.3	—	—	—	
Összesen	972.528.0	100.0	33.195.0	-35.238.6	79.286.2	+311.742.4	35.238.6	1.396.751.6	100.0	

¹⁾ Az O. K. H. és az I. O. K. Sz. kötelékébe tartozó szövetkezetek igazgatósági váltóival együtt. —

megbénította. A záloglevelek kibocsátása csak 1926-ban indult meg és innen számítható a jelzálogüzlet újjáéledése.

Felértékelési mérlegét három földhitelintézetünk 1926 január elsejével készítette el. A felértékelési, valamint az 1926. év végi vagyonmérlegek főbb adatai — összehasonlítva az 1913. évi adatokkal — a következő képet adják:

a) Vagyon.

	1913 XII/31	1926 I/1	1926 XII/31
	ezer pengő		
Összes vagyon	968.271	39.200	113.189
Ebből:			
Jelzálogos kölcsönök	723.040	143	40.966
Törvh., községi, stb. kölcsönök	90.362	10	9
Különféle alapok érték- papirjai	32.401	5	1.866

*Bilan de réévaluation des établissements de crédit.
Passif*

1913 XII/31 1926 I/1 1926 XII/31
ezer pengő

Értékpapírtárca	23.439	838	1.137
Fedezett folyószámláshitelek	22.983	6.505	12.493
Más pénzintézeteknél elhelyezett tőkék	20.123	2.235	15.722
Váltóállomány	13.236	21.154	16.553

b) Teher.

Összes teher	968.271	39.200	113.189
Ebből:			
Saját tőke	74.636	4.256	7.786
Záloglevelek forgalomban	701.932	116	44.988
Községi kötvények	103.395	—	—
Fedezetlen folyószámlástar- tozások	35.099	23.196	45.166

Az adatokban élesen visszatükröződik az infláció romboló hatása, mely természetesen a földhitelintézeteket érintette a leg-

B u d a p e s t

Allomány — Effectif à la fin de 1924. (il. — respect. de 1925.) végén	Újjonnan felvett tehertertelek — Postes de passifs nouvellement inscrits	Atcsopor- tosítás Augmen- tation (+) ou diminut. (-)		Tőkeemel- és Augmen- tation	Felértékelés Augmen- tation (+) ou diminut. (-)	Az 1924. (il. 1925.) évi nyereség felosztása — Répartition des profits de 1924 (respectiv. de 1925)	Allomány — Effectif au début de 1925. (il. — resp. de 1926.) kezdésén	Postes de bilan	
		folytán a mérlegtételek du poste de bilan							
		emelkedett (+) v. csök- kent (-) par suite de transgrou- pement	emelkedett par suite d'augmen- tation de capital	emelkedett (+) v. csök- kent (-) par suite de réévaluation					
1000 P	%	1000 pengőben — pengős						%	
15.175:3	2:0	589:8	+ 2.649:0	58.601:0	+122.902:7	2.808:6	203.726:4	17:9	Capital propre
27.179:6	3:5	319:8	— 1.572:6	7.634:3	+ 78.082:5	5.396:2	117.039:8	10:3	Capital-actions, de parts sociales et de dépôts de souche
—	—	—	+ 73:2	—	+ 8.582:7	—	8:655:9	0:8	Fonds de réserve
42.354:9	5:5	909:6	+ 1.149:6	66.235:3	+210.567:9	8.204:8	329.422:1	29:0	Réserve de p. de retraite
2.564:5	0:3	—	+ 1:2	32:7	+ 5.458:0	2.515:7	10.572:1	0:9	Total
35.486:0	4:6	—	—	—	+ 614:9	—	36.100:9	3:2	Fonds de p. de retraite, divers fonds et fonda- tions étrangers
112.887:1	14:7	—	—	—	—	—	112.887:1	10:0	Dépôts hebdomadaires, d'épargne, de souche et de bons de caisse
519.279:7	67:4	10.175:0	— 1.015:6	80:0	+ 44.793:2	—	573.312:3	50:5	Traites réescomptées ¹⁾
34.545:6	4:5	21.732:6	— 135:2	3.242:9	+ 765:3	12.452:0	72.603:2	6:4	Dettes de compte courant
23.192:1	3:0	—	—23.172:5	—	— 19:6	—	—	—	Autres postes
770.309:9	100:0	32.817:2	—23.172:5	69.590:9	+262.179:7	23.172:5	1.134.897:7	100:0	Profits
									Total

Y compris les traites de Direction de la Coopérative génér. centr. de crédit et des coopératives appartenant à celle-ci.

súlyosabban, megsemmisítve a meglévő záloglevelek értékét és lehetetlenné téve újak kibocsátását. Az 1926. év viszont már a biztató fejlődés első nyomait mutatja. A tárgyalt három intézet vagyon-tehermérélegének végösszege 1913-ban megközelítette az egymilliárd pengőt, míg az 1926. január 1-i felértékelési mérleg ennek csak kerekén 4% -át éri el. A jelzálogos kölcsönök álladéka úgyszólván megsemmisült. A békebeli 723 millió pengővel szemben mindössze 143

ezer pengővel szerepel a felértékelési mérlegben és ennek megfelelően alakul a forgalomban levő záloglevelek értéke is, mely közel 702 millió pengőről 116 ezer pengőre, tehát alig számbavehető töredékre esett.

A záloglevélüzlet újból való felvételére az 1925-ik év végén történt az első komoly lépés, mikor a minisztertanács felhatalmazása alapján a pénzügyminiszter a Magyar Földhitelintézetnek engedélyt adott zálogleveleknek a londoni piacon való kibocsátá-

3. A hitelintézetek vagyonmérlege 1925-ben és 1926-ban.

Bilan des établissements de crédit, 1925—1926.

Vagyon. — Actif.

Tételek — Postes	Magyarország — Hongrie				B u d a p e s t			
	1925. XII. 31.		1926. XII. 31.		1925. XII. 31.		1926. XII. 31.	
	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%
Készpénz — <i>Argent en caisse</i>	36.722·7	2·0	48.854·1	2·0	25.045·3	1·8	33.793·0	1·8
Valuták és devizák — <i>Monnaies et devises</i>	23.613·4	1·3	47.915·2	1·9	22.393·5	1·6	46.299·3	2·5
Más pénzintézeteknél elhelyezett tőkék <i>Capitaux placés à d'autres établissem. de crédit</i>	95.981·6	5·1	96.964·1	3·9	88.305·8	6·3	87.420·8	4·7
Értékpapírállomány — <i>Effect. des valeurs</i>	140.920·0	7·5	155.859·4	6·2	126.001·0	8·9	142.129·0	7·7
Különbféle alapok és alapítványok értékpapírai — <i>Valeurs de différents fonds et fondations</i>	824·6	0·0	3.882·2	0·1	702·6	0·0	3.725·7	0·2
Váltóállomány (a viszontleszámtott váltókkal együtt) — <i>Effectif des traites (y compris les traites réescomptées)</i>	725.735·4	38·8	985.402·4	39·4	426.004·5	30·1	547.101·9	29·4
Előlegek értékpapírokra, egyéb zálogokra és tőzsdei reportüzlet — <i>Avances sur titres, sur autres gages et affaires de report bours.</i>	15.967·2	0·9	16.882·7	0·7	15.459·8	1·1	16.198·2	0·9
Fedezett folyószámlahitelek — <i>Crédits couverts de compte courant</i>	345.683·6	18·5	433.160·5	17·3	309.386·2	21·9	386.059·7	20·8
Fedezetlen folyószámlahitelek — <i>Crédits non couverts de compte courant</i>	289.594·9	15·5	341.660·1	13·6	257.395·0	18·2	296.673·9	16·0
Jelzálogos kölcsönök (az átruházásokkal együtt) — <i>Prêts hypothéc. (y compris les transferts)</i>	8.239·4	0·4	137.956·5	5·5	7.263·3	0·5	135.125·4	7·3
Törvényhat., közs. és közhasznú művekre adott kölcsönök (az átruházásokkal együtt) — <i>Emprunts versés à des comitats, villes municip., communes et oeuvres d'utilité publ. (y compris les transferts)</i>	118·1	0·0	5.371·7	0·2	106·1	0·0	5.291·9	0·3
Kölcsönök kötelezvényekre (kezeség mellett) — <i>Prêts sur obligations (garantis)</i>	7.486·2	0·4	16.270·9	0·6	3.265·7	0·2	5.334·0	0·3
Áruk — <i>Marchandises</i>	7.967·3	0·4	9.628·1	0·4	6.303·3	0·5	7.759·1	0·4
Ingatlanok — <i>Immeubles</i>	113.399·4	6·1	119.809·3	4·8	76.878·7	5·4	81.593·2	4·3
Be nem fizetett részvénytőke — <i>Capital-actions non versé</i>	205·4	0·0	574·0	0·2	65·2	0·0	423·5	0·0
Különbféle követelések — <i>Diverses créances</i>	51.835·6	2·8	72.255·4	2·9	44.061·1	3·1	58.458·5	3·1
Előre fizetett kamatok — <i>Intérêts payés d'avance</i>	2.356·7	0·1	3.092·7	0·1	1.363·6	0·1	2.039·2	0·1
Be nem folyt kamatok — <i>Intérêts non payés</i>	2.611·8	0·1	2.441·4	0·1	2.299·2	0·2	2.018·5	0·1
Veszteség — <i>Pertes</i>	1.195·6	0·1	1.787·1	0·1	989·4	0·1	1.165·4	0·1
Összesen — Total	1,870.458·9	100·0	2,499.767·8	100·0	1,413.289·3	100·0	1,858.610·2	100·0

sára. 1926 január 5-én történt meg egymillió font sterling értékben az első kibocsátás. A 35 év alatt törlesztendő, 7½%-os zálogleveleket egy óra leforgása alatt negyvenszeresen túljegyezték s így a kibocsátás első kísérlete teljes sikerrel járt. Csakhamar azonban nyilvánvalóvá vált, hogy ez az egymillió font értékű záloglevél nem elegendő az egyre fokozódó kölcsönigények kielégíté-

sére és már néhány hónap múlva újabb kibocsátásról kellett gondoskodni. Ezúttal a londoni piac közvetítésével amerikai tőkét sikerült igénybevenni és két newyorki bankház vállalkozott arra, hogy 3 millió dollár értékű záloglevelet az amerikai pénzpiacra nyilvános aláírásra bocsásson. Az ugyancsak 7½%-os típusú záloglevelek elhelyezése itt is teljes sikerrel járt.

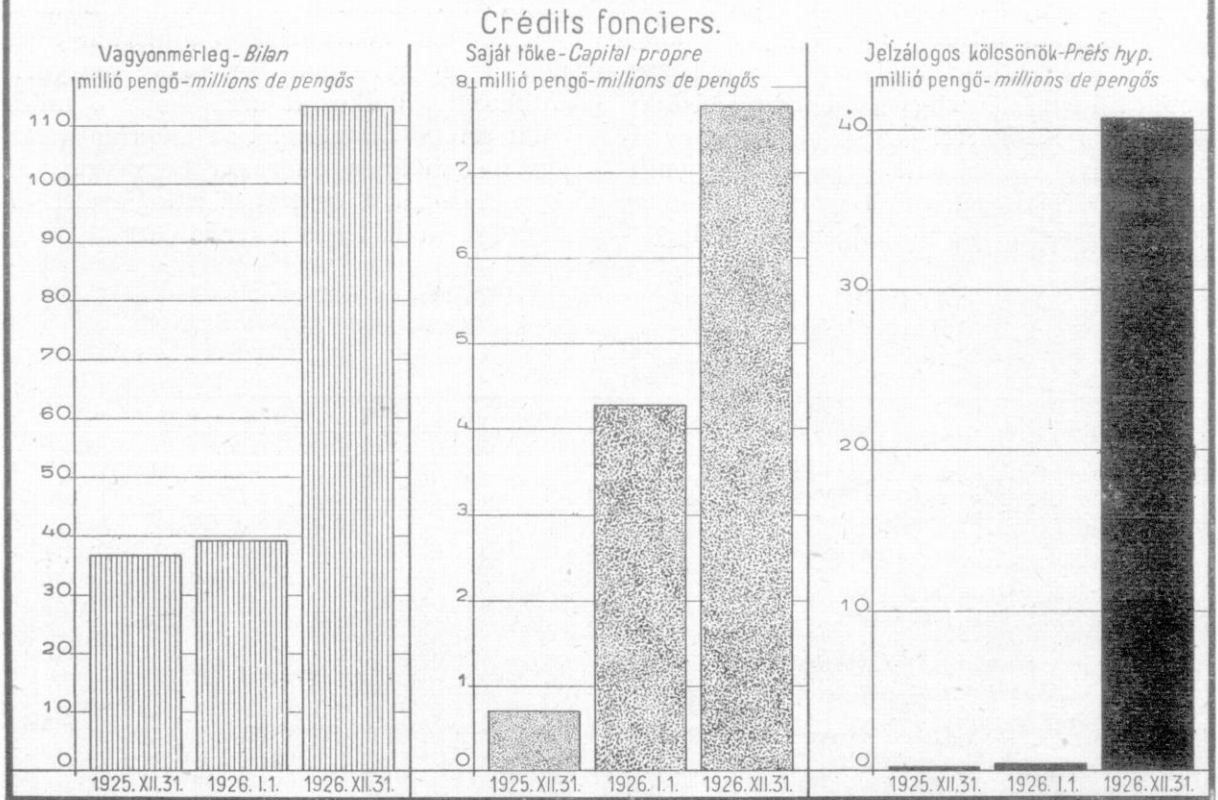
4. A hitelintézetek vagyommérlege 1925-ben és 1926-ban.

Bilan des établissements de crédit 1925—1926.

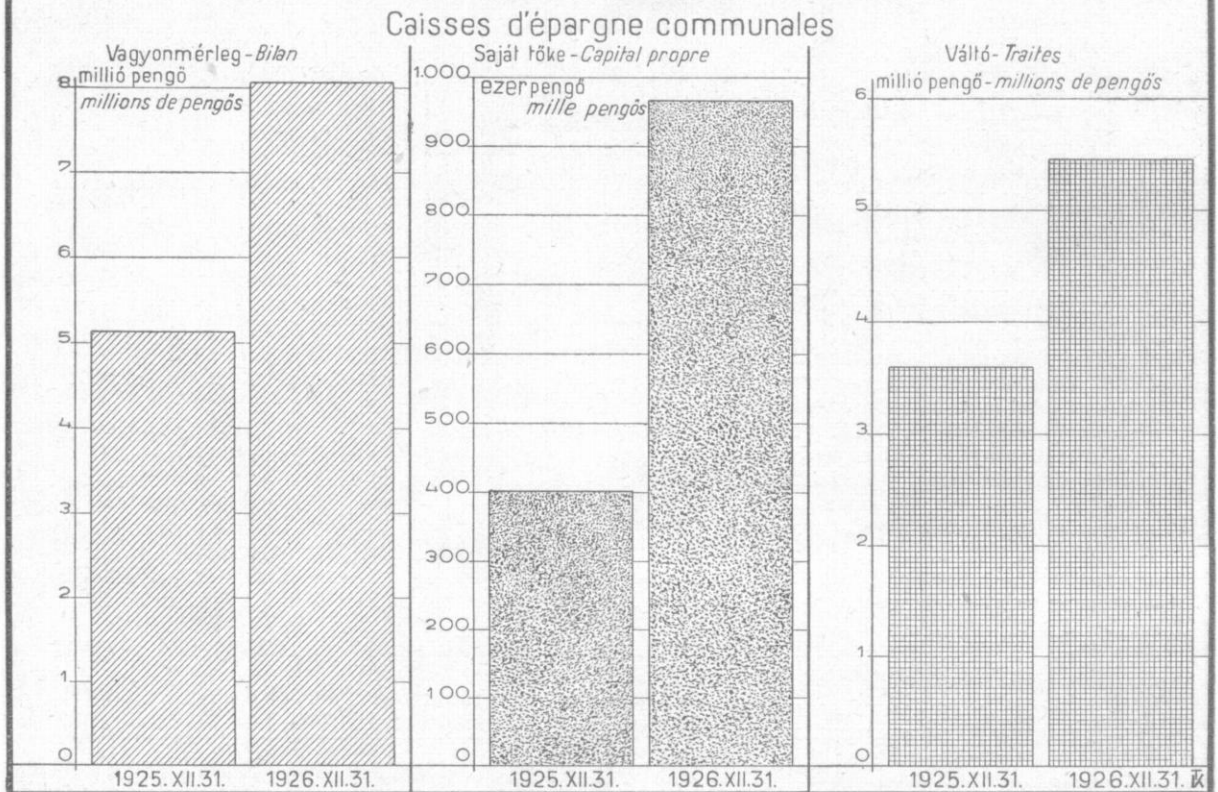
Teher. — Passif.

T é t e l e k P o s t e s	Magyarország — Hongrie				B u d a p e s t			
	1925 XII. 31.		1926 XII. 31.		1925 XII. 31.		1926 XII. 31.	
	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%
Saját tőke: — <i>Capital propre</i> :								
alapszabályokban megállapított részvény-, részjegy-, törzsbetét-, alap- és üzletrésztőke — <i>capital-actions fixé par les statuts, capital de parts sociale de dépôts souche, capital soc. et de parts d'affaires</i>	234.586·2	12·5	275.690·2	11·0	177.236·2	12·5	210.817·7	11·4
tőketartalék — <i>fonds de réserve</i>	125.532·2	6·7	128.840·3	5·2	103.970·1	7·4	106.294·7	5·7
értékcsökkenési és egyéb tartalékalap <i>fonds de diminution de valeur es autres fonds de réserve</i>	4.930·6	0·3	18.869·2	0·8	3.136·6	0·2	15.435·6	0·8
nyugdíjtalék — <i>réserve de retraite</i>	8.964·6	0·5	3.212·7	0·1	8.655·9	0·6	2.849·1	0·2
Összesen — <i>Total</i>	374.013·6	20·0	426.612·4	17·1	292.998·8	20·7	335.397·1	18·1
Nyugdíjalap, különböző idegen alapok és alapítványok — <i>Fonds de p. de retraite divers fonds et fondations étrangers</i>	10.697·2	0·5	21.505·8	0·9	8.899·7	0·6	18.852·6	1·0
Takarék-, törzs-, heti és pénztárjegyetételek — <i>Dépôts hebdomadaires, d'épargne, de souche et de bons de caisse</i>	309.158·3	16·5	499.583·1	20·0	166.096·4	11·7	277.235·5	14·9
Viszontleszámitott váltók — <i>Traites résocomptées</i>	223.808·7	12·0	338.614·4	13·5	97.262·0	6·9	156.518·2	8·4
Záloglevelek és egyéb értékpapírok — <i>Valeurs hypothéc. et autres valeurs</i>	15.004·2	0·8	101.852·6	4·1	15.004·1	1·1	101.852·6	5·5
Községi kötvények — <i>Obligations communales</i>	109·4	0·0	110·6	0·0	109·4	0·0	110·6	0·0
Fedezett folyószámlás tartozások — <i>Dettes couvertes de compte courant</i>	64.755·3	3·5	68.954·7	2·7	55.524·2	4·0	56.748·1	3·1
Fedezetlen folyószámla tartozások — <i>Dettes non couvertes de compte courant</i>	780.369·8	41·7	871.814·4	34·8	711.271·3	50·3	781.006·2	42·0
Átruházott jelzálogos kölcsönök — <i>Prêts hypothéc. transférés</i>	90·4	0·0	37.054·2	1·5	72·3	0·0	36.427·1	2·0
Átruházott törvényhat., közs. és közhasznú művekre adott kölcsönök — <i>Emprunts transférés, de comitats, de villes municip., de communes, d'oeuvres d'utilité publ.</i>	0·0	0·0	1.713·6	0·1	0·0	0·0	1.713·6	0·1
Adó tartozások — <i>Impôts</i>	2.360·2	0·1	2.094·4	0·1	1.601·6	0·1	1.617·7	0·1
Különféle tételek — <i>Postes divers</i>	46.487·9	2·5	71.607·0	2·9	37.996·8	2·7	53.456·1	2·9
Előre befolyt kamatok — <i>Intérêts versés d'avance</i>	12.271·9	0·7	14.890·7	0·6	5.113·7	0·4	6.486·8	0·3
Hátralékos kamatok — <i>Arrérages d'intérêts</i>	2.151·4	0·1	4.868·9	0·2	1.833·6	0·1	4.636·7	0·2
Nyereség — <i>Profits</i>	29.180·6	1·6	38.491·0	1·5	19.505·4	1·4	26.551·3	1·4
Összesen — <i>Total</i>	1,870.458·9	100·0	2,499.767·8	100·0	1,413.289·3	100·0	1,858.610·2	100·0

FÖLDHITELINTÉZETEK.

KÖZSÉGI TAKARÉKPÉNZTÁRAK.

Ezzel tehát megtörténtek az első sikeres kísérletek magyar zálogleveleknek a külföldi pénzügyi piacokon való elhelyezésére és mint a fenti adatokból látható, 1926 végén a forgalomban levő záloglevelek értéke a mérlegek szerint már mintegy 45 millió pengő volt.

1925-ben a három magyar földhitelintézet mindössze 27 ezer pengő tiszta nyereséget tudott felmutatni, a következő évben azonban a nyereség már 218 ezer pengőre emelkedett.

2. *Községi takarékpénztárak.* A tárgyalt két évben Magyarországon 13 községi takarékpénztár működött, valamennyi a vidéken. A községi takarékpénztárak felértékelési mérleget nem készítettek és vagyon-terhességüknek főbb adatai a következők:

	1925 XII/31	1926 XII/31
	ezer pengő	
a) <i>Vagyon</i>		
Váltóállomány	3.586	5.423
Folyószámlás hitelek	982	1.592
Más pénzügyintézeteknél elh. tőkék	164	187
b) <i>Teher</i>		
Saját tőke	402	967
Takarékbetétek	2.899	4.373
Viszontleszámitott váltók	906	1.660

A községi takarékpénztárak tehát meg lehetőségen szerény keretek között működtek, főműködési körük hivatásuknak megfelelően takarékbetétek gyűjtése és ezeket többnyire váltókölesönökben helyezik el. Tiszta nyereségük 1925-ben 243 ezer pengő, 1926-ban 225 ezer pengő volt.

3. *Külön törvény alapján működő hitel-szövetkezetek.* Ebbe a csoportba a következő pénzügyintézetek tartoznak: a Pénzügyintézeti Központ, az Országos Központi Hitel-szövetkezet, a Magyar Pénzügyi Szindikátus, a Magyar Pénzügyintézetek Záloglevélkibocsátó Szövetkezete (csak 1926-tól) és az Iparosok Országos Központi Szövetkezete, mely utóbbihoz egyéb irányú működése mellett néhány hitelszövetkezet is tartozik. Valamennyi Budapesten működött.

Ezeknek az eltérő célú és jellegű intézeteknek egy csoportba való foglalása tulajdonképpen csak technikai okokkal indokolható és miután mindegyikük más megítélés alá esik, tulajdonképpen valamennyi külön-külön volna tárgyalandó. Mivel azonban jelen ismertetésnek nem az a célja, hogy egyes speciális jellegű intézetek működésével részletesen foglalkozzék, csupán arra fogunk szorítkozni, hogy a teljesség kedvéért ez intézetek 1925. és 1926. évi működésére vonatkozó néhány főbb összefoglaló adatot közöljünk.

Ha a vagyonmérleget tekintjük, azt találjuk, hogy ez a csoport jelentőségben erősen felülmúlja úgy a földhitelintézeteket, mint az összes szövetkezeteket. A vagyon-terhesség végösszege 1925-ben 188 millió,

5. A hitelintézetek által 1926 folyamán kibocsátott záloglevelek.¹⁾

Valeurs hypothécaires émises en 1926 par les établissements de crédit.¹⁾

Ország — Pays	Az elhelyezett záloglevelek <i>Valeurs hypothéc. placées</i>		
	Névérték darabonként <i>Valeur nominale par pièce</i>	darab- száma <i>nombre</i>	árfolyam- értéke 0/o <i>leur valeur cotée</i>
		összes névértéke a név- értékre szelő valutában <i>valeur nominale totale dans la monnaie dans laquelle celle-ci était exprimée</i>	
Magyarország <i>Hongrie</i>			
10.000 dollár	1	10.000	98-00
10.000 " "	3	30.000	90-25
2.000 " "	4	8.000	98-00
1.000 " "	15	15.000	98-00
500 " "	581	295.500	93-98
500 " "	446	223.000	92-70
500 " "	69	34.500	91-00
500 " "	60	30.000	90-25
200 " "	1.002	200.400	93-98
200 " "	102	20.400	91-00
200 " "	100	20.000	90-25
50 " "	2.623	131.150	93-98
50 " "	1.357	67.850	92-70
50 " "	132	6.600	91-00
50 " "	120	6.000	90-25
Ausztria <i>Autriche</i>			
500 dollár — dollars	40	20.000	92-70
Anglia <i>Grande-Bretagne</i>			
1.000 font sterling	300	300.000	86-50
500 " "	21	10.500	91-50
500 " "	400	200.000	86-50
100 " "	450	45.000	91-50
100 " "	4.924	492.400	86-50
10 " "	528	5.280	91-50
Amerikai Egyesült Államok <i>Etats-Unis</i>			
10.000 P — pengős	80	800.000	93-25
1.000 dollár — dollars	5.500	5.500.000	100-00
1.000 " "	1.229 ^{1/2}	1.229.500	88-00
100 " "	1.000	100.000	100-00

¹⁾ Az összes záloglevelek 7^{1/2}% kamatozásúak. — 1925 folyamán záloglevelet nem bocsátottak ki. —
²⁾ Toutes ces valeurs hypothéc. portent 7^{1/2}% d'intérêt. — En 1925 on n'a pas émis de valeur hypothéc.

1926-ban pedig 229 millió pengőt ért el. Összes saját tőkéjük 1925-ben 9·9 millió pengőre, 1926-ban 47·1 millió pengőre emelkedett. A teheroldalon 1925-ben a legemeltebb tétel a fedezetlen folyószámlás tartozások tétele volt, mely akkor 151 millió pengőt elérő összegével az egész mérlegnek 80%-át tette ki és e mellett csak a viszontleszámított váltók tétele játszott némi szerepet (7·5%). 1926-ban a folyószámlatartozások erős visszaesést mutatnak (ami összefüggésben van az állami pénzeknek a P. K.-tól való elvonásával), összegük csak mint-

egy 100 millió pengő volt, a mérleg 44%-a. 1926-ban kezdett működni a pénzintézetek záloglevélkibocsátó szövetkezete és ezzel kapcsolatosan az 1926. évi mérleg már 400 milliárd, azaz 32 millió pengő értékű forgalomban levő záloglevelet tüntet fel (a mérlegösszeg 14%-a) és számottevő emelkedést mutat a viszontleszámított váltók tétele is. A vagyonoldalon a váltóállomány mind a két évben valamivel 80 millió pengőn felül áll. A fedezetlen folyószámlás hitelek összege visszaesett, míg a fedezett folyószámlás hiteleknél 100%-ot meghaladó emelke-

6. Jelzálogos kölcsönök.

Prêts hypothécaires.

M e g n e v e z é s — D é s i g n a t i o n	Magyarorsz. - Hongrie		Budapest	
	1925	1926	1925	1926
a) Jelzálogos kölcsönök darabszáma¹⁾ — Nombre des prêts hypothécaires¹⁾				
Álladék az év elején — <i>Effectif au début de l'année</i>	47.957	37.192	38.341	28.812
Álladék az év végén — <i>Effectif à la fin de l'année</i>	37.688	32.807	28.817	24.871
Ebből — <i>Dont</i>				
a) földbirtokra adott kölcsönök — <i>prêts accordés sur propriétés foncières</i>	32.210	28.979	25.822	22.715
b) bérházakra és gyárakra adott kölcsönök — <i>prêts accordés sur maisons de rapport et sur fabriques</i>	5.478	3.828	2.995	2.156
b) Jelzálogos kölcsönök összege 1000 pengőben¹⁾ — Montant des prêts hypothécaires, 1000 pengős¹⁾				
Álladék az év elején — <i>Effectif au début de l'année</i>	1.882·1	8.058·2	1.616·4	7.250·4
Folyósított — <i>Prêts versés</i>	9.275·8	96.441·7	6.989·3	94.522·4
Törlesztett — <i>Prêts amortis</i>	3.008·9	3.597·6	1.414·7	3.074·5
Álladék az év végén — <i>Effectif à la fin de l'année</i>	8.149·0	100.902·3	7.191·0	98.698·3
Ebből — <i>Dont</i>				
a) földbirtokra adott kölcsönök — <i>prêts accordés sur propriétés foncières</i>	5.485·3	88.631·0	5.053·9	87.164·5
b) bérházakra és gyárakra adott kölcsönök — <i>prêts accordés sur maisons de rapport et sur fabriques</i>	2.663·7	12.271·3	2.137·1	11.533·8

¹⁾ Az átruházott kölcsönök nélkül — ¹⁾ *Sans les prêts transférés.*

7. Takarékbetétek.

Dépôts d'épargne.

M e g n e v e z é s — D é s i g n a t i o n	Magyarorsz. — Hongrie		B u d a p e s t	
	1925	1926	1925	1926
a) Betéti könyvek darabszáma — Nombre des livrets d'épargne				
Álladék az év elején — <i>Effectif au début de l'année</i>	1,116.487	1,140.846	341.166	387.789
Újonnan kiállított — <i>Nouvellement établis</i>	216.421	255.264	105.578	135.038
Kiegyenlített (megszűnt) — <i>Soldés</i>	175.868	436.173	58.526	110.076
Álladék az év végén — <i>Effectif à la fin de l'année</i>	1,157.040	959.937	388.218	412.751
b) Takarékbetétek összege 1000 pengőben — Montant des dépôts d'épargne (1000 pengős)				
Álladék az év elején — <i>Effectif au début de l'année</i>	69.364·7	304.820·5	32.635·5	165.642·4
Új betét — <i>Nouveaux dépôts</i>	555.343·6	756.611·6	314.257·4	454.178·0
A betét után járó kamatok — <i>Intérêts des dépôts</i>	20.384·5	28.247·8	8.602·5	13.715·8
Visszafizetett tőke — <i>Capitaux remboursés</i>	330.676·2	582.930·8	186.794·1	351.601·7
Kifizetett kamatok — <i>Intérêts payés</i>	5.258·3	7.166·0	2.604·9	4.699·0
Álladék az év végén — <i>Effectif à la fin de l'année</i>	309.158·3	499.583·1	166.096·4	277.235·5

dés mutatkozik. A forgalomba került zálogleveleknek megfelelően emelkedés mutatkozik a jelzálogos kölcsönök álladékanál.

Az idetartozó intézetek tiszta nyeresége 1925-ben 2·5 millió, 1926-ban 2·1 millió pengő volt.

Összefoglalás.

A magyar pénzüzetek egyes kategóriáira vonatkozó adatok után most röviden számba kell venni az összes pénzüzetekre vonatkozó összefoglaló adatokat is. Az összefoglaló részletes adatokat az 1—11. számú táblázatok tartalmazzák. Az adatok annyiban nem teljesek, hogy hiányzanak belőlük az egyéni tulajdonban levő bankházak és hasonló intézetek adatai, melyekre a hitelintézeti statisztikai adatgyűjtés nem terjed ki és nincsenek felvéve a táblázatokba a postatakarékpénztárnak és a nemzeti banknak az adatai.

Az összefoglaló adatok szerint azt látjuk, hogy az 1925., illetőleg 1926. évi megnyitó mérlegek szerint az intézetek vagyontehermérének összege 973 millió pengő-

ről 1.397 millió pengőre, vagyis mintegy 44% -kal növekedett a felértékelés következtében. Miután nem valamennyi intézet készítette el felértékelési mérlegét, ezek az adatok a további összehasonlításra csak bizonyos fenntartással alkalmasak, anélkül mindenestre, hogy az összehasonlítás lehetőségét kizárnák. 1925 végén a vagyonmérleg már 1.870 millió, 1926 végén pedig kerek 2.500 millió pengőt mutat. A vagyonteherméréleg főbb adatai e két évben a következők:

	1925 XII/31		1926 XII/31	
	millió pengő	a mérleg %-ában	millió pengő	a mérleg %-ában
a) Teher				
Saját tőke	374	20·0	427	17·1
Fedezetl. folyószámlás tart.	780	41·7	872	34·9
Takarékbetétek	309	16·5	500	20·0
Viszontleszámitott váltók	224	12·0	339	13·5
Záloglevelek	15	0·8	102	4·1
b) Vagyon				
Váltoállomány	726	38·8	985	39·4
Fedezett folyószáml. hitelek	346	18·5	433	17·3
Fedezetlen „	290	15·5	342	13·6
Értékpapírállomány	141	7·5	156	6·2
Jelzálogkölcsönök	8	0·4	138	5·5

8. Váltóleszámitás.

Escompte de traites.

M e g n e v e z é s — D é s i g n a t i o n	Magyarország — Hongrie		B u d a p e s t	
	1925	1926	1925	1926
a) A váltók darabszáma — Nombre des traites.				
Váltoállomány az év elején — <i>Effectif des traites au début de l'année</i>	440.444	866.827	223.236	373.157
Ebből viszontleszámitott váltók — <i>Dont réescomptées</i>	205.139	311.248	116.627	131.467
Váltoállomány az év végén — <i>Effectif des traites à la fin de l'année</i>	890.910	1,185.933	374.372	461.169
Ebből — <i>Dont</i>				
a) viszontleszámitott váltók — <i>traites réescomptées</i>	318.162	441.196	131.626	152.293
b) jelzálogilag biztosított váltók — <i>traites garanties par hypothèque</i>	189.610	319.398	40.977	57.490
b) A váltók értéke — Valeur des traites, 1000 P.				
Váltoállomány az év elején — <i>Effectif des traites au début de l'année</i>	326.711·9	711.683·0	213.525·1	421.795·5
Ebből viszontleszámitott váltók — <i>Dont réescomptées</i>	158.157·4	218.825·8	98.359·2	96.608·5
Leszámitott váltók összege az év folyamán — <i>Montant des traites escomptées au cours de l'année</i>	2,540.314·7	3,640.151·6	1,598.223·5	2,160.078·4
Ebből viszontleszámitott váltók — <i>Dont réescomptées</i>	1,213.336·4	1,827,589·2	701.693·3	1,050.593·4
Behajthatatlan (leírt) váltók — <i>Traités non recouvrables (radiés)</i>	264·7	1.098·1	108·1	927·2
Váltoállomány az év végén — <i>Effectif des traites à la fin de l'année</i>	725.735·4	985.402·4	426.004·5	547.101·9
Ebből — <i>Dont</i>				
a) viszontleszámitott váltók — <i>traites réescomptées</i>	223.808·7	338.614·4	97.262·0	156.518·2
b) jelzálogilag biztosított váltók — <i>traites garanties par hypothèque</i>	168.880·8	234.378·7	61.088·4	94.740·6

E szerint összes pénzüintézeteink (a fentemlített megszorítással) 1925 végén 374 millió, 1926 végén pedig 427 millió pengő saját tőke felett rendelkeztek, ami az egész mérlegösszegnek 1925-ben kerek 20, 1926-ban pedig 17·1 % -át tette ki. 1913-ban a magyar pénzüintézetek saját tőkéje megközelítette a 2·6 milliárd aranykoronát, azaz 3 milliárd pengőt. Ez a szám, mely a régi Ma-

gyarországra vonatkozik, természetesen nem vehető össze az előbbivel, de ha figyelembe vesszük, hogy csupán a bpesti pénzüintézetek az 1913. évi adatok szerint 1.223 millió aranykoronát, illetőleg 1.418 millió P-t kivevő saját tőke felett rendelkeztek, míg 1926 végén csak 335 millió pengő saját tőkéjük volt, az előbbinek alig több mint 23 % -a. Ez mindenesetre élénken dokumentálja az in-

9. Értékpapírforgalom.¹⁾

Mouvement des valeurs.¹⁾

Megnevezés — Désignation	Magyarország — Hongrie		B u d a p e s t	
	1925	1926	1925	1926
	1 0 0 0 p e n g ő — p e n g ő s			
Az értékalomány ²⁾ mérlegértéke az év elején — <i>Valeur au bilan de l'effectif des valeurs au début de l'année²⁾</i> ..	131.904·3	141.850·7	118.080·6	128.039·8
Az év folyamán vásárolt papirokért fizetett összeg — <i>Sommes payées pour les valeurs achetées au cours de l'année</i> ..	217.409·6	315.171·5	211.623·5	309.662·3
Az eladott értékpapirokon elért nyereség — <i>Profits réalisés sur les valeurs vendues</i> ..	3.667·6	7.253·0	3.427·8	6.945·1
Felértékelés alkalmával elért nyereség — <i>Profits réalisés à la réévaluation</i> ..	774·9	1.428·2	699·8	1.042·2
Az év folyamán eladott értékpapirokért kapott összeg — <i>Sommes reçues pour les valeurs vendues au cours de l'année</i>	212.023·5	304.943·4	206.757·9	298.961·7
Az év folyamán az értékpapírtárcából leírt összeg — <i>Sommes radiées du portefeuille de valeurs au cours de l'année</i> ..	436·1	²⁾ 600·0	248·8	473·0
Az év folyamán eladott értékpapirokból származó veszteség — <i>Perte résultant des valeurs vendues au cours de l'année</i> ..	311·2	418·4	299·4	400·0
Az értékpapíralomány ²⁾ mérlegértéke az év végén — <i>Valeur au bilan de l'effectif des valeurs²⁾ à la fin de l'année</i> ..	140.985·6	159.741·6	126.525·6	145.854·7

¹⁾ Az O. K. H. és I. O. K. Sz. kötelékébe tartozó és a köteléken kívül álló hitelszövetkezetekre vonatkozólag 1925-ben nincsenek adatok. — *Pour 1925, il n'y a pas de données pour les Coopératives de crédit appartenant à la Coopérative générale centrale de crédit et à la Coopérative générale centrale d'industr., ni pour les Coopératives de crédit indépendantes.*

²⁾ A különféle alapok és alapítványok értékpapírjaival együtt. — *Y compris les valeurs des différents fonds et fondations.*

³⁾ Ebből 2·9 ezer pengő a tőketartalék terhére iratott le. — *Dont 2.900 pengős ont été radiés à la charge du fonds de réserve.*

10. Folyószámlás üzlet forgalma.

Mouvement des affaires de comptes courants.

Megnevezés — Désignation	Magyarország — Hongrie		Budapest	
	1925	1926	1925	1926
	1000 P. — pengős			
Az év elején a követelések (+) és tartozások (—) egyenlege — <i>Solde des créances (+) et des dettes (—) au début de l'année</i> ..	— 73.472·0	— 111.261·0	— 70.728·7	— 110.054·2
Az üzletév folyamán az intézet által teljesített kifizetések — <i>Payements effectués par l'établissement au cours de l'année</i> ..	20,210.540·9	26,054.436·1	17,858.530·7	23,056.136·0
Az üzletév folyamán az intézethez befolyt fizetések — <i>Payements reçus par l'établissement au cours de l'année</i> ..	20,250.933·9	26,012.159·5	17,899.510·5	23,013.681·7
Az év végén a követelések (+) és tartozások (—) egyenlege — <i>Solde des créances (+) et des dettes (—) à la fin de l'année</i> ..	— 113.865·0	— 68.984·4	— 111.708·5	— 67.599·9

fláció és összeomlás okozta pusztításokat. — A rendkívüli viszonyok egyik maradványának tekinthető bizonyos tekintetben a fedezetlen folyószámlás tartozások túltengése a mérlegben. 1913-ban a folyószámlabetétek csak mintegy 7%-kal részesültek a mérlegben, míg a fedezetlen folyószámlabetétek 1925-ben 41·7, 1926-ban 34·8%-át tették ki a mérlegnek. Az utóbbi szám mindenesetre arra vall, hogy a fejlődés tendenciája az egészségesebb megoszlás felé irányul. Ezzel kapcsolatos a takarékbetétek álladékanak jelentős megnövekedése, mely mindenképen biztató jelenség. Csak az 1926. évben meghaladja a takarékbetétek összegének emel-

kedése a 60%-ot és az év végére kerek 500 millió pengőt ért el. Maga az összeg természetesen még mindig alacsony a háború előtti viszonyokhoz képest, hiszen 1913-ban csak a budapesti pénzintézetek takarékbetéttálladéka is meghaladta az egymilliárd pengőt, a tőkeképződés folyamata azonban mai körülményeink között elég erőteljesnek nevezhető. 1913-ban a takarékbetétek mintegy 30%-kal részesedtek az intézetek tehertételeinek összegében, míg 1926 végén csak 20%-kal. A zálogleveleknél, mint azt a földhitelintézetek ismertetésénél kifejtettük, a regenerálódás folyamata az 1926. évben indult meg. 1926. évi 102 millió pengős

11. A hitelintézetek nyereség- és veszteségszámlája s a tiszta nyereség elosztása 1925-ben és 1926-ban.

Compte de profits et pertes et répartition des profits nets aux établissements de crédit en 1925 et 1926.

a) Jövedelmek. — Recettes.

Tételek — Postes	Magyarország — Hongrie		B u d a p e s t	
	1925	1926	1925	1926
	1 0 0 0 p e n g ő — p e n g ő s			
Befolyt kamatok: — <i>Intérêts reçus:</i>				
pénzintézeteknél elhelyezett tőkék után — <i>sur capitaux placés dans les établissements de crédit</i>	2.754·8	2.453·6	2.337·5	2.084·1
értékpapírok után — <i>sur valeurs</i>	8.232·7	10.239·8	7.556·2	9.457·8
váltók után — <i>sur traites</i>	89.929·3	97.112·2	45.328·2	45.307·3
értékpapírokra, egyéb zálogokra adott előlegek és tőzsdei reportüzlet után — <i>sur avances versées sur valeurs et autres gages et sur affaires bours. de report</i>	2.357·3	1.746·4	2.280·5	1.661·1
folyószámlakövetelések után — <i>sur créances de compte cour.</i>	56.993·9	56·907·1	45.729·4	46.817·4
jelzálogos kölcsönök után — <i>sur emprunts hypothéc.</i>	166·3	5.621·8	40·2	5.340·6
törvényhatósági, községi és közhasznú művekre adott kölcsönök után — <i>sur emprunts accordés à des comitats, villes municipales, communes et oeuvres d'utilité publ.</i>	8·2	77·3	7·6	76·7
kezesség melletti kötvénykölcsönök után — <i>sur prêts d'obligation sur garantie</i>	296·4	1.884·2	164·0	437·7
késedelmi kamatok — <i>intérêts de retard</i>	370·3	91·5	318·9	36·3
egyéb kamatok — <i>autres intérêts</i>	2.384·9	1.309·1	2.174·8	113·7
Ingatlanok jövedelme (hozadéka) — <i>Revenu d'immeubles</i>	4.439·2	5.130·5	2.874·5	3.150·7
Jutalékok és díjak — <i>Commissions et taxes</i>	23.744·4	22.221·3	17.987·6	17.912·6
Nyereség: — <i>Profits:</i>				
új részvények kibocsátásából — <i>de l'émission de nouvelles actions</i>	60·7	1.030·0	—	427·1
értékpapírok eladásából — <i>de la vente de valeurs</i>	3.667·9	7.253·0	3.427·8	6.945·1
értékpapírok felértékeléséből — <i>de la réévaluation de valeurs</i>	776·4	1.428·2	699·8	1.042·2
ingatlanok eladásából — <i>de la vente d'immeubles</i>	600·5	639·5	519·0	572·3
ingatlanok felértékeléséből — <i>de la réévaluation d'immeubles</i>	264·8	21·8	25·1	8·2
berendezés felértékeléséből és eladásából — <i>de la vente et réévaluation de l'installation</i>	41·4	35·1	4·8	26·2
árüzetből — <i>d'affaires de marchandises</i>	4.353·8	3.648·3	3.710·8	3.067·9
kibocsátási és konzorciális üzletekből — <i>d'affaires d'émission et de consort.</i>	1.205·5	863·9	1.197·5	860·7
külföldi pénzek adás-vételéből — <i>d'achat et de vente de monnaies étrangères</i>	5.578·4	5.636·6	5.345·4	5.326·7
Különféle nyereségek és jövedelmek — <i>Différents profits et revenus</i>	3.365·4	3.254·5	2.771·5	2.734·8
Előző évről áthozott nyereség — <i>Profits reportés de l'année précédente</i>	102·6	944·6	36·9	624·5
Veszteség — <i>Pertes</i>	1.195·6	1.787·1	989·4	1.165·4
Jövedelmek összesen — Recettes totales	212.890·7	231.337·4	145.527·4	155.197·1

11. A hitelintézetek nyereség- és veszteségszámlája s a tiszta nyereség felosztása 1925-ben és 1926-ban.

Compte de profits et pertes des établissements de crédit et répartition des profits nets en 1925 et 1926.

b) Költségek. — Dépenses.

T é t e l e k — P o s t e s	Magyarorsz. - Hongrie		Budapest	
	1925	1926	1925	1926
	1000 P. — pengős			
Fizetett és tőkésített kamatok: — <i>Intérêts payés et capitalisés:</i>				
betétek (takarékk-, törzs-, heti és pénztárjegyetétek) után — <i>sur dépôts hebdomadaires, d'épargne, de souche, de bons de caisse</i>	20.384·5	28.247·8	8.602·5	13.715·8
vizontleszámitott váltók után — <i>sur traites réescomptées</i>	27.842·3	27.546·1	13.013·2	10.012·8
záloglevelek és egyéb értékpapírok után — <i>sur valeurs hypothéc. et autres valeurs</i>	214·4	2.811·6	214·4	2.811·6
községi kötvények után — <i>sur obligations communales</i>	17·6	222·6	17·6	222·6
folyószámla- és csekkbetétek és egyéb folyószámlás tartozások után — <i>sur dépôts de compte courant et de chèque et sur autres dettes de compte courant</i>	43.609·7	39.001·2	35.776·4	33.906·7
átruházott jelzálogos kölcsönök után — <i>sur prêts hypothéc. transférés</i>	12·4	1.659·5	10·9	1.653·3
átruházott törvényhatósági, községi és közhasznú művekre adott kölcsönök után — <i>sur emprunts transférés contractés par comitats, villes municipales, communes et oeuvres d'utilité publ.</i>	2·5	56·7	—	56·6
nyugdíjalap és jótékony vagy közérdekű alapok után — <i>sur fonds de pension de retraite et de bienfaisance ou d'intérêt publ.</i>	170·2	581·8	130·8	462·7
egyéb tartozások után — <i>sur autres dettes</i>	1.343·1	2.205·3	1.106·2	764·4
Kamatilleték — <i>Taxe sur les intérêts</i>	4.129·0	2.831·8	2.704·3	1.652·3
Az igazgatóság illetményei — <i>Traitements de la Direction</i>	965·8	1.085·9	701·4	751·5
Felügyelőbizottsági tagok és napibiztosok díjai — <i>Honoraires des membres du Conseil d'administr. et des commissaires j.</i>	197·5	255·7	91·7	107·4
A személyzet javadalmazása — <i>Traitements du personnel</i>	45.258·2	43.730·3	35.416·9	33.706·0
Üzleti költségek — <i>Frais d'affaires</i>	21.760·0	22.565·0	15.153·7	15.283·6
Allami és községi adók s kincstári illetékek — <i>Impôts, contributions communales et taxes fiscales</i>	8.937·5	11.200·7	6.193·2	7.307·5
Leírások: — <i>Radiations:</i>				
ingatlanokból — <i>sur immeubles</i>	527·7	693·2	440·9	408·4
berendezésből — <i>sur installation</i>	121·3	155·6	67·4	85·6
váltókból — <i>sur traites</i>	264·7	1.098·1	108·1	927·2
folyószámlakövetelésekből — <i>sur créances de compte cour.</i>	1.230·0	1.275·5	1.092·1	944·7
értékpapírokból — <i>sur valeurs</i>	461·8	597·1	248·8	473·0
egyebekből — <i>autres</i>	64·2	259·8	40·5	199·3
Különféle veszteségek, költségek — <i>Diverses pertes et dépenses</i>	5.388·5	4.148·8	4.270·9	2.961·5
Előző évről áthozott veszteség — <i>Perte reportée de l'année précédente</i>	619·8	303·3	595·8	210·5
Nyereség — <i>Profit</i>	¹⁾ 29.368·0	²⁾ 38.804·0	³⁾ 19.529·7	⁴⁾ 26.572·1
Költségek összesen: — <i>Dépenses totales</i>	212.890·7	231.337·4	145.527·4	155.197·1

¹⁾—⁴⁾ Ebből ¹⁾ 187·4 ezer, ²⁾ 313·0 ezer, ³⁾ 24·3 ezer, ⁴⁾ 20·8 ezer pengőt az O. K. H. kötelékébe tartozó hitelszövetkezetek évközben fordítottak a tartalék és jótékonycélú alapok javadalmazására. — Dont ¹⁾ 187·4 mille pengős, ²⁾ 313·0 mille p., ³⁾ 24·3 mille p., ⁴⁾ 20·8 mille p. ont été affectés aux fonds de réserve et de bienfaisance par les Coopérat. de crédit appartenant à la Coopérat. génér. centr. de crédit.

összegük azonban csak a kezdet kezdetét jelzi. A jelzálogüzlet a háború előtt — a folyósított kölcsönök értékét tekintve — pénzügyintézeteinknek legfontosabb üzletága volt s a jelzálogos kölcsönök összege a vagyonmérlegben közel 30%-kal szerepelt és csak a budapesti intézetek jelzálogkölcsönálladéka is 2·4 milliárd pengő volt. Itt tehát jelentős fejlődésnek kell a jövőben bekövetkeznie, dacára az ország megcsönkítésével alaposan megszőkülte üzletkörnek.

A takarékbetéteket illetőleg meg kell állapítani, hogy a takarékbetéti könyvek da-

rabszáma aránylag igen magas. A Budapestre vonatkozó adatok a következők:

	A betéti könyvek darabszáma	A betétek összege (millió P)	Egy betéti könyvre esett P
1913	256.656	1.006	3.920
1925	388.218	166	428
1926	412.751	277	671

Meg kell jegyezni, hogy országos összegben a takarékbetéti könyvek darabszáma 1925-ről 1926-ra csökkenést mutat, csak Budapesten mutatkozott emelkedés. A kisösszegű, elértéktelenedett könyvek leírásával a könyvek száma bizonyára jelentősen csökkenni fog, hiszen még 1926-ban

11. A hitelintézetek nyereség- és veszteségszámlája s a tiszta nyereség felosztása 1925-ben és 1926-ban.

*Compte de profits et pertes et répartition des profits nets aux établissements de crédit, 1925 et 1926.*c) A tiszta nyereség felosztása. — *Répartition des profits nets.*

T é t e l e k — P o s t e s	Magyarorsz. — Hongrie		Budapest	
	1925	1926	1925	1926
	1000 P — pengős			
Az igazgatóság jutaléka — <i>Tantièmes de la Direction</i>	1.920·6	2.551·1	853·4	1.334·7
A felügyelőbizottság átalánya — <i>Honoraires du Conseil d'administration</i>	184·5	234·3	29·2	59·0
A hivatalnokok jutalmazása — <i>Rémunération des employés</i>	846·0	1.067·7	437·9	604·9
A nyugdíjartalék javadalmazása — <i>Dotation de la réserve de pens de retraite</i>	158·4	165·7	8·2	72·5
A nyugdíjalap javadalmazása — <i>Dotation du fonds de p. de retraite</i>	3.228·2	2.700·7	2.688·2	1.893·3
A tőketartalék javadalmazása — <i>Dotation du fonds de réserve</i>	1.300·8	2.169·4	153·1	932·2
Az értéksökkenési tartalékalap javadalmazása — <i>Dotation du fonds de réserve de diminution de valeur</i>	298·8	515·2	171·8	357·2
Rendes tartalék javadalmazása — <i>Dotation de la réserve ordinaire</i>	1.260·5	2.743·0	912·1	1.805·4
Rendkívüli tartalék javadalmazása — <i>Dot. de la réserve extraord.</i>	839·2	167·9	714·1	69·2
Egyéb tartalék javadalmazása — <i>Dotation des autres réserves</i>	287·7	492·5	147·2	310·8
Kifizetett osztalék — <i>Dividendes payés</i>	17.248·7	23.331·6	12.503·5	17.504·9
Adakozás jótékony és közcélokra — <i>Dons pour bienfaisance et pour buts publics</i>	591·4	569·0	258·0	246·4
Átvitel a jövő év javára — <i>Report à l'année suivante</i>	1.010·5	1.674·7	625·8	1.288·8
A felosztott nyereség összesen — <i>Total des profits répartis</i>	29.175·3	38.382·8	19.502·5	26.479·3

is az országban közel félmillió, Budapesten több mint 200.000 volt azoknak a könyveknek a száma, melyek értéke a 8 pengőn (100.000 K-n) alul maradt.

A váltóleszámitási üzletet illetőleg már rámutattunk ennek az üzletágnak a számottevő fellendülésére. A váltóállomány darabszáma 1925 elejétől 1926 végéig 440 ezer-ről 1.186 ezerre emelkedett, értékben pedig 327 millió pengőről 985 millió pengőre. Az

év folyamán leszámított váltók együttes összege az összes pénzügyintézeteknél 1925-ben 2.540 millió pengő volt, 1926-ban pedig 3.640 millió. Az emelkedés 43%-nak felel meg.

Az intézetek nagy többsége nyereséggel zárta üzleti évét a tárgyalt két esztendőben. Ezek tiszta nyeresége 1925-ben 29·2 millió pengő, 1926-ban 38·4 millió pengő volt.

Szónyi Gyula dr.

Nagykereskedelmi árak külföldön.

Prix de gros à l'étranger.

Résumé. Nos tableaux présentent, à partir du début de 1927, les prix de gros de six pays: l'Allemagne, l'Angleterre, l'Autriche, les Etats-Unis, la France, la Tchecoslovaquie. Les données qui, pour faciliter la comparaison, sont converties en pengős, ont été puisées dans les statistiques des pays respectifs et surtout dans les publications internationales.

*

Az áralakulás kérdése, mely az európai valuták nagy részének romlása idején szinte kizárólagos joggal foglalta le magának a nemzetközi gazdasági kérdések között a nagyközönség érdeklődését, ez utóbbi időkben, mikor az ártényezők közül kikapcsolódott a pénz értékének ingadozása, kétség-

kívül nyugvópontra jutott és remélhetőleg ma már hosszú időre lezárult az a korszak, melyben egyes államokban elsősorban a váltóárfolyamok szabták meg a mindenkori árak magasságát.

A közölt táblázatok a hat ország nagybani árainak alakulását mutatják a múlt év januárjától kezdve. És pedig Nagy-Britannia, Franciaország, Németország, Ausztria, Cseh-Szlovákia, valamint az Amerikai Egyesült Államok adatai vannak a táblázatokba felvéve, havi átlagokban.

A nagykereskedelmi árak átlagos színvonala a mondott államokban — a nagykereskedelmi árak összefoglaló indexszámai szerint — összehasonlítva a magyar árszínvonallal az 1102. oldalon közölt összeállítás szerint alakult.

Nagykereskedelmi árak külföldön

Prix de gros à l'étranger

Az áru megnevezése	Egység Unité	1926	1 9 2 7											
		XII	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
a) A u s z t r i a														
Búza (belf.)	q	32-60	32-60	33-00	33-80	34-40	35-80	35-80	31-20	31-68	31-20	31-20	30-80	31-80
Búza (imp.)	"	34-00	34-00	34-20	35-40	34-60	36-40	36-00	31-40	32-40	33-20	32-60	32-40	33-00
Búzaliszt 0-ás	"	60-80	60-00	59-60	60-00	59-60	60-40	60-40	56-40	54-80	54-40	53-60	52-00	52-00
Dara	"	62-40	61-60	60-00	60-00	60-00	60-80	60-80	56-80	54-80	55-20	54-40	52-80	52-80
Rozs	"	25-00	26-20	28-80	28-80	29-40	34-20	33-60	27-40	30-08	30-60	30-60	30-60	32-00
Árpa	"	30-80	31-60	32-00	32-00	31-60	31-60	30-00	32-00	31-20	33-20	32-40	32-80	35-20
Zab	"	19-80	20-80	22-60	23-60	24-00	28-20	28-60	27-60	23-40	23-80	23-80	24-20	25-40
Tengeri	"	19-00	19-00	20-40	20-20	19-60	20-40	20-40	21-00	23-20	22-60	22-40	22-40	24-60
Burgonya	"	14-40	15-20	14-80	16-80	17-20	18-00	18-00	—	11-60	8-60	8-20	7-40	7-60
Bab	"	30-40	28-00	28-00	28-00	29-60	30-40	32-80	32-80	33-60	36-00	38-40	43-20	41-60
Borsó	"	88-80	88-80	88-80	88-80	88-80	84-00	80-00	80-00	80-00	76-00	88-00	88-00	88-00
Lenese	"	78-00	78-00	78-00	68-00	58-00	58-00	58-00	52-00	52-00	64-00	64-00	64-00	84-00
Széna	"	13-20	13-20	13-20	13-20	13-20	13-20	12-80	11-80	12-60	12-00	12-00	12-00	12-60
Szalma	"	5-16	5-16	5-40	5-20	5-20	5-20	5-20	5-20	5-20	5-20	5-20	5-20	5-40
Rizs	kg	0-54	0-52	0-51	0-51	0-51	0-51	0-51	0-52	0-52	0-51	0-50	0-49	0-49
Cukor	"	0-76	0-77	0-77	0-76	0-76	0-76	0-74	0-73	0-72	0-70	0-67	0-65	0-66
Só	q	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40	30-40
Tej, friss	lit. - litre	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29
Marhahús	kg	1-84	1-92	1-92	1-92	2-00	2-00	2-16	2-08	1-92	1-76	1-84	1-68	1-60
Borjúhús	"	2-08	2-24	2-24	2-24	2-40	2-40	2-56	2-40	2-48	2-40	2-56	2-72	2-40
Disznóhús	"	2-00	2-08	2-08	2-24	2-40	2-40	2-56	2-56	2-72	2-56	2-32	2-16	2-08
Lóhús	"	0-96	0-96	0-96	0-96	0-96	0-96	1-08	1-08	1-08	1-08	1-12	1-04	0-88
Disznózsír	"	2-16	2-06	2-06	2-18	2-24	2-20	2-19	2-16	2-21	2-36	2-40	2-28	2-22
Margarin	"	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00	2-00
Vaj (külf.)	"	6-24	5-92	6-32	6-12	5-84	5-28	5-04	5-04	5-12	5-36	6-52	5-72	6-72
Vaj (belf.)	"	4-48	3-80	4-00	4-80	5-12	4-80	4-16	4-00	3-84	4-16	4-00	4-16	4-24
Kávé	"	4-40	4-24	4-16	4-32	4-16	4-12	4-08	4-12	4-08	4-16	4-16	4-32	4-32
Tea	"	8-80	8-64	8-40	8-40	8-40	8-40	8-56	8-56	8-56	9-44	9-44	9-44	9-60
Csokoládé	"	3-12	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44
Kakaó	"	3-60	4-00	4-04	4-12	4-12	4-12	4-16	4-16	4-16	4-16	4-16	3-84	3-84
Bors	"	5-00	4-96	4-78	4-80	4-76	4-96	5-96	6-40	6-40	6-64	6-68	6-40	6-40
Dohány	"	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35
Pamut	"	1-55	1-74	1-78	1-82	1-82	1-98	2-14	2-17	2-30	2-88	2-62	2-53	2-41
Pamutfonál	"	2-81	2-96	2-99	3-19	3-19	3-39	3-70	3-70	4-03	4-60	4-30	4-20	3-89
Gyapjú	"	11-60	11-60	11-89	11-89	12-00	11-40	11-12	11-40	11-68	11-97	11-97	11-97	12-80
Talpbőr	"	6-34	6-34	6-34	6-34	6-40	6-40	6-40	6-40	6-72	6-96	7-66	8-04	8-04
Felsőbőr	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marhabőr	"	9-86	9-86	10-35	10-35	10-35	10-35	10-00	10-00	10-40	10-72	11-20	11-60	11-60
Borjúbőr	"	10-86	10-86	11-40	11-40	11-40	11-40	11-20	11-20	11-20	11-20	12-00	12-00	12-00
Petróleum	"	0-26	0-27	0-27	0-27	0-27	0-27	0-27	0-27	0-27	0-24	0-24	0-26	0-26
Paraffin	"	0-91	0-92	0-98	0-98	0-98	0-94	0-90	0-90	0-80	0-80	0-70	0-70	0-73
Benzin	"	0-50	0-50	0-50	0-50	0-55	0-55	0-55	0-55	0-55	0-55	0-48	0-42	0-42
Tűzifa	q	4-72	4-72	4-72	4-72	4-72	4-72	4-72	4-72	4-72	4-72	4-80	4-80	4-80
Kőszén	"	6-24	6-48	6-18	6-18	6-06	6-06	6-06	6-06	6-06	6-06	6-28	6-28	6-28
Barnaszén	"	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44	3-44
Koks	"	6-72	6-72	6-72	6-72	6-72	6-56	6-56	6-56	6-56	6-84	6-84	6-84	7-00
Rúdvas	"	31-60	31-60	31-60	31-60	33-08	33-08	33-08	33-08	33-08	33-08	27-60	27-60	27-60
Vaslemez (durva)	"	35-20	35-20	35-20	35-20	35-20	35-20	35-20	35-20	35-20	35-20	32-00	32-00	32-80
Vörösréz	"	184-00	184-00	182-40	184-00	182-40	174-40	180-00	180-00	180-00	180-00	176-00	177-60	182-40
Ólom	"	91-00	92-00	86-40	89-60	85-60	80-00	80-00	74-40	80-00	81-60	72-00	68-80	73-60
Ón	"	900-00	864-00	868-00	912-00	900-00	880-00	912-00	876-00	920-00	920-00	896-00	792-00	800-00
Horgany	"	102-00	100-80	92-00	94-40	96-00	92-00	88-00	84-80	88-00	86-40	76-00	78-40	80-00
Lenolaj	kg	1-14	1-14	1-05	1-06	1-06	1-11	1-15	1-14	1-08	1-10	1-10	1-09	1-02
Terpentinolaj	"	1-20	1-20	1-20	1-20	1-20	1-20	1-20	0-96	0-96	0-96	0-96	0-93	0-93
Sósav	q	12-00	12-00	13-60	13-60	13-60	13-60	13-60	13-60	12-80	12-80	12-80	12-00	12-00
Kénsav	"	16-80	16-80	16-80	16-80	16-80	16-80	16-80	16-80	16-80	16-80	16-80	15-20	16-00
Kristályszóda	"	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40	14-40
Tégla	1000 drb	52-00	54-00	54-00	54-00	50-00	54-00	54-00	54-00	54-00	54-40	54-40	54-00	54-00
Cserép	"	116-00	120-00	160-00	160-00	160-00	120-00	120-00	128-00	124-00	124-00	124-00	124-00	124-00
Fűrészeltfa (puha)	m ³	64-00	64-00	64-00	64-00	64-00	64-80	65-20	65-60	66-00	66-80	67-20	67-20	67-20
b) N é m e t o r s z á g														
Rozs	q	31-84	34-63	33-84	33-76	34-84	37-21	37-67	34-45	30-55	33-28	32-90	32-48	32-16
Búza	"	36-61	36-58	36-18	36-50	37-21	40-56	41-33	—	37-48	35-25	33-99	32-98	31-89
Árpa	"	31-42	31-42	31-14	30-94	31-62	33-09	34-87	34-88	33-46	33-01	33-02	32-88	33-05
Zab	"	24-66	26-19	26-55	27-30	29-65	32-82	34-64	35-20	—	27-30	28-17	27-95	28-02
Rozsliszt 70% _o -os	"	45-57	49-30	48-01	46-99	47-78	50-39	49-88	47-29	43-83	45-56	44-64	44-85	44-54
Búzaliszt 70% _o -os	"	49-68	49-82	49-22	48-33	48-58	51-88	52-16	50-03	49-00	47-91	45-48	44-61	44-04
Tengeri morzsolt	"	25-55	24-89	24-32	23-90	24-19	25-30	24-79	24-32	26-02	26-17	25-83	26-34	27-20
Rizs	kg	0-42	0-40	0-40	0-41	0-41	0-42	0-42	0-41	0-41	0-40	0-40	0-40	0-40
Borsó	q	—	—	46-50	44-10	38-79	38-53	38-84	40-80	37-35	37-03	46-50	46-43	46-43
Bab	"	37-94	34-29	33-32	30-94	31-00	29-58	29-66	30-26	34-82	39-44	42-34	46-24	46-24
Burgonya	"	8-54	10-38	12-05	11-91	12-38	13-49	15-48	23-54	—	7-64	8-27	8-11	8-43
Szalma (rozs)	"	3-54	3-78	3-75	3-75	3-89	4-13	3-81	3-92	3-16	2-99	3-32	3-26	3-21
Széna (réti)	"	5-33	5-17	5-20	5-11	4-90	4-84	4-65	4-98	4-81	4-76	5-25	5-14	5-11
Marha (ökör)	kg	1-63	1-65	1-61	1-61	1-67	1-69	1-75	1-78	1-69	1-63	1-61	1-65	1-67
Disznó	"	1-97	1-81	1-80	1-68	1-61	1-59	1-65	1-72	1-87	2-00	1-84	1-72	1-46

az 1927—1928. évben (pengőre átszámítva).
en 1927—1928 (en pengős).

		1	9	2	8			Désignation de la marchandise
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
a) <i>A u t r i c h e</i>								
31·80	31·20	33·00	34·20	35·04	33·80	33·92	31·36	Froment (indigène)
33·00	33·40	34·80	35·20	36·08	35·52	35·12	32·20	Froment (importé)
52·00	52·00	54·40	55·20	56·80	56·00	54·80	53·60	Farine de from., no 0
52·80	52·80	54·80	56·00	57·60	56·80	56·40	54·00	Gruau
32·60	32·00	33·60	34·40	34·72	32·88	31·20	30·60	Seigle
36·00	35·60	36·00	36·00	35·00	34·20	31·60	33·60	Orge
27·80	27·20	29·00	29·40	30·88	29·68	30·00	30·00	Avoine
26·00	26·20	27·00	29·20	29·80	30·48	29·08	30·00	Maïs
7·20	7·20	8·40	8·40	7·00	9·20	21·20	19·60	Pomme de terre
40·80	40·80	41·20	48·00	50·00	50·00	50·00	50·00	Haricot
86·00	86·00	86·00	84·00	84·00	84·00	84·00	84·00	Pois
88·00	88·00	88·00	88·00	88·00	88·00	108·00	116·00	Lenille
13·20	13·20	13·40	13·40	13·40	14·20	14·60	17·40	Foin
6·00	6·00	6·20	6·40	6·40	6·72	6·72	6·88	Paille
0·49	0·50	0·50	0·50	0·50	0·49	0·48	0·49	Riz
0·66	0·66	0·66	0·67	0·67	0·65	0·64	0·64	Sucre
—	—	—	—	—	—	—	—	Sel
0·29	0·29	0·29	0·29	0·29	0·29	0·29	0·29	Lait frais
1·60	1·60	1·44	1·60	1·60	1·76	1·76	1·76	Viande de boeuf
2·40	2·40	2·40	2·24	2·40	2·56	2·56	2·56	Viande de veau
2·08	2·00	2·00	2·16	2·24	2·32	2·32	2·40	Viande de porc
1·04	1·04	1·04	1·04	1·04	1·04	1·04	1·04	Viande de cheval
2·08	2·08	2·24	2·24	2·20	2·16	2·16	2·22	Saindoux
2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	Margarine
6·08	5·92	6·68	6·48	5·76	5·60	5·76	5·76	Beurre (étranger)
3·60	3·76	4·00	4·08	4·48	4·24	4·08	3·84	Beurre (indigène)
4·40	4·48	4·56	4·68	4·76	4·76	4·80	4·80	Café
9·60	9·20	8·96	9·36	8·56	8·96	11·36	11·36	Thé
3·44	3·44	3·44	3·44	3·44	3·44	3·44	3·44	Chocolat
3·76	3·76	3·76	3·76	3·76	3·76	3·76	3·76	Cacao
—	—	—	—	—	—	—	—	Poivre
—	—	—	—	—	—	—	—	Tabac
2·44	2·32	2·37	2·53	2·73	2·53	2·77	2·54	Coton
3·95	3·64	3·64	3·76	3·90	3·83	3·99	3·96	Fil de coton
13·12	13·60	13·60	13·60	13·60	13·60	13·60	13·80	Laine
9·40	9·00	8·20	8·52	8·35	7·60	8·00	8·28	Cuir à semelle
—	—	—	—	—	—	—	—	Cuir à empeigne
12·80	12·00	10·80	11·28	11·28	9·60	10·48	11·16	„ de boeuf
14·40	14·40	13·20	13·72	13·72	12·48	13·36	13·47	„ de veau
0·26	0·27	0·24	0·24	0·24	0·24	0·25	0·25	Pétrole
0·73	0·73	0·71	0·72	0·72	0·78	0·80	0·88	Paraffine
0·42	0·42	0·42	0·42	0·42	0·46	0·44	0·45	Benzine
4·80	4·80	4·80	4·96	4·96	4·96	4·96	5·12	Bois à brûler
6·28	6·28	6·28	6·08	6·08	6·08	6·08	6·08	Houille
3·44	3·44	3·44	3·44	3·44	3·44	3·44	3·44	Lignite
7·00	7·00	7·00	7·00	7·00	7·00	7·00	7·00	Coke
27·60	32·80	32·80	32·80	32·80	32·80	32·80	33·20	Fer en barre
32·80	32·80	34·00	34·00	34·00	34·00	34·00	27·20	Tôle de fer (grossière)
188·00	184·00	187·20	184·00	192·00	190·40	190·40	190·40	Cuivre
72·00	68·00	66·40	64·00	64·00	68·00	65·60	65·60	Plomb
768·00	680·00	672·00	700·00	700·00	660·00	608·00	608·00	Etain
80·00	80·00	76·80	74·40	84·00	76·00	73·60	73·60	Zinc
1·02	1·02	1·02	1·02	1·04	1·04	1·00	0·98	Huile de lin
0·98	0·98	0·98	0·88	0·88	0·88	0·88	0·88	Huile de térébenthine
12·40	12·80	12·40	12·40	12·40	12·40	12·40	12·40	Acide chlorhydr.
16·00	16·00	15·20	15·20	15·20	15·20	15·20	15·20	Acide sulfurique
14·40	14·40	12·40	12·40	12·40	12·40	12·40	12·40	Soude crist.
56·00	56·00	56·00	56·00	55·20	54·40	54·40	54·40	Brique
124·00	124·00	124·00	124·00	124·00	124·00	124·00	124·00	Tuile
67·20	67·60	67·60	67·60	67·60	67·60	68·00	68·00	Bois scié, tendre
b) <i>A l l e m a g n e</i>								
32·18	32·18	34·34	37·75	38·61	37·21	35·29	30·82	Seigle
31·93	31·14	33·22	35·85	36·07	34·79	33·44	31·20	Froment
33·18	33·59	34·33	36·31	36·88	35·20	34·34	33·62	Orge
28·12	28·93	31·48	35·17	36·22	35·47	34·12	31·05	Avoine
44·08	43·37	47·16	51·57	51·99	50·42	48·58	42·99	Farine de seigle, 70%
43·59	42·60	44·93	47·18	47·38	45·74	43·74	40·46	Farine de froment, 70%
27·32	29·40	31·25	31·57	31·48	32·19	31·99	28·55	Maïs égrené
0·40	0·40	0·40	0·40	0·40	0·39	0·39	0·39	Riz
45·56	46·59	47·90	50·08	50·32	51·00	51·00	51·00	Pois
47·60	47·60	48·87	53·43	55·84	58·03	58·48	64·07	Haricot
9·74	8·40	8·54	8·54	8·70	9·68	10·47	—	Pomme de terre
3·40	2·53	2·69	2·99	3·16	3·07	3·10	2·95	Paille de seigle
6·47	4·43	4·15	4·28	4·84	5·66	6·20	6·26	Foin de prairie
1·65	1·64	1·64	1·68	1·66	1·69	1·71	1·63	Boeuf
1·52	1·54	1·46	1·43	1·56	1·88	1·90	2·11	Porc
2·54	2·51	2·53	2·55	2·57	2·65	2·70	2·59	Viande de boeuf
2·00	1·99	1·92	1·89	2·05	2·41	2·44	2·66	Viande de porc

Az áru megnevezése	Egység Unité	1926												
		XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Vaj	kg	4.99	4.60	4.96	4.69	4.59	4.24	4.20	4.19	4.67	5.16	5.05	5.24	4.62
Margarin	"	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80	1.80
Zsír	"	2.10	1.83	1.81	1.80	1.78	1.77	1.81	1.81	1.77	1.89	1.88	1.83	1.73
Lenolaj	"	1.00	1.00	1.01	1.00	1.02	1.08	1.08	—	1.00	0.97	0.95	0.93	0.92
Cukor	"	0.60	0.56	0.63	0.63	0.60	0.61	0.58	0.59	0.61	0.60	0.57	0.55	0.57
Kavé	"	2.47	2.37	2.23	2.17	2.14	2.11	2.08	2.14	2.17	2.31	2.54	2.67	2.64
Tea	"	3.79	4.41	4.50	4.58	4.58	4.58	4.58	4.58	4.58	4.87	4.87	4.87	5.14
Gyapjú	"	12.92	12.92	13.60	13.78	13.67	13.94	13.94	13.94	13.94	14.04	14.20	14.28	14.48
Gyapót	"	1.71	1.86	1.93	1.97	2.04	2.14	2.30	2.45	2.69	3.01	2.88	2.82	2.76
Gyapófonál	"	3.14	3.35	3.37	3.44	3.48	3.69	3.79	3.90	4.05	4.49	4.31	4.22	4.23
Pamutszövet (kretón)	m.-métr.	0.61	0.65	0.65	0.68	0.69	0.72	0.75	0.75	0.76	0.83	0.82	0.78	0.78
Nyersselyem	kg	84.52	82.96	82.21	84.32	87.72	87.24	77.86	75.55	72.19	71.60	72.84	69.84	67.18
Műselyem	"	18.36	14.96	14.96	14.96	14.96	14.96	15.98	15.98	15.98	15.98	15.98	15.98	15.98
Kender	"	1.44	1.36	1.36	1.44	1.62	1.58	1.56	1.51	1.55	1.56	1.69	1.74	1.62
Nyersjuta	"	0.71	0.88	0.83	0.86	0.82	0.76	0.82	0.90	0.98	0.92	0.84	0.83	0.86
Marhabőr	"	2.12	1.66	1.58	1.47	1.58	1.69	1.74	1.88	1.82	1.99	2.18	2.28	2.45
Borjúbőr	"	3.13	2.56	2.61	2.45	2.61	2.67	2.58	2.67	2.72	2.83	3.05	3.32	3.81
Talpbőr	"	6.12	6.53	6.53	6.32	6.32	6.32	6.46	6.80	6.80	6.94	7.00	7.34	7.34
Boxcalf színes	□ láb	2.58	2.57	2.57	2.57	2.58	2.62	2.62	2.62	2.68	2.68	2.73	2.88	2.88
Kaucsuk	kg	3.44	4.83	4.86	5.14	5.10	5.07	4.53	4.34	4.41	4.08	4.22	4.69	5.10
Darabos mész	q	3.25	3.25	3.25	3.27	3.28	3.28	3.29	3.31	3.31	3.31	3.31	3.31	3.31
Cement	"	5.29	6.70	6.70	6.70	6.70	6.70	6.70	6.70	6.70	6.70	6.70	6.70	6.70
Újságpapír	kg	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42
Rúdvas	q	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22
Ólom	"	78.00	72.90	74.84	76.23	73.51	69.36	67.73	65.01	63.92	59.43	56.71	57.94	57.94
Réz	"	161.00	173.74	169.86	173.94	171.60	169.24	166.61	166.72	172.72	171.46	171.65	175.88	176.12
Ón	"	835.00	825.52	864.96	886.72	875.84	870.40	856.80	828.24	809.50	775.20	732.65	726.17	725.15
Horgany	"	91.00	81.60	80.76	82.92	81.19	79.56	78.47	76.77	77.18	74.80	73.58	71.94	71.54
Petróleum	kg	0.39	0.40	0.40	0.39	0.38	0.37	0.36	0.36	0.36	0.36	0.36	0.36	0.36
Benzin	"	0.51	0.51	0.51	0.49	0.47	0.45	0.42	0.42	0.40	0.39	0.39	0.39	0.39
Kőszén	q	—	—	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86
Barnaszén	"	1.90	1.90	1.90	1.90	1.63	1.63	1.77	1.77	1.90	1.90	2.04	2.04	2.04

c) C s e h - S z l o v á k i a

Búza (cseh)	q	40.21	40.21	40.97	41.14	41.14	42.33	43.69	43.01	36.83	38.34	38.34	37.91	38.34
Rozs	"	35.36	35.62	37.32	36.98	36.21	38.93	40.38	39.95	34.94	36.64	38.34	39.19	40.72
Arpa	"	27.63	28.82	27.63	27.63	27.63	31.45	30.18	30.18	30.01	30.77	31.11	31.79	34.17
Zab	"	23.21	24.74	25.67	27.37	27.54	31.71	34.68	33.07	33.32	26.86	27.71	28.73	29.77
Búzaliszt 0-ás	"	61.88	61.88	61.03	61.03	61.03	61.88	63.24	62.39	60.69	60.18	60.18	58.48	59.33
Búzaliszt amerikai	"	68.43	67.15	66.30	65.45	65.03	65.45	68.00	67.15	66.30	66.73	66.30	64.18	64.18
Búzaliszt magyar	"	73.53	72.25	70.55	70.13	70.13	69.28	70.98	69.28	67.58	68.43	68.00	64.18	64.60
Rozsliszt	"	53.72	53.47	54.32	53.47	53.47	56.02	57.72	56.87	54.32	54.57	55.59	57.21	59.08
Burgonya	"	11.99	11.99	12.33	14.28	14.28	13.11	13.11	16.83	13.77	7.99	6.97	5.83	5.83
Borsó (sárga)	"	53.55	53.55	53.55	48.45	48.45	48.45	48.45	48.45	45.90	45.90	51.00	55.25	55.25
Tengeri	"	23.21	22.87	23.97	24.82	23.89	24.48	24.65	21.98	22.78	24.06	23.80	23.46	25.48
Rizs	kg	0.58	0.58	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
Marhahús (hátulja)	"	2.25	2.00	1.96	1.79	1.79	1.87	1.87	1.83	1.87	2.00	2.00	1.91	1.70
Sertéshús	"	2.17	2.15	2.23	2.18	2.13	2.30	2.34	2.38	2.57	2.59	2.51	2.30	2.25
Borjühús	"	1.62	1.53	1.83	1.62	1.70	1.87	1.87	1.96	1.70	1.79	1.83	2.17	1.74
Sonka f. pr.	"	3.66	3.70	3.61	3.61	3.61	3.66	3.61	3.66	3.78	3.83	3.83	3.66	3.57
Zsír (belf.)	"	2.55	2.38	2.34	2.57	2.85	2.98	2.92	2.75	2.64	2.68	2.69	2.68	2.55
Teavaj	"	4.59	4.42	3.49	3.91	4.25	4.42	3.91	4.00	3.74	4.04	3.66	3.70	3.91
Tojás	1440 drb	246.00	243.78	214.71	153.00	150.96	148.92	153.00	154.70	175.44	198.05	210.12	212.16	240.72
Cukor, nyers	q	40.80	39.53	38.68	38.25	35.70	33.15	33.58	31.24	31.35	32.73	33.58	29.75	31.45
Cukor, kristály	kg	0.87	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92
Kavé Santos	"	4.85	4.63	4.68	4.53	4.51	4.51	4.51	4.46	4.29	4.29	4.29	4.59	4.59
Tea Souchong	"	9.18	8.84	8.67	8.50	8.67	8.67	8.67	8.93	8.93	8.93	9.18	9.61	9.61
Maláta	q	49.22	47.52	47.52	47.52	47.52	47.52	48.37	47.69	50.32	50.65	51.17	51.17	51.60
Asztali bor	hl	131.00	131.75	131.75	131.75	131.75	131.75	131.75	131.75	131.75	131.75	131.75	136.00	136.00
Széna, préselt	q	12.24	12.24	12.24	12.24	11.39	11.14	9.69	9.35	8.93	8.93	8.67	9.01	9.69
Szalma	"	5.36	5.36	5.36	5.36	5.36	5.36	5.36	5.36	4.85	4.85	5.19	5.19	5.53
Rúdvas	"	28.90	24.65	24.65	24.65	24.65	24.65	24.65	24.65	24.65	24.65	24.65	24.65	24.65
Réz mm	"	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70	35.70
Réz vörös	"	190.00	188.70	184.11	185.64	184.45	182.24	177.14	177.14	181.90	183.60	183.43	184.79	192.10
Ón	"	936.00	884.34	884.34	927.69	919.02	901.68	901.68	901.68	893.01	867.00	832.32	806.31	797.64
Horgany	"	109.00	106.64	97.10	104.04	97.97	97.10	93.64	91.90	100.57	90.17	90.17	90.17	90.17
Ólom	"	87.00	86.87	81.86	86.02	81.77	79.22	74.55	73.02	72.51	68.51	64.94	64.26	68.26
Kőszén, darabos	"	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48	3.48
Barnaszén	"	1.66	1.47	1.47	1.47	1.47	1.47	1.47	1.47	1.47	1.47	1.47	1.47	1.47
Pamaputal	kg	2.01	2.01	2.08	2.20	2.25	2.32	2.57	2.58	2.68	3.15	3.05	2.97	2.82
Pamutfonál, 36. sz.	"	3.91	3.88	3.91	4.10	4.10	4.27	4.63	4.73	4.87	5.41	5.36	5.18	4.94
Gyapjú, A—AA. mosott	"	12.19	12.19	12.19	12.53	12.55	12.55	12.55	12.55	12.55	12.55	12.55	12.55	13.18
Selyem nyers	"	87.00	86.19	84.58	82.45	85.51	91.97	88.32	81.35	78.88	79.31	73.61	74.12	70.81
Juta	"	0.96	0.99	0.99	0.96	0.97	0.89	0.89	0.96	1.07	1.11	0.96	0.91	0.94
Len I. r.	"	1.45	1.49	1.57	1.70	1.83	1.91	2.00	2.21	2.30	2.30	2.38	2.42	2.38
Bőr, nyers borjú	"	2.98	3.36	3.44	3.36	3.38	3.63	3.64	3.52	3.52	3.66	3.74	3.95	4.26
Bőr nyers marha	"	1.46	1.49	1.55	1.55	1.54	1.54	1.56	1.66	1.77	1.79			

		1		9		2		8		Désignation de la marchandise
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.			
4-48	4-76	5-09	4-76	4-60	4-31	4-62	4-86	4-86	Beurre	
1-80	1-80	1-80	1-80	1-80	1-80	1-80	1-80	1-80	Margarine	
1-71	1-61	1-63	1-67	1-72	1-69	1-76	1-81	1-81	Graisse	
0-92	0-91	0-91	0-95	0-97	0-90	0-82	0-81	0-81	Huile de lin	
0-58	0-57	0-58	0-58	0-58	0-56	0-55	0-56	0-56	Sucre	
2-72	2-75	2-89	2-94	3-06	3-06	3-06	3-03	3-03	Café	
—	4-87	4-87	4-87	4-87	4-87	4-87	4-87	4-87	Thé	
14-63	14-77	14-84	15-30	15-14	15-10	14-92	14-63	14-63	Laine	
2-64	2-53	2-65	2-80	2-94	2-94	3-01	2-69	2-69	Colon	
4-01	3-84	3-92	4-01	4-20	4-18	4-20	3-96	3-96	Fil de coton	
0-72	0-72	0-72	0-71	0-73	0-73	0-73	0-71	0-71	Tissus de coton (cretonne)	
67-73	69-36	71-88	72-08	73-78	70-92	71-74	72-35	72-35	Soie brute	
15-98	15-98	15-98	15-98	15-98	15-98	15-98	15-98	15-98	Soie artific.	
1-71	1-81	1-82	1-82	1-82	1-82	1-81	1-75	1-75	Chanvre	
0-84	0-83	0-83	0-91	0-92	0-92	1-01	1-03	1-03	Jute brut	
2-53	2-26	2-26	2-42	2-20	2-15	2-37	2-34	2-34	Cuir de boeuf	
4-22	3-64	3-54	3-73	3-54	3-40	3-59	3-51	3-51	Cuir de veau	
8-30	8-30	8-30	8-30	8-16	7-48	7-62	8-30	8-30	Cuir à semelle	
3-14	3-14	3-13	3-14	3-14	3-14	3-14	3-14	3-14	Box-calf, en couleur	
4-91	4-08	3-32	2-61	2-61	2-37	2-37	2-37	2-37	Caoutchouc	
3-31	3-31	3-31	3-31	3-35	3-35	3-35	3-35	3-35	Chaux grossière	
6-70	6-68	6-68	6-68	6-68	6-68	6-68	6-68	6-68	Ciment	
0-42	0-42	0-42	0-42	0-42	0-42	0-42	0-42	0-42	Papier à journaux	
18-47	18-63	18-63	18-63	19-00	19-18	19-18	19-18	19-18	Fer en barre	
59-84	56-24	55-28	56-10	56-78	58-00	56-85	59-77	59-77	Plomb	
183-94	183-74	183-27	183-26	185-16	189-72	190-10	190-30	190-30	Cuivre	
703-12	656-88	658-24	663-00	651-44	609-28	601-12	607-92	607-92	Etain	
71-13	70-45	69-36	69-70	71-47	69-70	68-00	67-05	67-05	Zinc	
0-36	0-33	0-33	0-33	0-33	0-33	0-33	0-33	0-33	Pétrole	
0-39	0-39	0-39	0-39	0-40	0-43	0-46	0-49	0-49	Benzine	
2-86	2-86	2-86	2-86	2-86	2-86	2-86	2-86	2-86	Houille	
2-04	2-04	2-04	1-77	1-77	1-77	1-77	1-90	1-90	Lignite	

c) T c h é c o - S l o v a q u i e

37-74	37-17	38-51	38-93	39-70	39-36	38-42	—	—	Froment (tchèque)
39-44	38-68	38-27	39-53	40-55	39-70	39-44	—	—	Seigle
38-59	38-68	38-76	39-27	37-74	37-57	33-15	—	—	Orge
31-28	30-86	32-47	32-90	34-94	34-34	33-58	—	—	Avoine
59-33	58-65	58-31	58-65	59-16	58-82	57-29	—	—	Farine de froment no 0
63-75	63-33	62-65	63-75	65-88	65-03	62-48	—	—	Farine de from. améric.
64-60	64-60	65-45	66-13	68-43	68-43	67-58	—	—	Farine de from., de Hongrie
57-63	56-44	57-38	57-72	57-89	57-38	56-87	—	—	Farine de seigle
6-60	6-60	6-77	6-47	6-47	6-41	7-65	—	—	Pomme de terre
54-40	52-70	46-75	46-75	46-75	46-75	46-75	—	—	Pois (jaune)
26-10	26-44	27-12	29-75	31-03	30-60	31-62	—	—	Maïs
0-50	0-50	0-49	0-49	0-49	0-49	0-49	—	—	Riz
1-83	1-74	1-70	1-62	1-70	1-70	1-79	—	—	Viande de boeuf (partie post.)
2-23	2-00	2-00	1-96	1-96	2-00	2-10	—	—	Viande de porc
1-66	1-87	2-04	1-87	1-62	1-96	1-70	—	—	Viande de veau
3-49	3-49	3-49	3-44	3-36	3-36	3-40	—	—	Jambon de Prague, fume
2-42	2-38	2-42	2-47	2-47	2-51	2-51	—	—	Graisse (indigène)
3-19	3-19	3-27	3-57	3-74	4-12	3-49	—	—	Beurre à thé
250-92	273-02	169-32	165-24	159-12	165-24	161-16	—	—	Oeufs
32-94	30-81	31-24	31-24	30-60	30-18	28-48	—	—	Sucre brut
0-92	0-92	0-92	0-92	0-92	0-92	0-92	—	—	Sucre crist.
4-59	4-59	4-97	4-97	4-97	4-97	4-97	—	—	Café Santos
9-69	9-69	9-78	9-44	9-61	9-61	9-61	—	—	Thé Souchong
56-19	56-44	56-78	58-48	57-21	57-63	58-06	—	—	Malt
136-00	136-00	136-00	136-00	136-00	136-00	136-00	—	—	Vin de table
10-12	10-46	10-46	10-46	11-30	12-50	11-56	—	—	Foin pressé
5-87	6-55	6-55	6-89	7-40	7-74	7-57	—	—	Paille
24-65	24-65	24-65	24-65	24-65	24-65	24-65	—	—	Fer en barre
35-70	35-70	35-70	35-70	35-70	35-70	35-70	—	—	Fer-blanc
196-69	196-69	196-69	196-69	196-69	202-81	202-81	—	—	Cuivre
776-90	732-70	684-93	719-61	719-61	684-93	641-58	—	—	Etain
88-43	88-43	84-97	84-97	84-97	87-05	85-83	—	—	Zinc
68-85	66-47	61-88	62-99	63-33	66-56	64-26	—	—	Plomb
3-48	3-48	3-58	3-48	3-48	3-48	3-48	—	—	Houille grossière
1-47	1-47	1-47	1-47	1-47	1-47	1-47	—	—	Lignite
2-86	2-60	2-69	2-80	3-07	2-99	3-24	—	—	Colon brut
5-01	4-69	4-77	4-80	5-09	4-98	5-13	—	—	Fil de coton, no 36.
11-82	13-18	13-18	13-83	13-83	13-14	13-14	—	—	Laine, A—AA, lavée
70-89	70-13	72-51	74-80	76-25	74-04	74-21	—	—	Soie brute
0-96	0-92	0-91	0-98	1-03	1-02	1-06	—	—	Jute
2-25	2-30	2-25	2-25	2-21	2-00	2-04	—	—	Lin, Ire qualité
4-43	3-95	4-36	5-06	4-93	4-26	4-21	—	—	Cuir de veau, brut
2-18	2-38	2-39	2-38	2-38	2-06	2-06	—	—	Cuir de boeuf, brut
6-97	7-14	7-06	6-97	6-72	6-63	6-63	—	—	Cuir à semelle
2-13	2-30	2-25	2-15	2-19	2-19	2-19	—	—	Box-calf
0-30	0-30	0-29	0-29	0-29	0-29	0-29	—	—	Pétrole
12-50	12-50	12-50	12-50	12-07	12-07	12-07	—	—	Soude crist.
0-51	0-51	0-51	0-51	0-50	0-50	0-50	—	—	Papier, rotat.
5-33	5-33	5-33	5-33	5-33	5-33	5-33	—	—	Ciment, portland
52-70	54-40	55-25	55-25	57-80	57-80	57-80	—	—	Brique

Az áru megnevezése	Egység Unité	1 9 2 7											
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
d) Franciaország.													
Búza	q	38-50	38-64	36-02	40-05	40-91	39-22	39-16	38-09	34-16	33-98	34-50	36-20
Búzaliszt	"	53-13	52-90	50-83	52-44	53-59	52-10	50-60	50-60	48-30	46-69	43-47	44-91
Rozs	"	31-74	32-66	32-66	34-50	34-96	33-58	31-51	30-82	—	—	—	—
Árpa	"	27-37	27-37	28-75	32-43	32-20	29-44	29-44	26-57	22-54	22-89	23-75	24-27
Zab	"	24-61	25-19	25-19	29-70	30-10	29-79	28-87	26-85	—	—	—	—
Tengeri	"	24-04	24-21	23-23	24-15	24-67	23-69	24-61	26-22	25-42	24-73	26-80	26-68
Burgonya	"	20-70	21-16	22-77	23-00	21-85	—	17-25	18-98	13-26	11-85	10-81	10-81
Rizs	kg	0-43	0-45	0-45	0-44	0-41	0-40	0-40	0-39	0-39	0-36	0-36	0-35
Cukor, nyers	"	0-65	0-65	0-65	0-62	0-61	0-58	0-57	0-53	0-49	0-45	0-51	0-54
Marhahús	"	2-23	2-21	2-44	2-46	2-37	2-21	2-19	2-19	1-89	1-66	1-77	1-89
Sertéshús	"	2-59	2-66	2-73	2-76	2-76	2-79	2-89	2-89	2-73	2-50	2-63	2-63
Zsír	"	2-20	2-20	2-17	2-17	2-17	2-17	2-17	2-17	—	—	—	—
Lenolaj	"	0-99	1-01	0-97	0-99	1-04	1-05	1-05	1-05	1-05	1-05	1-05	1-05
Margarin	"	1-20	1-20	1-22	1-27	1-29	1-28	1-28	1-28	—	—	—	—
Vaj	"	—	—	—	—	—	—	—	—	4-18	3-55	4-01	4-53
Tojás	1440 drb	282-35	266-15	184-25	185-70	179-44	187-92	—	—	257-51	306-19	336-17	334-18
Kávé	kg	2-26	2-16	2-18	2-04	1-90	1-90	2-10	2-06	2-21	2-43	2-37	2-30
Tea	"	5-29	5-29	5-29	5-29	5-29	5-29	5-52	5-52	—	—	—	—
Kakaó	"	2-09	2-14	2-25	2-21	2-21	2-21	2-18	2-18	2-14	2-07	2-02	1-91
Gyapot	"	2-12	2-25	2-19	2-30	2-43	2-52	2-77	3-16	3-23	3-22	3-04	3-00
Len	"	1-71	2-13	2-74	2-68	2-68	3-14	3-31	3-30	3-20	3-20	2-96	2-68
Kender	"	1-13	1-12	1-16	1-16	1-16	1-16	1-16	1-16	1-06	1-06	1-06	1-10
Juta	"	0-90	0-86	0-91	0-83	0-82	0-86	0-97	1-04	0-93	0-83	0-87	0-87
Nyersselyem	"	89-94	85-79	83-95	89-13	85-68	81-65	78-20	78-20	78-20	74-75	74-75	72-91
Marhabőr	"	1-45	1-45	1-38	1-45	1-45	1-45	1-63	1-77	1-77	1-95	2-18	2-35
Kaucsuk	"	4-07	4-17	4-31	4-31	4-53	4-51	4-21	4-17	—	—	—	—
Újságpapír	"	0-44	0-43	0-43	0-43	0-43	0-42	0-42	0-42	0-42	0-40	0-40	0-40
Vas (öntött)	q	12-42	11-73	11-73	11-50	11-50	10-58	10-58	10-58	10-58	9-66	9-66	9-66
Ólom	"	86-71	90-62	88-44	83-95	79-01	80-27	79-81	72-68	69-92	69-00	70-84	75-33
Réz	"	186-53	188-60	189-75	185-73	180-84	180-90	186-13	187-57	187-45	188-83	194-58	200-56
Ón	"	899-99	972-67	960-25	900-22	929-66	930-81	903-21	891-25	837-20	841-11	825-70	814-66
Horgany	"	90-97	95-45	94-76	90-16	87-57	88-32	91-71	85-68	84-53	82-80	82-80	81-88
Szén	"	3-08	2-99	2-99	2-74	2-74	2-74	2-74	2-74	2-74	2-74	2-74	2-74

e) Nagy-Britannia.

Búza	q	34-26	34-08	33-78	33-27	34-20	36-30	36-45	36-01	33-36	30-24	29-58	28-32
Búzaliszt	"	51-89	51-94	51-84	51-46	53-57	55-30	53-47	52-13	51-74	50-88	49-54	49-34
Takarmányárpa	"	—	—	—	—	—	—	—	—	39-30	39-36	37-02	32-34
Zab	"	23-52	23-94	23-40	23-76	26-34	28-98	29-34	29-28	27-00	26-40	26-40	26-34
Tengeri	"	21-84	21-84	21-00	21-30	22-13	22-08	21-51	23-46	23-22	22-80	23-16	24-78
Burgonya	"	22-75	22-68	22-18	17-85	22-32	23-04	23-76	22-90	13-86	16-85	17-36	18-36
Rizs	kg	0-47	0-47	0-47	0-47	0-46	0-46	0-45	0-45	0-45	0-44	0-45	0-45
Sertéshús	"	3-26	3-25	3-25	3-32	2-84	2-84	2-64	2-64	2-75	2-52	2-35	2-68
Zsír	"	1-92	1-92	1-92	1-93	1-91	1-92	1-91	1-87	—	—	—	—
Vaj	"	5-15	5-45	5-21	5-15	4-69	4-78	4-61	4-98	5-49	5-58	5-76	5-47
Lenolaj	"	0-91	0-95	0-92	0-91	0-95	0-99	0-94	0-92	0-92	0-89	0-86	0-83
Tojás	1440 drb	280-55	265-50	175-50	168-45	161-10	170-56	190-80	212-40	244-80	307-20	417-60	355-20
Cukor, nyers	q	0-46	0-44	0-43	0-41	0-42	0-48	0-38	0-37	0-39	0-36	0-35	1-0-40
Kávé	kg	2-61	2-44	2-43	2-40	2-26	2-22	2-26	2-28	—	—	—	—
Tea	"	3-55	3-51	3-78	3-82	4-12	4-32	4-52	4-32	4-86	4-86	5-06	—
Kakaó	"	2-23	2-30	2-53	2-41	2-31	2-28	2-26	2-23	2-22	2-19	2-17	2-02
Pamut	"	1-92	2-06	2-10	2-13	2-35	2-46	2-58	2-82	3-19	3-13	3-08	2-92
Juta	"	1-05	1-03	1-02	1-05	1-02	0-98	1-03	1-11	1-14	1-06	1-03	1-04
Kender	"	1-38	1-29	1-24	1-21	1-23	1-26	1-25	1-26	1-26	1-22	1-19	1-21
Len	"	1-62	1-96	2-47	2-43	2-56	3-05	3-13	3-11	3-15	3-17	2-98	2-65
Selyem	"	54-27	55-89	57-51	58-32	57-51	50-02	46-98	43-33	—	—	—	—
Marhabőr	"	1-99	1-99	1-89	1-89	2-05	2-09	2-12	2-33	2-43	2-50	2-63	2-70
Kaucsuk	"	5-13	5-06	5-40	5-40	5-33	5-01	4-56	4-06	4-46	4-39	4-86	5-33
Vas	q	12-24	11-99	11-70	11-52	10-63	10-08	10-08	9-90	9-90	9-90	9-90	9-36
Réz	"	159-89	156-97	161-27	158-70	157-22	155-70	157-20	159-55	156-92	158-83	169-52	173-12
Horgany	"	89-22	83-32	88-27	85-19	83-62	82-37	81-44	81-24	78-76	77-50	75-68	75-92
Ón	"	858-01	822-01	902-80	871-75	849-74	852-79	831-78	844-72	807-96	762-49	756-55	769-66
Ólom	"	79-15	78-74	80-20	76-33	72-16	70-38	67-66	66-59	61-76	58-98	60-16	63-83
Szén	"	3-39	3-18	3-14	2-97	2-57	2-30	2-28	2-46	2-47	2-42	2-43	2-37
Petróleum	kg	0-35	0-35	0-35	0-35	0-35	0-35	0-35	0-35	0-35	0-35	0-35	—
Salétrom	q	28-42	28-44	28-44	28-44	28-44	27-33	23-86	23-73	24-00	25-92	22-86	22-35

f) Amerikai Egyesült Államok.

Búza	q	28-77	28-89	28-31	28-14	30-37	30-49	30-09	29-34	27-68	28-26	28-49	29-11
Búzaliszt	"	47-74	47-49	46-85	46-40	50-11	49-98	48-51	48-19	46-46	46-21	46-02	46-40
Rozs	"	22-82	23-62	22-42	23-17	25-51	25-63	24-65	21-79	21-85	22-48	23-74	24-48
Zab	"	19-68	18-93	19-16	18-82	20-08	19-85	18-82	18-88	19-39	19-68	20-19	21-85
Tengeri	"	15-84	15-90	15-22	15-67	19-16	22-59	22-99	24-42	22-31	19-79	19-56	19-56
Rizs	kg	0-80	0-80	0-80	0-80	0-80	0-56	0-52	0-52	0-52	0-50	0-48	0-47
Burgonya	q	29-34	29-72	24-00	33-02	45-72	46-86	27-18	25-27	24-64	22-35	22-35	21-21
Marhahús	kg	1-92	1-98	2-07	2-17	2-21	2-16	2-31	2-35	2-43	2-67	2-73	2-83
Sertéshús	"	2-98	2-90	3-11	3-04	2-90	2-79	2-32	2-32	2-32	2-71	2-29	1-83
Zsír	"	1-64	1-63	1-65	1-63	1-64	—	—	—	—	—	—	—

Az áru megnevezése	Egység Unité	1 9 2 7											
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Vaj	kg	6:31	6:52	6:39	6:46	5:54	5:02	5:04	5:08	5:59	5:66	5:74	5:92
Tojás	1440 drb	287:64	279:00	172:32	168:84	160:56	158:52	170:28	192:84	235:44	271:08	299:28	310:92
Lenolaj	" péces	1:43	1:42	1:43	1:45	1:57	1:53	1:45	1:46	1:42	1:35	1:35	1:31
Cukor	" kg	0:79	0:76	0:74	0:74	0:76	0:76	0:75	0:71	0:74	0:72	0:71	0:71
Kávé	"	1:94	1:89	2:01	2:06	1:96	1:88	1:80	1:77	1:71	1:87	2:82	2:76
Tea	"	4:38	4:38	4:38	4:38	4:38	4:38	4:38	4:38	4:38	4:38	4:18	4:13
Kakaó	"	2:68	2:68	2:68	2:62	2:50	2:59	2:58	2:46	2:30	2:27	2:35	2:20
Marhabőr	"	1:97	1:84	1:78	1:93	2:13	1:92	2:20	2:17	2:24	2:21	3:07	3:18
Pamut	"	1:68	1:75	1:80	1:82	1:99	2:08	2:25	2:50	2:72	2:64	2:57	2:44
Selyem	"	67:82	71:50	68:45	70:36	68:45	52:07	50:66	49:72	49:60	50:36	62:55	62:74
Juta	"	0:89	0:89	0:89	0:89	0:81	0:81	0:88	1:02	1:05	0:93	0:83	0:89
Kender	"	1:97	1:83	1:73	1:80	1:78	1:79	1:83	1:89	1:85	1:83	1:69	1:65
Kaucsuk	"	5:02	4:86	5:22	5:21	5:21	—	—	—	—	—	—	—
Vas	" q	12:85	12:85	12:85	12:85	12:85	14:21	14:11	13:83	13:76	13:76	13:72	13:58
Réz	"	165:10	161:29	166:37	162:56	160:02	157:48	158:75	168:91	165:10	165:10	168:91	175:26
Horgany	"	88:90	88:90	90:17	85:09	81:28	83:82	83:82	85:09	83:82	81:28	77:47	77:47
Ón	"	838:20	873:76	878:84	866:14	855:98	854:71	811:53	819:15	781:05	746:76	732:79	742:95
Olom	"	98:00	94:00	95:00	90:00	84:00	81:00	80:00	85:00	80:00	80:00	80:00	82:50
Szén	"	2:06	2:06	1:90	1:90	1:90	2:34	2:36	2:37	2:40	2:38	2:40	2:40
Petróleum	" kg	0:38	0:38	0:38	0:36	0:35	0:35	0:35	0:35	0:35	0:35	—	—
Salétrom	" q	33:27	33:40	33:91	33:53	33:15	34:42	30:35	28:58	28:83	29:97	30:48	30:48

Nagykereskedelmi árak indexszámai

		Magyar- ország	Ausztria	Német- ország	Francia- ország	Nagy- britan- nia 4)	Am. Egy. Áll- amok 3)
1927	I.	127	130	136	623	144	145
	II.	129	130	136	632	143	143
	III.	128	133	135	642	141	141
	IV.	130	135	135	637	140	140
	V.	133	137	137	629	141	140
	VI.	133	142	138	623	142	140
	VII.	133	140	138	621	141	139
	VIII.	134	133	138	619	141	141
	IX.	133	130	140	601	142	145
	X.	133	129	140	588	141	146
	XI.	133	127	140	595	141	146
	XII.	135	127	140	605	140	144
1928	I.	135	129	139	608	141	145
	II.	134	128	138	610	140	146
	III.	135	129	138	624	141	148
	IV.	136	131	139	625	143	150
	V.	135	131	141	633	144	150
	VI.	135	133	141	626	143	148
	VII.	133	133	142	624	141	1:1
	VIII.	134	133	141	617	139	151

1) Board of Trade. — 2) Bureau of Labor Statistics

Az adatokból azt látni, hogy a felsorolt államokban — Nagy-Britannia és az Amerikai Egyesült Államok kivételével — az 1927. év elejétől kezdve az indexszámok emelkedést mutatnak. A magyar index 1927 januári 127-es nivójáról májusig 133-ra emelkedik. Innen kezdve stagnál és az augusztusi egy pontos kiugrástól eltekintve, megmarad a 133-as színvonalon egészen decemberig, mely hónap kétpontos emelkedést hoz. 1928-ban az indexnek nincs határozott tendenciája, általában 135 körül ingadozik, csekély eltérésekkel.

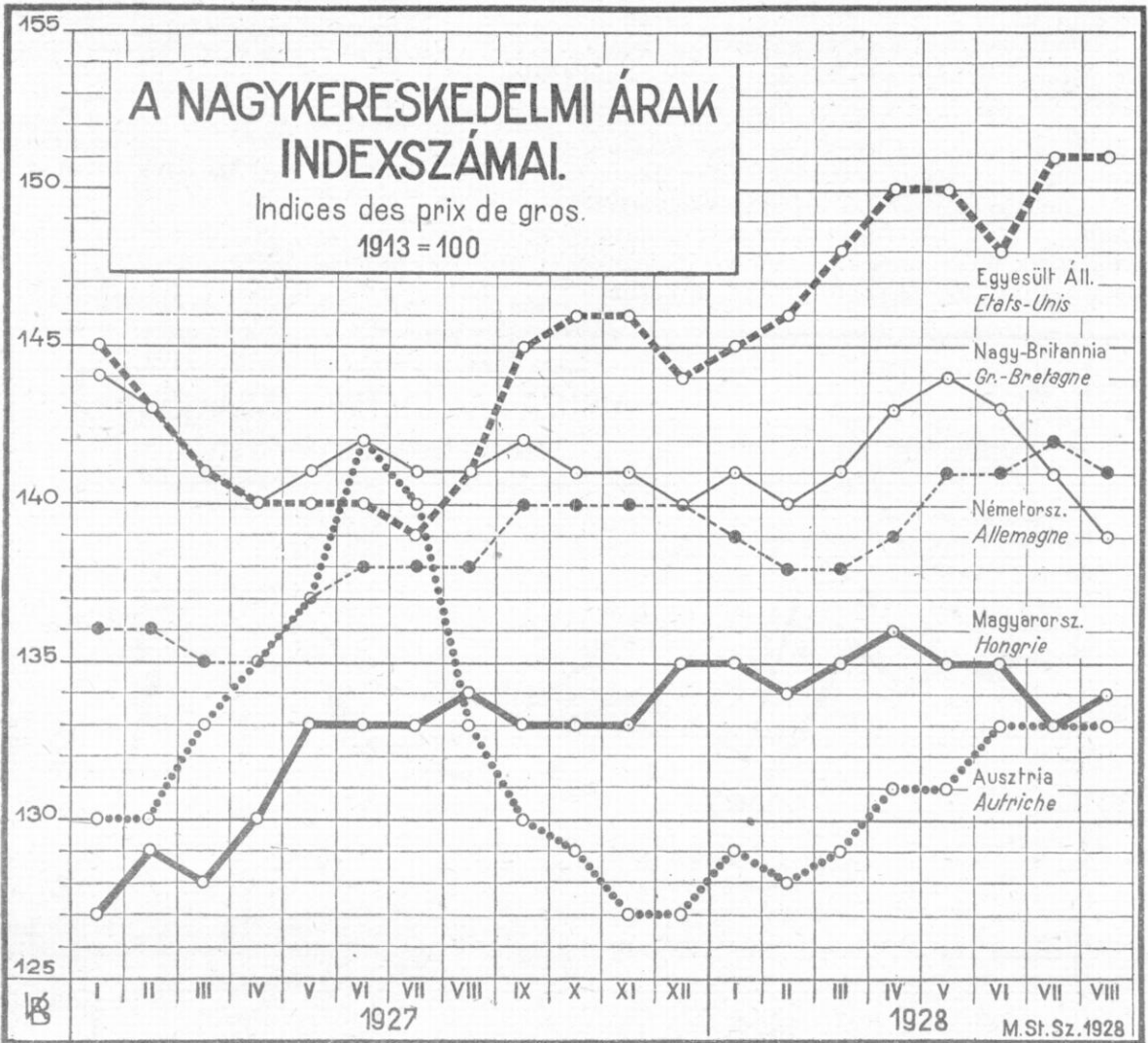
Az osztrák indexnél az 1927. évi emelkedés még határozottabban kidomborodik és maximális nivóját júniusban éri el 142-vel, ami az év elejéhez viszonyítva

9,2%-os emelkedésnek felel meg. A magyar indexszel ellentétben az osztrák index innen kezdve rohamosan visszaesik és az év végén 15 pontos eséssel 127-en áll, de 1928-ban lassú emelkedéssel ismét 133-ra növekedik. Az osztrák index kilengései így jelentékenyen nagyobb arányúak a magyaréinál, maximális eltérése 15 pont, míg az utóbbié csak 9 pont.

Még kisebb arányú ingadozásokat mutat a német index, mely 1927 januártól kezdve 136-ról 140-ig emelkedik és 1928-ban némi visszaesés után július hónapban 142-vel éri el legmagasabb nivóját. A francia index anynyiban mutat az osztrákhoz hasonlatosságot, hogy legalacsonyabb színvonalát ez is az 1927. év vége felé éri el. A következő év nyarán azonban lemorzsolódik.

Feltűnően csekély ingadozásokat mutat az angol index (Board of Trade). Maximális eltérése 20 hónap alatt csak 5 pontot tesz ki és bizonyos határozott tendenciát csak a két év első hónapjaiban mutat, 1927-ben csökkenő, 1928-ban emelkedő irányzattal. Az amerikai (Bureau of Labor Statistics) indexénél már nagyobbarányú változásokat látunk, előbb 145-ről lemorzsolódik 139-re (1927 július), majd ismét emelkedik és 1928 nyarán 151-et ér el. Figyelemreméltó, hogy míg az angol és az amerikai index az 1927. év első felében — az európai irányzattal ellentétben — meglehetősen párhuzamosan haladt, későbbi mozgásuk egymással homlokegyenest ellentétes irányzatú. Végeredményben azt látjuk, hogy 1928 nyarán a három középeurópai állam indexe magasabban áll a másfél év előttinél és magasabban áll az amerikai index is, míg a fran-

1 9 2 8								Désignation de la marchandise
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
5·80	5·64	6·07	5·72	5·58	5·44	—	—	Beurre
308·88	222·36	196·36	194·88	191·88	201·84	—	—	Oeufs
1·34	1·34	1·35	1·34	1·41	1·41	—	—	Huile de lin
0·72	0·71	0·72	0·74	0·75	0·75	—	—	Sucre
2·81	2·86	2·92	2·87	3·00	3·02	—	—	Café
4·13	4·13	4·13	4·13	4·13	4·13	—	—	Thé
2·16	2·11	2·07	2·07	2·13	2·03	—	—	Cacao
3·31	3·15	3·01	3·25	3·12	2·84	—	—	Cuir de boeuf
2·36	2·30	2·41	2·51	2·67	2·65	—	—	Coton
64·43	66·61	66·87	67·11	67·49	63·17	—	—	Soie
0·90	0·88	0·86	0·91	0·98	0·95	—	—	Jute
1·59	1·41	1·31	1·30	1·30	1·26	—	—	Chamvre
—	—	—	—	—	—	—	—	Caoutchouc
13·58	13·58	13·58	13·58	13·54	13·22	—	—	Fer
176·53	175·26	177·80	179·07	180·34	184·15	—	—	Cuivre
76·20	74·93	76·20	77·47	77·47	80·01	—	—	Zinc
706·12	661·67	655·32	669·29	654·05	605·79	—	—	Etain
82·50	80·00	76·00	77·00	81·00	82·50	—	—	Plomb
2·36	2·37	2·37	2·30	2·29	2·32	—	—	Charbou
—	—	—	—	—	—	—	—	Pétrole
30·35	29·72	29·46	29·46	29·46	29·34	—	—	Salpêtre

cia és az angol index csökkenést mutat. — Az egyes fontosabb árucsoportok közül a búza áralakulása, indexszámokban kifejezve Amerikai Egyesült Államokban, Németországban és Magyarországon a következő képet adja:

	Amerikai Egy. Áll. (New-York)	Németország (Berlin)	Magyarország (Budapest)
1927. I.	100	100	100
II.	100	99	104
III.	98	100	104
IV.	98	102	105
V.	105	111	106
VI.	106	113	90
VII.	104	—	89
VIII.	102	102	95
IX.	96	96	94
X.	99	93	93
XI.	99	90	93
XII.	101	87	94
1928. I.	104	87	96
II.	113	85	96
III.	118	91	100
IV.	133	98	104
V.	139	99	103
VI.	121	95	99
VII.	—	91	86
VIII.	—	85	82

Az indexszámok, mint látható, nem mutatnak oly sajátságos eltérő ingadozásokat, mint az előző esztendőben és ha a sorok nem is teljesen párhuzamosak, mégis inkább a szezonszerű ingadozások hatása nyilatkozik meg bennük. A new-yorki jegyzés az 1927. év egész folyamán a berlini

jegyzés alatt mozgott s csak 1928 elején került egy időre föléje. Májusban a new-yorki búza ára — átszámítva — megközelítette a 40 pengőt. Berlinben ugyanekkor valamivel több, mint 38, Budapesten pedig 34 pengővel jegyezték a búzát.

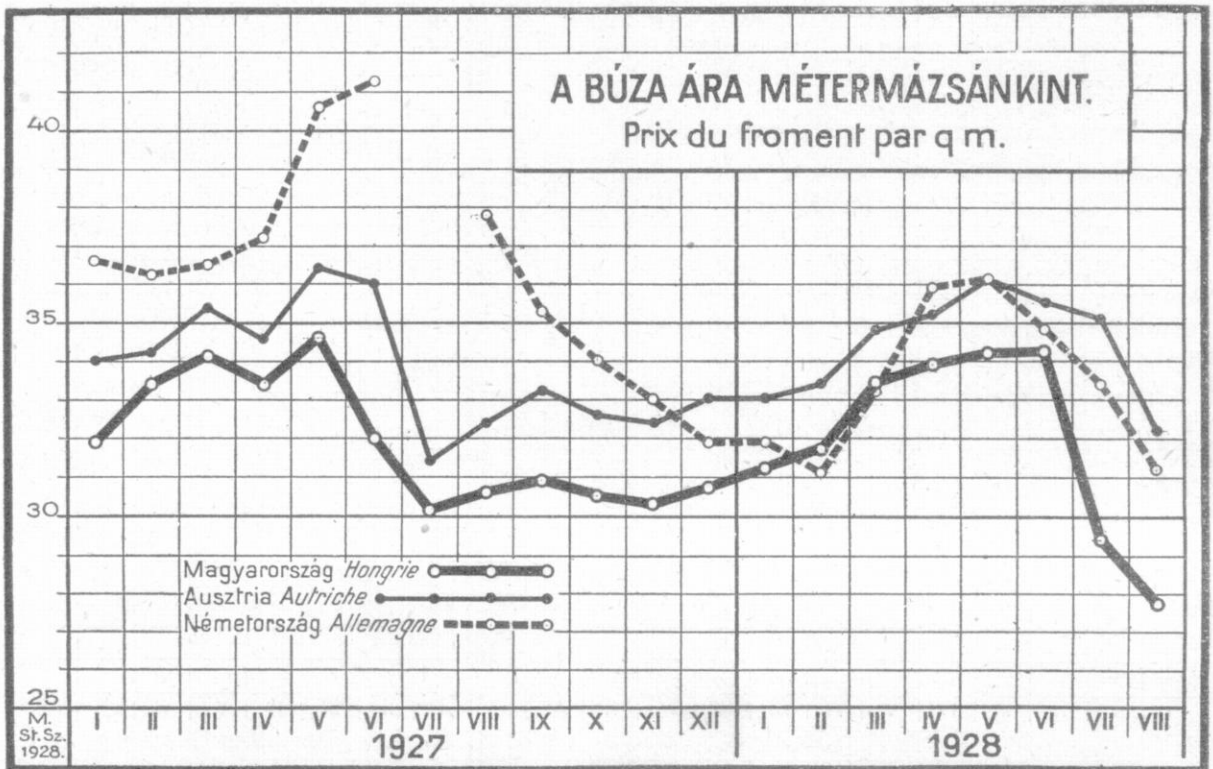
Ami a búzaliszt árát illeti, a magyar liszt helyzete a nemzetközi piacon legkönnyebben figyelemmel kísérhető a prágai jegyzések alapján, ahol elkülönítve találhatjuk a cseh, amerikai és magyar liszt áralakulását.

Már az 1926. évi adatok szerint is láttuk a Szemle¹⁾ hasábjain, hogy a magyar liszt az áralakulás tekintetében állandóan hátrányban van Prágában is az amerikai liszttel szemben s az amerikai liszt számottevően olcsóbb a magyar lisztnél.

Az alábbi adatok szerint a helyzet azóta sem változott:

		A liszt indexszámai Prágában:					
		Cseh liszt ára	Amer. liszt ára	Cseh liszt ára	Amer. liszt ára		
		(A magyar liszt prágai ára = 100)					
1927	I.	86	93	1927	XI.	91	100
"	II.	87	94	"	XII.	92	99
"	III.	87	93	1928	I.	92	99
"	IV.	87	93	"	II.	91	98
"	V.	89	94	"	III.	89	96
"	VI.	89	96	"	IV.	89	96
"	VII.	90	97	"	V.	86	96
"	VIII.	92	98	"	VI.	86	95
"	IX.	88	98	"	VII.	85	92
"	X.	89	98				

¹⁾ L. Magyar Stat. Szemle IV. évf. 349. l.

Az amerikai liszt diszparitása 1926-ban időnkint a 10%-ot is elérte és az év nagyobb részében 7—8% körül mozgott. A most tárgyalt időszakban a helyzet az adatok szerint jóval kedvezőbb volt, különösen 1927 augusztusától 1928 januárig, amikor az amerikai liszt prágai jegyzése csak 1—2%-kal maradt el a magyar liszt árától, sőt a novemberi árak szerint áruk azonos volt. 1928-ban azután a helyzet ismét fokozatosan kedvezőtlenebbé vált. Ismeretes, hogy lisztexportunk helyzete 1927—1928-ban valamivel javult és ez kétségkívül visszatükröződik az árviszonyok alakulásában is.

A sertéstermékek (hús és zsír) nemzetközi áralakulására vonatkozó adatok a következők:

A sertéstermékek
áralakulás indexszámokban
Ausztria Cseh-Szlovákia Németország
Mindenkori budapesti árak = 100.

a) Sertéshús:

1925 XII.	111	106	163
1926 XII.	111	106	127
1927 XII.	94	101	87
1928 VII.	103	93	109

b) Zsír:

1925 XII.	128	134	128
1926 XII.	123	145	119
1927 XII.	122	140	95
1928 VII.	111	126	88

Hogy sertéstermékexportunk katasztrófálisan visszaesett 1926 óta, abban bizonyára nagy része van az árak alakulásának, amint fenti adatok azokat feltűntetik. 1926-ban 162 ezer m.-mázsa zsír és 25 ezer m.-mázsa sertéshúst tudott Magyarország exportálni, de 1927-ben ez a mennyiség közel felére esett s 1928-ban az export csökkenése tovább folytatódva, alig tudott Magyarország az év első 6 hónapjában 25 ezer m.-mázsa zsír és mindössze 13 ezer m.-mázsa húst exportálni. Bizonyos, hogy nem egyedül az árviszonyok azok, amelyek exportunkra bénító hatással vannak, de bizonyos az is, hogy kedvezőbb nemzetközi piaci árak nélkül alig számíthatunk a közel jövőben a sertéstermékek exportjának fellendülésére. Különösen Németországgal szemben feltűnő, hogy mennyire megfordult az áralakulás helyzete.

E néhány, a magyar export szempontjából elsőrendű fontossággal bíró árucikk kiemelése után a többi árucsoportokra vonatkozólag egyébként utalunk a közölt részletes adatokra. Egyes áruk részletesebb ismertetésére a M. Stat. Szemle még vissza fog térni.

Szőnyi Gyula dr.

◎ KONZULI JELENTÉSEK ◎

A Magyar Statisztikai Szemlében az egyes államokról megjelent utolsó konzuli jelentések:

Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.
Amerikai Egy. Áll.	1926	703	Cseh-Szlovákia	1928	433	Kanada	1926	110	Románia	1928	626
Ausztria	1927	809	Esztorország	1928	227	Mexiko	1928	787	Spanyolország	1928	793
Bajorország	1928	532	Finnország	1926	759	Nagy-Britannia	1928	1027	Svájc	1928	622
Brazília	1927	708	Franciaország	1926	709	Németbirodalom	1928	321	Sz. H. Sz. állam	1928	524
Bulgária	1927	698	Görögország	1927	982	Olaszország	1928	923	Törökország	1928	798

Bulgária.

Bulgarie.

A szófiai m. kir. követség gazdasági jelentése az 1927. évről.

Az 1927-es év 1926-tól nehéz örökséget vett át. Nagy deficitek az államháztartásban, rossz termés, passzív kereskedelmi mérleg, tőkehiány, magas kamatláb voltak a terhek, amelyek 1927-re átszármaztak. Az év végével elért eredményt nézve azonban megállapíthatjuk, hogy ha az 1927. év nem is gyógyította ki teljesen a fenti bajokat, a

bolgár gazdasági életre mégis nagyon kedvező hatást gyakorolt.

A termés nagyon jól sikerült, aminek következtében a kivitel nagy arányokban emelkedett és évek óta először zárult a kereskedelmi mérleg aktívummal. Ez viszont a Nemzeti Bank devizakészletének lényeges emelkedését vonta maga után.

Pénzt könnyebben lehetett kapni és a magánkamatláb 2—3 százalékkal olcsóbbodott. A lakosság vásárló ereje növekedett, a betétek összege szaporodott. Az óvatolt váltók értéke ugyanakkor 235 millió levával csökkent, amivel szemben azonban a csődök száma valamivel emelkedett. Az ipari termelés normális mederben fejlődött tovább. További fejlődését elősegíteni hivatva lesz az új iparfejlesztési törvény. A munkanélküliség, mely a dohányiparban — a folyton visszafejlődő dohánytermelés miatt — volt a legnagyobb, szintén javult. Az állam bevételei a hivatalos kimutatás szerint rendszeresen folynak be és a pénzügyminiszter intézkedései következtében a havi kiadások a havi bevételeket nem léphetik túl.

Az 1927-es év tehát megadta az alapot, amelyben a bolgár nemzetgazdaság, a külföldi tőke beözönlésének remélhető megindulásával, továbbfejlődhetik.

Östermelés.

A mezőgazdaság, amely Bulgária lakosságának majdnem 80%-át foglalkoztatja, az 1927. év folyamán nagyon kielégítő eredményt produkált.

A kenyérmagvak terméseredménye 1927-ben 25,684.000 m.-mázsa volt az 1926. évnek 25,405.000 m.-mázsájával szemben, tehát 279.000 m.-mázsával haladta meg a múlt évi eredményt. Az 1927. év a háború utáni években a legjobb termést hozta.

Termény neve	Bevetett terület 1.000 hektárban		Termés 1.000 m.-mázsában	
	1926	1927	1926	1927
Búza	1.047	1.076	11.176	12.885
Rozs	186	187	2.034	2.094
Kétszeres	95	97	946	1.104
Árpa	221	224	2.606	3.057
Zab	129	130	1.076	1.086
Tarbúza	6	9	58	95
Köles	6	8	69	66
Tengeri	595	672	7.371	5.236
Rizs	5	5	69	61
Összesen	2.290	2.408	25.405	25.684

Tehát nemcsak a bevetett terület volt nagyobb 1927-ben, mint 1926-ban, hanem a terméseredmény is, kivéve a kölest, tengerit és rizst, vagyis azon növényeket, amelyek később érnek be és amelyeknek a több hónapon keresztül tartó nagy szárazság megártott. A búza minősége azonban kitűnő, 79—80 kg-os és tiszta. A fontosabb termények termésátlaga hektáronként 1926 és 1927-ben a következő volt:

Termény neve	1926	1927
	métermázsában	
Búza	10·7	12·0
Rozs	10·9	11·2
Kétszeres	10·0	11·4
Árpa	11·8	13·6
Zab	8·3	8·3
Tarbúza	9·7	10·6
Köles	11·5	8·2
Tengeri	12·4	7·8
Rizs	13·8	12·2

A fontosabb termények átlagárai m.-mázsánként levában az 1927. évben a következők voltak: búza 705·42, rozs 579·58, árpa 534·17, tengeri 423·18, bah 658·88.

Az ipari és olajnövényekkel bevetett terület és a terméseredmény az 1926. és 1927. években a következő alakulást mutatja:

Termény neve	Bevetett terület 1000 hektárban		Terméseredmény 1000 métermázsában	
	1926	1927	1926	1927
Repce	9	3	78	28
Napraforgó	15	44	115	356
Szézam	4·5	3·5	7·5	9·5
Ánizs	0·4	0·5	2	4
Dohány	30	26	240	158
Gyapot	3	5	7	9
Len	0·2	0·8	0·6	0·7
Kender	4	4	14	12
Cukorrépa	20	15	3.000	2.420

Ha a három utolsó évet — 1925, 1926, 1927-et — összehasonlítjuk az azelőtti három évvel — 1922, 1923, 1924-gyel — azt vesszük észre, hogy az utolsó három évben a gabonaneműek termelése lényegesen emelkedett, míg az ipari növények egy részének, különösen a dohánynak a termelése csökkent. Ennek oka abban rejlik, hogy a dohányneműeknek piacot nem találtak. 1922-től 1924-ig Bulgáriában az átlagtermés gabonaneműekben évi 18·4 millió m.-mázsa, ipari növényekben 3·5 millió m.-mázsa volt, míg az utóbbi három évben a gabonaneműek termésátlaga 25·3 millió m.-mázsa volt, ami az 1922—24. évek átlagtermésével összehasonlítva 37·5%-os emelkedést jelent, az ipari növények termésátlaga pedig 2·3 millió m.-mázsa, ez pedig 34·3%-os csökkenésnek felel meg.

A repce termésmennyisége az 1926. évnek egyharmadára csökkent, de a bevetett terület és a termelt mennyiség még így is sokszorososa az 1924. előtti évekének. A repcetermelés nagymértékben csak az utolsó három évben fejlődött ki. Hasonlóképpen a napraforgó is, amelynek termése 1926-ról 1927-re megháromszorozódott.

A gyapottermés a nagy nyári szárazság következtében sokat szenvedett. A gyapot termelése Bulgáriában nagyban fokozható, úgyhogy az import a minimumra volna korlátozható. Az utolsó év termésmennyisége azonban oly csekély volt, hogy abból piacra alig került valami; a termelők saját házi szükségletükre használták fel csaknem az egészet.

A rizs minősége elég jó volt; mennyisége azonban a tavalyin alul volt, úgyhogy az évad vége felé valószínűleg behozatalra kerül a sor. A rizstermelést a földművelésügyi minisztérium nagy mértékben igyekszik emelni. Jelenleg már kétszer annyit termelnek, mint a háborút megelőző években. A bolgár rizs ára kg-ként 19 leva.

A bolgár szőlőtermés úgyszólván már teljesen kiheverte a filloxéra pusztításait. A szőlővesszővel beültetett terület eléri a 65.000 hektárt és az évi termés 1,5 millió—1,9 millió hektoliter között mozog. Bulgáriát a Balkán hegylánc egy északi és egy déli bortermő vidéké szeli. A Balkántól északra termelt borok kisebb alkohol-, de viszont nagyobb borsavtartalmúak, mint a Balkántól délre eső vidéken termeltek. Az északi fehér borok átlagos szesztartalma 10—13%, borsavtartalma 5—7%, ezzel szemben a déli fehér borok 11—14% alkoholt és 4—6% borsavat tartalmaznak. A vörös borok átlagos %-a a következő: az északiaknál 10—12,5% alkohol, 4,5—7% borsav, ezzel szemben a délieknél 10—13% alkohol és 4—6% savtartalom.

Az 1927. évi szüret rendkívül jó eredménnyel zárult mennyiség, de kiváltképen minőség tekintetében. A terméseredményt 1,5 millió hektoliterre becsülik, ami 0,2 millió hektoliterrel több az 1926. évi termésmennyiségnél. A háború előtti évek átlaga 1 millió hl volt. A legjobb termőév az 1899-ik év volt, 1,9 millió hl borterméssel. A borkezelés primitív állapotára való tekintettel a bolgár bortermelő igyekszik a szüret idején túladni az új termésen, és ezért az új bor ára rendkívül alacsony: 1927-ben nem volt magasabb 4—5 levánál; rövidesen felment azonban 7—8—10 leváig. Ezen árak a Balkántól északra szüretelt borra vonatkoznak, míg a déli borok, amelyeknek cukortartalma lényegesen nagyobb, 10—20 leva között keltek el.

A szőlő az augusztusi és szeptemberi szárazságok következtében kitűnő minőségű volt. 1927-ben először exportáltak szőlőt nagyobb mennyiségekben, mint csemegeaszőlőt. Az export elsősorban Bécs felé irányult. A csemegeaszőlőnek ára a termelőnél, minőség szerint 5—11 leva között váltakozott. Mire Bécsbe ért, ára 1,40 sillingre emelkedett, ami 28 levának felel meg.

A nyári szárazság nagyon kedvezett a gyümölcsstermésnek. Bulgáriának legjobb gyümölcs-termő vidéke a küstendili kerület, ahonnan Né-

metországba exportáltak nagyobb mennyiségű almát.

A zöldségtermelés ágai közül a paradicsom érdemel megemlítést. A beültetett terület évről évre nő és a termés a legutolsó évben már meghaladta az öt millió kilogrammot.

A bolgár dohánytermelés az utóbbi években nagy válságon ment át, ami a termelési statisztikájánál megfigyelhető:

Év	Bevetett terület	Terméseredmény
1923	60.000 ha	540.000 m.-mázsa
1924	49.000 "	492.000 "
1925	51.000 "	400.000 "
1926	30.000 "	240.000 "
1927	25.600 "	158.000 "

A dohánytermelés nagyarányú visszafejlődésének oka a háború utáni évek túltermelése volt. A háború alatt a tengerentúlról jövő import el lévén zárva, bármennyit termeltek is, a bolgár dohány mindig talált vevőt. Ennek következtében nagy területeket ültettek be dohánynal, ahol azelőtt gabonát termeltek. A háború utáni években azután a török, de különösen a görög konkurrencia ismét éreztette hatását és nagy mennyiségű bolgár dohány maradt eladatlan. A válság továbbfejlődésének megakadályozása céljából a dohánynal beültetett területeket kénytelenek voltak nagy mértékben csökkenteni és csak oly területekre korlátozni, ahol kiváló minőségű dohány terem.

Az 1927. évi termés mennyiségileg rendkívül rossz volt. A hónapokon keresztül tartó szárazság megártott a növénynek és az augusztus végén beállott esők már megkéstek. A termés átlag hektáronként 5,6 m.-mázsa volt, míg közepes termésű év átlaga 7—8 m.-mázsa hektáronként. Minőségileg azonban a termés nagyon jó és felülmúlja a múlt évi dohány minőségét.

A rózsaoajttermelés szempontjából az 1927. év nem bizonyult jó esztendőnek. A termés rendkívül jónak ígérkezett, a korán beállott nagy szárazság következtében azonban a várakozáson alul maradt. Mennyiségileg, hála az új ültetvényeknek, a termés kb. 30%-kal haladta meg az 1927. évit, minőségileg azonban kb. 15—20%-kal maradt egy közepes év átlagán alul.

Átlagban 3.400—3.700 kg rózsalevélből készítenek 1 kg rózsaoajtat. 1927-ben azonban azokon a vidékeken, ahol a szirmokat korán leszedték 3.800—4.000 kg, más vidéken pedig, ahol a szárazság már jobban megártott, 4.000—4.500 kg sőt helyenkint 5.000 kg szirm is kellett 1 kg rózsaoajt előállításához.

A rózsaszírom ára kg-kint 12 és 13 leva között váltakozott. Ezen az alapon 1 kg rózsaoalaj termelési ára 50—60.000 leva között volt. Míg azonban a rózsaoalaj Franciaországba érkezik, a magas kiviteli illeték következtében 80.000 levára is felszökik.

Az 1927. évi termelést 2.000—2.200 kg-ra becsülik, a háború előtti 5 év 10.000 kg-os és a háború utáni 5 év 5.000 kg-os átlagával szemben.

A bolgár *tojásexport*, amely a háború alatt és a háború utáni években majdnem egészen megbénult, évről évre fejlődik. Maximális volt a háború előtt a kivitel 1912-ben, amikor elérte a 14,3 millió kg-ot. A hosszú szünetelés után 1921-ben az export ismét megindult, de csak 2,6 millió kg-ra rúgott. A következő években a termelés és vele együtt a kivitel is fokozódott, úgyhogy 1927-ben már 12,4 millió kg tojást exportáltak, s a kiviteli cikkek között a tojás a 3. helyet foglalta el, 730 millió leva értékben, annak dacára, hogy ez évben a bolgár tojásexportőröknek nagyon erős konkurenciával kellett küzdeniök, mert több oly ország, így pl. Belgium is, amely a háború előtt nagy mennyiségű bolgár tojást importált, maga is export ország lett. A bolgár tojás minősége jó, egy tojás átlagban 55½ grammot nyom, míg a szerb tojás csak 52 és az egyiptomi tojás csak 45½ grammot.

Selyemhernyótenyésztés. Azon kedvező árak következtében, melyeket a termelők a selyemgubókért a külföldön elértek, a termelést az utóbbi években nagymértékben fokozták és már el is érték a háború előtti évek eredményét, amikor is évi átlagban 1,8 millió kg gubót termeltek.

A háború alatt a termelés természetesen csökkent és ez így folytatódott kb. 1923-ig, amely években az átlagtermelés 1,3 millió kg volt. 1924 és 1925-ben 1,7 millió kg-ot termeltek, 1926-ban már 1,9 millió kg-ot, 1927-ben pedig a termelés már több mint 2 millió kg-ra rúgott. Ezt a mennyiséget 41.000 uncia petéből termelték, ami unciánként 48,85 kg gubónak felel meg.

A termelt selyemgubónak csak 20%-át dolgozzák fel a belföldi műhelyek, míg 80%-ot exportálnak. A kivitel majdnem kizárólag Olaszország felé irányul. A selyemgubó kg-jának ára 100 leva körül mozogott.

Bányászat. A Bulgáriában található fémek közül a réz és ólom említendőek meg. Kisebb mennyiségben található *mangánérc* is.

Az előbb említett két fém bányászata majdnem kizárólag a „Plakálnica“ nevű francia társaság kezében van. 1927-ben 35.510 tonna rézércet bányásztak ki, amelynek legnagyobb részét Belgiumba és Észak-Amerikába exportálták. Az ólomtermelés kb. 12.000 tonnára rúgott.

A Fekete-tenger közelében mangánérc is található, de a kitermelés még elenyészően csekély, kb. 500 tonna.

Szénbányászat. 1927 folyamán az állami szénbányák termelése az előző évekéhez viszonyítva némileg növekedett: 1925-ben 1.021.600 tonna, 1926-ban 1.000.809 tonna és 1927-ben 1.031.500 tonna szenet bányásztak ki.

A bolgár szénnek főfogyasztói a bolgár államvasutak és az ipar. Kivitel szempontjából a bolgár szén sohasem játszott szerepet; az 1927. évnek csak az első 11 hónapjáról állanak rendelkezésünkre adatok. Az ezen idő alatt exportált mennyiség 8.480 tonna volt. Ezzel szemben 1926-ban több mint 16.000 tonna szállított külföldre. Az 1926. év azonban az angol bányászstrájk következtében teljesen kivételes év volt.

Ipar.

A bolgár ipar 1927-ben ment volt minden különösebb megrázkódtatástól. A pénz értékének állandósága, a némileg könnyebb hitelfeltételek ha nem is a gyors fellendülést, de legalább a normális haladást lehetővé tették. A szófiai kereskedelmi kamara kimutatása szerint az év folyamán 119 olyan új vállalat alakult, amely az iparfejlesztési törvény kedvezményeit élvezte.

Az egyes iparágak helyzete 1927-ben a következő volt:

Malomipar. Görög- és Törökországnak a belföldi malomipar fejlesztése érdekében életbeléptetett intézkedései erős válságot idéztek elő a bolgár malomiparban. Ezeknek a piacoknak az elvesztését mindenekelőtt a nagy malmok érzik, amelyek kivitel híján a belföldi szükséglet ellátására vetették magukat. Ebben az akciójukban azonban erős versenyre találnak a kisebb malmok részéről; utóbbiaknak ugyanis lényegesen alacsonyabbak a termelési és adminisztrációs költségei.

A bolgár malomipar 1927-ben nem fejtett ki olyan üzemi tevékenységet, mint 1926-ban. Ezen tény a liszt kivitel jelentékeny visszaesésének tulajdonítható. A kivitel 1927-ben kb. 14.000 tonna volt, az előző évi 43.000 tonnával szemben.

1927-ben 15 nagy exportmalom, kb. 600 modernizált hengermalom és kb. 4.000 primitív, 1—2 köre járó kis malom dolgozott. Az exportmalmok a válság következtében nem használhatták ki teljes kapacitásukat.

Újabbban az északi államokba (Skandináv államok, Finnország) való liszt kivittel próbálkoznak a malmok, de itt az amerikai liszt konkurenciájára akadnak.

A lisztátlagárak 1927-ben következőképen alakultak:

nullásliszt	10·32 leva
hármásliszt	9·33 leva
négysliszt	9·07 leva
korpa	3·17 leva

Cukoripar. Az 1927. évi cukorkampány kielégítő eredménnyel folyt le. 15.000 hektár volt bevetve cukorrépával; a terméseredmény kb. 17 tonna volt hektáronként. A tartós szárazság nagyban akadályozta a répa kifejlődését, ellenben növelte a cukortartalmát.

Az 1927. évi cukortermelés 37.866 tonnára rúgott az 1926. évi 31.700 tonnával szemben, ebből belföldi fogyasztásra szükséges 26.000 tonna. A kivitel Törökország, de főleg Görögország felé irányul. 1927-ben 3.666 tonna cukrot exportáltak Görögországba 78 millió leva értékben.

A *sörgyártás* Bulgáriában állandóan veszít jelentőségéből. Háború előtti években az átlagos évenkénti termésmennyiség 24 millió liter volt. Ez a mennyiség fokozatosan csökkent, míg 1926-ban elérte a 8·6 millió litert, 1927-ben pedig már csak 7·5 millió liter volt. A termés hanyatlása a fogyasztás csökkenésére vezethető vissza. A nagyon olcsó bor kiszorítja a sört, melynek gyári ára nagyban 1.400 leva, fogyasztási adója pedig 550 leva hektoliterenként.

Dohányipar. A dohányfogyasztás 1927-ben kisebb volt, mint 1926-ban; ennek megfelelőleg a termelés is csökkent.

1927-ben 52 dohánygyár dolgozott, amelyek összesen kb. 35.000 munkást foglalkoztattak. A gyárakban beruházott tőke a tényleges szükségletet lényegesen meghaladja és ezért a gyárak teljes kapacitásukat nem is tudják kihasználni.

Szeszgyártás. Ez az iparág jelenleg nagy válsággal küzd. Míg 1914-ben a párolt szesz mennyiség meghaladta a 6 millió litert, 1927-ben lesüllyedt nem egészen 700 ezer literre. Jelenleg 9 gyár foglalkozik szeszgyártással.

A szeszgyártás válságának két oka van. Az egyik az adórendszer, mely nagy előnyben részesíti a kisüstösöket, a másik pedig az a körülmény, hogy a cukorgyárak már nem adják el a melaszt, hanem saját maguk párolnak belőle szeszt.

Bőrpar. Ebben az iparágban jelenleg kb. 30 üzem dolgozik, amelyek talpbőrt és cipőbőrt készítenek.

A *vas-, fém- és gépipar* Bulgáriában még nagyon kezdetleges fokon áll. Az egész országban csak 31 üzem van; évenként 2—3 új üzem, főleg gépjávitóműhely keletkezik. Az ezen iparba befektetett tőke kb. 6 és $\frac{1}{2}$ millió aranylevát tesz ki. A munkások száma kb. 2.200. Átlagos napibéruk 2·76 aranyleva.

Az energiát 39 motor szolgáltatja, amelyeknek kapacitása 1.399 lóerő. A feldolgozott nyersanyagoknak (nyersvas, vaslemezek, drót, réz, stb.) 84%-a külföldi eredetű, hasonlóképpen az üzemi segédanyagoknak is (olaj, fémek, cink, ólom, ón, savak, lakkok, stb.) 72%-a külföldről importáltak.

A termelésnek összértéke kb. 9 millió aranyleva. Ebből a legnagyobb értéket a vagónok és automobilonok javítása alkotja, ami után érték szerinti sorrendben következnek: az építési anyag, háztartási eszközök, malomberendezési tárgyak, mérő- és mázsálószerszámok, olajipari gépek és mezőgazdasági gépek.

Ezen adatokból láthatni, hogy mily kezdetleges fokon áll még a vas- és gépipar Bulgáriában és hogy mennyire rászorul az ország az importra.

A gépek, amelyeket Bulgária ipari célokra importál, főleg Németországból, Cseh-Szlovákiából, Ausztriából, Angliából és Magyarorszából jönnek. Magyarország cséplőgépeket, villanyos motorokat, tejgazdasági gépeket, szőlőpermetezőket és hajtószíjakat exportál Bulgáriába.

Textilipar. Bulgáriának legtökéletesebben kifejlett iparága. Két központ, Gabrovo és Sliven körül csoportosul. A bolgár textilipar eredete még a török uralom idejére nyúl vissza, amikor is a sliveni posztógyár a török hadsereg ruhaszükségletét látta el.

A textilgyárak következőképpen oszlanak meg: van 36 gyapjúfonó- és szövő, 1 pamutfonó és 20 pamutszövő, 6 selyemszövő, 4 selyemfonó, 7 szőnyeggyár, 5 len-, kender- és jutaszövő és 15 pászomántipari üzem.

Az egész textilipar 10.349 lóerővel dolgozik, amelyből a gyapjúipar 63%-ot foglal le magának. A textilipar kb. 25.000 munkanapot dolgozott és 7.747 munkást alkalmaz, amely számból 5.740, azaz 74·1% a női munkás. Az átlagos munkabér naponként és fejenként 51 leva volt.

A bolgár textilipar egy évben átlagban 700 millió leva nyersanyagot dolgoz fel, amelynek legnagyobb részét külföldről importálják, gyapjú- és pamutfonál, műselyem, len-, kender- és jutafonál alakjában.

A termelés értéke egymilliárd leva körül mozog, amelynek majdnem a fele a gyapjúfonókra és szövőkre esik; ezek után a pamutipar következik.

A textilipar fejlődése dacára Bulgária még mindig bevitelre szorítkozik. A bolgár textilipar ágai közül legfejlettebb a *gyapjúipar*, amely az 1927. évben kb. 1·6 millió m szövetet, 13.500 m takarót, 420.000 kg gyapjúfonalat és 15.000 kg egyéb gyapjúárut termelt. A *pamutipar* termelése 12·6 millió m pamutáru, amely főleg pamutvászonból áll.

Selyemipar. Az 1927. évi selyemgubótermés meghaladta a 2 millió kg-ot. Ebből 71.000 kg súlyú

gubó került Bulgáriában legombolyításra, ami 8.500 kg nyersselymet eredményezett. A többi selyemgubót majdnem kizárólag Olaszországba exportálták. Az előállított selyemáruk értéke kb. 14 millió leva.

A bolgár *szőnyegipar* Panagjuristében és Csiproviciban van összpontosítva. Panagjuristében perzsa csomózású szőnyeget gyártanak, amelyek Amerikában találnak jó piacra. Csiproviciban szövött bolgár szőnyeget gyártanak.

A *paszomántipar* gyors fejlődésben van. 1921-ben még csak egy gyár volt, most már 15 üzem van foglalkoztatva. A termelés értéke kb. 50—52 millió leva.

A *len-, kender- és jutaszövészet* még kezdetleges állapotban van. Az importált kenderfonal súlya 240.000 kg, a lenfonalé 70.000 kg és a jutafonalé 2.600 kg körül mozog.

Kötött-szövött árúkat főleg a háziipar keretében állítanak elő.

Olajipar. Az olajnövények termelése évről évre nő; a napraforgóé az utóbbi 5 éven belül megszorozódott. A termést a belföldi olajgyárak dolgozzák fel, amelyeknek termelése fokozódik és a külföldről importált mennyiséget fokozatosan visszaszorítják

Kémiai ipar. Ezen a címen a bolgár statisztika a szappan, a tulajdonképeni kémiai cikkek, a gyufa, lakkok, ragasztószerek, spanyolviasz stb. gyártását foglalja össze.

Ezen csoportba tartozó iparágak normálisan fejlődnek, különösen a szénsavas nátron és a sűrített oxigénüzemek fejtettek ki élénk tevékenységet.

Kereskedelem és közlekedés.

Bulgáriának *külkereskedelmi mérlege* az 1927. év folyamán 495·2 millió leva aktívummal zárult és így öt év óta ez volt az első eset, hogy a kereskedelmi mérleg ismét aktív. A kereskedelmi forgalom összértéke a múlt évihez viszonyítva 900 millió leva többletet mutat, ami kizárólag a kivitel egymilliárd levás értékemelkedésnek tulajdonítható, mert a behozatal összértéke kb. 100 millió levával csökkent.

Az egyes hónapokat vizsgálva, az év első négy hónapjában passzív, míg májustól kezdve minden hónapban aktív volt a kereskedelmi mérleg.

Bulgáriának *külkereskedelmi forgalmát* az utolsó négy évben a következő táblázat tünteti fel:

É v	Behozatal	Kivitel	Behozatali Kiviteli	
			t ö b b l e t	
1,000.000 levában				
1924	5.557·3	4.902·2	655·1	—
1925	7.283·5	5.642·2	1.641·3	—
1926	6.246·4	5.617·6	628·8	—
1927	6.133·0	6.628·2	—	495·2

Az 1927. évi *behozatalt* az 1926. évvel összehasonlítva, feltűnik a fémek és fémáruk, továbbá a járművek behozatalának nagymérvű csökkenése. Lényeges emelkedést mutat a bőripari cikkek importja. A többi cikkek behozatalánál 1926-hoz képest különösebb eltolódást nem találunk. Az 1927. évi behozatal túlnyomó része (77%) a következő cikkekből állt: textiláruk és textilanyagok (37%), fémek és fémáruk (12·5%), gépek és eszközök (12%), bőrök, bőráruk (5·5%), gyanták és ásványi olajok (3·6%), növényi olajok, zsiradékok (3·5%), cserző- és festőáruk (2·9%).

A főbb származási országok a következő arányban szerepelnek: Németország 21%-kal, Olaszország 15%-kal, Anglia 12%-kal, Cseh-Szlovákia 10%-kal, Ausztria 9%-kal, Franciaország 8%-kal, Románia 4·7%-kal, Belgium 3·4%-kal, Németalföld 2·9%-kal és Magyarország 2·8%-kal. Ez országok behozatala a bolgár összbehozatal 88·8%-át képviseli.

A behozatal aránya az egyes országokra elosztva a tavalyihoz képest alig mutat változást. Igaz ugyan, hogy a legtöbb ország importja csökkent, de ez megfelel a behozatal általános csökkenésének, úgyhogy az egyes országokra eső arányszám is majdnem ugyanaz, mint 1926-ban. Emelkedést mutat Olaszország. Nagyobb visszaesést Csehország, amely a harmadik helyről a negyedikre esett.

Magyarország a behozatalban 2·8%-kal szerepel.

Az 1927. évi *kivitelnél* feltűnik a liszt kivitel nagymérvű csökkenése, amit a görögországi malomipar védelmi politikája idézett elő. Az öröletlen gabona, különösen az árpa, tengeri és rozs kivitele ezzel szemben lényegesen emelkedett. A kivitelben nagy többséggel (69·8%-kal) szerepelnek: a dohánylevelek (32%), tojás (13%), tengeri (8·5%), árpa (6·5%), búza (4·3%), nyers báránybőrök (2·8%), rózsaoaj (2·7%).

Bulgária kivitelének túlnyomó része a következő országok felé irányul: Németország felé 23%, Ausztria felé 16%, Görögország felé 15% és Magyarország felé 4%.

Feltűnő a kivitel emelkedése Ausztria felé. Ausztria 1926-ban 7%-kal a 4. helyen állott, míg 1927-ben 16%-kal a 2. helyre került. A Németország felé való kivitel is lényegesen emelkedett, 19%-ról 23%-ra. Németország, Ausztria, Görögország és Magyarország Bulgária exportjának 58%-ában részesednek. *Magyarország* a bolgár kiviteli statisztikában 4%-kal a kilencedik helyen szerepel; 1926-ban a 10. helyen volt.

Az Ausztria és Németország felé irányuló export emelkedése főleg a dohány, rozs, árpa, tengeri, bor, szőlő és dió kivitelének nagyfokú emelkedésére vezethető vissza, vagyis a dohány kivételével csupa olyan cikkekre, amelyekkel Magyar-

ország is el tudta volna látni az osztrák és német piacot.

Magyar-bolgár külkereskedelmi forgalom. Magyarország Bulgáriába főleg a következő árukat szállította: vas- és fémárúkat, gépeket és készülékeket, textilárúkat, vegyszeti cikkeket, üveg-, agyag- és kőipari cikkeket, faipari árukat, papiros- és papirosárúkat, cserzőanyagokat, festékeket, zsiradékokat, növényi olajokat, bőrárúkat, műtrágyát, játékszereket, kaucsukárúkat és ásványolajat.

Az összes Bulgáriába irányuló bevétel 8·4 millió pengőt tett ki.

A bolgár importnál első helyen állanak a vas- és fémárú, gépek és textilárú. Magyarország ezen cikkek importjánál lényegesen magasabb tételekkel szerepelhetne, különösen mezőgazdasági gépeknél, ha hajlandó volna Bulgáriával dohány ellenében kompenzációs üzletet kötni. Így tett Cseh-Szlovákia és ennek révén nagy gépszállításokhoz jutott. A fejlődőképes textilipar szintén jó piacra találna, ha magyar árumintákkal beutaznák a nagyobb bolgár városokat. Ezzel szemben azonban a textilárú behozatalánál csökkenés mutatkozik.

Bulgária Magyarországra főleg dohányt, tengerit, árpát, rozstot és nyersbőröket szállított.

A Bulgáriából Magyarországra irányuló egész kivétel 14·5 millió pengő értéket képviselt.

Kereskedelmi szerződések. Bulgária eddig csak Törökországgal kötött tarifaszerződést, amelyet a bolgár sobranje 1927 április elején szavazott meg.

Egyéb államokkal Bulgária csak a legnagyobb kedvezmény elve alapján kötött kereskedelmi egyezményeket, többnyire egyszerű jegyzékváltás alakjában. Csak a Franciaországgal kötött egyezményben korlátozták a legnagyobb kedvezmény elvét. Ugyanis az egyezmény kimondja, hogy a francia minimális tarifa csak a következő bolgár cikkekre nyer alkalmazást: gabona, tojás, kecske- és báránybőrök, lencse, borsó, bab, dohány, ánizs, baromfi, rézérc és rózsaoaj.

Azok az államok, amelyekkel Bulgária a legnagyobb kedvezmény elve alapján kötött egyezményt, a következők: Norvégia, Dánia, Svédország, Franciaország, Anglia és a nagyobb dominiumok, Németalföld, Belgium, Spanyolország, Lengyelország, Németország, Olaszország, Svájc, Cseh-Szlovákia, Ausztria, Magyarország, Albánia, Danzig szabad város, Esztország, Görögország, Egyiptom és Japán.

Mint ebből kitűnik, Bulgária kereskedelmi viszonyát, Finnországot, Lettországot, Litvániát, Szovjetországot és két szomszédállamát: Romániát és a Sz. H. Sz. államot kivéve, az összes európai állammal rendezte.

Közlekedés. A bolgár vasutak állapota az előző évekhez képest nagyon keveset változott. Lokomotívokat és kocsikat illetőleg javulás alig jegyezhető

fel. Az általános pénzhiány ezen a téren is érezteti hatását és arra kényszeríti a pénzügyminisztert, hogy sokszor a legszükségesebb befektetések elől is elzárkózzék.

A bolgár államvasutak üzemére vonatkozó 1927. évi statisztikai adatok még nagyon hiányosak; 1927-ben összesen 317.000 teherkocsit szállítottak az 1926. évi 313.000-rel szemben. A növekedés tehát 4.000 kocsit, azaz 1·3%-ot tesz ki. A *személyforgalomról* az adatok csak az első 11 hónapra vannak meg. Ezek szerint a vasutak 7·8 millió személyt szállítottak, míg 1926-ban több, mint 8·5 milliót.

Az 1927. év folyamán két új vasúti vonal volt építés alatt. Az egyik vonal, amely 44 km hosszú, már megnyílt és teljes üzemben van. A másik 21 km hosszú és befejezés előtt áll.

Hajózás. Bulgáriának van egy kereskedelmi gőzhajózási vállalata, amely méreteinél fogva ugyan képtelen Bulgáriának a forgalmi szükségletét lebonyolítani, de a tengerentúli összeköttetések javításához mindenesetre hozzájárul.

A hajópark 5 gőzösből áll, amelyeknek befogadóképessége a következő: 2.800, 2.100, 1.100, 350 és 250 tonna. Ezek a hajók Egyiptom, Szíria, Görög-, Török-, Spanyol-, Olasz- és Franciaország kikötőivel tartják fenn a forgalmat.

Bulgáriának két nagy tengeri kikötője van Várna és Burgas. Várna azáltal, hogy Dobrudzsa Romániának engedtetett át, lényegesen vesztett jelentőségéből.

Burgas kikötőnek forgalma 1927 év folyamán a következő volt: 15 nemzet 472 hajója fordult meg a kikötőben, 775.300 tonnatartalommal. A velük érkezett utasok száma 1.563, az elutazottaké 2.024. A kirakott áruk súlya 63.500, a berakottaké 111.000 tonna volt.

Burgasnak a parti forgalma a következőképpen alakult: 236 gőzös és vitorlás, 38.550 tonnatartalommal, amelyek 454·3 tonna árut raktak ki és 1.418·4 tonna árut raktak be.

Várna kikötőjének forgalma 1927-ben: 20 álam 537 hajója 813.800 tonnatartalommal kereste föl ezt a kikötőt. Az érkezett utasok száma 3.127, az elutazottaké 5.247. A kirakott áruk súlya 34.800, a berakottaké 112.700 tonna volt.

Várnának a parti forgalma a következő volt: 213 gőzös és vitorlás 17.900 tonnatartalommal, amelyek 5.600 tonna árut raktak ki és 620 tonna árut raktak be. Az érkezett utasok száma 4.157, az elutazottaké 3.675 volt.

A bolgár kikötők forgalma az utolsó években erősen emelkedő irányzatot mutat.

A kivétel nagyfokú emelkedésének megfelel a kereskedelmi mérleg lényeges javulása is, amely az 1927. év folyamán évek óta először volt aktív.

Pénzügy.

A bolgár költségvetés áttekinthetőségét megnéhezíti, hogy a költségvetés tulajdonképpen három csoportból áll, ezek: rendes költségvetés, rendkívüli költségvetés és az alapok és alapítványok költségvetése.

A *rendes költségvetés* kiadási tételei az 1926—1927. évihez viszonyítva következőképpen alakulnak: 1926—27-ben az *összkiadási* tétel 6.919'6 millió levára rúg. 1927—28-ban pedig 6.992'0 millió levára.

Ezzel szemben a bevételi tételek a következők: 1926—27-ben az *összbevételi* tétel 6.919'0 millió levát tett ki, 1927—28-ban pedig 6.992'0 millió levát.

A *rendkívüli költségvetés* tulajdonképpen az investíciók költségvetése. Háború előtti időkben ezen kiadások fedezésére külföldi kölcsönöket vettek igénybe, most azonban, ezeknek hiányában, a rendes költségvetésnél tervbe vett megtakarításokból kellene a fedezetet megkapni.

A rendkívüli költségvetés összege 242'1 millió leva.

Az *alapot költségvetése* bevételi tételeinek összege 2.474'5, kiadási tételeinek összege 2.360'6 millió leva.

A három budget kiadási tételeit összevetve az állami kiadások végösszege 9.594'7 millió leva, amivel szemben a bevételek összege 9.466'5 millió leva, úgyhogy egy 128'2 millió deficit mutatkozik.

Az 1926/27. év *zárszámadásának* adatai szerint az említett költségvetési évben: a tényleges bevételek 6.340'6 millió levára, a tényleges kiadások 6.783'1 millió levára rúgtak, úgyhogy a deficit 442'5 millió leva volt.

Az állam költségvetése általában javuló irányzatot mutat.

Államadósság. A bolgár állam, vagy városok *külföldi kölcsönöket* az 1927. év folyamán nem vettek fel.

A bolgár államadósság állása 1927 december 31-én a következő volt:

Külföldi tartozások:

a) Konszolidált:

Háború előtti kölcsönök	399,025.500—	ar. frank
1909. évi államkölcsön	78,783 945—	fr. frank
Kelet Rumélia orosz megszállásának költségei	3,618,250—	pap. rubel
Jóvátételi (A Tranche)	653,048,615—	ar. frank
Neuilly-i békeszerződésből folyó megszálási költségek	17,430,962—	ar. frank
1923. évi államkölcsön	26 985,000—	fr. frank
1926. évi menekültügyi kölcsön	{ 2,400,000—	ang. font
	{ 4,500,000—	dollár

b) Független:

Sza'oni—Konstantinápolyi vasúttársaság	21,500,000—	fr. frank
Jóvátételi tartozás Szerbiának	439 848—	ar. frank
Dohánytársaságoknak	56,241—	ang. font

Belföldi tartozások:

a) Konszolidált:

1914. évi 6 %/o-os államköl.	70,476,200—	leva
1921. „ 6 ¹ / ₂ %/o-os	198,089,100—	„
1923. „ 6 %/o-os	237,094,000—	„
Tartozás a Bolgár Nemzeti Banknak	{ 109,200—	ang. font
	{ 2,659,200—	fr. frank

b) Független adósság:

Tartozás a Banque Agricole-nak	1,397,558—	leva
Tartozás a Bolgár Nemzeti Banknak	4,516,413,838—	„
Tartozás a különböző Alapoknak	249,901,569—	„

A *fejenkinti adózási teher* kb. 1.400 leva. Ebben az összegben a községi adók nem foglaltatnak, úgyhogy a tényleges adózási teher ezen összegnél magasabb.

Pontos kimutatást a bolgár pénzügyminisztérium még nem készített.

Hitelélet. A világháború óta először mutattak a hitelviszonyok 1927-ben javulást. Az 1926. évi feszültséget és nagy pénzhiányt 1927-ben némi enyhülés váltotta fel, ami elsősorban a kereskedelmi mérleg kedvezőbb alakulásának tulajdonítható. Ez a körülmény a Nemzeti Bank tárcájában levő devizakészlet jelentékeny szaporodására is vezetett.

A javulásnak megfelelőleg a *bankjegyforgalom* is emelkedést mutat. 1927 január 31-én a kibocsátott bankjegyek értéke 3.224 millió leva volt, amely forgalom december 31-ig 3.726 millió levára emelkedett.

A Bolgár Nemzeti Bank *kamatlába* 1927 folyamán változatlanul 10% maradt. Ezzel szemben a magánbankok a kamatot 14—16%-ról 12—13%-ra szállították le, betétek után pedig 8—10%-ot fizetnek.

Az *uzsoráról* szóló törvény értelmében a legmagasabb megengedett kamat csak 6%-kal lépheti túl a Nemzeti Bank kamatlábát, jelen esetben tehát a kamat maximálisan 16% lehet évenként. Ezen törvénynek még nem volt meg a kívánt hatása, mert a vidéken még 20%-os vagy ennél magasabb kamatokot is szednek.

Az általános pénzügyi helyzet javulásának tekinthető még a Takarékpénztáraknál és a Hitelintézeteknél levő *betétek* gyarapodása.

A Bolgár Központi Takarékpénztárnál, a Banque Agricole de Bulgarienál, a bolgár népbankoknál és a postatakarékpénztárnál is lényeges az emelkedés; míg 1923-ban a betétek összege nem érte el a 260 millió levát, addig 1927 december 31-én ez az összeg meghaladta az 508 millió levát, tehát az utolsó 4 év alatt megkétszereződött.

A *csődök* száma 1927 folyamán emelkedést mutat. 1926-ban a csődök száma 106 volt, ezzel szemben 1927-ben 125.

Kedvezőbb a helyzet az *óvatolt váltók* számánál és összegénél: 1926-ban az óvatolt váltók száma 206 ezer volt 1820 millió leva értékben, 1927-ben pedig 199 ezer váltót óvatoltak 1.585 millió leva értékben, úgyhogy a csökkenés 235 millió levára rúg.

Munkapiac.

Az elmúlt év folyamán az átlagos *munkabér* fejekint férfiaknál 85,5, nőknél 44 leva volt. Férfimunkásoknál legmagasabb volt az átlagos munkabér az ércbányászatban (115 leva), legalacsonyabb a textiliparban (73 leva). Női munkásoknál legmagasabb volt a grafikai iparban (55 leva), legalacsonyabb a papíriparban (32 leva).

Munkanélküliség. A munkanélküliek számát Bulgáriában nemcsak a gazdasági válság, hanem két más tényező is befolyásolja, még pedig egyrészt az Orosz-, illetőleg a Törökországból jött örmény menekültek, másrészt pedig a csereakció folytán az országba jött bolgár kisebbségek.

Az orosz menekültek száma fokozatosan csökken. Míg az állami szénbányákban 4 évvel ezelőtt 6.000 orosz munkás volt alkalmazva, számuk jelenleg már csak 560. A menekültügyi kölesön lehetővé teszi bizonyos investíciós munkálatok végzését, ami szintén csökkenteni fogja a munkanélküliek számát.

1927 végén a munkanélküliek száma kb. 120.000 körül mozgott. Ebből 50.000 volt a mező-

gazdasági munkások száma, 63.500 az ipari munkásoké és 6.500 a kereskedelmi alkalmazottaké. Az összlakosság számához viszonyítva a munkanélküliek száma elég magas. Munkanélküli segély nincs.

Kivándorlás.

1927 folyamán a *kivándoroltak* száma 18.949 volt. Ebből a számból 17.500 Európa különböző országaiba, 1.449 pedig Amerikába és Ausztráliába vándorolt ki. Ezzel szemben a *bevándorlás* csak 162 személyt számlált. Hogy ily csekély a bevándorolt külföldiek száma, annak okai: a gazdasági válság, a munkanélküliek nagy száma és az aránylag alacsony munkabérek.

A Bulgáriában élő *magyarok* száma állandó csökkenést mutat, a jelenlegi becslések szerint nem haladja meg a 800-at, amely számban már a családtagok is bent foglaltatnak. Ezzel szemben két évvel ezelőtt a magyarok száma még kb. 1.000-re rúgott. Ez állandó csökkenésnek okai ugyanazok, mint a bevándorlók nagyon csekély számának.

A még itt levő munkások helyzete sem mondható jónak. Foglalkozásuk szerint a legtöbben vas-, fém- és építőmunkások, malommunkások és hajózási alkalmazottak. Az intellektuális elemek a bankpályán helyezkedtek el, vagy pedig kereskedelmi ügynökséggel vagy külföldi cégek képviselőivel foglalkoznak.

Württemberg.

Württemberg.

A wünneni m. kir. konzulátus gazdasági jelentése az 1927. évről.

Az 1927. évi általános német konjunktúra Württemberg szempontjából csak munkakonjunktúrát jelentett fokozottabb foglalkoztatással és megnagyobbodott munkateljesítménnyel. A megnövekedett munkateljesítménnyel és intenzívebb gazdasági tevékenységgel nem állott arányban azonban a munkahozam, úgyhogy a württembergi gazdaság elmúlt évi összmérlege túlnyomólag csak kielégítőnek minősíthető.

1927-ben a birodalomban a munkanélküliek számának erős csökkenése volt észlelhető. Württembergben a munkagörbe ezen nemzetgazdaságilag örvendetes alakulása relatíve még kedvezőbben fejlődött. Míg a gazdaságilag egyáltalában ki nem elégtő 1926. év 51.000 munkanélkülivel zárult, addig ez a szám 1927 márciustól kezdve erősen csökkenni kezdett és az év vége felé már csak 2.500 munkanélkülit mutattak ki, ami kb. egyhuszada az év elejei számnak.

A foglalkoztatott munkások számának megfelel a produkció rohamos megnövekedése is, ami

a termelési statisztika magas számaiban, a külföldi nyersanyagok behozatalának erős megduzzadásában s a közlekedés rohamos fejlődésében tükröződik vissza.

A munkahozam elégtelen volta a württembergi termelés önköltségeinek magasságában leli eredetét. Az önköltségi árak csökkentése céljából megragadott intézkedések, mint pl. az üzemek racionalizálása, fúziók, takarékoskodások és üzemegyszerűsítések, csak szerény eredménnyel jártak, úgyhogy a württembergi ipari termelés csak igen nehezen állta meg a helyét a belföldi és külföldi versenyben. A termelési költségek megdrágulása az óriási adó- s szociális terhekre vezethető vissza, amelyeket a Dawes-javaslatban előrelátott általános terhek is nyomasztólag szaporítanak. A württembergi gazdaság éppen ennélfogva az egész éven keresztül az önköltségi válság alatt szenvedett. A normális fejlődést gátló momentumok kialakulását előmozdították a kedvezőtlen pénz- és hitel-, külkereskedelmi és tarifális viszonyok is.

A württembergi közigazdaságnak magas munkateljesítményei az elmúlt évben saját eszközökkel nem voltak finanszírozhatók. Az inflációs korszak pénzügyi pusztításai, a pénzegység szanálásának radikális kúrája, a munkahozamnak felemésztése, a nagy adó- és szociális teljesítmények, az üzemek racionalizálása annyira igénybevették a pénzpiacot, hogy azon normális viszonyok nem tudtak kialakulni s az az elmúlt évben igen nyomott és feszült volt és fejlődése egy valóságos depresszió jegyében folyt le. Mivel a szükségelt tőkének a belföldön való megszerzése majdnem lehetetlenné vált, ez a körülmény fokozottabb mértékben kényszerítette a württembergi közigazdaságot arra, hogy külföldi kölcsönöket és hiteleket vegyen igénybe. A külföldi hiteleknek beözönlése és a gazdasági ténykedésnek ezekre való alapítása nem egy ízben igen válságos helyzetbe sodorta a württembergi közigazdaságot.

A württembergi közigazdaság elmúlt évi helyzetére kedvezőtlenül hatott ki továbbá a nyilvános közlekedési intézetek tarifapolitikájának egyoldalúsága. Württemberg messze esik a tengeri kikötőktől, de messze esik a belnémet őstermelési helyektől is, úgyhogy a jobbára a készgyártásra beállított ipara kétszeres fuvarmegterhelést kénytelen elviselni, ami az ipari készgyártmányok árait nagyon megnöveli, úgyhogy ezekkel az árakkal csak nehezen lehet a világgpiacokon érvényesülni.

A württembergi közigazdaságnak elmúlt évi képe külsőleg általában ugyanazt a konjunktúrális fejlődést mutatja, mint a Németbirodalom többi gazdasági egységei; bensőleg élesen emelkednek ki azok a bajok, amelyekben a gazdasági organizmus szenved s amelyek a gazdasági diagnózis megállapításánál különös fontos szerepet játszanak.

Terület és népesség.

Württemberg területi nagysága szerint a negyedik helyet foglalja el a német államok között 19.507 km² területével. Lakosságának száma 1910 óta a következőképpen alakult:

A népszámlálás éve:	A lakosság száma:
1910.	2,437.574
1919.	2,518.773
1925.	2,580.235

A lakosság 41,7%-a a mezőgazdasági termelés, 49,6%-a az ipar, kereskedelem és közlekedés keretébe tartozik, míg a fennmaradó rész egyéb foglalkozási ágak között oszlik meg.

Őstermelés.

Württembergben a mezőgazdasági művelés alatt álló terület 1927-ben összesen 1,209.343 hektárt (1926-ban 1,202.341 hektárt) tett ki. Ebből a *szemesterményekkel* bevetett terület 1926-ban és 1927-ben a következő volt:

A termény megnevezése	Bevetett terület hektárokbán	
	1926.	1927.
Búza	81.991	84.954
Tönköly	72.513	75.906
Rozs	28.594	25.679
Árpa	98.301	101.385
Zab	102.853	103.924
Összesen	384.252	391.848

A szemesterményekkel bevetett terület 1927-ben 7.596 hektárral növekedett. Ez a szaporulat egyrészt a bevetett termények változására, amit a Württembergben még mindig nagy szerepet játszó váltógazdálkodás indokol, másrészt pedig az árviszonyokra vezethető vissza.

A *hüvelyesekkel*, fontosabb *kapás- és takarmánynövényekkel* bevetett terület 1926-ban 295.365, 1927-ben 300.799 hektárt tett ki.

A fontosabb termények 1926. és 1927. évi terméseredményeit a következő táblázat mutatja be:

A termény megnevezése	A terménymennyiség 1000 német mázsában (1 német mázsa = 50 kg)		Hektáronkénti átlaghozadék német mázsában	
	1926.	1927.	1926.	1927.
Kenyérmagvak	3.896	4.089	20 7	20 9
Árpa	2.457	2.622	24 5	25 6
Zab	2.780	2.447	27 0	23 6
Lóbab	84	97	22 4	25 0
Borsó	59	65	17 4	18 6
Bükköny	43	51	16 4	18 4
Burgonya	10.210	16.417	124 4	196 2
Kalarábé, murokrépa	20.268	25.780	397 2	574 4
Cukorrépa	2.965	4.069	471 8	569 2
Lóhere, lucerna	49.951	53.571	105 4	119 8

Az 1927. évi terméseredmények csaknem kivétel nélkül nagyobbak voltak az 1926. éviéknél. A terméshozam aránylagos kedvező fejlődése elsősorban a jobb időjárási viszonyoknak tulajdonítható. Minőségileg az aratás azonban sok kívánnivalót hagyott. A kenyérmagvak minősége általában igen rossz, tápértéke pedig minimális volt. Kielégítő volt minőségileg a burgonya- és takarmánytermés, bár e fajtákban az év folyamán különböző betegségek nagy pusztítást vittek véghez.

Kedvezően alakult 1927-ben a *szőlészet* helyzete is. Bár az elmúlt évben a művelési felület 144 hektárral kevesedett s az év folyamán több ízben fellépett kártevők sok esetben erősen megdézsmáltak a termést, a szüret mégis, úgy minőségileg, mint pedig mennyiségileg kielégítette a várakozásokat:

É v	A művelés alatt álló terület nagysága ha-ban	A mustermés mennyisége hl-ben	Átlagtermés hektáronként hektoliterben
1926.	10.708	42.869	4.0
1927.	10.564	89.273	8.5

Württembergben az elmúlt évben összesen 332 község foglalkozott szőlőtermeléssel.

Württemberg klimatikus viszonyai különösen alkalmasá teszik az országot a *gyümölcsstermelésre*, amiért is Württembergben van a Rajna vidékeken kívül Németország legfejlettebb gyümölcskultúrája. Az egyes gyümölcsfajtákról és a termelt gyümölcsmennyiségről az alábbi összeállítás nyújt áttekintő képet:

A gyümölcs neve	A termelt mennyiség német mázsában	
	1926.	1927.
Alma	1,078.446	2,043.060
Körte	740.321	786.740
Szilva	64.236	95.570
Cseresznye	24.066	27.382
Összesen	1,907.069	2,952.752

Württemberg fontos szerepet játszik ezenkívül mint gyümölcsstranzitópiac. A forgalomba kerülő árut jobbra gazdasági célokat szolgáló ú. n. hulladékgyümölcs képezi, amely a fejlett württembergi és rajna- és württembergi konzerviparban nyer feldolgozást.

Württembergben 1926-ban 81 és 1927-ben 89 község foglalkozott *komlótermeléssel*. Az 1926. évi katasztrofális komlótermés után 1927-ben igen kedvező termés volt. Mindamellett a württembergi komlótermelés súlyos válságba került, mivel a cseh konkurrencia folytán áruja úgyszólván eladatlan maradt. A komlóval bevetett terület 1926-ban 1.510, 1927-ben 1.719 hektár volt, 1926-ban 4.4, 1927-ben 8.4 német mázsa hektáronkénti átlaghozadékkal.

A *mezőgazdaság általános helyzete*. A német mezőgazdasági termelés válságszerű megrázkódása természetszerűleg a württembergi mezőgazdaságot is súlyos válságnak tette ki. Azok az okok, amelyek a német mezőgazdasági termelés válságát előidézték, a württembergi mezőgazdaságban annak szervezetlensége miatt kétszeresen éreztették hatásukat. Württemberg mezőgazdasága a földrajzi fekvés következtében természetes ellátója lehetne az ipari Rajna-, Ruhr- és Wesszfáliai vidékeknek. Ezt az előnyét azonban a württembergi mezőgazdaság nem tudta eddig kellően kihasználni. Mindenekelőtt erősen visszamaradt a württembergi mezőgazdasági termelés a standardizálás és típusstermelés tekintetében, amely körülmény igen hátrányos helyzetbe hozta azt az idegen konkurrenciával szemben. Míg tehát a birodalom többi részeiben a nyo-

masztó eladósodás és növekvő adó- és szociális terhek képezik a mezőgazdasági termelés főproblémáit, addig Württembergben a standardizálás kérdése foglalkoztatja főképen. Az agrármozgalmak ennélfogva Württembergben jobbra ezen hiányok kiküszöbölésére irányulnak.

Allattenyésztés. A német birodalmi kormányának a német állattenyésztés fejlesztése érdekében hozott védelmi intézkedéseinek hatása alatt egyes szövetséges államokban az állatállomány végösszegei ugrásszerűen emelkedtek. Württembergben az állatállomány csak igen lassan követi ezt a többi államokban általában észlelhető fejlődési tempót és a két utolsó évben a következőképen alakult:

Időpont	Ló	Szarvasmarha	Sertés	Juh	Kecske
1926. XII. I.	111.302	1,026.378	538.845	181.725	118.015
1927. XII. I.	110.312	1,066.243	567.041	170.469	104.279

Halászat. A német belvízi halászat legjelentékenyebb ágazat a württembergi bodeni tavi halászat képezi, ami Württemberg népességének egy fontos jövedelmi forrása.

Ipar.

Württemberg természeti kincsekkel igen moshán van ellátva. Ipara a két legfontosabb nyersanyagot, a vasat és szenet nélkülözi. Éppen ezért a termelés már elejétől kezdve a nyersanyagok és félgyártmányok beszerzésével járó fuvarköltségekkel van megterhelve. A mellett hiányzanak a nagy víziutak is, amelyek a főbb ipari vidékekkel olcsóbb érintkezést tennének lehetővé. Mindamellett sikerült Württembergnek speciális ipart felépítenie, amely nem egy tekintetben tipikus jellemvonásokat hord magán. Lehetővé tette ezt az országnak rendelkezésére álló kitűnő munkaerő, amely különösen ipari finommunkára bizonyult alkalmasnak.

A württembergi ipar strukturális összetételét tekintve megállapítható, hogy az jobbra készgyártásra van beállítva. A württembergi ipar különleges összetétele ugyan lehetővé teszi azt, hogy a mutatózó konjunktúrát azonnal kövesse és kiaknázza, de ugyanakkor sokkal kisebb mértékben ellentálló olyan bajokkal szemben, amelyek a német gazdaság összorganizmusán belül mutatkoznak.

Az egyes iparágak helyzete az elmúlt évben a következőképen alakult:

Textilipar. Minden egyes szakmában az üzletmenet kielégítő volt, általában panaszkodtak azonban a súlyos adó- és szociális terhek és a kint lévő pénzek lassú beérkezése miatt. A textilipari üzemek száma az 1925. évi üzemi számlálás adatai szerint 4.014 volt 82.104 foglalkoztatott munkással.

1. A *fonódák* egész évi konjunktúrára tekintenek vissza, amely csak az év vége felé hanyatlott a növekvő belga és francia verseny folytán.

2. A *szövődék* helyzete ugyancsak a konjunktúra jegyében folyt le. Az elhelyezés jobbra csak a belföldre terjedt ki. Az export, amely főképen Skandináviába, Svájcba, Németalföldre, Olaszországba és Ausztriába irányult, igen csekély volt.

3. A *kötöttárúk* üzlete az egész éven keresztül jó volt. Az előállított áruk 50%-a exportra került.

4. A *gyapjúáru* *produkción* erős áremelkedési alaptendencia volt észlelhető, ami több ízben elhelyezési zavarokat idézett elő, mivel a fogyasztás vonakodott a kívánt árakat megadni.

A *gépiparnál* általános volt a panasz, hogy a magas közterhek a keresetet felemésztették. Sokat szenved a gépipar a vásárok és kiállítások túltengése miatt, amelyekben konkurrenciális okokból részt kell vennie, a nélkül, hogy megfelelő hasznot láthatna. Az üzleti helyzet azonban általában jó volt. Az üzemek száma 1925-ben 2.103 volt, 65.275 munkással.

Vas- és fémáruipar. Ez az iparág az elmúlt évi konjunktúrát majdnem teljes egészében élvezte. Az üzemek kivétel nélkül teljesen foglalkoztatva voltak. Az elhelyezési viszonyok is, az előző évekhez viszonyítva, igen kedvezően alakultak. Ezen iparágban is sokat panaszkodtak a kintlévőségek nehéz befolyása miatt. Az üzemek száma 1925-ben 8.246 volt, a munkásoké 50.130.

Az *óraiiparnak* gazdasági helyzetét általában jónak ítélik meg. A belföldi elhelyezés kielégítő volt, csak az exportüzlet hagyott sok kívánnivalót hátra.

Az *arany- és ezüstáruiparban* általános üzleti felélénkülés volt megállapítható. Élénk kereslet mutatkozott az evőeszközök iránt; a lakosság ugyanis az infláción okulva, előszeretettel helyezi megtakarított pénzét értékálló tárgyakba.

Az *autóipar*, miután átvergődött az 1926. évi válságon, az elmúlt évben erősen fejlődött. Az új típusok nagy érdeklődésre találtak a közönség körében, ami jó eladási eredményeket hozott, úgyhogy a *produkción* gyors és állandó emelése vált szükségessé. A keresztülvitt üzemegyszerűsítések olyan kalkulációt tettek lehetővé, amely teljesen megfelelt a vevőközönség még mindig alacsony vásárlóerejének.

A *hangszeripar* jó foglalkoztatásra tekinthet vissza. Az elhelyezési viszonyok szemmel láthatóan javultak. A gyártmányok egyharmada exportra került, amely export az egész világra kiterjed.

Az *optikai ipar* helyzete egyáltalában nem volt kielégítő, sőt az többször súlyos válsággal küzdött, ami jobbra a kölcsönös versengésre vezethető vissza.

A *faiparban* a helyzet jó volt, az elhelyezés úgy a belföldön, mint pedig a külföldön terjedelemben

megnövekedett. Jó hatással volt a faipar fejlődésére az építkezés megélénkülése. 1925-ben volt 16.299 faüzem 59.242 munkással.

A *bőrparban* a helyzet csak az év vége felé kezdett jobbra fordulni. A viszonyokat bizonytalanná tette a nyersbőrök óriási hausse-a, amely nyugvópontra nem tudott térni.

A *kémiai ipar* nagyon megérezte a mezőgazdaság válságát, amely mint főfogyasztó az elmúlt évben alig jöhetett tekintetbe. A foglalkoztatási fok erősen az üzemek kapacitása alatt mozgott. Az árak igen nyomottak voltak az elégtelen elhelyezési lehetőségek folytán. 1925-ben 645 vegyi ipari üzem volt s a bennük foglalkoztatott munkások száma 10.260.

Az *élelmiszeriparban* az elhelyezési forgalom fellendülése volt észlelhető. Egyes szakmák kitérő konjunktúrának örvendtek. Az árak általában felfelé emelkedő irányzatot mutattak, amit a fogyasztás simán lehetővé tett. Az élelmiszeripari üzemek száma volt 1925-ben 16.253, ezek 58.640 munkást foglalkoztattak.

A *sörparban* az elhelyezési viszonyok nem alakultak ki olyan kedvezően, mint remélték, miután a fogyasztás a rossz nyár és a sörárak emelkedése miatt lényegesen megcsappant. A komló az elmúlt évben valamivel olcsóbb volt, mint 1926-ban, ezzel szemben emelkedett az árpa és ennél fogva a maláta ára. Az adóterhek a sörparban különösen magasak és elviselhetetlenek, az elmúlt évben a nyersforgalomnak 25%-át tették ki. A württembergi sörprodukción az 1925/26. évben 2·3, az 1926/27. évben 2·4 millió hektolitert tett ki.

Kereskedelem és közlekedés.

A munkanélküliek számának a minimumra való csökkenése s a kedvezőbben kialakult bér és fizetési viszonyok a vásárlóerő és vásárlókedv fokozásához nagyban hozzájárultak. Ennek hatása alatt a *kereskedelmi forgalom* nagyot fejlődött. A kereskedelem helyzetét jótékonyan befolyásolta az a körülmény is, hogy a vidék igénye ma már semmi- ben sem különbözik a városétól.

Erősen fellendült a *hitelüzlet*. A részletre való vásárlás mind nagyobb terjedelmet ölt.

Az *exportkeresedelem* az elmúlt évben a vámai nehézségek ellenére erősen felvirágzott. Egyes szakmák hozzávetőleg elérték a háború előtti kivitel arányait.

Magyarország és Württemberg között a külkereskedelmi forgalom még nem elég élénk, Württemberg az 1927. év folyamán készgyártmányaiból nagyobb mennyiséget tudott a magyar piacon elhelyezni, mint az előző években. Magyarország Württembergben jobbra csak gyümölcsésel és baromfi-val szerepelt, mely utóbbiból jelentős tételeket sikerült exportálnia.

Pénzügy.

A württembergi jegybank. A birodalmi bankon kívül az egyes államok jegybankjai is foglalkoznak bankjegyek előállításával és kiadásával. Ez utóbbiak azonban csak a kibocsátó országokra szólnak s csak azokban bírnak érvénnyel. Württembergben a bankjegykibocsátást és annak forgalombahozatalát a württembergi jegybank végzi.

Takarékbetétek. A stabil pénzegység bevezetése óta lassan megindult takaréktökeképződés 1927-ben egészségesen tovább fejlődött. Az egyes takarékpénztáraknál a betétek nagysága az egész vonalon megnövekedett. A kedvező fejlődést az év elejével megindult s az év folyamán kielesedett pénzszűke nem tudta megakadályozni. A takarékbetétek összege 1926-ban 1.265·3 millió és 1927-ben 2.347·8 millió márka volt. Ezek szerint Württembergben a betétek összege az elmúlt évben csaknem 85%-kal szaporodott az 1926. évvel szemben.

Csődök. Németországban az 1927. évben észlelt általános konjunktúra, amely Württembergben

úgy az ipari termelés, mint a kereskedelmi tevékenykedés megélénkítését vonta maga után, kedvező hatását elsősorban a csődök szemmellátható visszaesésében tükrözteti vissza. Míg Württembergben a csődök száma 1926-ban még 569 volt, addig 1927-ben összesen már csak 188 csödeset és 38 kényszeregyesség fordult elő.

Munkapiac.

Az 1927. évi konjunktúrális helyzet elsősorban a *munkanélküliek* számának erős megfogyatkozásában került kifejezésre. Württemberg nem vezet ugyan külön munkanélküli statisztikát, hanem a munkanélküliséget csak a munkásbiztosítóintézetek kimutatásai alapján tartja nyilván: így a munkapiac helyzetéről nem állanak minden tekintetben kielégítő szám adatok rendelkezésére, de a meglévő számok is világosan illusztrálják a württembergi munkapiacra az elmúlt évben beállott nagymérvű megenyhülést. Legtöbb volt 1927-ben a munkanélküli február hóban (51.467) és legkevesebb novemberben (2.121).

© IRODALMI SZEMLE ©

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

Karl Ihrig: Internationale Statistik der Genossenschaften.

A Magyar Statisztikai Társaság kiadványai 5. sz.
Publications de la Société Hongroise de Statistique, no 5.
Berlin, 1928 XVIII+275 1. — pages.

Résumé. Dans cet ouvrage que la Société Hongroise de Statistique vient de publier en allemand, M. Charles Ihrig essaie d'exposer comment devrait être dressée la statistique internationale des coopératives. La première partie du livre traite l'essence et l'importance de cette statistique et les méthodes à y appliquer; la seconde les types de coopératives, en faisant connaître, d'après d'abondants documents, l'extension du mouvement coopératif. Les en-têtes des tableaux sont traduits en anglais et en français.

*

A Magyar Statisztikai Társaság kiadványsorozatának 5. száma gyanánt jelent meg Ihrig Károlynak, a Társaság tagjának a nemzetközi szövetkezeti statisztikáról szóló németnyelvű munkája. A szerző, aki a szövetkezeti kérdésnek alapos ismerője s a statisztikának jeles művelője, kétségtelenül igen nehéz feladatot vállalt akkor, amikor a nemzetközi szövetkezeti statisztika ma még töretlen mezején kívánta az első kapavágásokat tenni. Aki nemzet-

közi statisztikai kérdésekkel foglalkozott s alkalma volt azokkal az akadályokkal s sokszor áthatolhatatlan nehézségekkel megismerkedni, amelyek e tereumon a kutató elé tornyosulnak, még az olyan jelenségek vizsgálatánál is, amelyekre nézve az egyöntetűsítési törekvések már évtizedek óta igyekeznek a kutató útját egyengetni, tudja igazán értékelni a szerző által végzett munkát. Nemzetközi szövetkezeti statisztikáról oly értelemben, mint ahogy azt a szerző igyekszik megkonstruálni munkájában, a legújabb időkig alig beszélhetünk, úgyhogy e tekintetben a munkát az „úttörő” jelző joggal megilleti. Mint ahogy a szerző maga mondja „A szövetkezeti statisztika egész területe, mint egy őserdő áll a kutató előtt: hatalmas fák, buja növényzet, de semmi gondozás, semmi rend. Épp ezért az úttörőtől nem szabad azonnal egy széles, járható és biztos út vágását követelni, már egy többé-kevésbé biztos ösvény kijelölése is teljesítménynek tekinthető.” Ez a teljesítmény pedig egy rendkívül fáradságos munkának az eredménye, mert egy ilyen terjedelmes, különböző helyen szétszórta anyagnak összegyűjtése, rendezése s következtetéseknek a tudományos és gyakorlati élet számára történő felállítása elismerésreméltó munkateljesítmény.

Mivel mindezeideig átfogó és rendszeres kutatás arra vonatkozólag nem történt, hogy a nemzetközi szövetkezeti statisztika milyen alap gondolatokból induljon ki s milyen rendszer szerint építették ki, szerző ennek megkísérlésében jelöli meg könyvének célját. A munka azonban önkéntelenül is magasabb célok szolgálatába szegődött, amit *Laky* professzor a könyvhöz írt előszavában igen jellemzően így fejez ki: „A nagy háború utáni nehéz időben, különösen elengedhetetlen követelmény, hogy mindazokat az eszméket, amelyeknek megvalósításától reméljük majd egykor a jobb jövő bekövetkeztét, módszeres statisztikai megmunkálás s a rendelkezésre álló adatok gondos egybevetése útján vonjuk vizsgálat alá. A szövetkezeti gondolat kétségkívül ezekhez tartozik.“

És valóban, a szövetkezeti eszme, mely az általános emberi szolidaritás érzetének kimélyítését is szolgálja, különleges feladatra is hivatott napjainkban, midőn a háború által megtéptett emberi társadalomban az egymásra utaltság, a kölcsönös támogatás és a gazdasági együttműködés eszméit propagálja.

Különös melegséggel kell tehát üdvözlönnünk minden olyan vállalkozást, mely ezeknek az eszméknek bármely vonatkozásban szolgálatába szegődik. *Ihrig* munkájára pedig mi, magyarok különösen is büszkék lehetünk, mert a kezdeményezés dicsőségét ebben a tárgykörben a magyar tudományos irodalomnak juttatta. És itt dicsérettel kell megemlékeznünk a Magyar Statisztikai Társaságról, mely a munkának német nyelven való megjelenéséről gondoskodott, sőt a táblafejek francia és angol fordításban is rendelkezésre állanak, ami által azt a nemzetközi tudományos körök részére is hozzáférhetővé tette.

A könyv anyaga a kitűzött célnak megfelelően két részre oszlik. Az első a nemzetközi szövetkezeti statisztika lényegével, jelentőségével s az alkalmazásba jövő módszerekkel foglalkozik. Nagy érdeme a szerzőnek, hogy a nemzetközi szövetkezeti statisztika kiépítésére praktikus érzékre valló, meg szívlelésre méltó javaslatokat tesz, melyek bizonyára alkalmasak lesznek az illetékes szervek figyelmének felkeltésére.

Bár kétségtelen, hogy a meghatározásoknak, propozícióknak, megállapításoknak és megjegyzéseknek, melyekkel a könyv e részében találkozunk, nem mindegyike fog egyhangú helyesléssel találkozni, amint az a dolog természeténél fogva — lévén egy még ezután kiépítendő kutatási irányról szó — nem is lehetséges, ezek felvetésével azonban a részletkérdések tisztázását célzó termékeny vitára nagyon jó alkalmat nyújtott.

Gazdasági és szociálstatisztikai szempontból igen értékes az az adathalmaz, amit szerző könyvének második részében hangya szorgalommal össze-

hordott. Azokat a kifogásokat, melyek egy ilyen terjedelmes anyagnál kritikai szempontból csaknem mindig felhozhatók, szerző már maga is megemlíti könyvének bevezető részében rámutatván egyúttal azokra az okokra, melyek az esetleges hézagok és hibák eliminálását megnehezítették. Éppen ezért a kritikai megjegyzések felsorolása, illetve ismétlése helyett célszerűbbnek véljük egy két érdekes táblázat kiragadását a könyv gazdag adattárából, amelyek a szövetkezeti élet egy-egy részletét jellemző megvilágításba helyezik s egyben támpontot is nyújtanak annak megítélésére, mily gondos és szorgalmas munkát igényelt a különböző forrásokban szétszórt szerteágazó anyagnak egybeállítása.

A különböző formájú szövetkezetek közül legelterjedtebbek és kétségkívül úgy szociális, mint gazdasági szempontból legnagyobb jelentőségűek a fogyasztási és hitelszövetkezetek. E kétformájú szövetkezet elterjedéséről és tagjainak számáról az egyes országokban az 1. és 2. sz. táblázatok nyújtanak felvilágosítást (a könyv 82—83. és 144—145. oldalairól.).

Az adatokból kitűnőleg a legtöbb fogyasztási szövetkezet Európában található. Ugyanez a helyzet a tagok számát illetőleg is, míg a többi világrész szerepe a mellett elenyészően csekély. Európában átlag 5.950 lélekre esik egy fogyasztási szövetkezet és 13.1 lélekre egy szövetkezeti tag, ami azt jelenti, hogy megközelítőleg a népesség 8%-a vesz részt a szövetkezeti mozgalomban.

A szövetkezetek másik formája a hitelszövetkezetek, a fogyasztási szövetkezetekkel kb. egyidejűleg kezdtek kifejlődni s fejlődés és elterjedtség tekintetében alig állnak amazok mögött. A fenti táblázat adatai szerint kb. 97.000 hitelszövetkezet működik az egész világon. Ebből mintegy 70.000 van Európában. A városi hitelszövetkezetek kb. $\frac{1}{6}$ részet teszik az összes hitelszövetkezeteknek.

Különös érdeklődésre tarthatnak számot azok az adatok, melyeket a szerző a fogyasztási és hitelszövetkezetek tőkeerejéről állított egybe. Ezeket a 2. sz. táblázat szemlélteti.

A táblázat adatai szerint úgy az egész üzemi tőke, mint a saját üzletrésztőke nagyságát illetőleg Nagy-Britannia, Finnország, Svédország és Norvégia fogyasztási szövetkezetei vannak első helyeken, míg a magyarországi fogyasztási szövetkezetek úgy az üzemi, mint a saját tőkenagyság tekintetében igen hátul állanak.

A hitelszövetkezeteknél a dolog természete szerint a tőkeerő egész más szerepét játszik, mint a fogyasztási szövetkezeteknél. A fogyasztási szövetkezet tevékenységét csekély tőkével is megkezdheti, mert könnyen kap áruhitelt. A hitelszövetkezet célja pedig éppen az, hogy tagjainak tőkét juttasson. Éppen ezért a hitelszövetkezeteknek nemcsak jelentékeny saját tőkére, hanem idegen tőkére is van

1. A fogyasztási és hitelszövetkezetek, valamint azok tagjainak száma a különböző országokban.)*
*Coopératives de consommation et de crédit et nombre de leurs membres en différents pays.)**

O r s z á g — P a y s	Fogyasztási szövetkezetek <i>Coopératives de consommation</i>			Hitelszövetkezetek <i>Coopératives de crédit</i>		
	Év <i>Année</i>	A szövetkezetek száma <i>Nombre des coopératives</i>	A tagok száma ezrekben <i>Nombre de membres, en milliers</i>	Év <i>Année</i>	A szövetkezetek száma <i>Nombre des coopératives</i>	A tagok száma ezrekben <i>Nombre de membres, en milliers</i>
Németország — <i>Allemagne</i>	1925	2.474	6.000	1925	22.226	3.100
Örményország — <i>Arménie</i>	1920	150	18	—	—	—
Ausztria — <i>Autriche</i>	1924	402	600	1925	2.130	—
Belgium — <i>Belgique</i>	1922	322	450	1923	1) 2.410	1) 72
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	1922	344	110	1922	1.354	246
Dánia — <i>Danemark</i>	1922	1.804	338	—	—	—
Spanyolország — <i>Espagne</i>	1922	324	70	—	—	—
Esztország — <i>Estonie</i>	1924	285	103	1925	148	34
Finnország — <i>Finlande</i>	1925	583	386	1924	1.041	78
Franciaország — <i>France</i>	1922	4.300	2.600	1925	7.977	509
Georgia — <i>Géorgie</i>	1920	903	450	—	—	—
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	1924	1.314	4.702	1922	9	2
Görögország — <i>Grèce</i>	1924	105	—	—	—	—
Magyarország — <i>Hongrie</i>	1925	1.940	1.015	1925	2) 1.411	2) 605
Olaszország — <i>Italie</i>	1922	9.846	2.348	1920	3) 2.757	3) 495
Lettország — <i>Lettonie</i>	1924	342	82	1924	422	141
Litvánia — <i>Lituanie</i>	1924	492	93	1925	492	43
Norvégia — <i>Norvège</i>	1925	385	102	1924	1.561	—
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	1925	448	270	1924/25	1.249	180
Lengyelország — <i>Pologne</i>	1924	1.795	819	1924	3.646	711
Portugália — <i>Portugal</i>	1924	200	40	1923	93	—
Románia — <i>Roumanie</i>	1924	3.400	350	1923	4) 3.818	4) 888
Oroszország — <i>Russie</i>	1925	25.500	9.348	1924	7.738	2.500
Szerb-Horvát-Szlovén állam — <i>Royaume des Serbes, Croates, Slovènes</i>	1922	4.198	600	1922	2.452	—
Svédország — <i>Suède</i>	1924	960	300	1923	124	7
Svájc — <i>Suisse</i>	1924	828	550	1924	5) 554	5) 30
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	1922	2.300	900	1921	6) 5.509	6) 1.030
Ukrajna — <i>Ukraine</i>	1920	16.225	3.000	—	—	—
<i>Európa — Europe</i>	—	78.178	35.509	—	—	—
Brit India — <i>Inde britannique</i>	1920	596	—	1918	25.036	1.045
Japán — <i>Japon</i>	1919	85	80	1924	2.573	—
Holland India — <i>Indes Néerl.</i>	1923	50	—	—	—	—
Palesztina — <i>Palestine</i>	1923	62	2	—	—	—
<i>Ázsia — Asie</i>	—	792	—	—	—	—
Brit Délafrika — <i>Afrique du Sud britan.</i>	1924	10	8	—	—	—
<i>Afrika — Afrique</i>	—	10	8	—	—	—
Argentína — <i>Argentine</i>	1923	43	7	1921	29	21·3
Kanada — <i>Canada</i>	1924	310	—	—	—	—
Amerikai Egyesült Államok — <i>Etats-Unis d'Amérique</i>	1920	2.600	600	1920/21	81	85
<i>Amerika — Amérique</i>	—	2.953	627	—	—	—
Ausztrália — <i>Australie</i>	1923	118	86	—	—	—
Új-Zéland — <i>Nouvelle-Zélande</i>	1922	22	5	—	—	—
<i>Ausztrália — Australie</i>	—	140	91	—	—	—

*) A jegyzetekben feltüntetett évek a városi, illetve vidéki szövetkezetek adatainak időpontjára vonatkoznak. — *Les années ci-dessous se rapportent aux coopératives urbaines, respectivement aux coopératives rurales.*

1) 1917. ill. 1923. év adata. — *Chiffre pour 1917, respectivement pour 1923.* — 2) 1922. ill. 1925. év adata. — *Chiffre pour 1922, respectivement pour 1925.* — 3) 1920. ill. 1923. év adata. — *Chiffre pour 1920, respectivement pour 1923.* — 4) 1921. ill. 1923. év adata. — *Chiffre pour 1921, respectivement pour 1923.* — 5) 1922. ill. 1924. év adata. — *Chiffre pour 1922, respectivement pour 1924.* — 6) 1921. ill. 1922. év adata. — *Chiffre pour 1921, respectivement pour 1922.*

2. A fogyasztási- és hitelszövetkezetek tőkeereje a különböző országokban.¹⁾*Force de capital des coopératives de consommation et de crédit en différents pays.¹⁾*

O r s z á g — P a y s	Fogyasztási szövetkezetek <i>Coopératives de consommation</i>					Hitelszövetkezetek <i>Coopératives de crédit</i>				
	Év <i>Année</i>	Üzemi tőke <i>Capital d'ex- ploitation</i>	Üzletrész-tőke <i>Capital de parts sociales</i>	Tartaléktőke <i>Fonds de ré- serve</i>	Idegen tőke <i>Capital étran- ger</i>	Év <i>Année</i>	Üzemi tőke <i>Capital d'ex- ploitation</i>	Üzletrész-tőke <i>Capital de parts sociales</i>	Tartaléktőke <i>Fonds de ré- serve</i>	Idegen tőke <i>Capital étran- ger</i>
Németország — <i>Allemagne</i> ..	1925	72.1	6.9	8.4	55.9	1924	92.950	8.910	9.430	74.300
Ausztria — <i>Autriche</i>	1924	30.2	1.7	1.4	27.1	1924	42.500	1.000	700	40.700
Belgium — <i>Belgique</i>	1922	62.0	5.3	5.7	51.0	1922/25	18.500	18.113	7.050	18.400
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	1922	3.7	1.1	0.31	2.3	—	—	—	—	—
Esztország — <i>Estonie</i>	1923	—	0.9	—	—	1924	16.700	1.300	—	15.500
Finnsország — <i>Finlande</i>	1925	143.3	1.4	29.3	112.6	1924	5.700	82.5	81.0	5.500
Franciaország — <i>France</i>	1921	—	1.6	—	—	1924	28.000	—	—	—
Nagy-Britannia — <i>Gr. Bretagne</i>	1924	324.1	286.9	19.6	17.6	1923	—	—	—	—
Magyarország — <i>Hongrie</i> ..	1925	2.3	0.4	0.2	1.7	1922/25	36.980	1.820	540	34.590
India — <i>Inde</i>	—	—	—	—	—	1924	112.700	19.789.0	790	91.340
Lettország — <i>Lettonie</i>	1925	8.6	0.5	1.1	6.9	1924	38.150	3.550	2.058	33.000
Olaszország — <i>Italie</i>	—	—	—	—	—	1923	248.500	9.900	7.700	230.000
Japán — <i>Japon</i>	—	—	—	—	—	1918	112.390	29.400	3.100	76.660
Litvánia — <i>Lituanie</i>	1924	—	0.3	0.3	—	1924	—	1.394	—	42.000
Norvégia — <i>Norvège</i>	1925	22.3	5.7	5.2	11.4	—	—	—	—	—
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	—	—	—	—	—	1924	135.000	—	2.710	131.000
Svédország — <i>Suède</i>	1924	21.8	5.4	4.2	12.1	—	—	—	—	—
Svájc — <i>Suisse</i>	1925	41.9	3.7	8.1	30.1	—	—	—	—	—
Lengyelország — <i>Pologne</i>	1924	1.4	0.2	0.3	1.0	1924	1.300	94.5	312	870
Románia — <i>Roumanie</i>	1924/25	1.3	0.3	0.4	0.6	1921/23	1.980	2.298	97	1.260
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slov.</i>	—	—	—	—	—	1921/22	114.250	1.920	2.604	109.600
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	1920	28.8	17.1	5.2	6.5	1920/21	—	20.8	1.7	—

¹⁾ Az eredeti összeállításban a városi és vidéki hitelszövetkezetek adatai külön vannak választva. — *Le relevé où nous avons puisé les chiffres, présente séparément les coopératives de crédit urbaines et les coopératives de crédit rurales.*

szükségük, mert a tagok legtöbbször nagyobb hitel-igényekkel lépnek fel, mint amennyivel a szövetkezet tőkéhez hozzájárulnak. A szövetkezetek e formájánál tehát a tőkeszerzés jóval fontosabb kérdés, s a teljesítőképesség megítélése inkább függ a tőkeerőtől. Az üzemi és saját tőke nagyságát illetően az olasz, cseh-szlovák és német városi szövetkezetek állnak elől, míg a magyar hitelszövetkezetek itt elég alacsony számokkal szerepelnek. A vidéki szövetkezeteknél a saját tőke nagyság sorrendjében azonban már Magyarország az első között foglal helyet.

Meg kell jegyeznünk, hogy az egyes országok fogyasztási és hitelszövetkezeteinek helyzetét és jelentőségét csak úgy tudjuk kellőleg megítélni, ha a legaprólékosabb részletekig menőleg vizsgáljuk a rendelkezésre álló anyagot, amint azt a szerző teszi, aki igen érdekes viszonyításokkal igyekszik a kérdést minden oldalról megvilágítani. Terünk, sajnos, nem engedi, hogy ezeket a számítási eredményeket részletesebben ismertessük, jöllehet könyvének ez az értékes része megérdemelné, hogy vele részletesebben foglalkozzunk.

Kétségtelen, hogy *Ihrig* műve értékes forrás-munka és a tudományos irodalomnak nagy figyelmet érdemlő terméke, melynek a nemzetközi statisztika irodalmában is bizonyára erős visszhangja fog támadni. A statisztikus és közgazdász mindenképpen egyforma haszonnal forgathatja *Ihrig* könyvét, amely a megérdemelt elterjedtségre joggal tarthat számot.

H. S. dr.

Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch IV. Jahrgang 1928. Herausgegeben von Dr. Gustav Gratz. Verantwortlicher Redakteur: Dr. Gustav Bokor. Budapest, 1928. 393 l. — pages.

Résumé. Rédigée par MM. Gustave Gratz et Gustave Bokor et contenant les articles des économistes les plus compétents de la Hongrie, l'année IV (1928) de l'Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch fait connaître en détail la vie économique hongroise. L'ouvrage qui a été considérablement augmenté, est éminemment propre à renseigner les étrangers.

Politikai és közgazdasági életünk kimagasló egyéniségének, dr. Gratz Gusztávnak és a magyar közgazdasági irodalom régi avatott művelőjének, dr. Bokor Gusztávnak szerkesztésében a közelmúltban jelent meg a könyvpiacón az Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch 1928. évi évfolyama. Ez a kiadvány hézagpótló és igen nagy jelentőségű szerepet tölt be a magyar gazdasági viszonyoknak a külfölddel való megismertetése terén, de rendkívül hasznos, alig nélkülözhető kézikönyv, azoknak a belföldi szakembereknek és általában mindazoknak a részére is, akik a magyar gazdasági életéről, vagy annak egyes számottevő ágairól és tényezőiről tárgyilagos és plasztikus áttekintést nyújtó képet akarnak szerezni.

A magyar hivatalos statisztika — bátran mondhatjuk — úgy szakszerűség, mint megbízhatóság és sokoldalúság tekintetében nemzetközi viszonylatban is kitűnően megállja a helyét és a kiadványaiban foglalt gazdasági vonatkozású adatoknak tömege alapos bepillantást enged az ország gazdasági viszonyaiba. Valamely kérdésnek a statisztikai kiadványok alapján való megvilágítása azonban gyakran nagyon körülményes, fáradságos feladat, szükség van tehát a statisztikai kiadványokon kívül olyan munkákra, amelyek a gazdasági viszonyok tükröképét, úgy a fontosabb számadatokat tartalmazó, mint a statisztikai felvételre nem alkalmas tényezőket is megvilágító keresztmetszetekben vetítik az érdeklődő elé.

E feladat keresztülviteléhez szükséges, hogy a szerkesztés széles látókörrrel, nagy gyakorlati érzéssel és a legmesszebbmenő gondossággal végezze munkáját, a kiadó pedig kellő áldozatkészséget tanúsítson.

Az Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch kiadói maguk a szerkesztők, s ez kifejezésre jut a kiadvány gazdagságában. Teljes mértékben megvan-e a mű szerkesztőiben a feladatuk megvalósításának feltételeként előbb említett összes tulajdonságok is és ennek köszönhető, hogy a tárgyalás anyaga szerencsésen van kiválogatva és a munkatársak valóban avatott szakemerek, akiknek munkája a jólétesültség és megbízhatóság szempontjából igényt tarthat a legteljesebb hitre és akik az általuk ismertetett tárgykört kellőképpen uralni tudják.

A kiadvány a most megjelent kötettel negyedik évfolyamát érte el és mint minden évfolyam, úgy ez a legutóbbi is lényegesen bővebb terjedelmű és tartalmasabb az előzőnél. Az 1928-as évfolyamban megjelent cikkek közül új tárgykört érint dr. Gratz Gusztávnak Magyarország újjáépítéséről, dr. Szladits Károlynak a magyar magánjog új tervezetéről, dr. Fellner Frigyesnek a magyar földbirtokreform pénzügyi kérdéseiről, Leopold Lajosnak az életszínvonalról és a fölöslegekről, báró Tor-

nyay Rezsőnek, Tószeghy Emilnek és Fellner Pálnak a magyar cukor-, sör- és szeszipar helyzetéről, Wassel Károlynak az aviatika fejlődéséről, Szegő Ernőnek az adórendszer fejlődéséről, Nizsalovszky Endrének a felértékelés törvényes szabályozásáról, Schandl Károlynak a szövetkezeti mozgalom fejlődéséről és helyzetéről, végül Lamotte Károlynak Budapest székesfőváros pénzügyeiről szóló tanulmányai. Ezekon kívül nagyrészt a régi kiváló szerzők foglalkoznak a gazdasági élet egyes, évenként részletes ismertetést kívánó kérdéseivel. A munka általában egyre jobban símul a gyakorlati követelményekhez, meglátszik, hogy a szerkesztés a tudomására jutott kritikai megjegyzéseket töle telhetőleg mérlegelte és azoknak a legnagyobb odaadással eleget tenni igyekezett.

A kiadvány előszavában foglaltak szerint a külföldi olvasók részéről megnyilvánult érdeklődés dacára ez az érdemes vállalkozás nem jár olyan anyagi eredménnyel, mely a mű további kiadásához és fejlesztéséhez szükséges volna s e miatt a munkának a jelenlegi alakban való folytatása nem vehető tervbe. Nézetünk szerint a kiadvány megszűnése, vagy visszafejlődése a magyar közgazdaságra nézve határozott kárt jelentene, ezért azt kell kívánnunk, hogy sikerüljön oly megoldást találni, amely a megkezdett és számottevő sikerrel megtett úton való továbbhaladást biztosítja.

Szigeti Gyula dr.

Johannes Müller: Deutsche Kulturstatistik (Einschl. der Verwaltungsstatistik.)

Jena 1928. VIII. 406 l. — pages.

A közelmúltban hagyta el a sajtót Müller Jánosnak, a thüringiai országos statisztikai hivatal igazgatójának, Németország kulturstatistikai tevékenységét ismertető hatalmas kötete. Ez a munka a szerzőnek „Grundriss der deutschen Statistik“ címen összefoglalt s a statisztikai tevékenységet a maga egészében felölelő tanulmányának a 4. és egyben befejező kötete.¹⁾

Művének megírásánál az a cél lebegett Müller szeme előtt, hogy a meglehetősen sokfelé elágazó kultúrtörténevek irányelveit, valamint azok eredményeit logikai összefüggésük alapján rendszerbe foglalja s közzétételével mindazoknak, akik e kérdéssel akár elméleti, akár pedig gyakorlati szempontból foglalkozni óhajtanak, munkájukhoz a megfelelő alapot nyújtsa. Nagyon igaza van a szerzőnek abban, hogy a népességi és a gazdasági statisztika kielégítő művelése mellett a német kulturstatistika csaknem teljesen nélkülözötte az összefoglaló ismertetéseket. Csak az tudja igazán

¹⁾ A 2. kötet: „A Deutsche Wirtschaftsstatistik“ ismertetését l. M. Stat. Szemle 1926. 48. old., a 3. kötet: „Deutsche Bevölkerungsstatistik“ ismertetését pedig a M. Stat. Szemle 1926. 763. old.

Müller úttörő munkásságát kellőleg értékelni, aki már megkísérelte, hogy Németország kulturális életének valamely területére vonatkozó forrásmunkákkal megismerkedjék, illetve azokban eligazodjék. Azt hisszük elegendő itt csak arra utalni, hogy a Németbirodalom 18 országában nemcsak a kulturális törekvések haladnak sokszor különböző utakon, hanem az elért eredmények megállapítása, tehát a statisztikai adatgyűjtés és feldolgozás is ritkán történik megegyező módon.

A munka 5 főfejezetre oszlik, nevezetesen:

A) Die Bedeutung der Kultur im Leben des deutschen Volkes.

B) Pflege des geistigen Lebens.

C) Pflege des seelischen Lebens.

D) Pflege des körperlichen Lebens.

E) Verwaltungsstatistik einschl. der politischen Statistik.

Az első fejezetben Müller a kultúrstatisztika fogalmát a következőképpen határozza meg: „*Kulturstatistik ist, die Statistik der Pflege der geistigen, seelischen und körperlichen Anlagen des Menschen.*“

A kultúrstatisztika munkakörének és határainak ilyen módon való megjelölését nagyon helytállóknak tartjuk, véleményünk szerint azonban ez a meghatározás teljesen ki is meríti a kultúrstatisztika feladatát.

Müller azonban é hármas célkitűzés mellé a kultúrstatisztika munkakörébe utalja még a közigazgatási és a politikai (választási) statisztika művelését, amiben pedig a kultúrstatisztika feladatának már túlzott kiterjesztését kell látnunk.

Úgyisintén nem tudunk egyetérteni Müllerrel abban a tekintetben sem, hogy a „*Pflege des seelischen Lebens*“ fejezetbe a morálstatistikát is besorozta. Müllert, úgy látszik, a kultúrstatisztika fogalmának ilyen tágan való megállapítására az készítette, mondhatnánk kényszerítette, hogy a gyakorlati statisztika munkakörét három főkategóriába szorította össze, úgymint gazdasági, népességi és kultúrstatistikába. Mivel pedig a morál-, közigazgatási és politikai statisztika sem a gazdasági, sem pedig a népességi statisztikába beilleszthető nem volt, részükre a kultúrstatisztika keretében kellett helyet biztosítani. Csak helyeseltjük

Müller álláspontját, amidőn elfogadja Mayrnak a morálstatistikáról adott meghatározását: „*Zustände und Erscheinungen des Sittenlebens... welche Rückschlüsse auf die Gestaltung des Sittenlebens der Menschen gestatten*“, a népjóléti intézmények, vagyis a szociális berendezkedés, valamint az erkölcsös élettől és a közrendtől való eltérések megállapítása azonban még nem indokolja a morálstatistikának a „*Pflege des seelischen Lebens*“ fejezetbe való beosztását. Az erkölcsi életnek a morálstatistikában kifejezésre jutó állapota ugyanis nem tekinthető egyben a népesség kulturájának a fokmérőjéül, helyesebben az erkölcsi élet megnyilvánulása nem csupán kultúrjelenség, különösen pedig nem az a kriminalitás tekintetében,

Még lazább szálak fűzik a tulajdonképeni kultúrstatistikához a közigazgatási és politikai statisztikát. A köztisztviselői kérdés, államháztartási költségvetés, általános és rendőri közigazgatás, jogszolgáltatás s a honvédelem ügyének mikénti rendezése, ha enged is bizonyos következtetéseket a népesség kultúrfokára, e közigazgatási feladatok gyakorlati megoldásánál azonban a kultúrfok ritkán szokott kellő méltánylásra találni. Azt hisszük ez a politikai választásoknál is körülbelül így van.

Helyesebbnek tartottuk volna tehát, ha Müller is, miként azt Mayr tette, a gyakorlati statisztikában úgy a morál-, mint a közigazgatási és politikai statisztikának a gyakorlati statisztika anyagának csoportosításánál önálló fejezetet biztosított volna.

Az erőszakos csoportosításoktól eltekintve, az egyes fejezetek anyaga nagy szakavatottsággal s kiváló tárgyismerettel van összeállítva. Minden tárgykör ismertetésénél részletesen tájékoztat Müller a vonatkozó statisztikai adatfelvételek idejéről, terjedelméről, valamint feldolgozási eredményeket is bőségesen közöl. Megelégszik azonban a tényleges helyzet regisztrálásával és az egyes statisztikai eljárások elméleti elbírálásába már nem bocsátkozik.

Azt a gyakorlati célt, amit Müller maga elé kitűzött, teljesen el is érte, könyvével a szakirodalom egy régóta nélkülözött forrásmunkával gazdagodott.

J. Gy. dr.

A m. kir. közp. statisztikai hivatal könyvtárába érkezett munkák.

Ouvrages arrivés à la bibliothèque de l'Office central royal hongrois de statistique.

Nemzetközi vonatkozású művek és elméleti munkák. (*Publications d'intérêt international et ouvrages théoriques.*) — *Statistisches Jahrbuch deutscher Städte. Amtliche Veröffentlichungen des deutschen Städtetages.* XXIII. Jg. 2. Lief. Verband der deutschen Städtestatistiker. Leipzig.

La réglementation des migrations. Vol. II. Les législations sur l'immigration. Bureau international du travail. Genève. 1928. (Études et documents. 0/3.)

La liberté syndicale. Vol. III. Allemagne, ancienne Autriche-Hongrie, Autriche, Hongrie, République Tchécoslovaque, Pologne, États Baltes, Danemark, Norvège, Suède, Finlande. Bureau intern. du travail. Genève. 1928. (Études et documents, A/30.)

Thüring, Dr. Gustav: Wohnungsverhältnisse und soziale Schichtung. Versuch einer Wohnungssoziographie. (Abdruck aus Allgemeines Statistisches Archiv. Band 18.)

Pubblicazioni ufficiali estere. Estratto dal „Giornale degli economisti e rivista di statistica“ agosto 1928.

International cotton statistics. Consumption of cotton for half-year ending 31st July, 1928 and stocks of cotton in spinners' hands on 1st August, 1928 with previous years' figures for comparison, Intern. federation of master cotton spinners and manufacturers, associations. London.

Handwörterbuch der Arbeitswissenschaft. 8. Lieferung: Gewerblicher Rechtsschutz—Italien. Halle a/S. 1928.

Julin, Armand: Précis du cours de statistique générale et appliquée. 5. édition. Bruxelles. 1923.

Spielhoff, Arthur: Der Einfluss der Gelderzeugung auf die Preisbildung, 1890—1913. München. 1928. (Schriften des Vereins für Sozialpolitik. 149/I, II.)

Dichl, Karl: Beiträge zur Wirtschaftstheorie. II. Teil: Konjunkturforschung und Konjunkturtheorie. München. 1928. (Schriften des Vereins für Sozialpolitik. 173/II.)

Bräuer, Karl: Finanzsteuern, Zwecksteuern und Zweckzuwendung von Steuererträgen. München. 1928. (Schriften des Verein für Sozialpolitik. 174/II.)

Lotz, Walther: Die Auslandskredite in ihrer finanziellen, wirtschaftlichen und sozialen Bedeutung. III. Teil: Wissenschaftliche Gutachten. München. 1928. (Schriften des Vereins für Sozialpolitik. 174/II.)

Flaskämper, Dr. Paul: Theorie der Indexzahlen. Beitrag zur Logik des statistischen Vergleichs. Berlin. 1928. (Sozialwissenschaftliche Forschungen. I/7.)

Magyarország. (Hongrie.) — *Sinz, Josef: Die Sanierung Ungarns.* Berlin. 1928. (Ungarische Bibliothek. II/6.)

Cseh-Szlovákia. (Tchéco-Slovaquie.) — *Smutný, Dr. Pavel: Balance des paiements.* Prague. 1928.

(Bibliothèque du Bulletin statistique de la République Tchécoslovaque. 12.)

Németbirodalom. (Allemagne.) — *Der Güterverkehr der Weltschiffahrt in den Jahren 1913, 1914 und 1925.* Statistisches Reichsamt. Berlin. (Vierteljahrshefte. Ergänzungsheft zu Heft 1928. I.)

Monats- und Jahrespreise wichtiger Lebens- und Verpflegungsmittel einschliesslich lebenden Viehs in Preussen, 1927. Preuss. statistisches Landesamt. Berlin. (Preussische Statistik. 292.)

Industrie und Gewerbe, Handel und Verkehr im Lande Thüringen (nach der Ergebnissen der gewerblichen Betriebszählung vom 16. Juni 1925.) Statistisches Landesamt. Weimar. (Beiträge zur Statistik des Landes Thüringen. 6.)

Statistisches Handbuch für Württemberg. 24. Ausg. 1922/1926. Statistisches Landesamt. Stuttgart.

Die niederschlesische Landwirtschaft und ihre besonderen Schwierigkeiten als Grenz- und Überschwemmungsgebiet. Vorträge, gehalten auf der 40. Konferenz der Vorstände der preussischen Landwirtschaftskammern am 18. Juni 1928 zu Breslau. Preuss. Hauptlandwirtschaftskammer. Berlin. (Veröffentlichungen. 29.)

Svájc. (Suisse.) — *Statistisches Jahrbuch der Schweiz, 1927.* Eidg. statistisches Bureau. Bern.

XIII. Viehzählung der Schweiz, 1926. Eidg. statistisches Bureau. Bern, (Schweizerische statistische Mitteilungen. X/2.)

Die Steuereinnahmen des Bundes der Kantone und der Gemeinden, 1924/1925. Eidg. Steuerverwaltung. Bern. (Schweizerische statistische Mitteilungen. X/6.)

Statistik des Warenverkehrs der Schweiz mit dem Auslande, 1927/II. Eidg. Oberzolldirektion. Bern.

Olaszország. (Italie.) — *Censimento industriale e commerciale, 1927.* II. Italia settentrionale. Istituto centrale di statistica. Roma.

Nagy-Britannia. (Grande-Bretagne.) — *Guide to current official statistics of the United Kingdom, 1927.* Permanent consultative committee on official statistics. London.

Seventy-third annual report of the registrar-general for Scotland, 1927. General registry office of births etc. Edinburgh.

Németalföld. (Pays-Bas.) — *Statistique des faillites. Statistique criminelle. Statistique judiciaire. Statistique de l'application des lois pour la protection de l'enfant, 1925.* Bureau central de statistique. La Haye.

Norvégia. (Norvège.) — *Statistique des télégraphes et des téléphones de l'État de Norvège, 1926/7.* Telegrafstyret. Oslo. (Norges offisielle statistikk. VIII. 65.)

Statistique de l'instruction publique, 1925/26. Kirge-og undervisningsdepartementet. Oslo. (Norges offisielle statistikk. VIII. 66.)

Statistique de l'assistance publique, 1925. Statistiske centralbyrå. Oslo. (Norges offisielle statistikk. VIII. 67.)

Svédország. (Svéd.) — *Accispliktiga näringar*. (Tillverkning av brännvin, maltdrycker och socker samt tobaksodlingen) 1926/7. Kungl. kontrollstyrelse. Stockholm.

Telefon och telegraf, 1927. Kungl. telegrafstyrelse. Stockholm.

Olycksfall i arbete, 1918/1922. Riksförsäkringsanstalten. Stockholm.

Förhandlingar vid 14 nordiska statistiska mötet i Stockholm, 1927. Statistiska centralbyrå. Stockholm.

Domänverket, 1926. Kungl. domänstyrelse. Stockholm.

L'oeuvre sociale en Suède. Administration du travail et de la prévoyance sociale. Stockholm. 1928.

Statistisk årsbok för Göteborg, 1928. Stads statistiska kontor. Göteborg.

Finrország. (Finlande.) — *Medicinalverket. Medicinalstyrelsens berättelse*, 1925. (Finn közp. stat. hiv.) Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. XI/42.)

Compte rendu de l'état de l'assurance en Finlande, 1926. (Finn közp. stat. hiv.) Helsinki (Suomen virallinen tilasto. XXIIA/32.)

Statistique criminelle de Finlande, 1926. Ministère de la justice. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto XXIII/38.)

Lengyelország. (Pologne.) — *Annuaire statistique des villes de Pologne*, 1928. Office central de statistique. Varsovie.

Le premier recensement général de la République Polonaise, 1921. Bâtiments. Analyse. Office central de statistique. Varsovie.

Észtország. (Estonie.) — *Commerce extérieur de l'Estonie*, 1927. Bureau central de statistique. Tallinn.

Románia. (Roumanie.) — *Conventiile colective de muncă*, 1927. Ministerul muncii. București.

Bulgária. (Bulgarie.) — *Statistique criminelle Crimes et délits et individus jugés*, 1923. Direction générale de la statistique. Sofia.

Statistique du mouvement de la navigation dans les ports bulgares, 1913/1922. Direction générale de la statistique. Sofia.

Görögország. (Grèce.) — *Statistique du mouvement de la population*, 1923. Statistique générale de la Grèce. Athènes.

Statistique des causes de décès, 1922. Statistique générale de la Grèce. Athènes.

Recensement de la population de la Grèce, 1920. Résultats statistiques généraux. Athènes.

Törökország. (Turquie.) — *Population de la Turquie par vilayets et cazas, par villes et villages d'après le recensement du 28 octobre 1927*. Office central de statistique. Angora.

Holland-India. (Indes Néerlandaises.) — *Statistisch overzicht der behandelde zichen van de koloniale troepen*, 1923. Medical military service. Weltevreden.

Verslag omtrent den dienst der postspaarbank in Nederlandsch-Indië, 1927. Weltevreden.

Jaaroverzicht van den in-en uitvoer van Nederlandsch-Indië, 1927. I. Java en Madoera. Centraal kantoor voor de statistiek, Weltevreden.

Kanada. (Canada.) — *Rapport préliminaire, statistiques vitales du Canada*, 1927, Bureau fédéral de la statistique. Ottawa.

Amerikai Egyesült Államok. (États-Unis.) — *Retail prices*, 1890/1926. Bureau of labor statistics. Washington. (Bulletin. 445.)

Wages and hours of labor in cotton-goods manufacturing. 1910/1926. Bureau of labor statistics. Washington. (Bulletin. 446.)

Folyóiratszemle.

Revues.

Archiv für Soziale Hygiene und Demographie (3. köt. 5. f., Berlin-Charlottenburg 1928, német.). — *Büsing H.*: A kieli fiúszakiskolákban végzett rendszeres iskolaorvosi vizsgálatok eredményei. — *Kosten A.*: A szülészetj statisztika kritikai áttekintése különös tekintettel az operatív szülészetre. — *Dobbernack W.*: A német társadalmi biztosítás pénzügyi fejlődése. — *Dalgaard K.*: A népesség lajstromozása Dániában.

Internationale Rundschau der Arbeit. (6. évf. 1. f., Genf 1928, német.). — *Rager F. A.*: A gondoskodás hosszantartó munkanélküliség esetén az egyes ipari államokban. — *John-*

ston G. A.: Népjólét és munkajog. — A nemzetközi munkaszervezet és a bennszülöttmunka. — A munkásmozgalom Bulgáriában. — A munkanélküliség elleni biztosítás a különböző országokban.

Közgazdasági Értesítő (23. évf. 1. sz., Budapest 1928, magyar.). — *Hermann M.*: Magyarország kereskedelme és ipara. — (23. évf. 3. sz.). — A m. kir. kereskedelemügyi minisztérium iparfejlesztési tevékenysége. — (23. évf. 4. sz.). — Az autófuvározás ügye Hollandiában és Belgiumban. — (23. évf. 5. sz.). — Az autófuvározás Belgiumban. — (23. évf. 9. sz.). — Az ipar és kereskedelem Budapest Székesfőváros 1927. évi közigazgatási

jelentésében. — A kartellek és trustök. — (23. évf. 10. sz.) — A kartellek és trustök. — A fuvardíj-hitelezés intézménye a m. kir. államvasutakon. — (23. évf. 11. sz.). — Az angol pamutipar helyzete. — (23. évf. 12. sz.). — Az autófuvározás ügye Olaszországban. — A Budapesti Kisipari Hitelintézet Rt. — (23. évf. 13. sz.). — Magyarország légi-forgalma 1927-ben. — (23. évf. 15. sz.). — Közutak és hidak az állami költségvetésben. — A közforgalmú autóbusszközlekedés és géperezéjű áruszállítás Németországban. — (23. évf. 19-23. sz.). — A gőzkazánügyi szolgálat fejlődése Magyarországon. — (23. évf. 24-25. sz.). — A magyar tengerészet fejlesztése 1867-1914/15-ig. — (23. évf. 26. sz.). — Az autófuvározás rendezésének alapelvei külföldön. — (23. évf. 29. sz.). — A m. kir. kereskedelemügyi minisztérium iparfejlesztési tevékenysége. — (23. évf. 30. sz.). — A magyar tengerészet fejlesztése 1867-1914/15-ig. — (23. évf. 37. sz.). — A munkásbalesetek elhárítása.

Közgazdasági Szemle (52. évf. 8-9. sz., Budapest 1928, m.). — *Heller F.*: Új felfogások a hitelemélet terén. — *Domanovszky Á.*: Német vita a külföldi kölcsönök körül. — *Bruchsteiner I.*: Adatok az európai városok lakásproblémájához. — *Domány Gy.*: A tőkeáramlás irányváltásai. — *Zelovich L.*: Bibliografia a kettős adózatás kérdéséről.

Kwartalnik Statystyczny (5. évf. 3. köt., Varsó 1928, lengy.). — *Szulc S.*: Poznań és Pomorze tartományok 1922. évi halandósági táblái. — *Piekalkiewicz I.*: A 20.000 lakosig terjedő városok bevételei és kiadásai. — *Lagoda I.*: Állatvágások 1927-ben. — *Trzeński W.*: Varsó város politikai fejlődése a választási statisztika alapján. (1919-1928). — *Bornstein I.*: A kamatnélküli kölcsönpénztárak Lengyelországban. — Lengyelország népességének becslési számítása vidékek szerint.

Magyar Gazdák Szemléje (33. évf. 9. sz., Budapest 1928, m.). — Nemzetközi gazdaságélet. — *Kerek M.*: Gazdasági politikánk iránya. — *Juhász S.*: A standardizálás és az értékesítési politika az Egyesült Államok mezőgazdasági szövetkezeteinél. — *Verzár Gy.*: A brassói céhek hanyatlásának okai. — *Zalányi A.*: A budapesti marha- és sertésvásár díjainak jelentősége az általános drágulásban. — *Szabó M.*: A dán tojásértékesítő szövetkezet.

Magyar Kisebbség (7. évf. 14. sz., Lugos 1928, m.). — *Bleyer J.*: A magyarhoni német kérdés megoldása elé. — *Balogh E.*: A cseh és magyar protestánsok a multban. — *Cogitator*: A szatmári sváb asszimiláció a román impérium alatt. — (7. évf. 15-16. sz.). — *Cogitator*: A szatmári sváb asszimiláció a román impérium alatt. — (7. évf. 17. sz.). — *Pál G.*: Kisebbségi egyezmény

és magyar kisebbség. — *Ammende E.*: A Népszövetségi Ligák Uniójának új útjai.

Magyar Közgazdaság (1. évf. 5. sz., Budapest 1928, m.). — Az olasz pénzügyi reform alapjai. — *Sebestyén P.*: Az erdélyi ingatlanelkobozások és a magyar nemzeti vagyon. — *Bródy B.*: A nemzetközi vaskartell. — *Neuhaus F.*: Országos Gazdasági Tanács. — *Sas L.*: A külföldi szénbehozatal problémája.

Nation und Staat (2. évf. 1. f., Bécs 1928, ném.). — *Uexküll-Güldenbrand F.*: Nemzetiségek kongresszusa és a Népszövetség. — *Bauer G. W.*: A német pártpolitika tizedik éve Cseh-Szlovákiában. — *Jary R.*: Az ukrán kivándorlás Amerikába és ennek jelentősége a haza szempontjából. — *Uexküll-Güldenbrand F.*: Európa szervezett nemzeti csoportjainak IV. kongresszusa. — A kisebbségi kérdés a Népszövetség ülésén. — Lettország természetes népesedési mozgalma.

Népegészségügy (9. évf. 18-19. sz., Budapest 1928, m.). — *Mayer F. K.*: A balassagyarmati családi ápolási telep. — *Herczeg Á.*: A társadalmi egészségtan irányelvei. — (9. évf. 20. sz.). — *Johan B.*: Az egészségügyi mintajárásokban folyó munkáról. — *Karafiáth J.*: Dunavecse tuberkulózis halálözása az utolsó húsz évben. — *Kamocsay I.*: Közgazdaságtan, ethika és szociálpolitika. — *Sipos G.*: Róma és Firenze vízellátása.

Revue internationale contre l'alcoolisme (36. évf. 4. sz., Lausanne 1928, ném.-fr.-ang.). — *Klatt G.*: Nemi élet és alkohol. — *Hercod R.*: A dán bizottság jelentése az alkoholkérdésről. — *Dublin L. I.*: Megjavította-e az alkoholtalalom az Egyesült Államok egészségi viszonyait?

Revue internationale du travail (18. köt. 3. sz., Genf 1928, fr.). — *Rose A.*: A mezőgazdasági munkások és a mezőgazdasági reform Középeurópában. — *Johnston G. A.*: A szociális szolgálat nemzetközi fejlődése az iparban. — *Pribram K.*: A lakásépítkezések pénzügyi problémái. — Az ipari munkaidő szabályozása Európában. — A kollektív szerződések bevezetésének hatása a sziléziai mezőgazdaságra. — Anglia munkügyi minisztériumának 1927. évi tevékenysége. — A munkabérek hullámzása különböző országokban (Németalföld, Svájc).

Soziale Praxis (37. évf. 39. f., Jéna 1928, ném.). — *Polligkeit W.*: Az öregségi gondozás jövő feladatai. — (37. évf. 40. f.). — *Wunderlich F.*: Az állami munkaközvetítő és a munkanélküliség elleni biztosítóintézet egy éve. — Németausztria és a külföld munkapiaca 1927-ben és 1928 első felében. — *Peters O.*: A bányászok nyugdíjpénztárának pénzügyi helyzete. — (37. évf. 41. f.). — *Wunderlich F.*: Szociálpolitika és önkormányzat. — *Heyde L.*: A birodalmi munkügyi minisztérium tíz éve.

Statistische Nachrichten (6. évf. 9. sz., Bécs 1928, ném.). — Az ipari részvénytársaságok 1926. évi üzleti eredményei. — Európa 1926. évi népmozgalma. — Az állami 1927. évi költségvetés lezárása.

Vierteljahrsberichte des Thüringischen Statistischen Landesamts (7. évf. 1. sz., Weimar 1928, ném.). — Müller I.: A thüringiai ipari munkásság összetétele nem, kor és családi állapot szerint. — Mommer P.: A mezőgazdasági üzemek állatállománya. — Goehls P.: Ipari üzemi számlálás 1925. jún. 16. — (7. évf. 2. sz.). — Goehls P.: A motorikus erő felhasználása a thüringiai iparban. — Adalék a foglyok lélektanához. — Az 1928. máj. 20-i birodalmi választás eredményei.

Wirtschaftsdienst (13. évf. 39. f., Hamburg 1928, ném.). — Mendelssohn-Bartholdy A.: Bíraskodás külföldi társaságok fölött. — Erdmann R.: A német északi tengeri halászat szerkezete és szervezete. — Geithe H.: A vidéki szakszervezeti ügyek egységesítése és szükségprogram. — Drews M.: Változások Latin-Amerika külkereskedelmében. — (13. évf. 40. f.). — Beckmann F.: A standardizálásra irányuló törekvések kilátásai a német mezőgazdaságban. — Leonidoff: Európa szénkémiája. — Jasny N.: A takarmány-világpiac helyzete. — Larsen W.: A német mozdonygyártás krízise. — Weisflog R.: A vasúti felépítmény-anyagok világkereskedelme. — (13. évf. 41. f.). — Hanna R. W.: Az angol export előmozdításának

útjai. — Wesemann H. O.: A német kereskedelmi politika helyzete és alapelvei. — Stark O.: A birodalmi posta 1927. évi zárószámadata. — Hawelka F.: A XI. nemzetközi munkaügyi konferencia problémája. — A hamburgi tengeri hajózás forgalmi orientálódása. — Mautner W.: A világ olajgazdasági és olajpolitikai krónikája.

Wirtschaft und Statistik (8. évf. 17. sz., Berlin 1928, ném.). — A Németbirodalom bányauzemeinek 1927. évi termelése. — A német külkereskedelem származási és rendeltetési országok szerint 1928 I. felében. — Külföldi géperejű járművek forgalma a Németbirodalomban 1927 júl. 1-től 1928 jún. 30-ig. — A pénzügyi kiegyezés a Németbirodalomban, Ausztriában, az Amerikai Egyesült Államokban és Svájcban. — Házasságok, születések és halálozások a Németbirodalomban 1928 I. negyedében. — A német kivándorlók 1928 I. felében foglalkozás szerint. — Az idegenforgalom 10 német idegenforgalmi városban 1927-ben és 1928 I. felében. — A német társadalmi biztosítás 1928 I. felében. — (8. évf. 18. sz.). — A német serfőzőipar az 1926. és 1927. költségvetési évben. — A világ dohánygazdasága. — A géperejű járművek a Németbirodalomban és külföldön 1928-ban. — Az élelmezési és megélhetési költség aranynívójának hullámozása a fontosabb országokban 1928 első felében. — A birodalmi, országos és községi adóbevételek az 1926-27. és 1927-28. költségvetési évben. — Válások a Németbirodalomban és külföldön 1926-ban.

◎ E G Y É B ◎

A bécsi Kisebbségstatisztikai Intézet.

L'Institut de statistique des minorités à Vienne.

A „népek önrendelkezési joga“ volt az a varázsszó, amelyik a négyéves küzdelem végén megbénította a központi hatalmak győzelemre ajzott izmait. A wilsoni 14 pont lehangosabban hirdetett, de a győzők által legkevésbé komolyan vett program-pontja volt ez; Versailles, Saint-Germain és Trianon palotáiban aláírt békeokmányok ennek a jelszónak hamis glóriájával váltak Középeurópa számára szomorú évek s még eljövendő rettenetes idők okozóivá. Kilencmillió németet, három és félmillió magyart, 5 millió ukránt dobtak oda e rendelkezések kultúrában jóval alacsonyabb fokon álló vagy ellenséges érzületű népek fennhatósága alá, a kisebb néptöredékek százezrei-

ről, sőt összefogva — millióiról, említést sem téve.

Negyvenmilliónyi¹⁾ kisebbségi nép nehézsorsának enyhítése a politikusok, államférfiak s jogászok dolga. Az ú. n. kisebbségi szerződéseken és a békeokmányok idevonatkozó rendelkezésein kívül, immár majdnem 10 éven át a Nemzetek Szövetsége, a legkülönbözőbb tekintélyes nemzetközi jogi és politikai alakulások egész sora, elméleti és gyakorlati szakemberek, a napisajtó éppúgy, mint a tudományos irodalom

¹⁾ Lásd *Jakabffy* Elemér: 48 milliónyi ember kisebbségi sorsban. („Magyar kisebbség“, 1924. évf. 21. szám.)

elég sokszor és sokat foglalkozott is a kisebbségek anyagi és alaki jogvédelmének kodifikálására irányuló törekvésekkel, úgy-hogy a probléma mára már „question du jour“-rá változott.

Gyakorlati eredményei azonban mind-ezideig nem igen voltak ezeknek a munkálkodásoknak — a probléma politikai motívumaitól eltekintve is — igen nagy részben főképp azért, mert hiányzott a feltárása és összefoglalása e kisebbségek számának, települési eloszlásának, kulturális, vallási, gazdasági viszonyainak, sérelmeinek, esetleg ilyen irányú veszedelmeztségének, röviden szólva: hiányzik még mindig a kisebbségek biológiája. Már pedig anélkül, hogy ismer-nénk az egyes népi kisebbségek erejét, fejlő-dési irányát, városi és falusi településeik zártságának vagy szétszórtságának milyen-ségét, foglalkozási és szociális tagozódását, műveltségi rétegződését, lehetetlen szá-munkra tisztán teoretikus elvekből kiin-dulva egy eleven, az életben eredménnyel hatni tudó, kisebbségi jogrendszer kereteit megvonni s azt praktikusán érvényesülő tartalommal megtölteni.

Sürgetően szükséges tehát most már minél hamarébb nemcsak az anyanépeknek, hanem maguknak a kisebbségeknek érde-kében is, hogy népi státusuk, állományuk-nak változása, kulturális, gazdasági és po-litikai erejük minél pontosabban számba-vétessék, mert csak ezeknek az adatoknak biztos tudása lesz hű mértéke állapotuknak, erősödésüknek vagy sorvadásuknak. Ezek-nek alapján láthatják, hol van tennivaló, hol kell segíteni, hol lehet megvetni a lábat, vagy hol kell mankó után nyúlni. Az abszolút számok ismerete azonban még egyál-talában nem elégséges, mert nem biztos, hogy a való dolgok hű képét adják-e. Sőt! Az utolsó tíz év tapasztalatai meggyőzhet-ték a lelkiismeretesen vizsgálódókat, hogy van nem egy, kisebbségekkel rendelkező olyan állam, mely hivatalos statisztikai fel-vételeinek adatait nem átálja úgy rendezni, hogy a kisebbségeket a valóságnál kevesebb számúnak tüntethesse fel, hogy ezáltal egy-részt csökkentse az idegen népek nyelv-területeinek anektálásában rejlő igazságtalanság nagyságát, másrészt módja legyen a kisebbségi jogosítványok aránylagos megnyirbálására, megszorítására. Szükség van tehát az adatok tudományos módszerekkel való statisztikai vizsgálatára, a népszámlá-lás adatainak „próbáira“: a népesedési, is-

kolázási, a választási statisztikai eredmé-nyekkel való összevetésére és ellenőrzésére.

Ennek a feladatnak elvégzésére hívta életre Winkler Vilmos kormánytanácsos, egykori udvari titkár, a bécsi tudomány-egyetemen akkor a statisztika magántanára, az 1921/22. egyetemi év téli szemeszterében „a határmenti németiség népi-, gazdasági- és kulturális kérdéseinek statisztikai szeminá-riumá“-t, „Statistisches Seminar für Bevöl-kerungs-, Wirtschafts- und Kulturfragen des Grenzlanddeutschtums“ (röviden: „Sta-tistisches Grenzlandseminar“), mely azon-ban már a következő évben, 1922/23. tel-lén, a mai intézetté szélesedett „Institut für Statistik der Minderheitsvölker“ cím-mel, hogy az eredetileg csak a német kisebbségek helyzetének statisztikai ku-tatására alakult intézményben most már legalább az összes európai kisebbségi népek viszonyait vizsgálat tárgyává tehessék, mi-után kitűnt, hogy szigorúan tudományos alapon való eredményes munkálkodás csak így lesz lehetséges.

Az Intézet, mint az egyetem intézménye, élvezi a teljes egyetemi autonómiát és tan-szabadságot, munkálkodásában tudományos szempontokból így tehát teljesen független. Célja, hogy egyrészt az összes karok (tehát nemcsak a jog- és államtudományi anya- kar) hallgatói számára munkahelyül szol-gálgjon mindazok részére, akik elméleti és gyakorlati kiképzésben kívánnak részesülni a statisztikából általában s a nemzetiségi statisztikából különösen. A szeminárium tagjai által készített szemináriumi dolgoz-atok és doktori disszertációk azonban, bár mint igen értékes anyag össze lesznek gyűjtve az intézet levéltárába, mégsem tud-nak egy egységes és összefoglaló, ugyanazon szempontokból készült képet adni a kisebb-ségekről, mert hisz az egyes hallgatók kedve, vagy érdeklődése szabja csak meg témájukat s feldolgozásuk mértékét, így hát szükséges volt egy külön osztály — Rech-nungsabteilung — megszervezése is, amely-ben az igazgatóprofesszor irányítása és tu-dományos segéderők részvétele mellett a kisebbségstatisztika egész területe tudomá-nyosan át- és feldolgoztassék.

A témák, melyeket az intézet tagjai ki-dolgoztak, meglehetősen változatosak és ér-dekesek s mivel rajtuk keresztül bepillan-tást nyerhetünk az intézet munkásságának szellemébe és irányába, egynéhányát fel-soroljuk:

Grafikai ábrázolások módszere és térké-

pek szerkesztése a nemzetiségi statisztikában. — A szlovákiai (felsőmagyarországi) németek települési helye és számának változása 1880—1919 között. — Németek a gottscheei nyelvszigeten. — Kelet-szilézia népességi statisztikája. — Osztrák-szilézia zárt német nyelvterülete. — A cseh kisebbség kialakulása az északnyugati cseh szénbányaterületen. — A németység Dél-Morvaországban. — Születések és halálozások Elzász-Lotharingiában 1871-től 1920-ig. — A németek Galiciában 1880 óta. — Az erdélyi szászok 1713—1920 között; áttekintés a régebbi becslések s a későbbi népszámlálások módszere fölött. — Cseh-Szlovákia iskola-statisztikája. — A népesség növekedése a Szudetaországokban 1880—1921. — A statisztika jelentősége a nemzeti kisebbségek védelme szempontjából. — A németység Nagy-Romániában. — Az erdélyi szászok gazdasági helyzete s annak változásai. — Az ukránok népe Keletgaliciában. — A társalgási nyelv (Umgangssprache) felvétele az osztrák népszámlálásoknál; (módszertani áttekintés). — A faj és a szín (Farbe) után való kérdezősködés Amerikában. — A német települési terület Morvaországban és az 1880 óta beállott változások. — A cseh iskoláztatás Bécsben. — A német iskoláztatás Cseh-Szlovákiában. — Vallás és nép Cseh-Szlovákiában. — A nemzetiségi tagozódás kialakulása Dél-tirolban. — Németország kisebbségei. — Burgenland (Nyugatmagyarország) népességi statisztikája. — Lettország nemzetiségi statisztikája. — A nemzetiségi kérdés Lengyelországban. — A franciaországi olasz kisebbség. — A mezőgazdasági üzemek a Szudetaországokban. — Schlesvig-Holstein nemzetiségi statisztikája. — Az ukrán nyelvterület. — Svédok Finnországban. — A Bánát népei. — Svájc nemzetiségi viszonyai. — A nemzetiségi probléma. — Kisebbségi statisztika. — A németek és a csehek részvétele a jövedelemadózásban Cseh-Szlovákiában. — A szegényügy Cseh-Szlovákiában, Morvaországban és Sziléziában. — Olaszország szláv kisebbségei. — Cseh-Szlovákia középiskola-ügye. — A német ki- és bevándorlás. — A friz kérdés. — A népszámlálás módszere és keresztülvitele a fontosabb államokban. — A kisebbségi népek fajiságának védelme. — Németdél-tirol nyelvi viszonyai. — Cseh-Szlovákia német és cseh lakosságának megterhelése a személyi jövedelemadóval. — A Bánát népességmozgalma. — Vilna vidékének nemzetiségi viszonyai. — A cseh népszám-

lálás eredményeinek vizsgálata a német kisebbség szempontjából. — A sz. h. sz. népszámlálás. — Dánok és frizek Poroszországban. — Nyugatukránia földje és népe. — A Nemzetek Szövetsége és a kisebbségek védelme. — A németországi kisebbségek a birodalmi választásokban. — Románok a külföldön. — A németység jogi és tényleges helyzete Észak-Schlesvigben. — A népszámlálások hibaforrásai. — Egyesületi statisztika. — Szovjetország mezőgazdasági kivitele. — A németység vándorlása. — Szakszervezeti mozgalmak. — A frizek Schlesvig-Holsteinban.

Szükségesnek tartottuk e dolgozatok részletes felsorolását, mert ezeken és az Intézetből kikerülő kiadványokon keresztül pillanthatunk csak be valójában abba az állandó és intenzív munkásságba, amely *Winkler* professzor vezetése alatt immár évek egész során át szorgalmasan és eredményesen folyik.

Kiadványsorozata kettő is van az Intézetnek; az egyik a „Schriften des Institutes für Statistik der Minderheitsvölker an der Universität Wien“. Ebben a sorozatban immár második kiadásban jelent meg első számként *Winkler* tanárnak az intézet programját felölelő nagyobb tanulmánya: „Die Bedeutung der Statistik für den Schutz der nationalen Minderheiten“. (1923 és 1926.)

Ezt követték: 2. szám: I. *Seipel*: Die geistigen Grundlagen der Minderheitenfragen. (Az osztrák kancellárnak az intézetben 1925 január 14-én tartott előadása.)

3. szám: Minderheitenstatistische Rundschau (1925). Tartalma: W. *Winkler*: Die Minderheitenfrage. — W. *Winkler*: Der Wert der tschechischen Nationalitätenstatistik nach der Volkszählung von 15. Februar 1921. — O. *Martin*: Das tschechische Schulwesen in Wien. — K. *Braunias*: Die Minderheiten in Rumänien. — H. *Makov*: Die Minderheiten in Polen. — R. *Grabner*: Das von der österreich-ungarischen Monarchie an Italien abgetretene slavische Gebiet. — W. *Winkler*: Minderheitenstatistisches Rundschau. (1925.)

4. szám: Deutschsüdtirol. I. — H. *Volterlini*: Die Geschichte Deutschsüdtirols; W. *Winkler*: Deutschsüdtirol im Lichte der Statistik. (1925.)

5. szám: Deutschsüdtirol II. — A. *Verdross*: Die rechtliche Lage Deutschsüdtirols; W. *Steinhauser*: Die Ortsnamen als Zeugen für das Alter deutscher Herrschaft und

Siedlung in Südtirol; W. Winkler: Noch einiges zur Statistik Deutschsüdtirols. (1926.)

6. szám: A. Mückler: Das Deutschtum Kongresspolens. (1927.)

Az intézetben készült tanulmányok és dolgozatok közül egy egész sereg jelent meg különböző évkönyvekben és folyóiratokban is, melyekből különnyomatokat készítve „Veröffentlichung des Institutes für Statistik der Minderheitsvölker — Universität Wien“ címmel szélesebb körök számára is hozzáférhetőkké teszik őket. Ilyen formában jelentették meg eddig a következő kisebb-nagyobb tanulmányokat és cikkeket:

Dr. W. Winkler: Der Wert der tschechischen Nationalitätenstatistik (Böhmerlandjahrbuch 1923); M. Janiczek: Die neueste Bevölkerungsentwicklung der Deutschen und Tschechen (Böhmerlandjahrbuch 1923); dr. Karl Braunitas: Das Deutschtum in Grossrumänien (Mitteilungen zur Kenntnis des Deutschtums in Grossrumänien; 1-ső füzet, Nagyszeben 1923); W. Winkler: Die Minderheitenfrage (Österreichische Rundschau, 1923 december); O. Martin: Das tschechische Schulwesen in Wien (u. o., 1924 febr.); K. Braunitas: Das Minderheitensinstitut an der Wiener Universität (Alpenländische Monatshefte, 1924 ápr.); H. Exler: Die Deutschen in Mähren 1880—1921 (Böhmerlandjahrbuch 1924); W. Winkler: Grenzlanddeutsche Rundschau (Deutsche Rundschau, 1923 nov.); L. Weiler: Die Steuerleistung der Deutschen und Tschechen in den Sudetenländern 1914 bis 1918 (Böhmerlandjahrbuch 1925); K. Braunitas: Die rumänische Parlamentswahlen vom 1. bis 11. März 1922 in statistischer Betrachtung (Deutsche Politische Hefte; 1924 júl-okt.); O. Zell: Der Anteil der Deutschen am Bergbau der Sudetenländer (Sudetendeutsches Jahrbuch 1927).

Legnagyobb és legjelentősebb kiadványa a kisebbségi intézetnek az 1927-ben a „Stiftung für deutsche Volks- und Kulturbodenforschung“ (Lipce) támogatásával megjelent 700 oldalas nagy mű: „Statistisches Handbuch für das gesamte Deutschtum“.¹⁾ Hosszú évek szorgalmas és módszeres munkájának gyümölcse ez a kötet, mely képét adja az egész német nép fontosabb életnyilvánulásainak, szellemi és anyagi erőinek, fejlődési irányának.

Mint ahogy a szerző, Winkler professzor, a könyv előszavában írja: „A cél: a német

népnek egymástól elszakított részeit, akik mindenk ellenére is egy szellemi közösséget alkotnak, a statisztikában is mint egészet tekinteni és a helyett, hogy az anyagot államok szerint tárgyalják, népek szerint foglalni össze, vagyis a német népet elválasztó politikai választófalakat legalább szellemi vonatkozásokban ledönteni“.

A Tüzföldtől Finnorszáig, Elzásztól Kínáig, a világ minden államában szerte-szét szórva élő 94 és félmilliónyi németeknek, a német nemzetnek számokkal megírt biológiája ez a könyv; sorra veszi az egyes népi csoportok számát, települési módját, nem, kor és vallás szerint való tagozódását, a természetes népesedési mozgalmát, vándorlását, foglalkozási megoszlását, földbirtokát, természetét, állatállományát, bányászatát és iparát, kereskedelmét, nemzeti jövedelmét, adózóképeségét, iskolázását, művelődési rétegződését, politikai megnyilvánulását a választásoknál s népszavazásoknál, szóval megrajzolja népi erejének lehető összes összetevőjét s ezzel fejlődési irányát is. Az állam energiái helyett a népet kutatja s veszi számba, mint ahogy tette már a háború előtt Correnti, aki megszerkesztette statisztikai kézikönyvét az egyetemes olaszágról, előkészítve, nem utolsó sorban ezzel is, a minden olaszok egyesülését, Trentino bekebelezését. Coolidge elnökkel együtt — aki a nikaraguai beavatkozás elvi megokolásául állította fel ezt a tételt — ő is vallja, hogy: német polgár birtokában lévő minden talpalatnyi föld, bárhol legyen is az, a német nemzeti vagyion integráns alkotó része; a német mérnök, kereskedő, iparos, nevelő, vagy munkás jövedelme, bére, keresete, — az Egyesült Államokban éppúgy, mint Lodzban — a német nemzeti jövedelem összetevője; az argentiniai német gyáros áruai is a német nemzeti termelés növelésére szolgálnak; az iskolák, hol németül folyik a tanítás, a földkerekség bármely pontján a német kultúrközösség bástyái és a germán műveltség hirdetői, a német anyanyelvű választópolgárok száma és az általuk a bukaresti, kopenhágai, vagy varsói parlamentekbe küldött képviselők az egyetemes németiség politikai erejének, befolyásának tényezői.

Ez a könyv diadalmas himnusza a magát legyűrni nem hagyó németiségnek, mely meghirdeti a nemzeti gondolat győzedelmes erejében való hitet és bizakodást tudós, államférfi és politikus számára egyaránt, hogy „mindenen keresztül egyszer mégis csak ki

¹⁾ Verlag Deutsche Rundschau, Berlin.

kell vívni a németeknek a nap alatt azt a helyet, mely száma, ereje, képessége és munkája révén őt megilleti". *Winkler* professzor könyvével mindenestre új utakat nyitott; hogy a rengeteg adat között van kellő kritika nélkül felvett is, hogy a munka láza közben nem egyszer talán helyt nem álló megállapításokat is vont le, megérthető.

Ennél a kézikönyvnel is nagyobb szabásúnak ígérkezik az intézet előkészületben lévő újabb kiadványa, a „Statistisches Minderheitenhandbuch“, a kisebbségi népek statisztikai kézikönyve, amelyben Európának minden kisebbségi népéről a legfontosabb és legjellemzőbb adatokat kívánják összefogni.

Az intézet *tudományos személyzete* a vezető professzoron kívül egy asszisztensből, egy könyvtárosnőből és egy statisztikai tisztviselőnőből áll, aki egyúttal a titkári teendőket is végzi. A *felszerelés* az intézet fiatalágához és az elmúlt évek osztrák gazdasági viszonyaihoz képest meglehetősen elégségesnek mondható. A *könyvtár* több, mint kétezer kötetből áll, beleszámítva a füzeteket és brosúrákat is, ami pedig bizony ma még szinte a tekintélyesebb részét alkotja a kisebbségi irodalomnak. Ez a könyvállomány így tagozódik: a statisztika elmélete 106 kötet, békeszerződéses és egyes kisebbségek helyzetéről szóló emlékiratok és petíciók 36, évkönyvek, kisebbségi naptárak 151, kisebbségi kérdés elmélete 40, kisebbségi közgazdaság és politika 29 kötet, az egyes államok kisebbségeire vonatkozó könyvek: németek külföldön 14, Belgium 3, Danzig 6, Dánia 1, Elzász 7, Franciaország 10, zsidókérdés 6, Sz. H. Sz. állam 4, Szovjetország 6, Délamerika 2, Poroszország 60, Szászország 6, Németbirodalom 95, Svájc 75, Luxemburg 6, Magyarország 15, Cseh-Szlovákia 26, Lengyelország 49, Olaszország 31, Észtország 34, Bulgária 24, Macedónia 4, Románia 35, Lettország 18, Finnország 37, Memelvidék 3, Anglia 3, Norvégia 3, Ausztria 206 kötet stb. és 502 db. brosúra, ezek közé számítva azokat a füzeteket s tanulmányokat, melyek nem többek 60 oldalnál.

Az intézetnek rendszeresen 83 folyóirat járt tizenkét országból; ezek között: 55 német nyelvű, 14 francia, 4 angol és 4 magyar (közöttük a Magyar Statisztikai Szemle is). Az országonkint rendezett *térképgyűjteményben* 231 térképlap és atlasz van, közöttük 102 lapon az Osztrák-Magyar Monarchia 1:75,000 arányú térképlapjain felüntetve minden község többségi s kisebb-

ségi lakosságának anyanyelve. Különösen gazdag a felsősziléziai, a keletporoszországi és a csehországi gyűjtemény. Magyarországról 7 drb. térképe és a Teleki-Halász-féle atlasza van meg az intézetnek.

A *technikai felszerelés* a következőkből áll: két írógép, egy „Barrett“-rendszerű özszeadó- és egy „Tim“-rendszerű számológép, valamint egy Leitz-féle vetítógép, mellyel nemcsak diaprozítívet, hanem rajzokat, előadásokhoz készült tabellákat és könyvabrákat is lehet vetíteni. Maga az intézet, a Ringen, a Neue Hofburgban kapott elhelyezést, s egy nagy előadó- és szemináriumi dolgozóteremből, egy tanári, egy titkári, két könyvtári és egy térképszobából áll. Az intézetet ebben az új helyiségében 1928 február 28-án maga *Hainisch* köztársasági elnök nyitotta meg.

Az intézetnek munkásságához természetesen anyagi erőkre is szüksége van a forrásmunkák, a folyóiratok, a könyvek és térképek beszerzésére, a tisztán mechanikus számolási műveletek elvégzésére, az eredmények kinyomtatására. Maga az osztrák állam, mint egyik egyetemi intézetének, csak minimális összeggel tud támogatására állani, de életrehívott *Winkler* professzor az anyagiak összehozására egy támogató egyesületet — Gesellschaft zur Förderung des Instituts für Statistik der Minderheitsvölker an der Universität Wien, — mely tagdíjakkal és adományokkal igyekszik biztosítani az intézet fenntartásához szükséges összeget. Az egyesület élén dr. A. *Spitzmüller* báró, volt miniszter, az Osztrák-Magyar Bank volt kormányzója áll, alelnökei *Wettstein* és *Winkler* egyetemi tanárok. Tagjai rendes, alapító, és pártfogó tagok, a vállalt anyagi támogatás nagysága szerint; a tagok az intézet kiadványait ingyenesen vagy leszállított áron kapják. S mivel közöttük számosan vannak az egyes kisebbségi népekhez tartozóak, az egyesület választmányában módjuk van állandó kapcsolatot is találni és tartani egymással. A rendelkezésre álló összeget az elnökség juttatja el az intézet vezetőjéhez, aki annak felhasználásáról előzetes tervezet alapján, de utólagos elszámolással tesz jelentést. Az intézet tudományos munkásságára azonban az egyesületnek semmiféle befolyása sincs. Az államtól és fenntartóitól való ez a függetlensége, valamint az is, hogy egy világhírű egyetemnek egyik intézete *Winkler* professzornak ez az Intitútja, aminek révén kiadványai magukon hordják a pártatlanság és objektivitás tuda-

mányos bélyegét, rövid fennállása óta is már jó hírnevet és megbecsülést szereztek részére.

Három és félmilliónyi idegenbe szakadt magyar kisebbségi testvérünk sorsának javítása tőlünk is megköveteli, hogy *Winkler* professzor intézetét tőlünk telhetőleg támogassuk, hisz pl. a magyar kisebbségekre vonatkozó kiadványaink és adataink Bécsben sokkal hamarabb kerülnek külföldiek kezébe, mint minálunk, viszont éppen a magyar problémákra vonatkozóan igen szerény a könyvtár állománya. De meggondolásra való az is, hogy vajjon nem volna-e szükségünk nekünk magyaroknak is egy ilyen egyetemi kisebbségi intézetre s hogy

Thirring Gusztávnak 25 év előtti kezdetét¹⁾ folytatandó, mai magunkra hagyatottságunkban nem kellene-e nemzeti erőink megállapítása céljából feldolgozni a világ négy tája felé szétszórt magyarság egyetemes statisztikáját.

Vitéz Nagy Iván dr.

¹⁾ *Thirring* Gusztáv dr.: A magyarországi kivándorlás és a külföldi magyarság. (Budapest, 1904. X + 366 old.) — A háború előtti adatokat feldolgozta még *Laky* Dezső dr. is: A Magyar Szent Korona Országainak kivándorlása és visszavándorlása 1899—1913. Magy. Stat. Közlemények. Új s. 67. kötet. IX + 136* + 120 old.

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale.

Szakosztály ülések. — *Séances de sections.*

A Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság II. szakosztálya 1928 szeptember 21-én, délelőtt tartott ülést. Jelen voltak: *Blitz* Miksa, *Böhm* Emil, *Kecskeméti* Adolf, ifj. *Tasnády-Szűts* András, *Ullmann* Ödön, *Weimann* Géza, *Willheim* Artúr kereskedelmi tanácsosok és *Havas* Menyhért szakértő. Napirend előtt *Blitz* Miksa a gyarmatáruforgalomról a következő áttekintést nyújtotta:

Az elmúlt évben nagyobb változások e szakmában nem igen fordultak elő. Fontos szerepet játszott a brazíliai kávék áralakulása, amelyeket a brazíliai állam továbbra is szilárdan tartott, valorizációs berendezkedése folytán. Ennek folytán ez a cikk nagy emelkedéseken ment keresztül.

Brazília semmiesetre sem engedi meg, hogy nagyobb kínálat kapjon lábra, mert ami termési feleslegnek mutatkozik, azt ő felveszi és a termelőnek az ellenértéket kifizeti. Ilymódon a kereslet mindig túlszárnyalta a kínálatot és ennek természetes következménye az volt, hogy az árak lassan, de biztosan megcsilárdultak.

A kikötőhelyek tekintetében ma, a mi részünkre számbavehető békebeli állapotokkal szemben Trieszt helyett Hamburg kerekedett felszínre. Annak ellenére, hogy a távolság Hamburgtól hozzánk jóval nagyobb, mint Trieszttől, a németek által inaugurált versenyfuvar (Kampftarif) lépett életbe, amely nem drágább, mint a Trieszt-budapesti fuvar. Ennek ellenében a tengerentúlról érkező hajók jóval előbb kötnek ki Hamburgban, mint Triesztben és ezáltal az áruk gyorsabban érkeznek ide, mintha azok Trieszten keresztül menének.

Az üzletforgalom és az üzlet minősége a lefolyt évben egészségesebbre változott, amennyiben

a háború óta keletkezett különféle újabb vállalatok, melyek megbízhatóság tekintetében nem állottak meg helyüket, a verseny élessége folytán felborultak és így ma már a helyzet sokkal egészségesebbnek mutatkozik, mint a háború óta a mult évig volt.

Exportunk a megszállott területekre, sajnos, csak nagyon jelentéktelen mennyiségben volt, mert a háború befejezése után a hozzánk gravitáló vidékek: Felsőmagyarország, Erdély, Északkelet-Magyarország, amelyek a régi összeköttetéseket fenntartani akarták, az itten felmerült nehézségek folytán üzleteik lebonyolítása végett más irányban fejtették ki érdeklődésüket és ma már igen nehéz ezt helyrehozni. Egy reménységünk van még és ez volna a fumei kikötő, amelynél, ha megfelelő megértésre találunk, ugyanannyira kifejlődhetnék, mint a békeidőben volt. T. i. a hajóknak Fiuméba való kikötése folytán az árukat közvetlen a megszállott területekre lehetne szállítani, miáltal óriási fuvarmegtakarítás származnék és így a versenyt a külföldi cégekkel felvenni módunkban volna.

A hagymakereskedelem helyzetét *Pongrácz* Sándor ismertette:

Az 1926. évi termésű vöröshagyma, melynek értékesítési szezonja az 1927. év első három hónapjára is benyúlt, tartóssági szempontból sok kívánni valót hagyott hátra. E körülmény következtében a termelői és kereskedői kézen volt vöröshagyma mennyiségileg több, mint 50%-ban elpusztult és így a relative nagy termés a téli hónapokban mennyiségileg fenti okból és a nyári és őszi hónapokban eszközölt elszállítások folytán összezsugorodott. A kereslet élénk volt, hagymánk

a téli fagyot jobban állta, mint a nedvdúsabb német hagyma és így március végén az egész hagymakészlet elszállítása be is fejeződött.

Az 1927. nyarán betermelt vöröshagyma egészséges jó áru volt, bár a holdankinti termés hozam az előző évit nem érte el. 1927 elején a fokhagyma, részben a nagy termés, részben pedig a csökkenő kereslet folytán nem tudta magát tartani, az ár december végéig fokozatosan visszament és jó szerencsénk volt, hogy a Sz. H. Sz. állam az idén kivételesen mint erős vevő szerepelt, mert különben az 1928. elején bekövetkezett teljes árlemorzsolódás már 1927-ben, még nagyobb készletek mellett állott volna be. A fokhagyma üzlettelenségének főoka abban rejlik, hogy Amerika el volt látva és így az angol és holland cégek, kik fokhagymánkat rendszerint Amerika részére veszik, az idén nem léntek fel vevőként.

Az 1927. év elején nagy kereslet állt szemben a relative kis készletekkel. Ezzel szemben 1927 őszén a nagyobb termés folytán alacsonyabb árak voltak, mely az egységár kialakulására lefelé melegeleg volt befolyással.

A gyümölcsstermelés és gyümölcskereskedelem viszonyait *Kecskeméti* Adolf foglalta össze a következőkben:

Az 1927. év a termelés szempontjából a közepes évek közül való. Meggy, barack és szőlő kevés volt ugyan de almából és szilvából elég nagy volt a termés. Az árakkal a termelők meg voltak elégedve és a piacra került áru gyorsan volt elhelyezhető.

Zöldség- és főzelékfélékből jó volt a termés, bár tízszerannyi áru is könnyen volna elhelyezhető. Az uborkaexport az utolsó években igen erősen fejlődik s nagy kár hogy a faj nemesítésére nem fektetnek gondot, sőt megállapítható, hogy a minőség elfajzik, romlik.

A gyümölcskereskedelmi viszonyok 1927-ben javultak, amennyiben az árut haszonnal lehetett exportálni. Különösen külföldön igen erős propagandát fejtenek ki, hogy a nyersgyümölcs-fogyasztást fokozzák, amennyiben nagy vitamintartalmát dicsérik. Ez a körülmény is kellene, hogy arra serkentse gyümölcsstermelőinket, hogy fák ültetése útján szaporítsák bevételüket. A gyümölcskivitelnek beláthatatlan nagy esélyei vannak és a jelenlegi mennyiség húszszorosa is kedvezően volna értékesíthető.

Ugyanerről a kérdéstről *Benedek* Sándor is nyilatkozott:

Gyümölcs- és zöldségkivitelünk, sajnos, még mindig nem tud a modern európai színvonalra emelkedni. Ezt különösen a német piacokon látjuk. Míg Európa egyes államai az egyes zöldségfélékből 1000 vagónyszámra exportálnak, addig hazánk,

sajnos, még megközelítőleg sem tudja részét kivenni, minek okát elsősorban a primitíven visszamaradt termelésben leljük. Úgy termelésünk, mint kereskedelmünk technikailag és pénzügyileg nagyon le van gyöngülve. Ezen csakis komoly, gyors állami segítség tud változtatni.

A földművelésügyi minisztérium a ládabeszerzés megkönnyítésével a csomagolás és osztályozás kérdését helyes irányba terelte és ezáltal az exportörököt a termelés fokozására buzdította.

Termelőinknek a gyümölcsvédelem és a zöldségtermeléshez szükséges technikai eszközök előteremtéséhez szintén olcsó állami hitel nyújtása volna kívánatos, mert a magyar gazda ezek hiányában még a régi állapotot sem tudja fenntartani s állami segítség nélkül szinte lehetetlenné válik, hogy a modern olasz és holland termeléssel lépést tarthasson.

Földrajzi és klimatikai fekvésünk adva van, de sajnos, gazdasági szegénységünk a többi európai modern államokkal a tempót nem bírja.

A szakosztály ezek után a gyarmatárak és fűszerek, gyümölcsök, vetemények, zöldségek, és más növényi, élelmezési és élvezeti célokra szolgáló nyerstermékek, dohánygyártmányok, cukor, cukorrépa, cukorrépa mag, répaszelet 1927. évi egységértékeinek megállapításával foglalkozott.

Az Értékmegállapító Bizottság **XIII. szakosztálya**, 1928 október hó 19-én, délután fél 5 órakor tartotta ülését *Szurday* Róbert főtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: *Ausch* Gyula, *Eppinger* Károly, *Buday-Goldberger* Lajos dr. kereskedelmi tanácsosok, *Dániel* Ervin, *Greiner* M. Miksa, *Heinrich* Ignác, *Litzmann* Vilmos és *Fürst* György szakértők.

Napirend előtt *Szurday* Róbert kereskedelmi főtanácsos beható előadásban ismertette a szakosztály körébe tartozó szakmák 1927. évi világhelyzetét és üzletmenetét. A nyerspamutárakban január és október között nagyarányú emelkedés volt észlelhető, amelyet nem tudott kiegyensúlyozni az év végéig beállott újabb esés. A kereskedelem súlyosan érezte a rossz termés következményeit. Az ősz végén mind válságosabbá váló rossz üzletmenetet. Általánosságban a fogyasztóképesség 30 százalékos megcsappanását lehet számításba venni, aminek következtében jelentős egységdrágulás lépett fel. Ehhez járult az országos gazdasági krízis, amelynek legkiemelkedőbb momentumai közé a kereskedelem mostoha helyzete tartozik. A fennforgó nehézségek egyrészt az egyfázisú forgalmi adó hiányára, másrészt a nagykereskedelemben eddig szokatlan mérvű deleredere üzletkötésekre vezethetők vissza. Érdekes tünet, hogy míg augusztusig a külföldi import csökkenése 5 százalék, addig a belföldi

gyártás 30—35 százalékkal esett vissza. Ha magyarázatképen fel is tesszük azt, hogy a fogyasztásra kerülő behozatalnak mintegy 10 százaléka fényűzési cikk, mégis a fentjelzett jelenségnek magyarázatául csak azt fogadhatjuk el, hogy a behozatalunk legnagyobb része tulajdonképen hitelimport áru formájában. Ugyanis azok a belföldi kereskedők, akik hazai hitelkereteiket már kimerítették, a külföldről szintén hitelbe behozott áruk eladási árából fedezik itthon fennálló adósságaikat. Az előadó fontosnak tartja, hogy illetékes tényezők nagy figyelmet szenteljenek a kivitel kérdésének. A hazai textilipar ha ki akarja használni teljes termelési kapacitását, rá van utalva arra, hogy termékeit a külföldön helyezze el, minthogy a hazai kereskedelem felvevőképességének határait már elérte. A rossz valorizáció következtében a kereskedelem nem oly arányban tőkeerős, mint békében, aminek folytán üzletmenetét is más alapra kell helyezni. Jelen helyzetében ugyanis csak a nagyfogyasztás és az ezzel járó gyors pénzforgatás oldhatná meg a válságot. Ennek feltételeit azonban az országot megeseonkító szerencsétlen békekötés elvette tőlünk, úgyhogy egyedüli kivezető útnak a kivitel fokozása maradna meg. Rámutat arra a politikai fontosságra is, amelyet ily irányú fejlődés a megszállott területekkel való kapcsolat bensőségessevé tévése által magában rejt. Az elnök szavaira *Eppinger* Károly reflektált. Szintén hangsúlyozta a forgalmi adó kérdés rendezésének fontosságát. A szakosztály ezek után a nyerspamut, pamutvatta, pamutfonalak és pamutzövetek 1927. évi egységértékeinek megállapításával foglalkozott.

A III. szakosztály a folyó évi szeptember 27-én tartotta ülését, amelyen *Jeszzenszky* Pál udvari tanácsos, szakosztályelnök elfoglaltsága miatt *Schwarz* Ármin kereskedelmi főtanácsos elnökölt. Jelen voltak *Bárkány* Leó, *Gesztesy* Nagy László dr., *Haranghy* Endre, *Hegedüs* Vilmos, *Hirsch* Nándor, *Lóránt* Béla, *Schmidt* Richárd, *Stux* Sándor kereskedelmi tanácsosok és *Vas* Izidor bizottsági szakértő.

A szakosztály a gabona, hüvelyesek és őrlemények 1927. évi értékének megállapítását tárgyalta. A szakosztályelnök megbízásából *Zádor* Félix kereskedelmi tanácsos az említett áruk forgalmának és árviszonyainak általános helyzetét vázolta. Többek között a következőket adta elő:

Midőn az 1927-es év termését és annak értékesítését kívánja vázolni, tulajdonképen két év hatóereinek befolyását kell kimutatni, az 1926. évi termés áralakulásának második részét és az 1927. évi termés első részét.

Ami az áralakulást illeti, az 1927-es év már viszonylag magas árakkal kezdődik és ezek a ma-

gas árak az év első felében, melyek még az 1926. évi termésre vonatkoznak, további jelentékeny mértékben fokozódnak. A tiszai 77 kg-os búza 1927. évi januári átlagára 32'45 P, ez az ár már februárban 34'30 P-re, márciusban 35'— P-re és az április időleges visszaesése után 34'30 P, májusban 35'10 P-re emelkedik. Júniusban az új termés kezdődő elővételeinek, valamint a javuló terméskilátásoknak hatása alatt a búzaár visszaesik 31'65 P-re, majd júliusban az 1927. évi új áru 29'75 P-ös árral indul. Minden évben újra szembevetendő jelenség, hogy a termésértékesítés kezdetén a hirtelen felmerülő tömeges kínálat folytán az árak a koraőszi hónapokban visszaesnek, éppen ezért feltűnő, hogy az 1927-es évben ez a visszaesés aránylag csak igen csekély mértékben tapasztalható. A júliusi 29'75 P-ös átlagárral szemben már az augusztusi átlagár 30'72 P és az év hátralevő hónapjaiban is a búzaár mindig 30'— P fölött marad. Összehasonlításul felemlítem, hogy az 1927. évi termésű 77 kg-os tiszai búza ára 1928 június 30-án 33'18 P, augusztus 31-én pedig 26'65 P. Míg tehát 1927-ben az ő- és újáru árkülönbözet maximuma kereken 4'— pengő, a különbség 1928-ban kereken 6'50 pengő.

Rozsban az áralakulás nagyjában hasonló. Az éveleji magas árak az év első felében még tovább igen erős mértékben emelkednek és bár az új termés értékesítésének kezdete itt is árviszsaesést idéz elő, ennek az árvesztésnek egy jelentékeny része az őszi és téli hónapok tartós emelkedése folytán újra visszatérül.

Ugyancsak jelentékeny emelkedés tapasztalható a takarmánycikkek áralakulásában is. Ezek közül a tengerinél nem tapasztalható a kora őszi hónapok árviszsaesése, egyrészt abból az okból, hogy e cikk termésének behordása lényegesen későbbi időpontra esik a többiénél, másrészt pedig az 1927. évi tengerihozam annyira átlagon aluli, hogy a szükséglet sürgős volta biztosította az árak magas szintjét.

Az 1927. évi termés értékesítése nagy és sürgős árukínálattal indult ugyan, azonban ez a kínálat és ennek folytán a forgalom is meglepő gyorsan visszaesik. Ennek okai egyrészt abban keresendők, hogy már az 1926. évi termés is várakozáson aluli volt, ennél fogva a termelő pénzszükséglete az új idény kezdetén fokozott és nagyobb összegű, másrészt a gyors csökkenés arra vezethető vissza, hogy az 1927. évi termésből eredő készletek is az átlagosnál kisebbek és a takarmánycikkek gyenge hozama folytán a kenyérmagvak egy jelentékeny hányadát takarmányozási célokra tartják vissza. Jelentékenyen latba esik továbbá az a körülmény is, hogy a termés egy részét a termelők

már az év első felében elővételben eladták, egy másik részét pedig későbbi ármegállapításra malmokban és tárházakban betárolják. Említésre méltó az a körülmény is, hogy a gabonakereskedelem a rendelkezésre álló készleteket hosszú ideig túlbecsüli és csak az igen korán meginduló új termésre szóló hitelgénylések, valamint az 1928 tavaszán beálló hirtelen és igen nagy mértékű forgalomcsökkenés mutatják világosan az 1927. évi termés gyengébb eredményét. A magasabb átlagárak ugyan látszólag a termelők érdekeinek előnyösek, valójában azonban a kisebb mennyiség ezt az előnyt túlkompenzálja és azonkívül a takarmánycikkek nagymérvű áremelkedése a mezőgazdaság egyik fontos ágát, az állattenyésztést komolyan veszélyezteti, illetve azt igen sokszor veszteségesé teszi.

A külkereskedelem alakulása azt mutatja, hogy az árpa kivételével a kivitel az összes cikkekben csökken és a csökkenés mértéke aránylag legkisebb a búzánál (a különbség az előző év kivitelének 23%-a) és a legnagyobb tengeriben, ahol a differencia 76%.

A liszt kivitel alakulása nem követi a gabonakivitel csökkenését, hanem körülbelül az 1926-os év színvonalán mozog.

Külön kérdés és vizsgálat tárgya volna, hogy vajon a fenti adatokban foglalt külkereskedelem az adott viszonyok között elérhető maximumot jelent-e, vagy sem. Nem akar itt ennek a bonyolult kérdésnek a részleteivel foglalkozni, csak megemlíteni kívánja, hogy a gabonatermés fent vázolt kedvezőtlen alakulása csak részben vezethető vissza természeti faktorokra. E mellett a magyar gabonatermés alakulására döntő befolyással volna a minőségjavítási akció. Ezenkívül állandóan égető és megoldásra váró probléma a mezőgazdasági hitel, és nem utolsósorban a mezőgazdasági termékek szállításának kérdése. Mindhárom kérdés megoldása csak állami akció keretén belül képzelhető el. Módot kellene találni arra, hogy a termelés technikája különösen a most nagyobb számban szereplő kistermelőknél javítások, ami egyszerre mind a termékek minőségének javulását is eredményezné, és ezzel külkereskedelmünk számára is megnyitná az egyedül lehetséges fejlődés útját. Ehhez azonban az is szükséges, hogy a termelőnek termelése intenziválására rendelkezésre álljon az a tőke, mely ehhez szükséges és végül fontos az is, hogy termékei oly fuvartételek mellett kerüljenek a külföldi és belföldi piacra, melyek biztossá teszik, hogy termékei a külföldi konkurenciával szemben versenyképesek legyenek.

Zádor kereskedelmi tanácsos jelentése után a szakosztály áttért az egyes tételek értékének vizsgálatára. Minthogy a bizottsági tagok a legfontosabb tételekre már évközben havonként szolgáltatnak értékatadatokot, a tételek legnagyobb részénél

elfogadták az előzetesen megállapított értékeket, csak néhány tételnél módosították jelentéktelen mértékben azokat.

Az Értékmegállapító Bizottság I. szakosztálya szeptember 27-én tartott ülést *Mutsenbacher* Emil dr. kereskedelmi főtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: *Braun* Alajos, *Gesztesy-Nagy* László dr., *Haranghy* Endre, *Hérs* Lajos, *Kienast* Ferenc és *Leicht* Zsigmond kereskedelmi tanácsosok és *Cseh* Ödön meghívott tag. Napirend előtt *Demkó* Dezső terjesztett elő jelentést a Budapestről exportált vágómarhák termelési, fogalmi és árviszonyairól.

A magas takarmányárak és az állatértékesítő lehetőségek bizonytalansága miatt a vágómarhailizálás nem volt hasznozható. A kiszállításra került vágóállatok minősége átlagban közepes volt, mert a prima minőségű áru külföldön nem tudott megfelelő áron vevőt találni.

A budapesti vágómarhavasárról a jelentési évben 50%-kal kevesebb vágómarhát exportáltak kereskedőink, mint az 1926. évben. Az export csökkenésének oka, hogy Románia, Lengyelország olcsóbb termelésével szemben a magyar marha drágább termelési költségével még jobb minősége ellenére sem tudott versenyezni. Ehhez járult magas vasúti tarifánk és hogy egyes államok a bevétel ellen vámokkal és állategészségügyi intézkedésekkel védekeznek. Károsan hatott exportunkra az állatforgalmi adó is, mert annyi haszonnal kereskedőink sokszor megelégedtek volna.

Az export emelkedésére biztató tünet, hogy pénzügyi kormányunk tervbe vette, hogy a kivitelre került állatok után az állatforgalmi adót vissza fogja téríteni, amivel a kivitel megkönnyíti.

A budapesti vágóállatvásárról kivitelre került állatoknak több mint fele Olaszországba ment a tavaszi hónapokban.

A budapesti vásár árviszonyai az exportra befolyással nem voltak. Az árak 1927-ben állandó emelkedő tendenciát mutattak. Az exportlehetőség Budapestről csak nagyobb, a pesti szükségletet felülmúló felhajtás mellett van meg.

A félsertés és sertéshús országos exportjából Budapestről az ország exportjának 19%-a került kivitelre. A félsertés exportjának csökkenése — később egész megszűnése — a német vámoknak 50%-kal való felemelésére és a német belső tenyésztés emelkedésére vezethető vissza.

A sertéshús exportjának Ausztriába való megszűnésének okát, a Lengyelországból érkező nagy sertéstömegnek a bécsi piacon való elhelyezésében találok.

Ezen felül e nemű exportunk csökkenése is a fentebb, az élőállatok kivitelének csökkenésénél említett okokra vezethető vissza.

Az általános vágómarhakivitelről *Braun* Alajos számolt be.

A vágómarhakivitelek az elmúlt évben nem voltak nagy jelentőségűek. Ausztriába csak néhány hónapon keresztül — azt is szórványosan — szállítottak vágóállatot a budapesti vásárról kisebb mennyiségekben. Cseh-Szlovákiába egész éven át volt kisebb mérvű kivitelünk, míg Olaszországba szintén csak néhány hónapig tartott a kivitel.

Az Ausztriába, Svájcba, valamint Olaszországba irányuló hízóállatkivitelünk túlnyomó részét vidéki uradalomokban szerezték be exportöreink.

Az elmúlt évben külföldre szállított hízóállatok eladása kedvezőtlen eredménnyel végződött, mivel Románia, a Sz. H. Sz. állam és Lengyelország olcsóbb termelésével szemben, a magyarországi drágább termelési viszonyok, a nagy fuvardíjak, valamint a forgalmi adó miatt nem voltunk versenyképesek. Hízóállataink főelhelyezési piaca a múltban állandóan a bécsi piac volt, de már sajnos, az elmúlt évben exportöreink a drága beszerzési árak miatt, képtelenek voltak a fentebb felsorolt országok erős konkurenciájára következtében állataikat ott illő árban elhelyezni és így lassankint kiszorítanak bennünket az összes kiviteli piacról.

Exportöreink kénytelenek voltak újabb piacot keresni állataik részére és így a nagy költséggel és kockázattal járó Milanó és Róma piacait hízó állataikkal elárasztani, ami rájuk nézve elég gyakran katasztrófális veszteséggel végződött.

Kivitelünk érdekében megszívlelendő lenne a kormány részéről a fuvardíjak mérséklése, valamint a kivitelre irányuló állatoknál a forgalmi adó eltörlése. Nagy uradalomok és a közép gazdaságok, buzdítva az 1926-ban elért szép eredmények által, az elmúlt évben ismét nagy mennyiségeket hizlaltak.

A hizlálókra az elmúlt év, az 1926. évhez hasonlóan, ismét kedvező eredménnyel járt, mivel az exporttal foglalkozó kereskedők egymást hajszolva, erős konkurenciát fejtettek ki és egymást túllícitálva, felhajtották a hízómarha árakat.

Az elmúlt évben gazdáink a gazdaságaik céljaira szükségelt igás és hizlálásra alkalmas ökröket magas árak mellett voltak kénytelenek vásárolni, mivel a belföld, valamint a külföld részéről állandóan nagy kereslet volt észlelhető.

A baromfi- és tojáskivitelről *Leicht* Zsigmond terjesztett be jelentést.

A) *Baromfi*. Legfontosabb fogyasztópiacaink: Ausztria, Németország és Nagy-Britannia voltak.

Ausztriába főleg hizott libát, kacsát és élő csirkét, Németországba hizlalt vágott csirkét, élő leves-tyúkot és csirkét, hizott libát és pulykát. Nagy-Britanniába pedig hizott csirkét és pulykát exportáltunk. Az Ausztriába irányuló export nem mondható rentabilisnak, ami az olcsóbb Sz. H. Sz. állambeli áru versenyének a következménye, a Németországba irányuló export rentabilitása kielégítő volt, különösen hizlalt vágott csirkében, dacára a mindinkább erősödő orosz versenynek, ami annak az örvendetes körülménynek tudható be, hogy a magyar áru minőségét többre becsülik és magasabb áron is szívesebben vásárolják, mint az orosz árut. Az angliai exportból a pulykaüzlet kedvezőtlenül végződött, aminek oka a karácsonyi piac előtt váratlanul bekövetkezett enyhe és csapadékos időjárás volt. A pulyka eladási ára e miatt 13—14 shillingről hirtelen 9—7 shillingre zuhant és így is tekintélyes árutételek maradtak eladatlanul, amelyeket karácsony után csak nehezen és nyomott árakon lehetett értékesíteni. A hizlalt vágott csirke eladása — az áru kiváló minőségénél és szakszerű kezelésénél fogva — kielégítő volt. Az árak 13—16 shilling között változtak angol fontonként. Megemlítendőnek tartom, hogy 1927-ben is rendszeres exporttevékenységet fejtett ki néhány cég Spanyolországba, ahol szívesen és kielégítő árak mellett veszik a hazai élő baromfit. Az említett viszonylatokon kívül Svájcba, Olaszországba és a cseh fürdőhelyekre is exportáltunk mindennemű baromfit körülbelül ugyanolyan mértékben, mint az előző évben. A baromfiexport lebonyolítása elé az 1927. évben nagyjában nem merültek fel akadályok, az egyes fogyasztópiacok behozatali vámtételei alig változtak, a vasúti szállítási viszonyok pedig nem adtak okot panaszra.

B) *Tojás*. A tojásexport rentabilitása az elmúlt évben nem volt kielégítő, sem az elért árak, sem az exportált mennyiség tekintetében. Az áralakulásra elsősorban az orosz, másodsorban a lengyel tojás versenye volt kedvezőtlen befolyással, amihez hozzájárult az a körülmény, hogy a legfontosabb exportterületeinken, nevezetesen Ausztriában és Németországban intenzív tevékenység folyik az ottani tojástermelés fokozására, aminek az eredményei mindinkább éreztetik hatásukat. Németország egyes vidékein a tojástermelés már annyira fokozódott, hogy a múlt év egyes időszakában tekintélyes mennyiségek exportra kerültek. Károsan befolyásolja a magyarországi tojásexportot az a sajnálatos jelenség, hogy a magyar tojás minősége évről évre gyengül, úgyhogy a magyar exportcégek a magyarországi produktumból nem képesek oly márkát kidolgozni, amely a bácskai, bánáti, stájer márkákkal felvehetné a versenyt, miáltal ezek az

utóbbiak a magyar tojást sok fontos piacról kiszorítják, amihez még meg kell jegyezni, hogy az éles verseny következtében a hazai tojás bevásárlási ára semmivel sem alacsonyabb az itt említett jobb provenienciák beszerzési árainál. Tekintettel arra, hogy a tojásexport kereskedelmi mérlegünkben igen számottevő helyet foglal el, nem lehet eléggé hangsúlyozni annak a fontosságát, hogy a kormány megfelelő intézkedésekkel tegye lehetővé a tojás minőségének javítását, mert ebben az esetben a tojásexport nemcsak, hogy nem fog visszafejlődni, hanem évről évre fokozódni fog.

Végül *Herz Lajos* a szalámi ipar helyzetét ismertette.

Ha az 1927. év külkereskedelmi adatait az előző év adataival összehasonlítjuk, megállapítható, hogy az ipar helyzete súlyosbodott.

Az ipar exportja az elmúlt évben kerek 15%-kal csökkent. Kivételünk ily tekintélyes visszaesése főleg annak tudható be, hogy az annyira várt kereskedelmi szerződések nagy csalódást hoztak. Kormányunk súlyos áldozatot hozott, hogy exportcikkeink vámját Ausztria és Cseh-Szlovákia mérsékelje. A mérséklés meg is történt, de csak látszatra. Ausztria a szalámi vámját 100 aranykoronáról 60 aranykoronára mérsékelte, de ugyanakkor felemelte a bevitelnél fizetendő forgalmi adót 5·5%-ra, úgyhogy a vámmérsékléssel megtakarított összeg nagyobb felét felemésztette a felemelt forgalmi adó. Csehország a 700 cseh koronás vámot 350 cseh koronára mérsékelte, de ugyanakkor luxuscikknek minősítette a magyar szalámit, mely után a bevitelkor 12% fényűzési adó fizetendő. A magyar szalámiipar számára a cseh kereskedelmi szerződés csak azt az eredményt hozta, hogy amit a vámon megtakarít, kifizeti most fényűzési adó címén.

Természetes következménye ennek a már prohibítív jellegű vámvédelemnek, hogy úgy Ausztriában, mint Cseh-Szlovákiában egymásután alakultak és alakulnak még mindig a „magyar“ szalámigyárak, melyek évről évre fejlesztik üzemüket és mindjobban szorítják vissza a magyar ipar termékeit. És ebben a törekvésükben a vámvédelmen kívül még egy más körülmény is támogatja őket. Lehetetlen nagy szomorúság nélkül megállapítani, hogy Ausztriában, mely sertéstermékekben csaknem 100% erejéig importra van utalva, az 1927. év folyamán állandóan 15—20%-kal olcsóbb volt a sertéshús, mint a termelő, exportfőlösléggel rendelkező Magyarországon. Ausztria nyitott kapu a világ sertés- és sertésterménei feleslegének. Lengyelország, a Sz. H. Sz. állam, Románia, de még a távoli Németalföld és Dánia és újabban Németország az élősertések ezreit exportálják ide, sertéstermékeket pedig, főleg zsírt, az említett államokon kívül még Amerika is szállít. Ebből a világ-

versenyben Ausztriának már földrajzi fekvésénél fogva is predestinált szállítója, Magyarország, mindinkább kiesik, mert minden államnál legdrágábban Magyarország termel. Ha ez a természetellenes állapot nagyrésztben a Trianoni békekötés számlájára írható, kétségtelen, hogy tervszerű gazdasági politikával Magyarország sertéstermelése akként lenne irányítható, hogy a termelés költsége a többi exportáló államokénál ne legyen nagyobb. A hízlalásra szolgáló olcsóbb kukorica kérdése, a különböző sertésbetegségek elleni kötelező védőoltások, az állat és általános forgalmi adó rendezése mind oly kérdések, amelyek gyors megoldást várnak, mert csak ezeknek a megoldása fogja a termelési költségeket mérsékelni, a többtermelést előmozdítani és az országot a sertés és sertéstermékek exportjában arra a magas pozícióra juttatni, amelyen Trianon előtt állott. És ezeknek a kérdéseknek megoldásától függ a magyar szalámi ipar további sorsa. Ha a magyar szalámi ipar nem lesz képes a belföldön olcsóbb nyersanyaghoz jutni és ezzel ellensúlyozni a külföld prohibítív vámjait, évről évre jobban vissza fog szoríttatni a külföldi piacokról és előbb-utóbb már csak azt produkálhatja majd, amit a belföld felvenni képes lesz. Az 1927. év őszén megindult és a folyó év március havában befejezett gyártási idény az 1928. évre bizonyára más exportadatokat fog eredményezni. 1927 évi őszén a magyar sertés már csaknem teljesen elvesztette exportpiacait. Németországot teljesen elvesztette, sőt Németország pár év alatt odafejlesztette sertésenyésztését, hogy nemcsak belföldi szükségletét tudja kielégíteni, de mindnagyobb exportfeleslegeket mutat fel. Ausztriában a már említett államok olcsó áraival nem állta a versenyt, a magyar erősen megcsappant sertésállomány tehát a belföldön keresett elhelyezést. A nagy kínálat csak a zsír- és szalonnaárakat tudta leszorítani és ha az 1927—28. gyártási idényben bőségesen volt is sertéshús, ennek ára erősen a világparitás ára felett állott. A nagy kínálat nem hozta meg az árak mérséklését, mert a szalámiiparnak csak néhány hónap áii termelés céljából rendelkezésére és így nincs ideje kivárni, míg a nagyobb kínálat az árak nivellálását eredményezi. Az ipar a sertéshústöbbletet felvette, a termelést fokozta és most tolytatja nagy küzdelmével az osztrák és cseh vámmal és olcsóbb nyersanyaggal védett szalámigyárakkal. A többtermelésnek megfelelően az 1928. évben a szalámi exportja mennyiségileg kétségtelenül nagyobb lesz, hisz a gyártott többletet Csonkamagyarország nem képes konzumálni, azt okvetlenül exportálni kell. De ezt a mennyiségbeli kiviteli többletet nem lehet majd nemzetgazdasági szempontból a vagyoni oldalon elkönyvelni. Az osztrák és cseh gyárak a már

többször említett vámvédelem és olcsóbb nyersanyag következtében annyira előnyös helyzetben vannak, hogy mikor a magyar gyárak már 30%-ot veszítenek, ők még mindig megkapják önköltségi árukat. Ebből látható, mily éles versenyt folytathatnak velünk szemben. *És ily verseny jegyében indul az 1928-as export-idény, mely ugyan numerikus exportemelkedéssel, de egyben a gyárak nagy anyagi áldozatával fog végződni. Ez az áldozat olyan jelentős, hogy azt csak egyszer hozhatják meg a gyárak;* a kormányzat feladata, hogy a fent

kijezett úton a termelési költségek csökkentésével segítse elő az ipar boldogulását.

A szakosztály ezek után az élőállatok, állati nyerstermékek élelmezési célokra, kolbászárúk és húskonzervek, csont, vér és másutt fel nem sorolt állati termékek 1927. évi egységértékeinek megállapításával foglalkozott.

A bizottság elnökségét az üléseken *Farkas János* dr. min. osztálytanácsos, a bizottság helyettes elnöke képviselte, az előadó *Sibelka-Perleberg Artúr* dr. miniszteri segédfogalmazó volt.

Svájc gazdasági adatai.

Données économiques de Suisse.

Svájc lélekszáma az 1910. évi népszámlálás szerint $3\frac{3}{4}$ millió volt, az 1927-re kiszámított népesség nem egészen 4 millió. A házasságkötések arányszámának a világháború utáni átmeneti emelkedése itt is tapasztalható, az arányszám az utóbbi években 7·1—7·3-ig esett vissza, de még mindig meghaladja az 1913. évi arányszámot. Az *élveszületések* arányszáma nemzetközi viszonylatban kedvezőtlennek mondható: jelenleg 17·5. Az *élveszületési* arányszám esése az utolsó másfél évtized alatt igen jelentékeny, 1913-ban még 23·2 volt az arányszám. A születések nagymérvű csökkenését csak kis mértékben ellensúlyozza, hogy a *halálozási arányszám* az újabb években néha a 12-t sem érte el, míg a háború előtt s még 1920-ban is 14-en felül állott. Az előbb elmondottaknak megfelelően Svájc *természetes szaporodási* aránya az országok között egyike a legrosszabbaknak: legutóbb alig haladta meg az 5-öt, holott 1913-ban 8·9 volt.

A *munkanélküliség* kétségtelenül javuló tendenciája kiténik abból, hogy 1927-ben a munkanélküliek száma 14 ezeren alul maradt, holott 7 évvel korábban még csaknem ötször ennyi volt a számuk.

A *mezőgazdasági főtermények* közül a *búza* vetésterülete a háború előtti átlaghoz képest, amely 42·4 ezer hektárt tett, 1926-ban felemelkedett 51·5 ezer hektárra. Körülbelül ugyanennyi az 1927. évi vetésterület is (a kétszeres vetésterületének a táblázatban beszámított adata nélkül). A *búzatermés*, mely a háború előtti színvonalat a jelen évtized legtöbb évében meghaladta, a leggyengébb az 1922. évben volt. A *rozstermelés* a háború után stagnálni látszik, az 1909—13. évi 471 q-ás átlaggal szemben az 1920 utáni évek termése 400 q körül ingadozik. Az *árpatermelés* adatai emelkedést mutatnak; az 1927. évi termés 127 ezer q volt. A *zabtermelés* feltűnően alásiett a háború utáni években. A békeátlag megközelítette a 700 ezer q-t, a háború után már csak 400 ezer q körül mozog. Hasonló arányban esett vissza a zab vetésterülete is. A *ten-*

geritermelés, amely Svájcban kisebb jelentőségű, a háború szorosán követő években igen intenzíven folyt, 1920-ban a 70 ezer q-t is meghaladta. A terméseredmények jelenleg is nagyobbak, mint a háború előtt, holott a vetésterület adatai aránylag kicsinyek, ami a belterjesség fokozására utal. A *burgonyatermelés* nagyjában megtartotta régi szintjét (évi 6·7 millió q). Igen kedvezően fejlődött a *cukorrépatermelés* is. A legújabb adatok mind a vetésterületnél, mind a termelésnél (évi félmillió q) meghaladják a háború előtti átlag kétszeresét.

A *külforgalom* élénkülést mutat, amiben bizonyára nagy része van az áremelkedésnek. Az ország állandóan passzív külkereskedelmi mérleget mutat fel. Az 1927. évi kivitel értéke meghaladta a 2 milliárd svájci frankot, a behozatal ennél több mint félmilliárd frankkal volt nagyobb.

A *közlekedési adatok* körében feltűnő a *távíróvonalhosszának* nagy esése. Ez a rádió elterjedésére vezethető vissza. A távíró jelenlegi ezer km-es vonalhossza egyharmada sincs a békebeli hosszúságnak. Ezzel szemben a *telefon* vonalhossza — ma 30 ezer km — jelentékenyen emelkedett, a telefonállomások száma pedig megduplázódott. Az *automobilállomány*, mint világszerte mindenütt, Svájcban is erősen megnövekedett. 1914-ben a gépjárművek száma a 12 ezeret sem érte el, 1927-ben 85 ezeret tett.

A *pénzügyi* adatok azt tanúsítják, hogy az ország a gazdasági világválság hatásait aránylag kevésbé érezte meg.

Az *állami költségvetés* tételei háromszorosra emelkedtek. A *takarékbetétek* állománya 1920 óta több, mint 50%-kal emelkedett. A *bankkamatláb* 3 és fél százalékra szállott alá, a békebeli kamatlábnál is alacsonyabbra. A *nagykereskedelmi index* a háború utáni magas nívójáról fokozatosan alásiett s ma már csak 42%-os drágulást mutat 1913-mal szemben. A *megélhetési indexszám* 1922 óta stabilitást mutat (160 körül van a 100-as békeindexhez képest).

Svájc gazdasági jelzőtáblája. — *Tableau économique de la Suisse.*

Megnevezés — Désignation	Egy- ég Unité	1913	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Népesség — Population										
Lélekszám — Population	1.000 élelek — âmes	1) 3.765	3 877	3.884	3.892	3.902	3.918	3.936	3.959	3.979
Házasságkötés — Mariages	‰	6.9	9.0	8.4	7.7	7.6	7.3	7.1	7.1	7.3
Élveszületés — Nés-vivants	‰	23.2	20.9	20.8	19.6	19.4	18.8	18.4	18.2	17.5
Halálozás — Décès	‰	14.3	14.4	12.7	12.9	11.8	12.5	12.2	11.7	12.4
Természetes szaporodás — Accroissem. naturel	‰	8.9	6.5	8.1	6.7	7.6	6.3	6.2	6.5	5.1
Munkanélküliek — Chômeurs	száma nombre	.	.	65.164	53.463	26.873	11.419	17.027	17.900	13 701
Mezőgazd. — Agriculture										
Bevetett terület Superficie ensemencée										
			Terület — Territoire 41.294 km ²							
Búza — Froment	1.000 ha	2) 42.4	48.0	45.0	41.8	42.3	42.3	42.6	51.5	3) 70
Rozs — Seigle	‰	24.3	21.1	20.0	22.3	19.4	19.4	19.2	19.9	20
Árpa — Orge	‰	5.2	7.2	6.6	6.5	6.4	6.4	6.3	6.5	6
Zab — Avoine	‰	32.7	22.5	21.2	20.5	20.6	20.4	19.8	20.5	20
Tengeri — Maïs	‰	1.3	2.3	1.9	1.6	1.6	1.5	1.5	1.4	1
Burgonya — Pomme de terre	‰	46.5	49.8	45.7	45.3	44.7	44.7	44.7	47.9	48
Cukorrépa — Betterave à sucre	‰	0.7	0.7	1.2	1.2	1.2	1.3	1.4	1.6	2
Termés — Production										
Búza — Froment	1.000 q	938	1.015	973	643	978	847	957	1.096	3) 1.628
Rozs — Seigle	‰	471	412	396	430	418	364	417	402	421
Árpa — Orge	‰	96	135	120	105	124	113	116	123	127
Zab — Avoine	‰	694	452	441	358	444	391	391	451	444
Tengeri — Maïs	‰	29	71	56	47	42	40	45	33	39
Burgonya — Pomme de terre	‰	6.713	7.690	6.905	6.755	6.857	5.400	7.400	6.100	6.700
Cukorrépa — Betterave à sucre	‰	235	280	424	340	320	450	432	505	500
Keresk. és közlekedés Commerce et communications										
Behozatal — Importations	millió mil- lions fr.	1.920	4.243	2.296	1.914	2.243	2.504	2.633	2.414	2.564
Kivitel — Exportations	‰	1.376	3.277	2.140	1.762	1.760	2.070	2.039	1.836	2.023
Vasútvonalhossz — Longueur des chemins de fer	km.	1) 5.065	5.772	5.775	5.781	5.800	5.808	5.808	.	.
Távíróvonalhossz — Lon- gueur des lignes télégraph.	km.	3 506	2.642	2.531	2 361	2.061	1.724	1.421	1.004	.
Távíróhivatalok — Bureaux télégraphiques	száma nombre	2.315	2.336	2.323	2.321	2.312	2.359	2.466	2 569	.
Telefonyonalhossz — Lon- gueur des lignes téléphoniq.	km.	22 777	27.065	28.036	28.374	28.887	29.324	29.453	29.980	.
Telefonállomások — Abon- nés de téléphone	szám 1000 nombre	96.5	152.0	162.6	167.4	177.4	186.3	196.8	206.8	.
Gépjárműállomány — Effectif des véhicules à moteur	szám nombre	3) 11.835	20.412	.	30.554	33.549	44.457	57.186	70.713	85.000
Pénz és hitel Monnaie et crédit										
Allami bevételek — Recet- tes de l'Etat	millió mil- lions fr.	100.5	177.4	189.6	235.5	253.4	282.9	299.0	3) 313.8	3) 313.5
Allami kiadások — Dépens- es de l'Etat	‰	105.8	276.9	317.2	314.9	298.9	304.5	308.0	323.1	327.5
Aranykészlet — Encaisse d'or	‰	170	543	550	535	537	506	467	472	517
Takarékbetétek — Dépôts d'épargne	‰	.	1.053	1.137	1.249	1.353	1.358	1.421	1.475	1.567
Bankjegyforgalom — Billets de banque en circulation	‰	314	1.039	1.015	977	983	914	876	874	917
Bankkamatláb — Taux en banque	‰	4.8	5	4.4	3.4	3.5	4	3.9	3.5	3.5
Nagykeresk. index — Indice des prix de gros	1913 = 100.	100	—	191	168	181	175	162	145	142
Megélhetési index — Indice du coût de la vie	‰	100	224	200	164	164	169	168	162	160
A svájci frank árfoly. dollár- alapon — Cours de change du franc suisse sur base-dollar	‰	100	114	111	101	107	106	100	100	100

1) 1910. évi adat. — Donnée p. 1910. — 2) 1909-13. évi átlag. — Moyenne 1909-1913. — 3) Kétszeressel együtt. — Y compris le méteil. — 4) 1914. évi adat. — Donnée p. 1914. — 5) Előirányzott költségvetés. — Prévission budgét.

Összefoglaló helyzetjelentés. Résumé de la situation en Hongrie.

Népmozgalom. — Munkanélküliség. — Gépjárműállomány. — Áralakulás. — Pénzügyi betétek. — A részvények értéke. — Fizetési képességek. — Váltóóvások. — Gazdasági jelzőtábla. — Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Chômage. — Effectif des véhicules à moteur. — Formation des prix. — Dépôts en banque. — Indice des actions. — Insolvabilités. — Lettres de change protestées. — Tableau économique. — Graphiques au tableau économique.

Mouvement de la population. En septembre 1928, le nombre des nouveaux mariés (5466, 7·8⁰/₁₀₀) s'est élevé de 11·2% par rapport au mois correspondant de l'année dernière et de 39·5% par rapport au mois précédent. Les naissances vivantes (18.745, 26·8⁰/₁₀₀) ont été supérieures de 1·4% au mois correspondant de l'année dernière et inférieures de 4·6% au mois précédent. Le nombre des décès (11.911, 17·0⁰/₁₀₀) a augmenté de 13·9% par rapport au mois correspondant de 1927; il a diminué de 10·0% relativement au mois précédent. La mortalité infantile (3.889, soit 20·7 pour 100 nés vivants) a augmenté de 16·2% par rapport à septembre 1927 et a diminué de 17·8% relativement au mois précédent. L'accroissement de la population a été de 0·8⁰/₁₀₀ contre 11·6⁰/₁₀₀ en septembre 1927.

Chômage. En septembre dernier, les syndicats socialiste-chrétien et social-démocrate ont enregistré 12.952 chômeurs (dont 86·9% d'hommes et 13·1% de femmes), soit 11·9% de plus qu'au mois correspondant de l'année dernière et 3·1% de moins qu'au mois précédent. Le nombre des hommes y a diminué de 0·2%; celui des femmes de 18·5%. 55·6% des chômeurs habitaient Budapest; comparativement au mois précédent, le nombre en a baissé de 4% et celui des chômeurs de province de 1·8%. Au point de vue de la profession, le nombre des chômeurs a augmenté dans le bâtiment (+ 16·0%), dans l'industrie du vêtement (+ 16·8%), dans l'industrie de la reproduction (+ 1·3%); il a diminué notablement dans les industries du bois (— 26·5%) et du cuir (— 19·8%) et parmi les employés d'hôtels et de restaurants (— 8·6%).

A Budapest, sur 100 offres il y a eu 179 demandes; en province, 127. On a pu placer 40·2% des sans-travail (en août 41%), dont 33·6% à Budapest et 53·7% en province.

Effectif des véhicules à moteur. A la fin de septembre 1928, déduction faite des véhicules à moteur retirés de la circulation, l'effectif montait à 23.163, dépassant de 873 (+ 3·9%) celui d'août. C'est le nombre des motocyclettes (+ 346, 4·6%) et des automobiles à personnes (+ 342, 3·6%) qui a augmenté le plus.

A Budapest il y avait 13.126 véhicules à moteur en circulation (56·7% de l'effectif total).

Formation des prix. En septembre dernier, l'indice des prix de gros s'est élevé en Hongrie de 134 à 137 (+ 3 points). Parmi les objets d'alimentation, seules les céréales ont baissé quelque peu;

le beurre, la viande de boeuf et surtout l'oeuf et l'haricot ont augmenté si sensiblement que l'indice des objets d'alimentation a monté de 3 points. Dans le groupe des matières premières et produits de l'industrie, on voit une hausse notable pour l'étain, la houille, le lignite, et une baisse légère pour les fils de coton et la laine brute.

L'indice du coût de la vie, y compris le loyer, s'est élevé de 120·1 à 121·1 et sans le loyer un peu davantage, de 131·1 à 132·4. L'augmentation est due à la hausse de l'indice des objets d'alimentation et du chauffage et de l'éclairage; les loyers et les prix des articles de vêtement n'ont pas changé. Parmi les objets d'alimentation, le lait et les haricots ont considérablement augmenté, tandis que le prix du pain et de la farine à faire cuire a légèrement diminué.

Dépôts en banque. Du 31 août au 30 septembre, aux 13 principales banques budapestoises et à la Caisse d'épargne postale les dépôts d'épargne se sont élevés de 457·3 millions de pengős à 464·2 millions (+ 6·9 millions), atteignant 46·3% de l'effectif de 1913. Les dépôts sur comptes courants y ont diminué de 9·5 millions de pengős à cause de la baisse des dépôts en valeurs intérieures (16·9 millions de pengős); par contre les dépôts en valeurs extérieures se sont fort élevés (de 7·4 millions de p.). Le 30 septembre 1928, les dépôts sur comptes courants représentaient 92·3% de l'effectif de 1913.

L'indice des actions, qui montre la formation de la valeur des actions cotées à la Bourse de Budapest, a baissé de 19·9 à 19·5 en septembre. Les actions des raffineries de sucre, des usines à gaz et à électricité et surtout celles des brasseries et des distilleries ont fort baissé. Il y a eu une hausse sensible pour les actions d'industrie textile. Les autres catégories d'actions ne présentent guère de changement.

Insolvabilités. Le nombre des insolvabilités enregistrées en septembre (59 cas, avec 1.484.643 pengős d'actif et 2.360.621 p. de passif) présente une diminution de 11·9% par rapport à celui du mois précédent (67). Le nombre des insolvabilités terminées a été de 79 (contre 139 en août); les actifs y montaient à 3.316.721 pengős et les passifs à 4.871.786.

A Budapest, il y a eu 20 nouvelles insolvabilités (33·9%), avec 756.058 pengős d'actif et 1.108.579 p. de passif; on y a terminé 26 in-

solvabilités avec 649.283 pengős d'actif et 1.393.920 p. de passif.

Letres de change protestées. En septembre, on a protesté 9.883 lettres de change (403 de moins qu'au mois précédent). La valeur totale (6,815.101 pengős) en présente une augmentation par rapport à août. A Budapest, il en a été protesté 3.208 (32·5%), d'une valeur totale de 2,925.811 pengős.

Népmozgalom. 1928 szeptember havában a házasságkötések száma (5.466, 7 8°/₁₀₀) emelkedett 11·2%-kal a múlt év szeptember és 39·5%-kal ugyanezen év augusztusához képest. Az élveszületések száma (18.745, 26·8°/₁₀₀), 1·4%-kal javult a múlt év szeptemberéhez és 4·6%-kal esett az 1928. év augusztusához viszonyítva. A halálozások száma (11.911, 17·0°/₁₀₀) 13·9%-os emelkedést mutat az előző év szeptember és 10·0%-kal csökkent ugyanezen év augusztusával szemben. A csecsemőhalálozások száma (3.889, 100 élveszülöttre 20·7 csecsemőhalott) 16·2%-kal növekedett az előző év szeptember és 17·8%-kal esett az 1928 augusztusi viszonylatban. A szaporodási ezrelék 9·8, a múlt év szeptemberi 11·6°/₁₀₀-kel szemben.

Munkanélküliség. A keresztényszocialista és szociáldemokrata munkanélküliek száma 1928 szept. hónapban 12.952 volt, 11·9% több, mint a múlt év ugyanezen hónapjában és 3·1%-kal kevesebb, mint 1928 augusztus havában. Az összes munkanélküliek közül 86·9% férfi és 13·1% nő volt. A férfi munkanélküliek száma 0·2%-kal, a nőké 18·5%-kal esett. A munkanélküliek 55·6%-a budapesti lakos, számuk a múlt hónaphoz viszonyítva 4%-kal, a vidékieké 1·8%-kal esett. Foglalkozás szerint a munkanélküliek száma emelkedett az építő-, (16·0%-kal), a ruházati-, (16·8%-kal) és sokszorosítóiparban (1·3%-kal). Nagyobb csökkenés látható a fa- (26·5%), a bőriparnál (19·8%) és a szállodai és étk. alkalmazottaknál (8·6%).

Budapesten 100 munkahelyre 179, vidéken 127 munkakereső esett. Munkához jutott a munkakeresők 40·2%-a (augusztusban 41%), Budapestén 33·6%-a, vidéken 53·7%-a.

Gépjárműállomány. Magyarország gépjárműállománya 1928 szeptember végén — a forgalomból kivont gépek leszámításával — 23.163 darab, 873 darabbal (3·9%-kal) több, mint augusztus havában. Legnagyobb a növekedés a kerékpároknál, 346 darab (4·6%) és a személykocsinál 342 darab (3·6%).

Budapesten a gépjárművek száma 13.126 darab, 56·7%-a az összes gépjárműállománynak.

Áralakulás. A magyar *nagykereskedelmi indexszám* szeptember hó folyamán 134-ről 137-re, vagyis három ponttal emelkedett. Az élelmezési cikkek közül a gabonaneműeknél mutatkozott némi árcsökkenés, a marhahús, vaj, de különösen a bab és tojás áremelkedése azonban jelentősebb mértékű volt, úgyhogy végeredményben az

Gépjárműállomány a hónap végén. — Effectif des véhicules à moteur en Hongrie, à la fin du mois.

Megnevezés Désignation	1928		Ebből Don't à Buda- pest
	VIII.	IX.	
Személykocsik — Aut. à personnes	9.435	9.777	5.305
Béraitók — Aut. de louage	1.150	1.172	846
Autóbuszok — Autobus . .	463	478	159
Teherkocsik — Autocamions	3.233	3.355	1.840
Egyéb gépkocsik — Autres automob.	544	570	408
Gépkocsik összesen — Automobiles au total	14.825	15.352	8.558
Motorkerékpárok — Motocyclettes	7.465	7.811	4.568
Géperejű járművek össz. Automob. et motocycl. au total	22.290	23.163	13.126

élelmezési cikkek indexe három pontos növekedést mutat. Az ipari nyersanyagok és termékek csoportjánál főleg az ón, a kőszén és barnaszén ára emelkedett jelentősen, míg a pamutfonál és nyersgyapjú áránál némi csökkenés tapasztalható.

A nagykereskedelmi árak indexszámai.

Indices des prix de gros en Hongrie.

(1913 = 100)

Megnevezés Désignation	1924	1925	1926	1927	1 9 2 8				
	XII	XII	XII	XII	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
	a hó végén — fin du mois								
Élelmezési cikkek és mezőgazd. termékek — Produits agricoles et alimentaires	156	120	120	127	132	131	129	132	135
Ipari anyagok és termékek — Matières nécessaires à l'industrie, produits d'industrie	163	138	130	141	138	139	137	136	138
Nyersanyagok — Matières premières	166	128	125	141	139	140	139	142	146
Gyártmányok — Objets fabriqués	154	132	128	130	132	131	128	127	127
Belföldi árak — Marchandises de Hongrie	157	120	120	134	136	135	134	136	137
Külföldi árak — Marchandises étrangères	166	150	139	138	134	135	133	132	136
Összes árak — Ensemble des marchandises	160	130	126	135	135	135	133	134	137

A *létfenntartási* költségek indexszáma lakbérrel együtt számítva 120·1-ről 121·1-re emelkedett. A ruházati cikkek árainak és a lakbérnek változatlansága mellett az emelkedés a fűtés-világítási és az élelmezési indexnövekedés folytán állt elő. Az élelmezési cikkek közül jelentősen emelkedett a tej és a bab ára, míg a kenyér- és főzliszt áránál némi csökkenés mutatkozik. A lakbér nélkül számított index valamivel nagyobb emelkedést — 131·1-ről 132·4-re — mutat.

Pénzintézeti betétek. A budapesti 13 legnagyobb pénzintézetnél és a postatakarékpénztárnál

Egy négytagú munkáscsalád heti kiadásainak alakulása indexszámokban.

Formation des dépenses hebdomadaires d'une famille ouvrière de 4 membres, en nombres-indices.

(1913 = 100).

Megnevezés Désignation	1924				1925				1926				1927				1928			
	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.
	a hó végén — fin du mois																			
Élelmezés — Alimentation ..	145	115	115	123-2	129-9	131-7	130-5	132-8	133-2											
Ruházat — Habillement ..	166	131	124	129-2	133-9	133-9	133-9	134-3	134-3											
Fűtés és világítás — Chauffage, éclair.	123	125	134	128-0	118-6	119-3	122-2	120-7	127-1											
Lakás — Logement	25	46	60	75-0	80-0	80-0	80-0	85-0	85-0											
Összes hetiköltség — Frais hebdomadaires totaux ..	116	102	105	113-0	117-1	118-2	117-8	120-1	121-1											
Összes hetiköltség a lakásbér nélkül — Frais hebdomadaires totaux, sans le loyer ..	149	119	119	124-9	128-8	130-1	129-7	131-1	132-4											

elhelyezett *takarékbetétek* állandéka augusztus 31-től szeptember 30-ig 457-3 millió pengőről 464-2 millió pengőre, vagyis 6-9 millió pengővel emelkedett s ezzel a *takarékbetétek* állandéka elérte az 1913. évinek 46-3%-át. A *folyószámlabetétek* állandéka ugyanezeknél a pénzintézeteknél szeptember folyamán 9-5 millió pengő csökkenést mutat. A csökkenés a belföldi értékekben elhelyezett folyószámlabetétek esése (16-9 millió pengő) folytán állt elő, míg az idegen értékekben elhelyezett folyószámlabetétek jelentősen — 7-4 millió pengővel — emelkedtek. A folyószámlás betétek szeptember 30-án az 1913. évinek 92-3%-át tették.

A betétek alakulása.¹⁾ — Formation des dépôts.¹⁾

Betétek Dépôts	1924				1925				1926				1927				1928				
	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	
	1,000,000 P																				
Takarékbetétek — Dépôts d'épargne ..	3-7	30-6	143-0	231-9	364-8	428-6	452-2	457-3	464-2												
Folyószámlabetétek — Dépôts sur comptes courants ..	85-2	237-5	378-2	502-3	682-2	750-3	752-7	799-9	790-4												

¹⁾ A budapesti 13 legnagyobb pénzintézetnél és a postai takarékpénztárnál. — Aux 13 principaux établissements de crédits de Budapest et à la Caisse d'épargne postale.

A *részvények értéke*. A *tőzsdéindex*, mely a budapesti tőzsdén jegyzett részvények értékalakulását mutatja, szeptember folyamán 19-9-ről 19-5-re csökkent. A jegyzett részvénykategóriák közül a cukorgyárak, gáz- és villamossági vállalatok s különösen a sörgyárak és szeszipari vállalatok részvényindexei mutatnak jelentősebb csökkenést, míg említésreméltó emelkedés a textilipari vállalatoknál konstatálható. Az egyéb részvénykategóriák árfolyama nagyjában változatlan maradt.

Részvényindex. — Indice d'actions.

(1913 = 100)

Megnevezés Désignation	1924				1925				1926				1927				1928				
	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	VI.	VII.	VIII.	IX.	
Részvényindex — Indice d'actions	11-4	13-3	10-2	15-6	20-8	19-9	19-8	19-9	19-5												
Vállalatindex — Indice d'entreprises	—	18-0	14-0	22-4	30-5	30-7	30-5	30-7	30-0												

Fizetésektelenségek. Az új *fizetésektelenségek* száma az előző hónaphoz viszonyítva 11-9%-os csökkenést mutat, amennyiben a múlt havi 67-ről 59-re esett, 1.484-6 ezer P aktívával és 2.360-6 ezer P passzívával. A *befejezett fizetésektelenségek* száma 139-ről 79-re esett, 3.316-7 ezer P aktívával és 4.871-8 ezer P passzívával.

Budapestre esik az összes új *fizetésektelenség* számából 20 (33-9%), 756 ezer P aktívával és 1.108-6 ezer P passzívával, a *befejezett fizetésektelenségekből* 26, 649-3 ezer P aktívával és 1.393-9 ezer P passzívával.

Fizetésektelenségek. — Insolvabilités.

Év, hó Année, mois	Az új fizetésektelenségek Nouv. insolvab.			A bef. fizetésektelenségek — Insolv. termin.		
	száma nombre	aktíváinak actifs	passzíváinak passifs	száma nombre	aktíváinak actifs	passzíváinak passifs
		összege P-ben en pengős			összege P-ben en pengős	
Összes. Total						
1928. I.	180	10,540.408	15,866.036	55	1,181.429	2,769.304
II.	156	7,656.758	11,368.123	69	6,841.247	10,605.769
III.	171	6,078.971	9,869.785	87	2,509.263	4,312.354
IV.	153	2,913.928	5,046.152	110	2,589.839	4,786.843
V.	176	5,295.772	9,233.534	108	3,651.270	6,294.076
VI.	164	6,250.859	11,248.040	83	2,192.097	4,136.203
VII.	115	3,376.188	5,419.582	85	2,777.133	4,917.539
VIII.	67	2,360.503	3,741.368	139	5,691.183	10,227.488
IX.	59	1,484.643	2,360.621	79	3,316.721	4,871.786

Váltóóvások. Az óvatolt váltók szeptemberi adatai számbelileg esést, viszont értékben emelkedést mutatnak az előző hónappal szemben. Számuk 403-mal esett, úgyhogy a szeptember hónapban az óvatolt váltók darabszáma 9.883-ra szállt le, 6,815.101 P értékkel. A magyarországi összes váltók közül 3.208 darab (32-5%) 2,925.811 P értékkel Budapesten került bemutatásra.

Óvatolt váltók. — Lettres de change protestées.

Időszak — Epoque	Összesen — Total	
	db. pièces	P pengős
1928. I.	10 062	7,814.254
II.	9.243	6,949.589
III.	9.641	6,853.364
IV.	10.549	6,756.663
V.	10 863	7,021.418
VI.	9.335	5,837.878
VII.	9.789	6,354.609
VIII.	10.286	6,732.836
IX.	9.883	6,815.101

Gazdasági jelzőtábla.

Tableau économique.

Megnevezés Designation	Egység Unité	1926. év havi átlaga Moyen. mens. de 1926	1 9 2 7				1 9 2 8								
			IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. Népmozgalom — Mouvem. de la population.															
Házasságkötés — Mariages ..	szám nombre	6.404	4.917	8.877	12.746	5.388	6.851	9.452	3.911	5.442	8.061	4.581	3.021	3.919	5.466
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	9.1	7.1	12.3	18.3	7.5	9.5	14.0	5.6	7.8	11.1	6.6	4.2	5.4	7.8
Élvezülött — Nés-vivants ..	"	19.124	18.484	16.625	15.089	15.589	18.817	18.023	19.157	18.045	18.680	17.714	19.164	19.658	18.745
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	27.3	26.7	23.1	21.7	21.6	26.0	26.8	27.4	25.8	25.8	25.3	26.4	27.1	26.8
Halálozás — Décès	"	11.659	10.457	10.806	10.171	11.681	11.964	10.964	12.905	12.396	12.447	11.739	12.700	13.229	11.911
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	16.6	15.1	15.0	14.6	16.2	16.5	16.3	18.5	17.7	17.2	16.8	17.5	18.2	17.0
Egy even aluli elhalt — Décè- dés au-dessous de un an ..	"	3.203	3.347	2.806	2.383	2.526	2.593	2.311	2.934	2.994	3.008	3.126	4.275	4.730	3.889
100 élvezülöttre — Pour 100 nés-vivants	"	16.7	18.1	16.9	15.8	16.2	13.8	12.8	15.3	16.6	16.1	17.7	22.3	22.8	20.7
Gümőkórban elhalt — Décès causés par la tuberculose	"	1.695	1.102	1.166	1.178	1.316	1.594	1.649	2.019	2.081	2.013	1.782	1.559	1.298	1.162
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	2.41	1.59	1.62	1.70	1.82	2.20	2.45	2.89	2.91	2.78	2.55	2.15	1.79	1.66
Természetes szaporodás — Accroissement naturel ..	"	7.466	8.027	5.819	4.918	3.908	6.853	7.059	6.252	5.649	6.233	5.975	6.464	6.429	6.834
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	10.7	11.6	8.1	7.1	5.4	9.5	10.5	8.9	8.1	8.6	8.5	8.9	8.9	9.8
Kivándorolt — Emigrés	"	280	161	98	127	93	162	286	799	1.150	784	500	718	395	210
Visszavándorolt — Emigrés revenus dans le pays	"	57	67	61	49	161	70	41	47	76	83	54	57	76	30
2. Munkapiac. — Marché du travail.															
Hatósági munkaközvetítők. — Offices publics de placement															
Munkahelyek — Offres d'emploi	"	5.908	10.154	9.118	6.678	5.359	5.470	5.271	6.188	6.406	7.231	7.180	9.561	9.488	9.483
Munkakeresők — Demandes d'emploi	"	13.309	14.609	14.509	15.442	14.231	14.821	14.614	15.187	14.638	14.979	13.469	15.177	14.837	14.997
100 munkahelyre esett munka- kereső — Proportion des de- mandes d'emploi pour 100 offres d'emploi	"	223	143	159	231	265	271	277	245	228	207	187	158	156	158
Munkaközvetítés — Placements 100 munkahelyre esett közve- títés — Proportion des pla- cements pour 100 offres d'emploi	"	3.520	5.881	5.475	4.314	3.526	3.686	3.415	4.091	4.210	4.806	4.618	6.122	6.086	6.040
	"	59.0	57.9	60.0	64.6	65.7	67.3	64.8	66.1	65.7	66.5	64.3	64.0	64.1	63.7
Munkanélküliek — Chômeurs ¹⁾															
Keresztényszocialista szakszer- vezetek — Syndicats social- istes chrétiens	"	1.558	1.233	1.228	1.375	1.323	1.093	1.029	1.054	1.016	955	1.001	875	832	818
Szociáldemokrata szakszer- vezetek — Syndicats social- démocrates	"	24.440	10.332	9.960	11.063	13.045	16.337	16.215	15.194	14.027	13.275	12.860	12.242	12.523	12.134
Munkabérek — Salaires ²⁾															
Bádogos — Ferblaniers ..	órabér P salaire à l'heure, P	0.78	0.87	0.88	0.90	0.70	0.80	0.91	0.75	0.72	0.70	0.78	0.73	0.76	0.73
Asztalos — Menuisiers ..	"	0.61	0.74	0.77	0.70	0.68	0.74	0.73	0.69	0.71	0.63	0.70	0.70	0.67	0.72
Szabó — Tailleurs	"	0.66	0.71	0.73	0.61	0.68	0.61	0.55	0.60	0.61	0.61	0.55	0.55	0.66	0.65
Kömvés — Maçons	"	0.76	0.91	0.95	0.89	0.82	0.89	0.94	0.83	0.86	0.87	0.83	0.83	0.95	0.96
Napszámos — Journaliers ..	"	0.47	0.48	0.50	0.50	0.48	0.49	0.45	0.45	0.50	0.47	0.47	0.45	0.42	0.47
Gyári munkásnő — Ouvrières de fabr.	"	0.30	0.32	0.32	0.27	0.27	0.28	0.31	0.27	0.29	0.34	0.23	0.28	0.39	0.26
Napszámosnő — Journalières	"	0.44	0.49	0.41	0.36	0.44	0.57	0.46	0.38	0.39	0.49	0.40	0.30	0.46	0.47
Társadalmi biztosítás — As- surance sociale															
Kötelezőleg biztosított tagok száma — Nombre des mem- bres assurés obligatoirement	havi átl. moy. mens. 1000	929.6	1.098.2	1.081.7	1.093.9	1.084.5									

¹⁾ A hó végén. — A la fin du mois. — ²⁾ A munkaközvetítés alkalmával felajánlott munkabérek mérlegelt átlaga. Csak budapesti adatok. — Moyenne pondérée des salaires offerts aux Offices de placement. Données de Budapest.

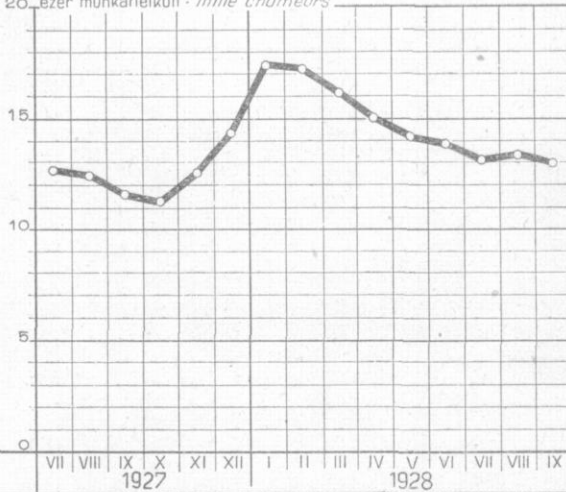
Megnevezés Désignation	Egység Unité	1926. évi havi atlaga Moyen mens. de 1926	1 9 2 7				1 9 2 8								
			IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
3. Termelés — Production															
Kőszén — Houille ¹⁾	1000 q	689	679	672	664	688	669	648	684	576	610	626	715	645	.
Barnaszén — Lignite ¹⁾	"	4.852	5.474	6.117	6.524	6.351	6.348	5.137	5.310	4.306	4.522	4.781	4.727	5.155	.
Szész — Alcool	1000 hl	26·8	28·5	48·0	69·2	71·9	55·9	39·0	45·5	29·7	16·9	5·2	3·1	—	.
Cukor — Sucre	1000 q	148·2	149·2	674·4	697·3	304·9	36·8	0·2	0·1	0·1	0·0	0·0	0·0	4·4	.
4. Kereskedelem és közlekedés — Commerce et communie.															
Behozatal — Importations	1,000,000 P	79·3	115·0	111·8	104·3	103·5	85·0	96·2	107·8	94·3	92·1	91·2	85·9	96·7	104·1
Kivitel — Exportations	"	72·5	82·1	80·7	81·9	79·9	54·2	60·5	73·1	59·1	61·9	59·1	57·5	75·1	71·9
Gépjárműállomány — Véhicules à moteur	szám nombre	10.641	16.997	17.471	17.731	17.906	18.121	18.446	18.819	19.347	19.985	20.640	21.487	22.290	23.163
Rádióengedélyesek — Abonnés du Radio	1000	46·8	74·6	76·3	79·4	83·3	87·9	92·1	95·4	98·0	102·7	108·2	113·4	117·9	.
5. Pénz és hitel — Monnaie et crédit²⁾															
A pengő zürichi árfolyama — Cours du pengő à Zurich	100 P = s. fr. - fr. s. 100 s. fr. fr. s. = P		90·70	90·73	90·75	90·60	90·88	90·83	90·70	90·60	90·60	90·50	90·54	90·56	90·58
Részvényindex — Indice d'actions	1913 = 100	16·4	21·3	20·2	20·3	20·8	20·9	20·0	19·8	19·8	20·4	19·9	19·8	19·9	19·5
Nagyker. index — Indice de prix de gros	"	124	133	133	133	135	135	134	135	136	135	135	133	134	137
Megéletheti index — Indice du coût de la vie	"	111	113	113	112	113	112·3	112·1	113·5	114·1	117·1	118·2	117·8	120·1	121·1
Postatakarékpénztári betétek — Dépôts à la Caisse d'épargne post.	1,000,000 P	107·4	132·7	156·2	152·8	142·6	149·5	140·5	146·7	158·8	142·7	146·1	159·1	162·6	158·9
13 legnagyobb pénzügyi betétáll. — Dépôts des 13 établis. de crédit les plus importants	"	604·2	840·3	862·9	874·9	904·4	926·0	921·5	949·5	957·9	996·7	1.032·8	1.045·8	1.094·7	1095·7
Az új fizetési képtelenségek — Nouvelles insolvabilités	szám nombre	209	60	83	88	134	180	156	171	153	176	164	115	67	59
Óvatolt váltók értéke — Valeur des lettres de change protestées	1000 P	.	5.488	7.615	7.236	7.814	7.814	6.950	6.853	6.757	7.021	5.838	6.355	6.733	6.815
Állami bevételek bruttó eredménye — Recettes de l'Etat, résultat brut ³⁾	1,000,000 P	66·4	84·4	81·7	97·3	94·4	80·9	81·8	68·8	61·7	83·5	80·4	59·4	90·1	.
Állami kiadások bruttó előirányzata — Dépenses brutes prévues de l'Etat	"	55·5	69·3	63·9	82·4	73·5	64·7	80·9	75·0	67·5	83·1	67·5	70·0	87·3	78·7
Magyar Nemzeti Bank Banque Nationale de Hongrie															
Érəkészlet — Encaisse métall. (devizák és valuták — devises et monnaies)	"	254·5	295·2	305·0	309·4	317·5	311·3	311·5	306·5	291·4	301·4	289·6	264·9	272·6	252·1
Leszámlított váltók és előlegek — Traités escomptés et avances	"	170·6	309·7	329·3	316·2	332·1	313·2	304·5	301·3	319·5	306·8	314·0	335·6	368·9	398·4
Jegyforgalom — BILLETS de banque en circ.	"	422·5	477·3	508·0	456·4	486·8	467·5	442·1	454·9	470·0	450·9	478·5	496·0	497·0	499·6
Kamatláb — Taux en banque	%	6·5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

¹⁾ Bruttó termelés. — Production brute. ²⁾ Az állami bevételekre és kiadásokra vonatkozó adatok kivételével hó-, illetve évvégi adatok. — Ces chiffres se rapportent à la fin du mois, respectivement de l'année, à l'exception de ceux relatifs aux recettes et aux dépenses de l'Etat. ³⁾ A sójövédéknek és a külügyi tárának közvetlenül kiadásokra felhasznált bevételei nélkül. — A l'exception des recettes du monopole du sel et du ministère des Affaires étrang., employées directement par eux.

MUNKANÉLKÜLISÉG.

Chômage.

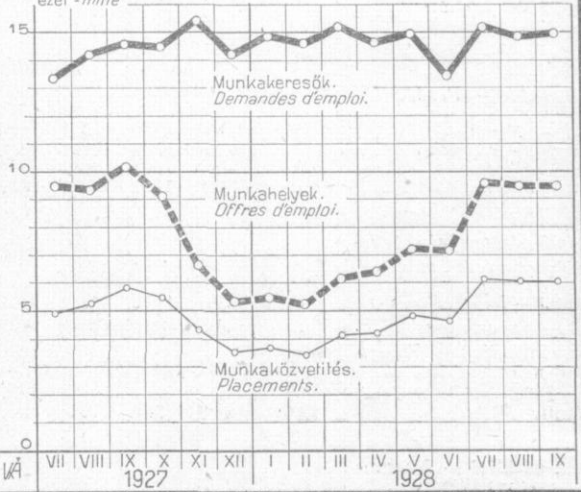
20 ezer munkanélküli - mille chômeurs

MUNKAPIAC.

Marché du travail.

ezer - mille

DRÁGULÁSI INDEXSZÁMOK.

Nombres indices de la cherté de la vie.

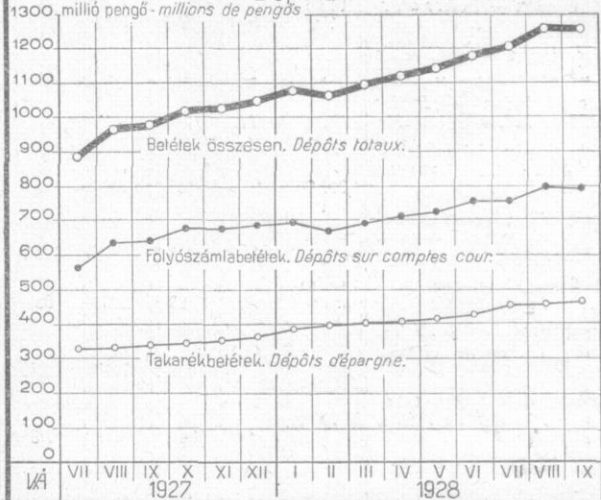
1913=100

BETÉTEK.

Dépôts.

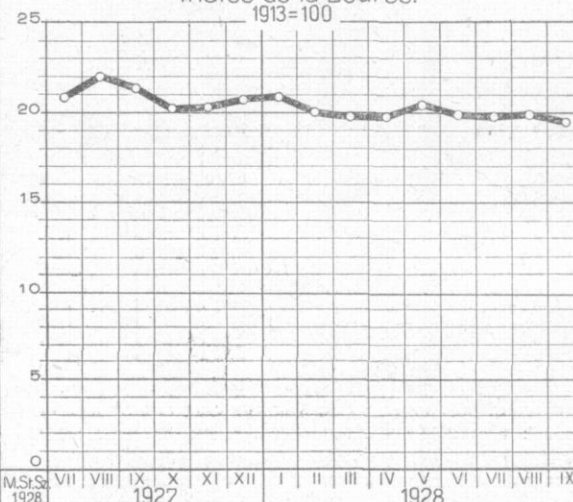
1300 millió pengő - millions de pengós

TŐZSDEINDEX.

Indice de la Bourse.

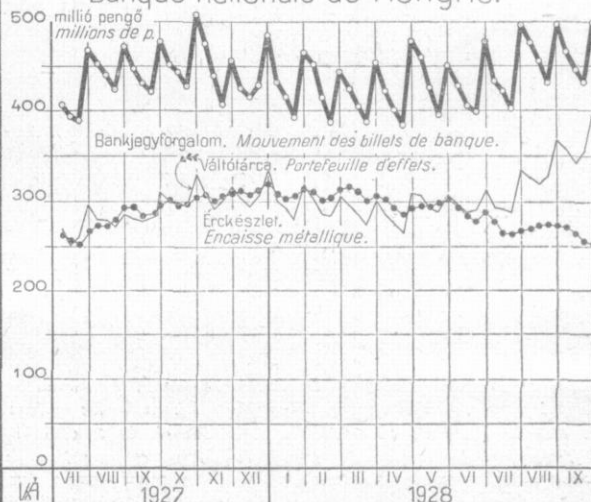
1913=100

MAGYAR NEMZETI BANK.

Banque nationale de Hongrie.

500 millió pengő - millions de p.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

BUDAPEST, V., JÓZSEF-TÉR 3.

ALAPÍTTATOTT 1867-BEN • SÜRGŐNYCÍM: HITEL

Alaptőke és tartalékok: 66 millió pengő.

GANZ-féle VILLAMOSSÁGI RT.

BUDAPEST,
II., LOVÓHÁZ-UTCA 39

Elektromos világító- és erőátviteli berendezések minden áramrendszer szerint és minden teljesítményre. Wattóra-számlálók. Meglévő berendezések átalakítása. Elektromos üzemű szivattyúk, emelőgépek, ventilátorok. Bányavasutak, iparvasutak, közúti és nagyvasutak

Költségvetésekkel szívesen szolgálunk

TELEFON: AUT. 501—70

Szőnyegek,

TERÍTŐK, POKRÓCOK,
MATRAC - CSINVATOK,
KOCSIGYÁRTÓ- ÉS
KÁRPITOS-KELLÉKEK
stb.

Neumayer Fülöp r.-t.
BUDAPEST, V.,
DEÁK FERENC-TÉR
1.

ALAPÍTTATOTT 1899. ÉVBEN.

TELEFON:
211—21.

TELEFON:
211—21.

HORVÁTH MIKSA SZŐNYEGIPAR R.-T.

MAXMILIAN HORVÁTH TEPPICHINDUSTRIE A.-G.

(MAGYAR VACUUM CLEANER)

BUDAPEST, V. KERÜLET, VISEGRÁDI-UTCA 62. SZÁM.

TELEFON: LIPÓT 906—98 és 906—99.

MECHANIKAI FUTÓSZŐNYEGEK GYÁRTÁSA.
PERZSA ÉS SMYRNA SZŐNYEGEK KÉSZÍTÉSE.
SAJÁT FESTŐDE.

**Első Magyar
Mech. Hordógyár**

*Herrmann János
és Fiai Rt.*

BUDAPEST-KÖBÁNVA

X., LIGET-UTCA 6-8.

Gróf Csáky László

»Ajax« Acélművek

Részvénytársaság

*

Acélmű, acélöntőde,
szerszámgyár,
reszelőgyár.

*

Igazgatóság és gyártelep:

VI., Erzsébet királyné-út 114. szám.

*

Telefon: L. 922-89 és L. 922 12.

KÖZPONTI TELEFON: 250 66 és 120-99.

**Magyar Pamutipar
Részvénytársaság
UJPEST.**

**Fonó-, cérnázó-, szövő-, fehé-
rítő-, festő-, appretura- és kon-
fekció-intézet Ujpesten.**

Gyárt: szövőfonalat csomagokban (Bündelgarne) nyers, fehéritett és festett állapotban, mindennemű a szövéshez alkalmas nyers pamutfonalat (cops) 42. számig, 2, 3, 4-szeres cérnát, bányamécselet és kötszervattát.

Gyárt továbbá: legtartósabb munkásöltönyöket, mollinót, kalikót, pamutvásznat, chiffont, inledet, kanavászt, oxfordot, zephirt, ponyvavásznat, higienikus pelenkát, asztalterítőt, szalvétát, zsebkendőt és tarkán szövött cikkeket.

**KÖZPONTI IRODA ÉS GVÁRI RAKTÁR:
Budapest, V., Arany János-utca 31.**

Központi iroda: Telefon Auf. 827-28.
823-19.

Gyár-iroda: Telefon J. 438-86.

**HUNGÁRIA
JAQUARD-
SZÖVŐGYÁR
R.-T.**

Központi iroda és raktár:

**BUDAPEST
V., HARMINCAD-UTCA 3.**

Selyemszövőgyár: KISPEST.

Távíratcím: JAQUARD BUDAPEST.